

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА
ІМЕНІ КОРОЛЯ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
CEI COOPERATION FUND**

*Протидія незаконній міграції
та торгівлі людьми*

*Матеріали
Міжнародного науково-практичного симпозіуму
11–12 березня 2016 р.*

м. Івано-Франківськ – 2016 р.

УДК 343.431 (001.8)

ББК 67.308.112я43

Протидія незаконній міграції та торгівлі людьми: матеріали Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 11–12 березня 2016 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2016. – 238 с.

Combating Illegal Migration and Human Trafficking : Proceedings of Scientific the International Symposium (Ivano-Frankivsk, March 11–12, 2016). – Ivano-Frankivsk: Printing and Publication Department of the Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Halytskyi, 2016. – 238 p.

Рекомендовано до друку Вченою радою Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького (протокол № 7 від 25 лютого 2016 р.)

В збірнику опубліковано матеріали Міжнародного науково-практичного симпозиуму «Протидія незаконній міграції та торгівлі людьми» (11–12 березня 2016 року).

© Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького, 2016
© CEI Cooperation Fund

Андрияшко Марина Васильевна,
кандидат юридических наук, доцент,
заведующий кафедрой государственного управления
и уголовно-правовых дисциплин учреждения образования
Барановичского государственного университета,
г. Барановичи, Республика Беларусь

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ В СФЕРЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ

Первым кодифицированным источником правового регулирования общественных отношений в сфере торговли людьми феодальной Беларуси стал Судебник Великого князя Литовского Казимира Ягайловича 1468 г., в соответствии с нормами которого, расплата виновного в совершении преступления в случае его несостоятельности производилась своими женой и детьми [1, с. 75; 2, с. 240; 3, с. 43].

Статут Великого Княжества Литовского 1529 г. (и его редакции 1566 и 1588 гг.) стал первым на территории Европы сводом законов, содержащим, в том числе, нормы о невозможности обращения свободного человека в неволю даже при условии совершения им преступления [4, с. 6], а также затрагивал вопросы продажи людей, фактически констатируя существование общественных отношений такого рода и действенно охранял законные права и интересы женщин в случаях совершения посягательства (раздел 11 арт. 12 – 13; раздел 12 арт. 14 – 15) [5, с. 429; 5, с. 443].

Периодическая печать на рубеже XIX – XX вв. отражает широкий общественный резонанс проблематики торговли «белыми невольницами». В публикациях отмечалось, что торговля женщинами в России и западной Европе получила широкое распространение в 1870– 1880 гг., однако борьба с этим явлением началась лишь в начале XX в. [6].

В настоящее время проблема торговли людьми продолжает оставаться актуальной для Республики Беларусь, как и для всего мирового сообщества.

По официальным данным Министерства внутренних дел Республики Беларусь, основными формами торговли людьми в Беларуси являются преступления, совершаемые в целях сексуальной или трудовой эксплуатации, а также изъятие органов. В 2010 году был выявлен единственный факт, когда торговля людьми имела место в целях изъятия органов. Так, из 5 183 жертв торговли людьми, выявленных в 2002–2015 годах, сексуальной эксплуатации подверглись 4 578 человек, трудовой – 602, изъятию органов – 3 [7].

Основными странами вывоза белорусских граждан с целью трудовой эксплуатации являются Россия, Турция и Польша. Выявляются единичные факты, когда Беларусь выступает страной назначения. За это время были установлены жертвы торговли людьми из России, Украины, Молдовы и Вьетнама. Кроме того, существует внутренняя эксплуатация.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

С 2011 г. наметилась тенденция преобладания жертв внутренней эксплуатации над жертвами, подвергшимися эксплуатации за рубежом. В 2011 г. на территории Беларуси эксплуатации подверглись 153 жертвы, а за рубеж были вывезены 142 (2012 г. – 124 и 85; 2013 г. – 90 и 59; 2014 г. – 54 и 43; 2015 г. – 57 и 25 соответственно).

Меры по противодействию торговле людьми Республике Беларусь реализуются по ряду направлений:

- 1) совершенствование национального законодательства;
- 2) координация деятельности государственных органов, международных организаций и общественных объединений;
- 3) кадровое обеспечение.

Республика Беларусь в 2003 г. ратифицировала Конвенцию ООН против транснациональной организованной преступности (2000) и дополняющий ее Протокол о предупреждении и пресечении торговли людьми, особенно женщинами и детьми, и наказании за нее.

Уголовный кодекс Республики Беларусь закрепляет 6 составов преступлений, криминализирующих торговлю людьми и связанные с ней деяния, максимальное наказание за совершение которых предусматривается в виде лишения свободы сроком до 15 лет с конфискацией имущества.

В Республике реализуется Национальный план действий по борьбе с торговлей людьми, а с 2013 г. начала действовать Программа по борьбе с преступностью и коррупцией на 2013–2015 гг., мероприятия которой направлены на противодействие торговле людьми.

Учет наработанной положительной практики противодействия торговле людьми, тенденций развития преступности, а также международный опыт борьбы с торговлей людьми позволил разработать и принять Закон Республики Беларусь от 7 января 2012 г. № 350-З «О противодействии торговле людьми», который систематизировал нормы всех ранее действовавших правовых актов в рассматриваемой сфере.

В 2013 г. Республика Беларусь присоединилась к Конвенции Совета Европы о противодействии торговле людьми (вступила в силу для Республики 1 марта 2014 г.), являясь единственной страной, не входящей в состав Совета Европы, присоединившейся к указанной конвенции. В целях выполнения принятых в рамках конвенции обязательств, следовало провести работу по совершенствованию национального законодательства и приведению его в соответствие с указанной конвенцией. Так, 5 января 2015 г. был принят Закон Республики Беларусь «О внесении дополнений и изменений в Уголовный, Уголовно-процессуальный, Уголовно-исполнительный кодексы Республики Беларусь, Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях и Процессуально-исполнительный кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях», который ввел существенные изменения в законодательство о противодействии торговле людьми. Например, в новой редакции изложена Статья 181 Уголовного кодекса Республики Беларусь.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

В 2014 г. Закон Республики Беларусь «О правовом положении иностранных граждан и лиц без гражданства» дополнен новыми положениями о том, что в случае, если иностранец является жертвой торговли людьми, а равно свидетелем по уголовному делу о торговле людьми или преступлении, связанном с торговлей людьми, организацией незаконной миграции, либо оказывает помощь органам, осуществляющим оперативно-розыскную деятельность, по мотивированному ходатайству таких органов или органа, ведущего уголовный процесс, временное пребывание иностранца в Республике Беларусь продлевается до принятия решения (вынесения приговора) по уголовному делу в отношении лиц, виновных в торговле людьми или совершении преступления, связанного с торговлей людьми, организацией незаконной миграции (часть 3 статьи 40).

Кроме того, 16 декабря 2014 г. принят Закон Республики Беларусь «О внесении дополнений и изменений в Закон Республики Беларусь «О противодействии торговле людьми», который определяет основы идентификации и перенаправления жертв торговли людьми на реабилитацию, а также вводит 30-дневный срок, в течение которого жертва может пройти реабилитацию и обдумать свое решение об обращении в органы уголовного преследования.

Координация деятельности государственных органов, международных организаций и общественных объединений осуществляется по направлениям:

1) координация правоохранительных органов: Координационное совещание по борьбе с преступностью и коррупцией при Генеральной прокуратуре координирует деятельность МВД, КГБ, Государственного пограничного комитета, Генеральной прокуратуры и Следственного комитета на республиканском уровне (аналогичная структура действует на областном и районном уровнях);

2) координация при защите и реабилитации жертв торговли людьми, в том числе за рубежом: Министерство внутренних дел координирует деятельность Министерства труда и социальной защиты, Министерства образования, Министерства здравоохранения, Министерства иностранных дел и общественных объединений.

Задача по кадровому обеспечению борьбы с торговлей людьми возложена на Академию МВД Республики Беларусь, на базе которой осуществляется подготовка специалистов по противодействию торговле людьми.

В период с 2002 г. по 2015 г. правоохранительными органами Республики Беларусь ликвидированы 22 преступные организации (из них 21 транснациональную) и 85 организованных групп. За торговлю людьми и связанные с ней преступления осуждены 2 309 человек, в том числе 820 привлечены к лишению свободы [7].

Таким образом, предпринятые в Беларуси меры позволили существенно снизить масштабы торговли людьми. Вместе с тем, использование занятия

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

проституцією все ще остається на високому рівні. Крім того, спостерігається зростання злочинів, пов'язаних з дитячою порнографією та педофілією, які пов'язані з торгівлею людьми [7].

Список использованных источников

1. Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные Археологической комиссией : [в 5 т. / Императ. археограф. комис.]. – СПб. : Археолог. комис., 1846. – Т. 1 : 1340–1506. – 375 с.
2. Доўнар, Т. І. Кароткі нарыс гісторыі крымінальнага права Беларусі // Крымінальнае права Беларусі: (закон, злачынства, адказнасць). Навуч. дапам. / А. У. Баркоў, І. А. Грунтоў, Т. І. Доўнар і інш.; пад рэд. А. У. Баркова. – Мінск : Завігар, 1997. – Гл. 14. – С. 239–267.
3. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі дакументах і матэрыялах (са старажытных часоў да нашых дзён) : вучэбны дапаможнік / А. Ф. Вішнеўскі, Юхо Я. А. – Мінск : Акадэмія МУС РБ, 1998. – С. 43–46.
4. Бершадский, С. А. Литовский Статут и Польские конституции: историко-юридическое исследование / С. А. Бершадский. – СПб. : Тип. М. Стасюлевича, 1893. – 115 с.
5. Статут Вялікага княства Літоўскага, 1588: Тэксты. Даведнік. Каментарыі / Беларус. сав. энцыкл.; рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. сав. энцыкл., 1989. – 570 с.
6. Исторические предпосылки возникновения торговли людьми : Официальный сайт Управления внутренних дел Минского облисполкома. – [Электронный ресурс]. – 2004–2016. – Режим доступа : <http://www.uvd-mo.gov.by/services/uniptl/ptl/slavehistory/>. – Дата доступа : 17.01.2016.
7. Принимаемые в Республике Беларусь меры по противодействию торговле людьми (июль 2015) : Официальный сайт Министерства внутренних дел Респ. Беларусь. – [Электронный ресурс]. – 2004–2016. – Режим доступа : <http://mvd.gov.by/main.aspx?guid=76673>. – Дата доступа : 17.01.2016.

Аносенков Анатолий Анатольевич,
*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
адміністративного права та адміністративного процесу
Одеського державного університету внутрішніх справ,
м. Одеса*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТИХ ТА СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СВОБОДИ ПЕРЕСУВАННЯ

Життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека людини визнаються в Україні найбільшою соціальною цінністю.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

У сучасній міжнародній юриспруденції незаперечним є принцип поваги прав і основних свобод людини, під яким розуміється, що держави зобов'язані заохочувати та розвивати ефективне здійснення громадських, політичних, економічних, соціальних, культурних та інших прав і свобод, які впливають з гідності, притаманної людській особі, і є істотними для її вільного та повного розвитку. Вони повинні: по-перше, визнавати загальні права людини й основні свободи, поважати права всіх осіб, їх повну можливість фактичного користування правами людини; по-друге, такі дії повинні базуватися на цілях і принципах, що викладені в Статуті ООН, Загальній декларації прав людини та інших міжнародних актах з прав людини [3, с. 346].

Такі підходи вчених цілком природні, оскільки мова йде про взаємовідносини людини і держави, про межі юрисдикції держави над особистістю та ступінь її свободи: про захист людини, зокрема від свавілля самої держави. Все це переважною мірою стосується й побудови взаємовідносин суб'єктів владних повноважень з іноземцями та особами без громадянства.

Все частіше правники різних галузей права застосовують загальну дефініцію «людина» замість більш спеціальних «громадянин», «іноземець», «апатрид», «біпатрид», «біженець», «трудівник-мігрант» тощо. На наш погляд, у сфері прав людини всі ці спеціалізовані категорії втрачають свій позитивний зміст. Практично будь-яка держава та її право повинні захищати, передусім, саме невід'ємні природні права людини, а вже потім визначатися з її спеціальним статусом.

У теорії права довгий час домінувала точка зору на проблему встановлення прав людини, відповідно до якої вона визначалась виключно в рамках конкретної країни. Такі погляди будувались як на об'єктивних факторах – історичних, національних, етнічних, економічних відмінностях розвитку кожної конкретної країни, так і на суб'єктивних: наприклад, у радянській юридичній доктрині визнання людини суб'єктом міжнародного права розглядалось як спроба втручання у внутрішні справи держави.

Завданням правової держави є служіння інтересам людини і громадянина. І тут першочергове значення мають норми міжнародного права, які повинні використовуватись в національному законодавстві, що має імплементувати [5, с. 34] вимоги таких норм. Наприклад, підсумковий документ Віденської зустрічі країн – представників держав – учасників наради з безпеки і співробітництва в Європі проголошує: «Держави, які підписали документ, визнають, що всі громадянські, політичні, соціальні, культурні і інші права та свободи мають першочергове значення і повинні повністю здійснюватися всіма належними засобами. У цьому зв'язку вони будуть удосконалювати свої закони, адміністративні правила і політику у сфері громадських, політичних, економічних, культурних та інших прав людини і основних свобод та застосовувати їх на практиці з тим, щоб гарантувати ефективне здійснення цих прав і свобод» [6].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Держава визнається правовою лише у випадку, коли вона здійснює властиві їй функції з метою реалізації соціальних прав особистостей.

Масштаби визнання захищеності прав і свобод громадян в державі обумовлюється типом її соціально-економічної організації, ступенем соціального розвитку, гуманізації і демократизації [7, с. 5].

Права і свободи людини і громадянина вважалися соціальною цінністю ще із історичних часів. Нормативні акти різних років, починаючи із стародавнього Риму і закінчуючи сучасними роками логічно пов'язані між собою.

Ставши на шлях державного відродження, інтеграції у світове співтовариство, наша держава формує власні підходи до взаємодії суспільства і держави. Конституція України чітко визначила пріоритети такого шляху, проголосивши нашу державу демократичною, правовою, соціальною.

При необхідності забезпечення прав людини і громадянина на свободу пересування та вільний вибір місця проживання слід зазначити, що воно не може бути повним у зв'язку із необхідністю забезпечення також спільних і на правовому рівні державних інтересів. На наш погляд, важливо те, щоб державні інтереси не заслонили приватного інтересу фізичної особи, необхідне їх оптимальне співвідношення при максимально можливому задоволенні права кожного, хто на законних підставах перебуває в Україні, вільно пересуватися по її території та вибирати місце проживання. Адміністративні обмеження мають бути мінімальними і такими, без яких взагалі не можливо обійтись, тому в адміністративно-правових актах, що спрямовані на забезпечення вказаних вище прав, необхідно чітко закріпити в яких випадках право на свободу пересування і вільний вибір місця проживання обмежуються, причому встановлюється це лише в законах.

На наш погляд, відповідно до ситуації, що склалася на території нашої держави, ми спостерігаємо непропорційність співвідношення змісту діяльності і форми державних органів щодо забезпечення прав на свободу пересування та вільний вибір місця проживання людини і громадянина, з метою забезпечення спільного інтересу в охороні громадського порядку і боротьбі із злочинністю, сепаратизмом та тероризмом.

Стаття 55 Конституції України [2] проголосила, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Згідно ч. 4 ст. 6 КАС України [1] іноземці та особи без громадянства користуються в Україні таким самим правом на судовий захист в адміністративних справах, як і громадяни країни. Це відповідає засадам правового статусу іноземця та особи без громадянства, встановленим Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», відповідно до якого іноземці та особи без громадянства мають ті ж права і свободи та виконують ті ж обов'язки, що й громадяни України, якщо інше не передбачено

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Конституцією України, цим та іншими законами України, а також міжнародними договорами України. При цьому, іноземці та особи без громадянства є рівними перед законом, незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної належності, статі, мови, ставлення до релігії, роду й характеру занять.

Удосконалення порядку застосування до іноземців та осіб без громадянства видворення за межі України знайшло відображення у запровадженні судового контролю за законністю рішень уповноважених органів щодо видворення та створенні умов для забезпечення захисту прав іноземців та осіб без громадянства під час розгляду й вирішення справи щодо видворення за межі України. Діяльність адміністративного суду щодо розгляду й вирішення справ щодо видворення іноземців та осіб без громадянства не повоюю мірою враховує специфіку зазначеної сфери і, відповідно, дозволяє лише частково реалізувати завдання адміністративного судочинства. Останні зміни, внесені до КАС України, певним чином, врахували особливості цієї категорії справ адміністративної юрисдикції, однак, не вирішили всіх питань, які виникають у ході здійснення адміністративного судочинства.

Виконання завдань адміністративного судочинства та ефективність його здійснення прямо залежать від застосування адміністративними судами норм матеріального та процесуального права, в яких відображено правові принципи.

Загально-правові принципи адміністративного судочинства – це закріплені в Конституції України та законодавчих актах основні засади організації і діяльності адміністративного суду при здійсненні адміністративного судочинства, керівні, найголовніші та непорушні правила, які регламентують поведінку учасників судового адміністративного процесу та визначають процедури адміністративного судочинства. Усі принципи адміністративного судочинства в їхній єдності забезпечують комплексну можливість суду виконати завдання адміністративного судочинства й забезпечити винесення справедливого, неупередженого рішення та своєчасного розгляду справи з приводу примусового видворення іноземців та осіб без громадянства.

Примусове видворення – це радикальний захід державного примусу, що вимагає врахування при конструюванні норм Кодексу адміністративного судочинства України. Чітке розмежування змісту і характеру спорів, що виникають за позовом суб'єкта владних повноважень і спорів, що виникають за ініціативи іноземців та осіб без громадянства, потребує належного відображення при розгляді й вирішенні зазначених груп спорів, і, відповідно, зумовлює доцільність правового регулювання окремими статтями КАС України.

Список використаних джерел

1. Кодекс адміністративного судочинства України. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 1918.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

2. Конституція України від 28.06.1996 р. Прийнята на V сесії Верховної Ради України. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
3. Міжнародне право: Основні галузі : [підручник для студ. вищих навч. закл., що навчаються за спец. «Міжнародне право», «Міжнародні відносини»] / [Буткевич В. Г., Войтович С. А., Григоров О. М. та ін.]; ред. В. Г. Буткевича. – К. : Либідь, 2004. – 814 с.
4. Міжнародне право : навч. посіб. / [Буроменський М. В., Кудас І. Б., Маєвська А. А. та ін.] ; заг. ред. М. В. Буроменський. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 336 с.
5. Лисенков С. Л. Конституція України: Матеріали до вивчення. – К.: Либідь. – 1997. – С. 55.
6. Международная защита прав человека: Сб. документов. – М.: Юрид. лит., 1990.
7. Бородин І. Л. Адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина. Херсон, «Олді-плюс». – 2003. – С. 5.

Антипенко Владимир Федорович,
доктор юридических наук, профессор,
заведующий кафедрой международного права
Учебно-научного института международных отношений
Национального авиационного университета,
г. Киев

МЕЖДУНАРОДНО-КРИМИНОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В ОЦЕНКЕ КОНЦЕПЦИИ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ГОСУДАРСТВА

Парадоксальной представляется ситуация, когда государство, во многом определяя состояние международной среды, ее подрывающую международный мир и безопасность глобальную конфликтность, остается, практически за пределами характеристик криминального в международном праве.

Прежде всего, стоит сказать о самом предназначении уголовной ответственности государства, её юридической задаче. В контексте доминантной цели международного права, призванного обеспечивать международный мир и безопасность, эта задача состоит в том, чтобы, действуя на благо мирного существования народов земли, международное право, в то же время, было бы способно предложить возможности ограждения каждого народа, создавшего государство как политический инструмент обеспечения своей правовой созидательной жизнедеятельности от бремени тягот, лишений и ограничений, связанных с международной ответственностью. Ведь формально юридически коллективной волей народа государству определяются и соответствующим образом конституируются цели, режим и формы деятельности, которые априори не могут быть неправомерными, а тем более, преступными.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Следовательно, у истоков неправомерности и преступности государства, если такая становится возможной, должна обнаруживаться воля отдельных людей или группы людей, игнорирующая волю народа, искажающая эту волю либо, по меньшей мере, манипулирующая ею. В настоящее время, когда определенными группами в корыстных целях у государства (у народа) отторгаются не только материальные и финансовые средства, но и его функции, чрезвычайно обостряется проблема адресности международной уголовной ответственности за деяния, в которые вовлекается государство, упреждения распространения ее бремени на весь народ. С другой стороны, уголовная ответственность за преступное поведение государства не должна сводиться лишь к уголовной ответственности по международному праву физических лиц. Хотя, не подлежит сомнению, что преступность поведения государству «сообщают» вполне конкретные люди.

Эта мысль находит развитие с другой точки зрения. Суть уголовной ответственности государства, если она признается, состоит в том, чтобы иметь возможность и условия изъять из употребления в деятельности государства органы, механизмы, политики и практики, порождающие международные преступления. Такое изъятие и ликвидация составляющих государства, уводящих его в зону неправомерности поведения, и устранение последствий их функционирования, естественным образом сопровождается применением криминальной репрессии к физическим лицам, которые сформировали их и обеспечили функционирование. Одновременно в порядке превенции устраняются условия для трансформации государственных систем и органов в таковые, что способны результировать криминальность по международному праву. Это сопровождается юридическими мерами, смысл которых состоит в том, что для физических лиц четко очерчивается, какие их возможные замыслы, планы, инициативы и решения нежелательны и носят внеправовой характер, либо приводят к внеправовым последствиям. Вне криминального содержания ответственности государства эффективность такого механизма вызывает сомнения, да и сам он вряд ли возможен. Ведь в его основе должна лежать несомненная убежденность органов международной юстиции в совершении государством преступления по международному праву, что дает основания для уголовно-правовой оценки всех элементов преступного механизма с тем, чтобы подвергнуть их дифференцированной криминальной репрессии. Заметим, что в международном уголовном праве выработан и действует достаточно четкий механизм установления международной преступности: определены общественно опасные для международного мира и безопасности деяния, которые путем описания их признаков в соответствующих нормах, отнесены к категории международных преступлений. Причем не вызывает сомнений, что большинство из таких деяний (например, агрессия, колониализм, геноцид, апартеид, терроризм и т.п.) без участия государства просто невозможны.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Оценивая понятие и содержание поведения государства, не следует впадать в две характерные крайности. С одной стороны, ошибочно считать, что государство проявляется лишь в поступках, действиях людей и даже через эти действия. С другой – недопустима безбрежная абстракция, когда государство, его деятельность представляется как некий продукт общей воли народа. И та, и другая крайность порождают в доктрине международного права известные концепции, ошибочность которых выливается в порочную юридическую практику, когда объект ответственности за преступные действия государства искажается либо подменяется и бремя лишений и тягот в криминальной репрессии конечном итоге ложится на плечи народа.

Поведение государства базируется на чрезвычайно специфической конструкции, движительной силой которой является власть. Именно власть как неизбывное стремление к повелеванию, формируя «под себя» социум, определяющим образом выстраивает сложный механизм государства, в котором соответствующий аппарат задает функции органам государства, общественным институтам, индивидам и народу в целом.

Осознание такой конструкции дает ключ к разрешению важной проблемы, наиболее ощутимо настораживающей специалистов и общественность при обсуждении концепции уголовной ответственности государства – проблемы, связанной с угрозой формальной (юридической) уголовной ответственности для народа. Справедливости ради следует заметить, что санкции и другие меры, составляющие содержание ответственности государства, так или иначе негативно сказываются на благосостоянии народа этого государства. Однако важно, чтобы юридически собственно криминальная репрессия не связывалась с ответственностью народа за его определенное поведение, и не адресовалась народу.

Чтобы упрочить правовые аргументы, приводимые в пользу концепции уголовной ответственности государства, сделать их более убедительными, следует обратиться к социологической и политологической характеристикам сущности и природы власти в государстве, разобраться в том, каким образом она продуцирует криминальность в международном пространстве. Кроме этого важно понять каковы механизмы трансформации поведения государства в неправомерное и преступное, почему изначально конституированные функции государства «способны» наполняться криминогенностью, каковы волевые истоки этих процессов.

Становится очевидным, что уяснение сущности проблемы уголовной ответственности государства как проблемы, относящейся к сфере международного уголовного права вряд ли возможно, не прибегая к услугам международной криминологии [2, с. 96-110].

Противоречивое отношение к государству, возрастающий градус полемики о том, чего больше, негатива или конструктивности оно несет обществу, вызвано противоречивыми последствиями для жизни и благосостояния народов, управляемых государством властных функций.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Обращение с целью исследования этой проблемы к терроризму как наиболее острой форме социального конфликта, точнее, международно-криминологическое исследование этого преступления, дало возможность развенчать ключевую фикцию, состоящую в создании властью видимости своей легитимности на фоне продуцирования ею или, по меньшей мере, своего участия в продуцировании этого международного преступления. Трюк здесь состоит в том, что власть, будучи «автором» террористического конфликта, представляет себя в общественном мнении благодетелем, защитником от терроризма. Между тем именно власть, создав в современном обществе ситуацию предельной социально-экономической поляризации как на межличностном, межгрупповом (внутристрановом) уровне, так и в межгосударственных отношениях, результировала протестные настроения огромных людских масс. Именно власть, прикрываясь благородными намерениями осуществления демократизации традиционных обществ, дезинтегрирует их, плодя в целях удобства контроля конфликтность и создавая повсеместно очаги напряжений [1].

Но самая главная фикция власти, точнее говоря, самое главное заблуждение, утвердившееся вокруг проблемы власти, состоит в том, что она не является, как это принято считать, выражением потребности общества, его продуктом. На самом деле соотношение «социум-власть» выстраивается в обратном порядке: власть как таковая формирует социум для целей беспрепятственного им управления. Это важное и далеко не бесспорное положение, конечно же, требует обоснования. Но его выдвигание не является самоцелью. Исключительное значение для развиваемой здесь концепции уголовной ответственности государства оно имеет постольку, поскольку помогает увидеть исходящие от реальной власти волевые начала и персональную причастность ее «движителей» к навязыванию государственному механизму нужных для своего возрастания функций, определенной модели поведения, побуждению к конкретным действиям.

Для оценки государственной власти, сквозь призму нужд уголовно-правовой квалификации неправомерного по международному праву поведения государства нельзя обойти вниманием вопрос о том, в каких формах эта власть существует, как добивается она признания и поддержки. Если исходить из теории, рассматривающей власть как инструмент, изобретенный обществом для внесения упорядоченности в жизнь какого-либо социального организма, то очевидно, что для этих целей власть без реальной легитимности, без реальной опоры на социум полезно функционировать не сможет.

В своей работе «Власть: Естественная история её возрастания» известный французский социолог Б. де Жувенель выстраивает оригинальную теорию первичности власти по отношению к обществу. Он показывает, что общество, конечно же, может существовать до восшествия власти, но отнюдь не как организованная социальная целостность. Именно власть формирует его в таковую. Действительно, «как свидетельствует история, широкие общности

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

были созданы не иначе как именно посредством подчинения разнородных групп одной и той же силе, одному и тому же повелению...». Очевидно поэтому «власть обладает неоспоримым первородством» [4, с. 151]. Отсюда власть как категория искусственная приобретает путем завоевания в широком смысле этого слова. Это означает, что решающим условием существования власти является необходимость создания у общества представления о насущной потребности для его цивилизованной жизнедеятельности определенной власти и существовании некоего естественного, исходящего от этого общества, процесса формирования власти.

Однако в доктрине криминальная репрессия в отношении государства обсуждается как реакция на изначальную функцию вторичности власти, которая на самом деле в практике жизни издавна функционирует как категория первичная. Поскольку именно эта первичность функции, тщательно маскируемая властью, закладывает основы ее криминогенности, криминальная репрессия должна нацеливаться на механизм, вырабатывающий саму эту маскировку и потребность в ней. То есть речь идет об уголовно-правовом разрушении навязываемой общественному сознанию фикции вторичности, производности власти во всем комплексе её (фикции) составляющих.

Поэтому, когда мы говорим об уголовной ответственности государства, речь должна идти не только о международно-правовом реагировании на определенные (преступные) деяния государства, являющиеся выражением воли определенных должностных лиц, групп лиц. Речь должна идти о поиске и устранении (через предусмотренную международным уголовным правом репрессию) механизмов подмены и трансформации государственных органов в преступные, наделяя их способностью и целеполаганием совершать международные преступления.

Как же возникает, формируется и действует преступный механизм власти? С помощью, каких своих средств и способов действий власть сообщает государству криминальность? Каковы возможности международного права по взятию под контроль средств власти, прежде всего тех из них, которые производят преступное деяние государства?

Чтобы развеять сомнения относительно целесообразности уголовной ответственности государства как решающего субъекта международного права, следует, прибегнув к услугам международной криминологии, ответить на эти и подобные вопросы, связанные с материализацией криминогенности государства, отысканием в его сущности того, что подлежит наказанию (что можно «посадить на скамью подсудимых», «упечь за решетку» и т.п.).

Как мы уже сказали, власть движима повелением. Повеление неизменно остается её сутью и реализуется с помощью специально сформированного аппарата – «машинного отделения».

Новые претенденты на власть почти всегда в качестве своей цели декларируют общественное благо. Однако, захватив власть – это «машинное отделение» государственного управления, – они неизбежно начинают

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

стремиться к удовлетворению собственных амбиций и материальных интересов.

Феномен аппарата повелевания – «машинного отделения», начал восхождение от королевской власти и достиг своего виртуозного совершенства в условиях демократии. Эту виртуозность следует понимать, как способность аппарата создавать иллюзию зависимости власти от волеизъявления народа поддерживать в социальной среде убеждение о заботе и реальном обустройстве их жизни, исходя из принципа вторичности власти, ее подчиненности запросам социума. Другими словами, речь идет о внедрении в общественное сознание и сознание экспертного сообщества убежденности, что государство управляется, базируясь на общей воле народа и именно общей волей, обусловлено его поведение в международных взаимодействиях.

«Посредством фикции (другие говорят – абстракции) утверждают, что общая воля, которая в действительности проистекает от индивидуумов, облеченных политической властью, исходит из коллективного существования, т.е. из нации, правители которой являются лишь органами. Эти самые правители, впрочем, во все времена силились внедрить данную идею в сознание народа. Они поняли, что это было бы действенное средство заставить принять их власть или тиранию» [7, с. 320].

Таким образом, власть как фактор, определяющий поведение государства в его внутренних и внешних проявлениях, воплощает в себе выражение воли конкретных лиц. Даже предварительные оценки показывают, что опора на общую волю масс в определении механизма функционирования государства, весьма сомнительна. Тем более, бессодержательной представляется возможность употребления понятия общей воли для нужд юридических квалификаций, тяготеющих, как известно, к терминологической и смысловой строгости. Но в таком случае возникает новый вопрос – воплощением воли, каких конкретных лиц может быть неправомерное поведение государства?

Криминальная результирующая симбиоза человека и государства состоит в том, что люди, приспособившая в своей неумной алчности и жажде повелевания государство под цели бесконечного повышения нормы прибыли, в конце концов, сообщают ему через машинное отделение некую криминальную самодостаточность латентного характера.

Потребность в установлении уголовной ответственности государства, поэтому следует связывать с потенциальной опасностью для общества использования в корыстных целях этого «машинного отделения» – своеобразного государственного «организма» (аппарата управления), определяющего поведение государства в международной среде, то есть использования его («организма») криминогенности.

В определении истоков этой криминогенности необходимо ориентироваться, во-первых, на вычисление «состава» власти, во-вторых, – на определение волевого в ней начала, генерирующего работу аппарата управления, и, в-третьих, – на поиск качеств и элементов, сочетание которых

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

придаєт апарату характеристики «живого» соціального суцтва, надленного волей, а также самодостаточными функциями реагирования на окружающую действительность и генерирования новых (производственных) стратегий государства.

Если допустить уголовную ответственность государства за совершенное им в процессе международной практики определенное деяние, без особого труда устанавливаются признаки объекта, объективной стороны – они традиционны и воплощаются, соответственно, в непреходящей ценности для человечества мира и международной безопасности, а также в действиях (бездействиях) государства (его органов и представителей), приведших к последствиям, оцениваемым как преступные. Вполне приемлема для юридического определения также и возможная преступная субъектность государства, допускаемая, исходя из его бесспорной международной правосубъектности и правоспособности.

Однако установление криминальности поведения и действий государства главным образом связано с уяснением ментальной, субъективной составляющей. Как эту составляющую отыскать и установить в «дебрях» сложной государственной машины? Без ответа на этот вопрос проблема уголовной ответственности государства разрешена быть не может.

Субъективная сторона преступления – это внутренняя сторона общественно опасного деяния, т.е. психическое отношение субъекта к совершаемому им общественно опасному деянию и его последствиям.

К признакам, образующим субъективную сторону преступления, относятся вина, мотив и цель совершения преступления. Вина в преступлении воплощается в двух формах – умысла и неосторожности. В каждом случае совершения преступления умысел может быть прямым и косвенным. А неосторожность может выражаться в виде преступной самонадеянности либо преступной халатности. Вне этих видов социально-психологических квалификаций вина отсутствует.

Определяемая в форме умысла вина выражается в осознании субъектом общественно опасного характера своего действия или бездействия, в предвидении общественно опасных последствий, в желании наступления общественно опасных последствий или же в сознательном допущении возможности их наступления. Другими словами, умысел субъекта на совершение преступления определяется его волей к этому, «вдохновенной» интеллектуальным осмыслением предстоящего деяния и его последствий. Интеллектуальные и волевые признаки умысла, поэтому неразрывно связаны друг с другом, в своем вариативном взаимодействии они, по сути, образуют содержание умысла. В этом сочетании волевой признак как бы отвечает на главный вопрос о том, как относился субъект к тому, что им было осознано и предвиделось.

Применимы ли указанные характеристики к государству как к возможному объекту уголовной ответственности? Конечно же, нет. Во всяком

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

случае, в прямой постановке вопроса, связанного с наличием у государства как политической конструкции, так называемой общей воли и с самой возможностью психического отношения к содеянному.

Попытки механистически перенести квалификационные характеристики вины, на которых основывается уголовная ответственность во внутреннем праве, в международное право тщетны. Более того они вредны уже потому, что дискредитируют идею уголовной ответственности государства, заводя ее аргументацию в тупик.

Ведь именно на таких столпах социальной психологии как параллели психологии индивидуальной выстраивал свою концепцию уголовной ответственности государства и, как мы убедились выше, находил и находит в этом определенную поддержку в доктрине международного права известный румынский юрист-международник XX столетия В. Пелла. Однако, к сожалению, указанная субъективная составляющая концепции как раз и делает ее уязвимой, поскольку предоставляет серьезные поводы для сомнений в ее состоятельности.

Напомним, что ученый еще в 1925 году утверждал, что уголовная ответственность государства фактически уже существует в международном праве. Его концепция базируется на оценке психологии коллективов с исходным принципом существования групповой воли, отличающейся от воли индивидов, составляющих группу.

Государство, представляющее нацию, существование которой не зависит от воли индивида, претворяет групповую волю нации, считает В. Пелла. И если такая воля является преступной, то ответственность ложится на государство и, соответственно, на нацию. Он утверждал, таким образом, что «государство имеет собственную волю и, следовательно, может совершать преступления» [8, с. 821-822].

Спорность обоснованности общей воли как категории, отражающей психологическое отношение к содеянному такой огромной, существующей в экономической, социальной, военной, дипломатической, юридической и многих других ипостасях организационно-политической конструкции, как государство, конечно же, очевидна.

Такой поход более ста тридцати лет назад весьма убедительно отрицал один из родоначальников современного международного права Р. Филлимор, подчеркивая, что уголовное право имеет дело с физическими лицами – существами мыслящими, чувствующими и имеющими волю [9].

С таким умозаключением авторитетного специалиста трудно поспорить. Но в то же время трудно поспорить и с доминирующей в доктрине уголовного права мыслью о том, что принципы уголовной политики предусматривают принятие мер против всех элементов, которые способствовали совершению преступления. Поэтому неминуемо объектом таких мер должно стать государство [3, с. 47].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

В поисках истины следует исходить из того очевидного факта, что у истоков какого-либо действия, проявления государства лежит «живая» человеческая воля, ибо его органы и механизмы его управления в своей основе составляют именно люди, которые структурированы в определенных субординационных и иных взаимозависимостях. Такая одушевленность государства вдыхает реальное содержание в понятие его вины как психического отношения к преступному результату своих деяний. Безосновательность трактовки общей воли общества (народа) как движительного начала определенных деяний государства (в том числе криминальных) объясняется, во-первых, невозможностью полной однородности индивидуумов в социуме и даже – элементарного единогласия. Во-вторых, общество является институтом высшего порядка. Этот институт охватывает другие институты, но не может быть составляющей иных, более обширных систем.

Арнольд Тойнби, в поисках ответа на вопрос о субъектности общества, обращается к теории «полей и носителей действия» Дж. Смутса, согласно которой «вещество, или материал Вселенной» есть «деятельность организованная и строго направленная [10, с. 335]. Действие же, будучи главной величиной человеческой истории, представляет собой давление отдельных людей на общую основу, которую мы называем общество. Источником социального действия, таким образом, «не может быть общество, но им может быть отдельный индивид или группа индивидов, поля действия которых и составляет общество». Сравнивая общество с полем, где пересекается и воплощается энергия индивидов, Тойнби указывает, что «поле» или «отношение» самой своей природой обречено на бессилие, что Аристотель считал свойством абстрактного разума, ибо абстрактный разум не повелевает движением. Поле – это просто место для действия того, кого, собственно, это поле и создает, сам им не являясь. Общее основание, возникнув как результат взаимодействия двух или более лиц, является одновременно и полем для действия. Как пространство, само не совершая действий, является сферой действия электронов, атомов, частиц, так и общество не может играть активную созидательную роль в человеческих делах. Общество не является и не может быть ни чем иным, кроме как посредником, с помощью которого отдельные люди взаимодействуют между собой. Личности, а не общества создают человеческую историю» [5, с. 262, 263].

Для нужд правового определения возможной криминальности государства необходимо понять, как воля личности возникает и растворяется в сложных механизмах власти, каким образом ей удается «ускользнуть» от внимания уголовно-правовых квалификаций в отношении совершаемых государством преступлений до такой степени, что в современных условиях, по сути, отрицается уже и сама эта преступность, а значит, и криминогенность государства.

Здесь следует развить указанное выше понимание того, что общество, создавая для потребностей оптимальной организации своего существования

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

спеціальний апарат, породило хорошо консолидированный живой организм, своеобразное малое общество, отличное от (государственного) общества и обладающего собственными персонифицированными чувствами, интересами и волей.

Оценивая этот феномен, Б. де Жувенель говорит, что если в нации хотят видеть «моральную личность», наделенную коллективным сознанием и способную к общей воле, тогда во Власти надо признать (как это делает Руссо) некую другую личность, обладающую собственным сознанием и собственной волей, и естественный эгоизм которой побуждает ее преследовать частную выгоду. Автор далее приводит убедительные свидетельства эгоистичности этого малого общества (*consortium*), а также фикции суверенитета нации [4, с. 169].

Характеристику источников воли, чувств, воодушевляющих этот *consortium*, можно увидеть также и в откровениях известного английского политика и дипломата XVIII ст. Г. С. Д. Болингброка: «Боюсь, что мы одержали верх при дворе, руководствуясь теми же устремлениями, что и все партии до нас; что нами двигало главным образом желание иметь в своих руках управление государством; что главной нашей задачей было сохранение этой власти и важных должностей для самих себя, чтобы иметь больше возможностей для вознаграждения тех, кто способствовал нашему возвышению, и нанесение ударов по тем, кто нам противостоял» [6, с. 8-9].

Проблема власти, следовательно, в том, чтобы укрыть от правосудия носителей реальной воли, ее существование в целом.

Демократическая Власть в этом отношении, как отмечает Б. де Жувенель, вооружена лучшим образом. Ее персонифицированная предшественница (монархия) зримо пребывала не только над народом, но и вне народа. Демократическая же власть выдает себя за тождественную народу, хотя по природе своей возвышается над ним. Королевскую волю знали как волю коронованного лица, его фаворита, его министра: она была человеческой и частной наравне с другими волями. Воля демократической власти объявляет себя общей. Она подавляет каждого индивидуума всей совокупностью (*totalite*) индивидуумов, которую она представляет, и ущемляет всякий частный интерес, прикрываясь фикцией воплощенного в ней общего интереса [4, с. 347].

Таким образом, демократическая фикция, с одной стороны, придает правящим кругам авторитет Целого (народа): дескать, изъявляют волю и действуют не они, а Целое (народ) через их посредство. С другой стороны, в международно-правовых процессах эта фикция позволяет избежать конкретной (уголовной) ответственности, растворяя ее в безбрежном царстве общей воли. Поэтому попытки обосновать возможность международно-правовой ответственности государства, опираясь на концепт общей воли, неубедительны и бесперспективны.

Бесперспективны они, прежде всего потому, что дезориентируют право относительно важного своего предмета – действительного источника воли, определяющей деяния государства. Происходит подмена этого предмета: ведь

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

даже фальшивая функция толкования, так называемой общей воли в демократической системе, в действительности не принадлежит законно избранным органам законодательной власти. Она служит лишь прикрытием процесса, в котором эта функция принадлежит движимому волей правящих элит «организму» управления государством, его «машинному отделению». Именно последнее, будучи запрограммированным на реализацию определенных корпоративистских интересов, на самом деле и интерпретирует общую волю – волю, которая после этого давит всей тяжестью неодолимой силы на те многочисленные индивидуальные воли, в результате невольно содействующие формированию иллюзии общей воли, поскольку теоретически должны ее составлять.

Понимание этой главной нереальности – нереальности порождения общей воли частными интересами «множества» и желаниями масс дезориентирует многих добросовестных юристов-международников и вынуждает их отказаться от концепции уголовной ответственности государства, опровергать ее жизнеспособность в опасении открыть возможность уголовной ответственности народа.

В поисках истоков той воли, как явления человеческой психики, которая в реальности определяет поведение государства, мы вновь сталкиваемся с историей формирования такого организма, который, представляя суверена (народ), следил бы за действующей властью

Подобное препарирование Власти показывает процесс формирования в ее недрах несущего международную криминогенность аппарата управления – самостоятельного социального организма, который, прикрываясь фикцией общей воли, вполне комфортно реализует волю отдельных влиятельных лиц либо определенных кланов, нередко не считаясь при этом с нормами международного права. Но, на первый взгляд, юридически это не усиливает аргументы в пользу идеи уголовной ответственности государства, а возвращает к формуле уголовной ответственности по международному праву физических лиц.

Однако это не так. Выше давалась оценка феномена организма, предназначенного для манипуляции волей масс, в результате которой человеческие психофизиологические начала в нем мутировали в организационно-управленческие механизмы государственной бюрократии и составляют с ней неразрывное целое.

Возможно ли такое противоестественное соитие живого и неживого? Ведь в самом понятии отношения между предметом (госаппаратом) и живым существом (человеком) содержится логическое противоречие, поскольку одна сущность пересекается с другой, отличной по своей природе сущностью.

Ответ на этот вопрос можно найти у А. Тойнби, который доказывает возможность подобного симбиоза, «если мы заменим понятие «предмет» понятием «действие», понятие «существо» – понятием «деятель», а термин «пересечение» – термином «взаимодействие» [5, с. 261].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Такая понятийная тождественность тем более уместна, если учесть, что сущность государственного аппарата как механизма производства действия, его состав и содержание образуют и определяют люди.

Таким образом, власть, с одной стороны, базируясь на фикции своего позиционирования как политического инструмента общества, плода его организационно-управленческих потребностей, а с другой – создавая фикцию реализации общей воли народа, постоянно вынуждена фабриковать в качестве своего источника эту общую волю. Всю свою, в значительной степени неправомерную деятельность по расширению сферы повелевания, власть, поэтому вынуждена маскировать под справедливость и легитимность, чтобы иметь возможность вовлекать широкие людские массы, образуя в то же время мощный юридический реду́т антикриминальной защиты.

Для этих целей к услугам власти предстает вышестоявший ею в глубинах истории человеческого общества некий «организм», аппарат управления, который наряду с организационно-управленческой деятельностью выполняет функцию обеспечения видимости представительства за завесой государственности.

Право же, и прежде всего международное право, к сожалению, «воспринимает» за действительность этот муляж общественного участия. По меньшей мере, влияние такого восприятия ощущается в направленности нормотворчества. На основе сопряжений такого подхода с оценкой неодушевленности государственных механизмов и обоснованием возможности применять уголовное наказание лишь непосредственно к физическим лицам, международное право фактически «позволяет» оставаться за пределами эффективного юридического воздействия этому, производящему львиную долю международной криминальности, властному «организму». Путь к адекватной криминализации по международному праву деятельности «организма», даже семантически указывающего на наличие в нем живого психического начала, лежит через введение института уголовной ответственности государства.

Международно-криминальная неуязвимость «организма» как манипулятивного аппарата власти (особенно мировой) превращает его в современных условиях в наиболее опасный фактор угрозы миру и международной безопасности. Об этом свидетельствует глубокий кризис миросистемы, выражающийся, прежде всего в неприкрытом цинизме вооруженных конфликтов, «отыскать» ответственность за которые (не мнимую как это имело место относительно Слободана Милошевича, Муаммара Каддафи и других одиозных лидеров, а действительную) действующему международному праву не под силу.

В настоящее время, когда у государства отторгаются не только средства, но и определенные функции и таким путем извлекаются колоссальные геополитические материальные и финансовые выгоды, институт юридической ответственности должен действовать в обратном направлении: устанавливать организационные звенья, запускающие в действие указанные механизмы и

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

обеспечивать их уголовное наказание. При этом такие организационные звенья аппарата власти должны рассматриваться как органическое целое, динамическое единство задействованных в них людей, политических практик, стереотипов организационной деятельности и т.п. То есть речь идет об «организме», представляющем собой органическое взаимопереплетение человеческого и технологического начал, специфические качества которого определяются не суммой (набором) лиц и технологий, а их глубокой взаимной ассимиляцией.

Ведь ответственность за издержки деятельности, виртуозно присваиваемые аппаратом государству, естественно, перекладываются на эту же эфемерную в юридическом видении величину, именуемую государством. В этой связи государство для Власти и собственно процесса воплощения ею своей сущности – повелевания, незаменимо.

Таким образом, когда мы говорим о международно-правовой уголовной ответственности государства мы должны иметь в виду уголовную ответственность одушевленного «живой» человеческой волей и непосредственно движимого людьми государственного аппарата управления, который никоим образом не выражает и не может выражать общую волю, как впрочем, не может ее выражать и собственно государство. Аппарат способен лишь создавать видимость этого выражения, на чем и зиждется его практическое всевластие в демократических условиях.

Гражданин как часть народа, мифической волей которого прикрывается аппарат, также далеко от нее (общей воли) отстоит, как далеко он отстоит и от самого процесса властного повелевания. Этим политико-психологическим фетишем в невиданных масштабах пользуются отдельные влиятельные индивиды (группы индивидов, кланы), способные придавать аппарату выгодную для себя направленность.

Смысл уголовной ответственности государства, ее реализации состоит, во-первых, в том, чтобы в форме криминальной репрессии перестроить либо скорректировать аппарат, изъять из оборота те юридически деформированные звенья и органы, те порочные политики и практики, которые производят опасность для международного сообщества в виде различного рода кризисов, мировых угроз, вооруженной конфликтности.

Во-вторых, криминальному уничтожению подлежат политические и организационные механизмы, результирующие саму криминальную трансформацию. Таким образом, и это, в-третьих, обеспечивается адресность уголовно-правовых мер в отношении истинных обладателей воли, воплощаемой аппаратом в действительности. При этом в порядке общей превенции, определяется, какие замыслы, планы, инициативы и решения носят уголовный по международному праву характер.

В-четвертых, важным является то, что в системе уголовной ответственности государства образуется сфера криминального по международному праву контроля, способная охватывать указанные и другие

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

подобные проявления и виды деятельности во всей их сложности и двойственности.

Наконец, институт уголовной ответственности государства создает условия для реализации одной из главных задач международного права в целом – по воспрепятствованию самой возможности уголовной ответственности народа.

Список использованных источников

1. Антипенко В. Ф. Международная криминология: опыт исследования терроризма / В. Ф. Антипенко: монография. – О.: Феникс, 2011. – 356 с.
2. Антипенко В. Ф. Конфликтогенность власти в международных отношениях // Конфликтология в международном антитеррористическом правотворчестве. – Одесса: Фенікс, 2014. – С. 96-110.
3. Блищенко И. П., Фисенко И. В. Международный уголовный суд. М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1998. – 259 с.
4. Жувенель Б. де. Власть: Естественная история её возрастания / Бертран де Жувенель. – М.: ИРИСЭН, Мысль. – 2011. – 546 с.
5. Тойнби А. Дж. Постигание истории/ А. Дж. Тойнби: пер. с англ. Е. Д. Жаркова. – М.: Айрис-пресс, 2010. – 640 с.
6. Bolingbroke. Works. T. 1. – P. 8-9.
7. Duguit L. L'Etat, le Droit objectif et la Loi positive. Paris, 1901. – T. 1. – P. 320.
8. Pella V. La repression des crimes contre la personalite de l'Etat // Rd C. – Vol. 33 (1930). – P. 821-822.
9. Phillimore R. Commentaries upon International Law. – L., 1879. – Vol. I. – 655 p.
10. Smutsy G. Holism and Evolution. London, 1927. – P. 335.

Баранов Сергій Олексійович,
*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри адміністративного
права та адміністративного процесу
Одеського державного університету
внутрішніх справ,
м. Одеса*

СУЧАСНІ МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В останні роки, головною тенденцією сучасних світових міграційних процесів є стрімке зростання швидкості переміщень населення, яке було викликано локальними збройними конфліктами, економічними негараздами, ускладненням екологічної ситуації в окремих регіонах земного шару.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Світова міграційна криза, яка зараз найбільш яскраво проявилася на теренах країн Євросоюзу, безсумнівно матиме певні політичні і економічні наслідки і для України, вимагає проведення негайного глибокого аналізу наявних міграційних процесів та вироблення наукових рекомендацій щодо прийняття оптимальних правових, організаційних, економічних та інших заходів для подолання загроз національній безпеці.

Вироблення дієвої міграційної політики в цих умовах, стає для України нагальною потребою, бо через нашу країну також пролягають міграційні шляхи, а її територія використовується для транзитного переміщення і тимчасового перебування біженців, трудових, а також незаконних мігрантів.

В той же час, демографічна та міграційна ситуація, яка склалася в Україні за останні два роки також потребує свого організованого, спланованого та систематичного державного регулювання як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях.

Визначальним чинником, який в сучасних умовах впливатиме на вибір тактики і засобів державного впливу на міграційну ситуацію, їх результативність буде, з одного боку, необхідність концентрації зусиль на співпраці з іншими країнами на міжнародному рівні, ліквідації наслідків соціально-економічної кризи, зниженні рівня безробіття, забезпеченні мінімальних соціальних стандартів, з іншого – існуюча обмеженість у держави фінансових та економічних можливостей для реалізації ефективної демографічної політики в умовах неоголошеної війни з Росією.

Крім додаткових обмежень, у зв'язку з економічною кризою та війною, складність сучасної ситуації щодо реалізації міграційних завдань полягає ще й в тому, що в країні так і не була створена модель ефективного державного та регіонального управління, система контролю за ефективністю виконання прийнятих рішень та відповідальності службовців за результати своєї діяльності, в тому числі і в сфері міграційних процесів.

Основними проблемами розвитку державного управління, які поширюються на всі сфери, у тому числі, на сферу державного регулювання міграційних та демографічних процесів, є: проблема недостатності фінансування вже запланованих у довгострокових програмах заходів як на рівні регіонів, так і на загальнодержавному рівні та низька ефективність використання навіть наявних ресурсів, різного роду зловживання та необґрунтоване використання коштів; проблема низької ефективності реалізації запланованих заходів, формального підходу до виконання більшості прийнятих цільових програм та управлінських рішень; проблема ігнорування наявних суттєвих міжрегіональних відмінностей та умов реалізації управлінських рішень, а також заходів державної політики, що зумовлено міжрегіональними відмінностями в якості управлінських кадрів та рівнем корупції та розбазарювання бюджетних коштів; вимушений відхід від реалізації заходів, передбачених стратегічним довгостроковим плануванням у сфері соціально-економічного розвитку, демографічної та міграційної політики на користь оперативного управління; фактичне

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

невиконання або лише часткове виконання рішень РНБО, таких, як «Про напрями державної міграційної політики України та невідкладні заходи щодо підвищення її ефективності»; відсутність сучасної ефективної нормативно-правової бази, несвоєчасне прийняття рішень про внесення необхідних змін в існуючі закони для реалізації управлінських заходів у сфері регулювання демографічних та міграційних процесів.

На жаль, існуюча система державного управління у міграційній сфері є малоефективною та потребує оптимізації шляхом принципової реорганізації та реалізації реформ у сфері місцевого самоврядування, соціального забезпечення, оплати праці та зайнятості у структурі державного та регіонального управління. Удосконалення системи управління міграційними процесами в Україні потребує вироблення нових концептуальних підходів до їх регулювання.

На даний час, основним документом, який визначає державну стратегію в міграційній сфері, є Концепція державної міграційної політики України, схвалена Указом Президента України від 30 травня 2011 року № 622 (далі – Концепція) [1], яка окреслює напрями, стратегічні завдання державної міграційної політики України, принципи і пріоритети діяльності державних органів влади у сфері міграції, напрями вдосконалення її законодавчого та інституціонального забезпечення, а також механізми реалізації Концепції.

З моменту прийняття Концепції в Україні та у Світі відбувся ряд знакових подій, які істотно вплинули на міграційні процеси в Україні. Трудова міграція, еміграція та вимушене внутрішнє переселення населення України із тимчасово окупованих територій та зони проведення антитерористичної операції вимагають докорінного перегляду підходів до державного управління міграційними процесами та розробки ефективних інструментів його реалізації.

Тому, на наш погляд, є необхідним, як найшвидше, провести ретельну наукову експертизу та громадське обговорення з наступним прийняттям положень нової «Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року», зміст якої розміщений у проекті постанови Уряду [2].

Це, на наш погляд, надасть можливість мобілізувати на виконання поставлених завдань усі сили суспільства, чітко зорієнтувати органи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування, неурядові організації, пресу, громадськість.

Концептуально визначені завдання державного регулювання зовнішніх міграцій та його основні напрями мають бути базовими для створення інструментів і засобів їх реалізації. Серед цих напрямів виокремимо такі: 1) створення правової бази; 2) формування необхідних інститутів, організаційних структур управління; 3) кадрове забезпечення; 4) зміцнення та формування фінансово-економічних основ управління; 5) наукове та інформаційне забезпечення.

За нинішніх умов міграційна політика держави має передбачати систему правових, адміністративних, організаційно-фінансових заходів, а також інформаційне забезпечення урядовими структурами та громадськими

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

організаціями і об'єднаннями упорядкування міграційного простору, регулювання міграційного руху населення з позицій національних пріоритетів, кількісного та якісного складу міграційних потоків, їх соціальної, демографічної та економічної структури [3].

Важливе місце серед засобів державного управління міграційними процесами займає правове регулювання. На думку С. С. Саїва, одного з провідних дослідників правового регулювання у сфері міграції, Україна з цього питання має певні проблеми, а саме: відсутність єдиної скоординованої міграційної політики; недостатність інституційної та законодавчої бази для протидії порушенням міграційних і реєстраційних правил; хаотичне застосування механізмів протидії порушенням міграційних та реєстраційних правил; недопрацьований механізм утримання, ідентифікації та добровільного повернення нелегальних мігрантів; відсутність дієвого механізму реадмісії нелегальних мігрантів [4, с. 91-92].

В останні роки в Україні багато чого було зроблено з питань організаційно-правового врегулювання суспільних відносин пов'язаних з міграційними процесами. Однак, слід зауважити, що чинне законодавство України про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, в цілому відповідає сучасним вимогам, проте воно не забезпечує розв'язання багатьох конкретних проблем.

На наш погляд, удосконалення національного міграційного законодавства слід розглядати в контексті його застосування та контролю виконання. Органи міграційної служби повинні активніше відстежувати й забезпечувати виконання законодавства щодо біженців, реалізацію їхніх гарантованих законом прав.

Сьогодні, здебільшого, зв'язок органу міграційної служби з біженцем припиняється, щойно приймають рішення за його заявою. Особи, яким відмовлено в наданні статусу, назавжди зникають із поля зору міграційної служби. Тих, хто набув статусу, після оформлення відповідних документів, також залишають напризволяще. Якщо раніше за відповідним законом 1993 року біженці мусили щотримісяці продовжувати статус і хоч у такий спосіб контактували з органом міграційної служби, то нині статус надається безстроково, щорічно продовжується лише дія посвідчення, тобто контакти обмежуються щорічною перереєстрацією. Тому, вважаємо за необхідне, запровадити регламент постійного «службового супроводження» працівниками міграційної служби та Національної поліції як дозвільних документів, так самих осіб на увесь час їх перебування під контролем.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що створення сучасного національного міграційного законодавства, адекватного сучасним умовам і здатного забезпечити необхідне керівництво міграційними процесами з боку держави, імплементацію в нього найважливіших норм міжнародного права та міграційного законодавства ЄС є найважливішим завданням Української держави в умовах проведення демократичних реформ.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Список використаних джерел

1. Концепція державної міграційної політики України, схвалена Указом Президента України від 30 травня 2011 року № 622. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року: Проект постанови КМ України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dmsu.gov.ua/normativna-baza/proekty>.
3. Проблеми та шляхи оптимізації державного регулювання демографічних і міграційних процесів в Україні. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/>.
4. Саїв С. С. Правове регулювання міграції та реєстрації фізичних осіб в Україні (адміністративно-правовий аспект): Дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Саїв Сергій Степанович. – Київ, 2007. – 189 с.

***Белохвостик Александр Анатольевич,**
старший преподаватель Барановичского
государственного университета,
г. Барановичи, Республика Беларусь*

ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ КАК ПРИОРИТЕТНОЕ НАПРАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ

Статья 2 Конституции Республики Беларусь гласит: «Человек, его права, свободы и гарантии их реализации являются высшей ценностью и целью общества и государства»[1]. Именно поэтому противодействие торговле людьми в Республике Беларусь находится на особом контроле президента страны. С 2002 года в Республике Беларусь реализуется уже четвертый Национальный план действия по борьбе с торговлей людьми. Для обеспечения указанного комплексного плана привлечены более 20 министерств, активно вовлечены международные и общественные организации [2].

Республика Беларусь занимает самую активную позицию в вопросах искоренения торговли людьми, она присоединилась к Конвенции Совета Европы «О противодействии торговле людьми». При этом необходимо отметить, что Беларусь единственное государство, присоединившееся к конвенции, которое не является членом Совета Европы. Кроме того, Беларусь выступила инициатором провозглашения под эгидой ООН о признании 30 июля Всемирным днем борьбы с торговлей людьми [3].

Указанные меры позволили свести к минимуму масштабы межгосударственной торговли людьми. За последние 10 лет ликвидированы 22 преступные организации и 85 организованных групп, осуждено более 2 300 трафикеров, установлено 5 170 жертв торговли людьми [5].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

В первом полугодии 2015 года выявлено 472 преступления (+40%), из них тяжких 105 (+18%). В Минске пресечена деятельность организованной преступной группы по вовлечению в занятие проституцией. Ликвидировано 10 каналов вывоза «живого товара» в четыре страны мира, установлено около 80 жертв торговли людьми. МВД Беларуси часто действует на упреждение и задерживает трафикеров до того, как они вывезли наших граждан для эксплуатации за рубеж. В истекшем году было произведено 7 задержаний с поличным, в том числе 6 от вывоза в Россию, 1 в ОАЭ [5].

На международном уровне белорусский опыт борьбы с работоторговлей признан достойным изучения и заслужил авторитет. В 2007 году на базе Академии МВД Беларуси был создан Международный учебный центр подготовки, повышения квалификации, переподготовки кадров в сфере миграции и противодействия торговле людьми, который является базовым учреждением образования СНГ. С момента создания в нем прошли обучение около 1 500 слушателей из почти 30 государств мира [7].

В Республике Беларусь выстроена четкая система взаимодействия работы государственных органов, задействованных в предупреждении, работоторговли и реабилитации ее жертв. Осуществляется взаимодействие с соответствующими международными и общественными организациями.

Также в Беларуси ведется борьба против вовлечения в занятие проституцией. В 2015 году из 80 жертв сексуальной эксплуатации более половины (64%) находились на территории страны [4].

Благодаря эффективной работе МВД мировая тенденция развития детской порнографии не стала угрожающей в Беларуси. В 2015 году выявлены 22 преступления, связанные с детской порнографией, из которых подавляющая часть (90%) совершена с использованием Интернета. В прошедшем году сотрудниками подразделений по противодействию торговле людьми выявлено 127 преступлений, связанных с педофилией. Из них 63 тяжких и особо тяжких. Установлено 92 потерпевших ребенка, а также личности 102 человек, подозреваемых в педофилии. Рост числа преступлений данной категории обусловлен, в первую очередь, эффективностью деятельности сотрудников управления по наркоконтролю и противодействию торговле людьми [5].

Указанные успехи правоохранительных органов были бы не возможны без постоянного совершенствования законодательной базы. Только в январе 2015 года усилена уголовная ответственность за половое сношение с лицом, не достигшим 16-летнего возраста (с 5 до 10 лет лишения свободы) [9]. МВД и парламентом страны прорабатывается вопрос о введении уголовной ответственности за коллекционирование детского порно и за «грумлинг» – психологическую подготовку детей через сеть Интернет к сексуальным отношениям [6].

В Республике Беларусь под контролем находится борьба с трудовой эксплуатацией. Трудоустройство за границей находится под контролем милиции. Для осуществления профессионального трудоустройства требуется

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

получения государственной лицензии, которую в настоящий момент имеют только 95 субъектов. Подразделениями по гражданству и миграции МВД проводятся мероприятия по выявлению нарушений в указанной области. В результате, за 5 месяцев прошлого года составлено 63 административных протокола [8].

За границей Беларуси защита прав трудящихся эмигрантов происходит в соответствии с законодательством и международными договорами. Практическую помощь, при необходимости, оказывают белорусские посольства или консульства стран, куда выехал гражданин Республики Беларусь. Во многих странах действуют горячие линии и консультационные центры общественных организаций по защите прав и интересов потерпевших.

Таким образом, необходимо отметить, что противодействие торговле людьми в Республике Беларусь является приоритетным направлением государственной политики.

Список использованных источников

1. Конституция Республики Беларусь : с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г. – Минск : Право и экономика, 2006. – 56, [1] с.
2. <http://minsknews.by/blog/2015/07/27/belarus-yavlyaetsya-odin-iz-liderov-na-postsovetskom-prostranstve-v-oblasti-borbyi-s-torgovley-lyudmi/>.
3. <http://mvd.gov.by/main.aspx?guid=25013>.
4. <http://mvd.gov.by/main.aspx?guid=76673>.
5. <http://mvd.gov.by/ru/main.aspx?guid=5421>.
6. <http://oac.gov.by/news/312.html>.
7. <http://www.academy.mia.by/index.php/ru/news/novosti-akademii/702-pravoohraniteli-raznih-stran-obmenivajutsia-opitom-protivodeystviya-torgovle-liudjmi>.
8. <http://www.cis.minsk.by/page.php?id=18991>.
9. Уголовный кодекс Республики Беларусь: [принят Палатой представителей 2 июня 1999 г.: одобрен Советом Республики 24 июня 1999 г.]: с изменениями и дополнениями по состоянию на 2 сентября 2015 года. – Минск: Национальный центр правовой информации Республики Беларусь, 2015. – 318, [1] с.

Берендеева Анастасія Ігорівна,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри теорії та історії держави і права
Одеського державного університету внутрішніх справ,
м. Одеса

ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ СТАТИСТИКИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ

Проблема торгівлі людьми на сьогодні є однією із глобальних проблем людства. У сучасному світі ця проблема досягла загрозливих масштабів. У більшості демократичних держав торгівля людьми кваліфікується як тяжкий злочин. Про ступінь тяжкості говорить те, що порушуються абсолютно всі природні права людини: право на життя, право на свободу, в тому числі на свободу пересування та вільний вибір місця проживання, право на особисту недоторканість, право на повагу честі та гідності, право на власність, тощо. Тобто, мова йде про тотальне заперечення особистих прав людини, не кажучи вже про соціальні, політичні, економічні, культурні права людини як громадянина. Таким чином, особа, позбавлена таких прав, фактично перестає бути суб'єктом суспільних відносин, перетворюючись, по суті, на об'єкт незаконних дій стосовно неї. З огляду на те, що цей злочин включає в себе цілий комплекс порушень прав людини, а вірніше повну відмову від таких прав, у більшості країн це діяння відноситься до категорії тяжких та особливо тяжких злочинів. Масштаби та тяжкість цього злочину зумовлює активізацію боротьби з цим негативним явищем. Враховуючи те, що, як правило, це діяння носить транснаціональний характер, боротьба вимагає об'єднання зусиль держав на міжнародному рівні.

На сьогодні, питанню протидії торгівлі людьми приділяється значна увага як на міжнародному, так і на державному рівнях. Проаналізувавши законодавство з питань протидії торгівлі людьми, можна дійти висновку, що заходи протидії цьому антисуспільному феномену можна розділити на три основних блоки: проведення профілактичної роботи, спрямованої на попередження торгівлі людьми; розкриття злочинів з метою притягнення причетних до цього злочину осіб до відповідальності та реабілітація жертв, які постраждали від цього діяння.

Дана робота присвячена аналізу статистики осіб, які постраждали від торгівлі людьми, з точки зору гендерної оцінки. Наразі використовувалися статистичні дані Міжнародної організації з міграції щодо протидії торгівлі людьми станом на 31 грудня 2015 р. [1]. Ці дані відображають статистичну інформацію як безпосередньо самої Міжнародної організації з міграції, так і інформацію Державної судової адміністрації України, Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства соціальної політики України, що дає підстави розраховувати на їх об'єктивність.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Необхідно зазначити, що статистичні дані з цієї проблематики не можна назвати такими, що в повному обсязі відповідають реальній картині. Звичайно, це можна сказати про будь-який вид злочину, але що стосується саме торгівлі людьми, то латентність має дуже високий відсоток. Причин цього багато. По-перше, незначна кількість звернень громадян (через побоювання негативних наслідків, залякування, сорому, правовій необізнаності, тощо), по-друге, тяжкість документування органами поліції цього злочину, який носить, як правило, транснаціональний характер, по-третє, не завжди правильна кваліфікація судом злочинних діянь, по-четверте, складність у доказуванні причетності осіб до злочину, зокрема, через наявність корумпованих зв'язків, що призводить до незначної кількості обвинувальних вироків. Тому статистичні дані надають нам лише зрозуміти основні закономірності прояву цього негативного явища.

Чомусь прийнято вважати, що торгівля людьми здійснюється щодо жінок. Але якщо ми звернемося до статистичних даних, то можемо відзначити тенденцію дуже швидкого зростання кількості чоловіків, які постраждали від торгівлі людьми. Так, якщо у 2004 році кількість жінок, яких експлуатували, становила 86%, а чоловіків лише 14%, то за ці роки проявилася закономірність зростання кількості жертв-чоловіків. У 2012-2014 роках особи чоловічої статі навіть переважали, зокрема у 2014 році вони становили 58% на протигагу 42% жінок. У 2015 році кількість жертв обох статей майже зрівнялася: постраждало 51% жінок та 49% чоловіків.

Такий розподіл пояснюється тим, що в останні роки прослідковується чітка тенденція щодо зростання торгівлі людьми з метою трудової експлуатації. Якщо раніше основною метою було залучення жінок до сфери сексуальних послуг (так, у 2004-2006 роках 65% осіб були втягнені в сексуальну експлуатацію), то за останні роки основною метою торгівлі людьми є їх трудова експлуатація, тобто примусове залучення осіб до роботи у сільському господарстві, на виробництвах, у якості обслуговуючого персоналу, тощо. У 2015 році 91% осіб постраждало саме від цієї форми експлуатації, у той час як у 2004-2006 роках кількість осіб, які використовувалися з метою виконання різного роду робіт становила лише 31%. Цей вид експлуатації на сьогодні найбільш поширений і має тенденцію до подальшого зростання.

У зв'язку з цим різко зменшилася кількість злочинів, пов'язаних із залученням осіб для надання сексуальних послуг. У 2015 році кількість цих злочинів становила лише 7%. Але якщо мова йде про саме сексуальну експлуатацію, то за даними статистики (у звіті вказані статистичні данні з 2007 по 2015 рік) жінки становлять від 97 до 100 відсотків! На жаль, не зрозуміло, дані статистики враховують лише дорослих осіб чи дітей також (нагадаємо, згідно закону України «Про протидію торгівлі людьми» дитиною вважається будь-яка фізична особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку [3]). Але, як правило, до сексуальної експлуатації залучаються не дорослі чоловіки, а неповнолітні, в останні роки навіть зростає тенденція збільшення

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

залучення саме неповнолітніх чоловічої статі. Але статистичні дані щодо примусової участі чоловіків у секс-індустрії не можна назвати об'єктивними, оскільки вони носять надзвичайно високий ступінь латентності. Гендерні стереотипи, що характерні для сучасного суспільства, зокрема українського, заважають чоловікам звертатися за допомогою до державних органів та визнавати себе жертвою у подібному злочині. Для торгівлі людьми взагалі характерний високий ступінь латентності, але якщо в нашому суспільстві жінку, яка постраждала від сексуальної експлуатації, у більшості випадків пожаліють, виявлять співчуття до неї, то щодо чоловіка не факт, що будуть такі прояви почуттів. Сучасна українська ментальність може неоднозначно поставитися до такого факту. Все це спонукає чоловіків замовчувати факт скоєння злочину щодо них.

Таким чином, гендерний аналіз статистичних даних з 2004 по 2015 рік свідчить про те, що не дивлячись на факт, що все-таки кількість жінок, що примусово залучаються до різних форм експлуатації більше, ніж чоловіків, прослідковується чітка тенденція щодо збільшення кількості чоловіків, які постраждали від торгівлі людьми. Це пояснюється тим, що зростає кількість злочинів, пов'язаних з трудовою експлуатацією. У той же час, абсолютна більшість жінок залучається до секс-індустрії. Висока латентність торгівлі людьми ускладнює процес боротьби з цим антисуспільним явищем і вимагає координації діяльності держав у протидії цьому злочині на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Статистика Міжнародної організації з міграції щодо протидії торгівлі людьми станом на 31 грудня 2015 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iom.org.ua/ua/protidiya-torgivli-lyudmi>.
2. У поліції запрацює новітня система кримінального аналізу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cn.npu.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1783131>.
3. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20.09.2011 року №3739-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19-20. – стор. 817. – ст. 173

Громко Володимир Ярославович,
кандидат юридичних наук, викладач кафедри цивільного
права та процесу Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького, адвокат,
м. Івано-Франківськ

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ НОРМ ПРО ТОРГІВЛЮ ЛЮДЬМИ («БІЛЕ РАБСТВО»)

Відповідно до норм Конституції як основного закону, а також інших законів України, кожна людина є вільною. Вільною у виборі віросповідання; вільною у виборі місця проживання; вільною у пересуванні. Проте, це право людини часто порушується в силу різних обставин, причому це основне право людини порушується практично у всіх країнах світу. Так, за даними Європолу та Організації Об'єднаних Націй, щороку до різних країн Європи контрабандним шляхом переправляється чотири млн. людей з усього світу, поповнюючи «багатомільйонну армію сучасних рабів, яка дорівнює за одними даними 27 мільйонам, а за іншими – 200 мільйонам». Суми злочинних доходів від цієї діяльності щорічно сягають 7 млрд. доларів США, і це не дивно, бо одна жінка, яку використовують в секс індустрії, заробляє для своїх хазяїв близько 350 євро за день.

Як зазначає к.ю.н. Лизогуб Ярослав Григорович «сучасне ж «обличчя» згаданої проблеми має певні відмітні риси, які полягають, перш за все, в тому, що протиправний вплив на свободу й особисту недоторканність людини пов'язується із вчиненням стосовно неї тих чи інших злочинів, серед яких особливе місце займає торгівля людьми. Швидке поширення цього ганебного явища в сучасній Україні зумовило необхідність прийняття відповідних законів та інших нормативно-правових актів, спрямованих на боротьбу, з так званім «білим рабством» [1].

Проведення у 2001 році в Україні кримінально-правової реформи завершилося прийняттям нового Кримінального кодексу, у якому в ст. 149 передбачено відповідальність за злочин, що має назву «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини».

Але навіть після цього згадана норма не позбавилась певних вад і в такому вигляді її навряд чи можна визнати здатною забезпечувати в повному обсязі захист людини від протиправних посягань. На думку Лизогуба Я. Д., головна причина такого стану речей – це певна недосконалість ст. 149 чинного Кримінального кодексу. Детальне її вивчення показало, що вона потребує відповідного законодавчого «чищення» з багатьох причин. Це і загальна складність тексту норми для розуміння, і некоректність формулювання об'єктивної сторони зазначеного складу злочину і зайва кількість цілей, наявність яких значно ускладнює доведення вини торговців людьми, і залишення поза законодавчою увагою певних ознак (зокрема, обману), що

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

підвищують суспільну небезпеку злочину й заслуговують на віднесення до числа кваліфікуючих, і непродуманість міри покарання за діяння, описані в ч. 1 ст. 149 КК України, й відсутність заохочувальних норм тощо. Глибоке теоретичне розроблення питання кримінальної відповідальності за торгівлю людьми має надати можливість розв'язати існуючі проблеми (кримінально-правова оцінка цього злочину, учиненого в співучасті, відмежування його від суміжних злочинів, кваліфікація торгівлі людьми за наявності сукупності злочинів, визначення меж злочинного при вчиненні акту торгівлі тощо), а також сприяти поліпшенню як правотворчої, так і правозастосовчої діяльності [1].

Занепокоєння людства з приводу рабства і работоргівлі та намагання скасувати ці явища лежать в основі багатьох міжнародних договорів, декларацій, конвенцій XIX-XX століть, починаючи з Віденського конгресу 1815 р., на якому було прийнято спеціальну декларацію. Пізніше Аахенський конгрес 1818 р. засудив торгівлю неграми і визнав її злочинною. Практичні заходи з питань боротьби з работоргівлею передбачені, зокрема, Лондонським договором 1841 р., Генеральним актом 1890 р., прийнятим на Брюссельській конференції. Подальший розвиток міжнародного співробітництва щодо заборони рабства і работоргівлі продовжувався в межах діяльності Ліги Націй. Так, у 1926 р. прийнято Конвенцію відносно рабства, нормами якої визначені такі поняття, як «рабство», «торгівля невольниками». Крім того, зазначений документ вказав на існування примусової або обов'язкової праці, яка може привести до появи становища, подібного до рабства. В подальшому Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, подібних до рабства 1956 р. віднесла до рабства практику та інститути боргової кабали, кріпосного стану, домашнього рабства [2].

Розглядаючи проблему торгівлі людьми більш ширше та глибше, можна виділити окрему проблему, яка також є надзвичайно актуальною, це торгівля дітьми та жінками.

Як зазначає к.ю.н. Іващенко Віта Олександрівна, міжнародним правом напрацьовані норми, які захищають безпосередньо дітей від злочинної торгівлі та пов'язаної з нею експлуатацією. Такі положення містять Женевська декларація прав дитини 1924 р., Декларація прав дитини 1959 р., Конвенція про права дитини 1989 р. Створено також міжнародно-правову базу з метою організації боротьби з торгівлею жінками. Зокрема, торгівля жінками заборонена Конвенцією про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., Декларацією про викоренення насильства проти жінок 1993 р. Крім того, на міжнародному рівні прийняті документи по спільній охороні жінок і дітей від торгівлі живим товаром. Мова йде про Міжнародну конвенцію про боротьбу з торгівлею жінками та дітьми 1921 р., Женевську конвенцію про заборону торгівлі жінками та дітьми 1926 р., Конвенцію про боротьбу з торгівлею людьми і експлуатацією проституції третіми особами 1949 р.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Головним безпосереднім об'єктом даного злочину є воля, гідність і особиста недоторканність особи. Додатковим факультативним об'єктом можуть виступати життя і здоров'я особи, встановлений порядок здійснення посадовими особами своїх повноважень, порядок перетинання державного кордону України [2].

Об'єктивна сторона торгівлі людьми полягає у таких діях:

а) відкритому заволодінні людиною, пов'язаному з законним чи незаконним переміщенням за згодою чи без згоди особи через державний кордон України або без такого;

б) таємному заволодінні людиною, пов'язаному з законним чи незаконним переміщенням за згодою чи без згоди особи через державний кордон України або без такого.

Науковець особливо підкреслює про вчинення вказаних злочинів проти дітей. Тільки протягом року в світі близько мільйона дітей викрадаються і продаються з метою залучення до сфери сексуального бізнесу [2].

Дослідження Міжнародної організації з міграції засвідчило, що в Україні до потенційних жертв торгівлі людьми можуть бути віднесені від 1 250 до 2 250 тис. жінок, з яких 44,5% у віці від 15 до 19 років. Таким чином, Віта Олександрівна приходять до висновку, що це особи, які завдяки своїм особистим якостям та в силу зовнішніх обставин стають об'єктами купівлі-продажу та інших протиправних угод відносно людини, пов'язаних з їх заволодінням чи передачею з метою експлуатації або іншого забороненого використання як у межах країни, так і за кордоном. Встановлено, що основними способами вербування жінок для виїзду за кордон є трудові угоди, зокрема для роботи офіціантками або покоївками в країнах Західної Європи, одруження, які здійснюються через фірми або мережі посередників і постачальників [2].

Про існування в Україні нелегального бізнесу вербування молодих жінок за кордон свідчить той факт, що в результаті соціологічного опитування з 100 жінок, які становлять групу ризику бути втягнутими в торгівлю людьми, 7 вже працювали за межами країни у сфері секс-бізнесу, а 18 – отримували подібні запрошення. Пропозиції надходили, як правило, від знайомих і родичів (60%), від приватних агентств з працевлаштування (24%), від іноземців (16%). Серед опитаних перебували та отримували пропозиції виїзду на роботу до Російської Федерації, Латвії, Чехії, Словаччини, Польщі, Угорщини, Туреччини, Німеччини [2].

Як засвідчив аналіз роботи правоохоронних органів України та інших країн світу, займаються торгівлею людьми організовані злочинні угруповання. Свою діяльність вони забезпечують розвинутою системою здійснення корупційних діянь.

Значного поширення сьогодні набула торгівля дітьми. Вказаний злочин може бути вчинено відкрито чи в прихованій формі батьками, іншими родичами дитини, які за винагороду або з інших міркувань бажають її позбутися. В завуальованій формі продавцями можуть бути не лише родичі

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

дітей, а й інші особи, які на законних підставах мають право розпоряджатися долею дитини, але зловживають наданими правами (наприклад, керівники дитячих закладів), а також особи, які викрали дітей у батьків з метою їх подальшого продажу [2].

Простежуються навіть транснаціональні канали, по яких здійснюються поставки дітей з Латинської Америки – в Європу і на Близький Схід; з Південної Азії – в Європу і на Близький Схід; на європейський і західноафриканський ринки експорту дітей. Іващенко В. О., підкреслює, що в Східній Європі цей рух йде в напрямку зі Сходу на Захід, з Російської Федерації, України і Білорусі дітей переважно перевозять до Польщі, Угорщини, країн Балтики та в столиці західноєвропейських держав. Торгують також румунськими неповнолітніми проститутками, яких ввозять до Німеччини, Італії, Туреччини, на Кіпр. Крім того, в країнах Південно-східної Азії виявлені такі маршрути поставки дітей: з М'янма – в Таїланд; всередині Таїланду; з Таїланду та інших країн – в Китай, Малайзію, Японію і США; з Таїланду і Філіппін – в Австралію, Нову Зеландію, Тайвань і Китай; з Непалу і Бангладеш – в Індію; з Південно-східної Азії – в Японію і на Гаваї через Гонконг; з Індії і Пакистану – на Близький Схід [2].

Досить актуальною проблемою сьогодення є торгівля людьми, з метою експлуатації їхньої праці. З України щороку за кордон виїжджає майже мільйон осіб. Головними країнами працевлаштування для українців є Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина. У зв'язку з практично нелегальним перебуванням в інших країнах наші мігранти нерідко потрапляють у скрутне становище, стають жертвами злиств роботодавців, посередників, не мають можливості користуватися соціальним захистом і медичним обслуговуванням [2].

До звичаїв подібних до рабства міжнародно-правовими документами віднесено також практику апартеїду і колоніалізму. Пригноблюючи права людини цілих народів, апартеїд та інші форми колоніалізму дозволяють говорити про такі явища як колективне чи групове рабство [2].

Науковець Іващенко В. О., досліджуючи проституцію в історичному аспекті, приходять до висновку, що протягом усього періоду існування проституції ставлення до неї було різноманітним – від офіційного дозволу до заборони, яка підкріплювалася жорсткими репресіями. Але ні репресивні заходи, ні суспільна мораль не знищили проституцію як соціальне явище, хоча й впливали на кількісний показник цієї проблеми. В результаті, поступово сформувався ринок секс-бізнесу, який приносить величезні прибутки шляхом експлуатації осіб у сфері надання платних сексуальних послуг різноманітного характеру.

Зазначається, що нині міжнародне співтовариство дуже стурбоване масштабами проституції та експлуатації її третіми особами. Особливої гостроти ця проблема набула у зв'язку з тим, що проституція є одним із каналів розповсюдження СНІДу; до цієї діяльності залучається все більше неповнолітніх; небезпеку становить також контроль секс-бізнесу організованою

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

злочинністю. Як свідчать експерти, торгівля людьми посідає третє місце за розміром прибутків після торгівлі наркотиками і зброєю [2].

Розглянувши питання передумов виникнення торгівлі людьми, то, насамперед, це соціально-економічні чинники змушують жінок торгувати своїм тілом, бути донорами біоматеріалів тощо. Це, в свою чергу, дає можливість злочинцям, які експлуатують таких осіб, отримувати незаконні прибутки. До таких факторів можна віднести, зокрема, соціальну нерівність у країні; дуже низький рівень життя значної частини населення; різке розшарування суспільства на багатих і бідних; матеріальну незабезпеченість більшості молодих жінок через обмеженість працевлаштування, особливо на престижну роботу. Нині спостерігається стрімке зростання кількості безпритульних дітей, які існують лише за рахунок дрібних крадіжок, проституції чи жебракування. Саме ця категорія осіб становить групу ризику бути втягнутими в торгівлю людьми. Цьому також сприяє низький моральний рівень певної частини суспільства, бездуховність, падіння престижу сім'ї і материнства, споживацьке ставлення до жінки [2].

Вагомими чинниками загострення проблеми торгівлі жінками та дітьми в Україні є: недосконалість діючого законодавства, неповна його відповідність нормам міжнародного права, недосконалість механізму оформлення документів при виїзді за кордон, слабка профілактична робота щодо запобігання цим злочинам, неналагодженість міжнародного співробітництва у цій сфері, відсутність мережі спеціальних служб допомоги та реабілітації [2].

Проаналізувавши судову практику, з якою можна ознайомитись в єдиному реєстрі судових рішень, можна дійти до висновку, що судові рішення по ст. 149 КК України виносяться по всій території України. У 90% винесених вироків ці злочини вчиняються за участю двох і більше осіб. А отже злочин ще й є небезпечним і тим, що у ньому є наявний склад організованої групи.

Список використаних джерел

1. Лизогуб Ярослав Григорович. Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми, або іншу незаконну угоду щодо передачі людини: порівняльно правове дослідження: Автореферат дисертації. Київ.
2. Іващенко Віта Олександрівна. Кримінологічні та кримінально-правові аспекти боротьби з торгівлею жінками та дітьми. Автореферат дисертації. Національної академії внутрішніх справ України. Київ – 2003.
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: reyestr.court.gov.ua/.

Гуркова Аліна В'ячеславівна,
викладач кафедри кримінального права та процесу
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького,
м. Івано-Франківськ

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: ІСТОРИЧНО-ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ

Варто почати з того, що з розвитком правової соціальної держави особливо актуалізуються питання захисту прав та свобод всіх громадян. Відповідно до Конституції України, «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю», і головний обов'язок держави – утвердження та забезпечення прав і свобод людини [4]. Торгівля людьми є грубим їх порушенням і розглядається на міжнародному рівні як злочин, що карається законом. Саме тому досить актуальним є розгляд даного питання, як в історичному розрізі, еволюції, з метою окреслення основних аспектів та методів боротьби з даним явищем.

Так, торгівля людьми є однією з найжорстокіших форм порушення основних прав і свобод людини. Незалежно від виду експлуатаційної мети, торгівля людьми має тяжкі, а часом фатальні наслідки для постраждалих осіб. Злочин торгівлі людьми постійно еволюціонує услід за прагненнями злочинців отримати щонайвищі прибутки від експлуатації постраждалих та протистояти зусиллям правоохоронних органів з протидії їхній злочинній діяльності.

Слід відмітити, що перші міжнародні угоди щодо запобігання торгівлі людьми ототожнювали її з торгівлею жінками, насамперед, для цілей їх сексуальної експлуатації. Це пояснюється тим, що саме торгівля жінками з метою примусового використання в проституції отримала широке розповсюдження в сучасному світі як один з найбільш прибуткових видів бізнесу [3].

Останнім часом торгівля людьми все більше ототожнюється з нелегальною міграцією, особливо в країнах Західної Європи та Північної Америки. Як зазначає Ю. І. Римаренко, торгівлю людьми треба розглядати як різновид і спосіб міжнародної міграції [5]. З даним твердженням також важко погодитись, адже розгляд характерних рис такого явища як торгівля людьми дозволяє зробити висновок, що саме наявність їх експлуатації та використання у злочинних цілях відрізняє це явище від нелегального переправлення мігрантів.

Слід відмінити, що на території України останніми роками спостерігається негативна тенденція – з країни походження постраждалих від торгівлі людьми, коли громадян України обманним шляхом вивозять за кордон з метою експлуатації, наша країна дедалі більше перетворюється на країну призначення для торгівлі людьми.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Третій рік поспіль Україна потрапляє до переліку країн, уряди яких намагаються покласти край торгівлі людьми, однак ці зусилля недостатні, а кількість жертв і надалі залишається високою. Про це свідчить щорічна Доповідь Державного департаменту США, яку презентував держсекретар Джон Керрі. Найсерйознішими проблемами для України називають сексуальний трафік жінок і дітей, а також рабські умови праці [1].

На жаль, трудова експлуатація як одна із форм торгівлі людьми зазвичай є поширеним явищем у зонах військового конфлікту. Російська агресія на сході України стала джерелом нових викликів. Зокрема, кількість вимушено переміщених осіб сягнула 1,3 мільйона людей – вони надзвичайно вразливі до різних форм експлуатації. Зокрема, звіт посилається на випадки викрадень жінок та дівчат із зони проведення бойових дій з метою продати їх у сексуальне чи трудове рабство.

Здійснивши науково-практичний аналіз відповідності українського законодавства положенням Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, дослідження якого полягало у необхідності з'ясувати питання щодо стану готовності України до імплементації положень Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (ратифікована Верховною Радою України у вересні 2010 року), та рівня впровадження її норм у державну політику протидії торгівлі людьми, оскільки саме ця Конвенція містить визначення та формулювання найбільш сучасних підходів та стандартів до попередження торгівлі людьми, боротьби із нею та надання допомоги потерпілим [6].

Відтак, українське законодавство в цілому відповідає положенням Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (стаття 149 Кримінального Кодексу України, Закон України «Про протидію торгівлі людьми»).

Стаття 149 Кримінального кодексу України передбачає за торгівлю людьми тюремне ув'язнення від 3 до 15 років. Однак, суди у багатьох областях України тлумачать цю статтю як відносно незначний злочин і карають за незаконне пересування робочої сили. За попередній рік Україна підготувала 2 500 спеціалістів, які повинні ідентифікувати жертв торгівлі людьми – це в чотири рази більше, аніж у 2014 році [2].

Отже, всупереч достатньо серйозним санкціям за скоєння злочину торгівля людьми (ст. 149 ККУ), а також дієвого Закону України «Про протидію торгівлі людьми», враховуючи прийняття Загальнодержавної програми з протидії торгівлі людьми на поточні періоди, слід враховувати специфічну ситуацію, у якій на даний момент знаходиться Україна. Потрібно розробити актуальну систему заходів протидії цих злочинів. Також існує проблема у наданні особам, що постраждали внаслідок торгівлі людьми, офіційного статусу «жертви», що впливає на подальше надання ним комплексної (юридичної, соціальної, психологічної тощо) допомоги. Відповідно до європейських та міжнародних стандартів, жертви злочинів, зокрема й торгівлі людьми, мають

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

право на отримання компенсації. Ключовим моментом є можливість отримання такої компенсації від злочинців. При визначення розмірів компенсації враховуються моральні, матеріальні, психологічні збитки. На даному етапі на території України даний інститут не працює взагалі, тому варто було б взяти до уваги міжнародний досвід при вирішенні даних прогалин. Необхідним також є закріплення механізму забезпечення безпеки осіб, які постраждали від торгівлі людьми, з обов'язковим урахуванням інтересів дітей.

Підсумовуючи викладене, стає очевидним, що в Україні є досить великий спектр проблем, пов'язаних з протидією та запобіганням торгівлі людьми або іншими незаконними угодами щодо людини, починаючи з виявлення такого протиправного діяння, визнання особою потерпілою, відшкодування шкоди завданого злочином. Тому тільки комплекс дієвих заходів по боротьбі з даним явищем, координація державних структур, що беруть участь у протидії торгівлі людьми допоможе у боротьбі з даним явищем як у середині країни, так і поза її межами.

Список використаних джерел

1. Витяг із Доповіді Державного департаменту США про торгівлю людьми. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: olynpressclub.org.ua/.../Доповідь%20Держдепартаменту%20США.
2. Засоби протидії торгівлі людьми : наук.-практ. посіб. / Куц В. М., Орлеан А. М. ; [за ред. Г. П. Середи]. – К. : Варта, 2007. – 168 с.
3. Історичні аспекти торгівлі людьми. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe?
4. Конституція України. За станом на 15.05.2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
5. Нелегальна міграція та торгівля жінками у міжнародно-правовому аспекті: У 2 кн. / Відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв; За ред. Ю. С. Шемшученка – К., 2001. – Кн. 1.
6. Офіційний веб-портал Міжнародної організації з міграції в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stoptrafficking.org/view.statistics/>.

Гуцуляк Микола Ярославович,
кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем
досудового розслідування ННІ факультету № 1 НАВС,
м. Івано-Франківськ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СПОСОБІВ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Процес реформування суспільного життя України в теперішній час поєднаний із подоланням певних труднощів економічного, політичного та організаційного порядку, обумовлених перехідним етапом у розвитку країни. У свою чергу це створює сприятливі умови для вчинення ряду злочинних діянь, які перешкоджають подальшому нормальному розвитку початих демократичних змін, становленню України як соціально орієнтованої та правової держави. При цьому, слід зазначити, що сама концепція правової держави завжди пов'язувалася й пов'язується, перш за все, з ідеями природних невідчужуваних прав людини, з їх визнанням, повагою та охороною такою державою.

Відомо, що головним завданням законодавства про кримінальну відповідальність є охорона соціальних цінностей. Першочергова ж функція чинного Кримінального кодексу полягає в захисті особистих благ людини, її фундаментальних прав і свобод від будь-яких протиправних посягань. Пріоритет цього завдання закріплено в Конституції України в ст. 3 де зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [2, с. 3].

Споконвічно людина прагнула бути вільною. Вільно існувати, вільно обирати місце проживання, професію, дружину (чоловіка) тощо. Реалізувати ж це право їй не завжди вдавалося, оскільки такі природні блага, як воля та особиста недоторканність, постійно піддавалися всіляким обмеженням.

Торгівля «живим товаром» отримала на сьогодні достатньо широке розповсюдження у всьому світі. Як відзначається в багатьох джерелах, кожного року у світі її жертвами стає біля 2,5 мільйонів людей. Загальний річний дохід від торгівлі людьми становить від 5 до 9 мільярдів USD. Рада Європи констатує, що «Торгівля людьми досягла масштабів епідемії за останні десять років, з річним глобальним ринком близько 42,5 млрд. USD.» За оцінками ООН, близько 2,5 млн. осіб з 127 різних країн є об'єктом торгівлі людьми в усьому світі [4].

За розміром отримання доходів, унаслідок здійснення злочинної діяльності, торгівля людьми займає третє місце після торгівлі наркотиками та зброєю.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

На сьогодні заборона торгівлі людьми передбачена в таких міжнародно-правових актах, як: Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р., Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 р., Конвенція про рабство 1926 р., Додаткова конвенція про заборону рабства, работоргівлі, а також аналогічних рабству інститутів і практики 1956 р., Конвенція про заборону торгівлі людьми та експлуатації проституції третіми особами 1949 р. тощо.

Усе це свідчить про непослабну увагу всього світового співтовариства до існуючої проблеми, так званого «білого рабства», яка набула транснаціонального характеру.

В пошуках кращої долі їдуть тисячі людей у інші країни. В саме таких умовах і організували злочинні угруповання свій кримінальний бізнес. Експорт «живого товару» (а предметом торгівлі є жінки, чоловіки і навіть діти) здійснюється у Туреччину, Італію, Іспанію, Німеччину, Балканські та Скандинавські країни, Угорщину, Чехію, Грецію, Росію, ОАЕ, Ізраїль, США. Чоловіків експлуатують як будівельників, шахтарів, підсобних працівників, жінок – як домогосподарок, швачок, посудомийок, повій.

Складна економічна ситуація в Україні, високий рівень безробіття, недосконалість законодавства та необізнаність постраждалих призвели до того, що й наша країна перетворилася на дешевий «постачальник» робочої сили у інші країни.

Особливо гостро ця проблема стоїть на заході України, а саме, в Чернівецькій, Волинській та Закарпатській областях, де величезна кількість громадян, не маючи можливості працювати, вже виїхала на заробіток за кордон. Так, лише у Івано-Франківській області, за не офіційними даними, з майже 1,5 мільйонів населення – 250 тисяч працюють у інших країнах.

Комусь, при цьому, по-справжньому щастить. Але величезна кількість українських емігрантів потрапляють у тенета кримінальних структур або окремих осіб і стають жертвами справжньої работоргівлі.

Найбільш розповсюджені способи торгівлі є використання особи в порнобізнесі, примусова праця, рабство тощо.

Під порнобізнесом розуміється частково чи повністю дозволений у тій чи іншій країні незаконний вид підприємництва, пов'язаний з проституцією, утриманням будинків розпусти, виготовленням, збутом і розповсюдженням предметів порнографічного характеру тощо. Використання у порнобізнесі означає використання особи як сутенера, утримувача будинку розпусти, актора при зйомках порнографічних фільмів, статиста при виготовленні порнографічних журналів тощо.

Примусова праця передбачає працю, до якої особа примушується насильством чи будь-яким іншим способом і, внаслідок якої відбувається присвоєння матеріальних результатів її праці (зокрема прибутку) власником засобів виробництва. Прикладами примусової праці може бути праця у будь-якій сфері виробництва чи послуг взагалі без оплати або з оплатою, яка явно не

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

відповідає характеру та інтенсивності роботи. *Примусове надання послуг є різновидом примусової праці, коли остання здійснюється у сфері послуг* [3, с. 345].

Під звичаями, подібними до рабства, у Додатковій конвенції про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, подібних до рабства, розуміються:

а) *боргова кабала, тобто стан чи становище, що виникає внаслідок застави боржником у забезпечення боргу особистої праці або праці залежної від нього особи, якщо належним чином обумовлена цінність виконуваної роботи не зараховується в погашення боргу, або якщо тривалість цієї роботи не обмежена і характер її не визначений (на практиці в таке становище потрапляє, наприклад, жінка, яку продали у дім розпусти іншої країни, власник якого, сплативши гроші продавцю за жінку, відбирає у неї всі документи, обіцяючи повернути їх лише після відпрацювання нею сплаченої ним суми та отримання ним прибутку);*

б) *кріпацький стан, тобто таке користування землею, коли користувач зобов'язаний за законом, звичаєм чи угодою жити і працювати на землі, що належить іншій особі, і виконувати визначену роботу для такої іншої особи, за винагороду або без такої, і не може змінити цей свій стан;*

в) *будь-який інститут чи звичай, в силу яких дитина передається одним або обома своїми батьками чи своїм опікуном іншій особі, за винагороду або без такої, з метою експлуатації цієї дитини чи її праці* [1, с. 345].

Так, з різних джерел відомо, що близько 40 тисяч українських жінок потрапили шляхом насильства або оману в нелегальну секс-індустрію. Про те, яка кількість людей каторжно працює наймитами на важких роботах, скільки було продано на органи, скільком довелося примусово стати сурогатними матерями, сказати неможливо. Адже торгівля людьми – суто тіньовий бізнес.

Не дивлячись на те, що випадків торгівлі людьми дуже багато, поряд з тим є багато і успішних працевлаштувань. Так, люди в більшості випадків працюють нелегально, однак вони отримують немалі кошти, на які утримують свої сім'ї, що залишились в Україні. На жаль, альтернатив в Україні, поки що досить мало і люди змушені залишати сім'ї, щоб хоча б таким чином забезпечити нормальне майбутнє своїм дітям. Тому що принаймні отримання освіти, за реалій більшості платних освітянських послуг, потребує немалих коштів, які здобути в нашій державі доволі складно. З метою власної безпеки, слід пам'ятати, що користуватися послугами працевлаштування необхідно винятково за рахунок офіційних фірм, які надають такі послуги. Це дасть змогу, у випадку підозри на протиправні дії зі сторони роботодавців, звернутися за допомогою до правоохоронних органів.

Ще одним із найпоширеніших прикриттів торговців живим товаром і методом підшукування жертв торгівлі є одруження за шлюбними об'явами та контрактами. Отже, в такій протиправній діяльності домінують кримінальні кола, які вчиняють також інші злочини, пов'язані, зокрема, з наркотиками і

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

зброєю, азартними іграми, відмиванням грошей, підробленням документів, бандитизмом.

Важливо зауважити, що торгівля людьми – проблема, яка не обмежується лише секс-індустрією. Крім сексуальної експлуатації, торгують жінками та дітьми з метою залучення в боргову кабалу, втягнення в заняття злочинною діяльністю, жебрацтвом, усиновлення в комерційних цілях, використання у збройних конфліктах або як біо-сировини тощо.

Список використаних джерел

1. Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, подібних до рабства від 7 вересня 1956 року: [Текст]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_160.
2. Конституція України. Закон України «Про внесення змін до Конституції України»: Текст відп. офіційному. – К.: Школа, 2005. – 48 с.
3. Науково-практичний коментар кримінального кодексу України. – 4-те видання, переробл. та доповн. / за ред. М. І.Мельника, М. І. Хавронюка. – К. – Юридична думка, 2007. – 1184 с.
4. Торгівля_людьми: [Текст]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.

Dluhopolskyi O. V.,

Doc. in Economics, Director of Science and Research Institute of Innovative Development and State Forming, Ternopil National Economic University

Dluhopolska T. I.,

Ph.D. student of Financial-Economic Security and Intellectual Property Department, Ternopil National Economic University Ternopil

IRREGULAR MIGRATION: STRUCTURE AND MECHANISMS OF REGULATION FOR THE SOCIAL PROTECTION

According to UN [1], today there are more than 232 million international migrants in the world. If they come together to form a country, it can be the fifth most populous country on the planet [2]. The most up-date problem according to situation with Syria, Ukraine and Russian aggressive policy is that most of international migrants by now are irregular. Based on European Migration Network [3], third-country nationals found to be irregularly present in EU Member States and Norway if persons:

- overstayed their visa or their maximum visa waiver period;
- have violated the conditions of their visa, work permit or permit to stay so that the conditions for granting the visa / permit are no longer satisfied (this could

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

thus include third-country nationals who are working whilst they are not allowed to do it or who are irregularly employed);

- have not left the Member State territory upon a final negative decision on their application for international protection;
- have absconded during the application process for international protection and didn't leave the EU Member State following a rejection of their application;
- have entered using false documents, fraudulently stating the purpose of their stay or via smuggling of people.

For the sake of approximate comparability among countries, two broad types of irregularity have been distinguished: irregular foreign residents (IFR) and irregular foreign workers (IFW). IFR are foreign nationals without any legal resident status in the country they are residing in, and persons violating the terms of their status so that their stay may be terminated. IFW are foreign nationals working in the shadow economy, including those with a regular residence status who work without registration to avoid due taxes and regulations. Differences between IFR and IFW are shown in figure 1. While the irregularity of the residence is the main criterion for IFR, the irregularity of work is decisive for IFW.

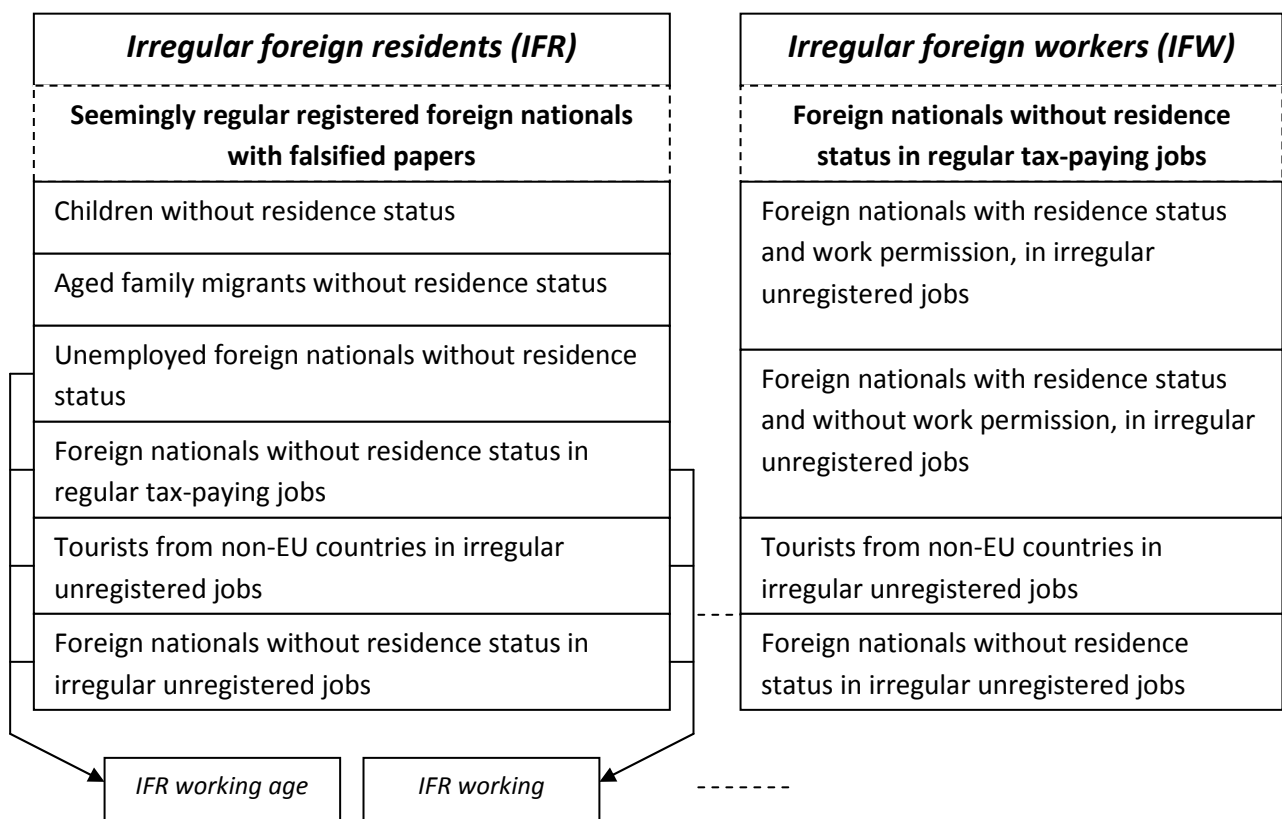

Figure 1. IFR and IFW groups of irregular migrants [4].

In order to prevent and regulate irregular migration EU Member States provide cooperation policy and mechanisms. Some of them (Austria, Belgium,

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Estonia, Greece, Latvia, Netherlands, Poland, UK) note that there has been a significant impact of EU legislation; others (Finland, Ireland, Spain) note only a limited impact [3, p. 55].

One of the most important impacts that the EU has had on Member State's approach to irregular migration is the creation of the common Schengen area, which created the concepts of "internal" and "external" borders. Many Member States (Austria, Belgium, Cyprus, France, Germany, Greece, Italy, Latvia, Malta, Poland, UK) have set cooperation agreements between themselves to tackle irregular migration. These include:

- 1) joint police cooperation (Austria, Belgium, Bulgaria and France);
- 2) cooperation between the police forces of neighboring countries (Germany, Greece);
- 3) specific Police and Customs Cooperation Agreement (Belgium, France, Germany, Luxembourg);
- 4) cooperation agreements with border guards and on joint patrols (Estonia, Latvia, Lithuania);
- 5) agreements on regulating common borders (Austria, Czech Republic, Estonia, Hungary, Latvia, Lithuania, Poland, Slovak Republic);
- 6) agreements on cooperation in combating organized crime (Cyprus, Czech Republic, Germany, Hungary, Italy, Malta, Poland, Romania, Slovak Republic, Slovenia, UK).

All these cooperation mechanisms, for example, helped to make Belgium police 16 arrests in anti-terror raids in the end on November 2015. After Paris attacks (more than 130 died and 350 were injured) Brussels remained on the highest level of terror alert. Universities, schools and the metro system were closed and all events were cancelled.

References

1. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Divisions, Trends in International Migrant Stock: The 2013 Revision [United Nations Database] // www.unmigration.org.
2. The Economic, Social and Cultural Rights of Migrants in an Irregular Situation [United Nations Publication]. New York, 2014.
3. Practical Measures to Reduce Irregular Migration. –EC, EMN, 2012. –69 p.
4. Data base on Irregular Migration // <http://irregular-migration.net/index.php?id=186>.

Загуменна Юлія Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри теорії та історії держави і права,
Голова Наукового товариства студентів, курсантів,
слухачів, аспірантів, ад'юнктів, докторантів і молодих вчених
Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Харків

БЕЗПЕКОВИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ: ОКРЕМІ ЗАВДАННЯ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

За сучасних умов у світі постають нові загрози міжнародній безпеці, які за своїми негативними наслідками мають потенціал глобального впливу, тобто стають дедалі інтенсивнішими та охоплюють нові країни. Особливої уваги заслуговують такі небезпечні явища, як поширення зброї масового ураження, міжнародний тероризм, транснаціональна організована злочинність, нелегальна міграція, піратство, ескалація міждержавних і громадянських конфліктів. Окрім того, постала небезпечна тенденція перегляду національних кордонів. Усі ці фактори повною мірою впливають і на стан національної безпеки України, зумовлюють активний пошук шляхів щодо забезпечення безпеки кожного її громадянина, сім'ї, територіальної громади, держави в цілому.

Важливо зазначити, що в умовах сьогодення, держави настільки взаємозв'язані у питаннях безпеки, що національна безпека однієї з них не може бути відокремлена від національної безпеки іншої. Для України створення безпекового простору має особливе значення, оскільки наявність конфліктів, загострення економічних та соціальних проблем обумовлюють уразливість України. Ось чому сьогодні надзвичайно гостро постає питання формування і здійснення ефективної безпекової політики.

У ст. 6 Закону України «Про основи національної безпеки України» зазначено, що пріоритетним напрямом, спрямованим на захист національних інтересів України від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності, є, зокрема, інтеграція України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі та в євроатлантичний безпековий простір. Таким чином, можна стверджувати, що вивчення системи європейської безпеки є важливим для України.

У Європі формування регіонального безпекового простору починається в 90-х рр. ХХ ст. і проходить у рамках інтеграційного процесу. У цей час у представників провідних європейських держав з'явилося розуміння необхідності створення єдиного політичного союзу з метою протистояння зовнішнім загрозам. У подальшому ці процеси набули нового розвитку, у цьому напрямі було розроблено та запроваджено цілу низку спільноєвропейських

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

проектів. Прикладом, що підтверджує цю тезу, може бути проект «Європейський простір свободи, безпеки й правопорядку», який вважають третім за масштабом та амбіційністю проектом Європейського Союзу за останні десятиліття після Єдиного внутрішнього ринку й Економічно-валютного союзу. Під «європейським простором свободи, безпеки й правопорядку» розуміють сукупність правових та організаційних форм співробітництва правоохоронних і судових органів держав - учасниць Євросоюзу, а також інститутів та допоміжних органів ЄС у сфері протидії кримінальній і транснаціональній злочинності. Європейський простір свободи, безпеки та правопорядку включає ряд аспектів, серед яких європейське громадянство, питання притулку, міграції, візової політики, управління зовнішніми кордонами ЄС, а також тісна співпраця національних судових, митних та поліцейських органів.

Повертаючись до початку 90-х рр., відзначимо, що основи спільної безпекової політики між членами Європейської спільноти було закладено Маастрихтським договором (Договором про Європейський Союз) від 7 лютого 1992 р., що привів до утворення Європейського Союзу. Цей договір став результатом окремих консультацій стосовно політичного і валютного союзів. За Маастрихтським договором Європейський Союз мав базуватися на трьох «опорах» – «стовпах». Один із таких стовпів – спільна зовнішня та безпекова політика - визначений у розділі II Договору про Європейський Союз: «Загальна політика безпеки та оборони є складовою частиною загальної зовнішньої політики і політики безпеки. Вона забезпечує Союзу здатність до оперативних дій, що спирається на цивільні і військові засоби. Союз може вдаватися до цих засобів при здійсненні місії за його межами з метою забезпечити підтримання миру, запобігання конфліктів і зміцнення міжнародної безпеки відповідно до принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй. Основою для виконання цих завдань служать потенціали, що надаються державами-членами».

Виходячи з визначення європейської інтеграції України як стратегічного пріоритету державної політики більш тісне залучення України до участі в спільній зовнішній та безпековій політиці, відповідає національним інтересам нашої держави. За існуючими підходами це дозволить реалізувати такі цілі:

- 1) залучення до процесу становлення європейської системи безпеки, що розширить можливості забезпечення просторової безпеки;
- 2) розширення можливостей для поглиблення військово-технічної співпраці з державами-членами Європейського Союзу, що служитиме розвитку та технологічній модернізації оборонно-промислового комплексу України;
- 3) прискорення реформування Збройних Сил України та інших військових формувань з метою забезпечення їх максимальної ефективності та здатності давати адекватну відповідь реальним та потенційним загрозам Україні;
- 4) посилення координації діяльності правоохоронних, розвідувальних і контррозвідувальних органів України;

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

- 5) сприяння залученню до європейського політичного процесу, що зміцнюватиме європейську ідентифікацію України;
- 6) сприяння зростанню партнерської довіри і створення передумов справжнього союзництва;
- 7) створення сприятливих зовнішньополітичних умов для прогресивного економічного і соціального розвитку України;
- 8) сприяння усуненню конфліктів, насамперед у регіонах, що межують з Україною;
- 9) ствердження міжнародної репутації і ролі України в європейських справах як «надійного союзника»;
- 10) реформування правоохоронної системи з метою підвищення ефективності її діяльності на основі оптимізації структури, підвищення рівня координації діяльності правоохоронних органів.

Залучення України до участі в спільній зовнішній та безпековій політиці дозволить нашій державі, з одного боку, стати активним учасником формування системи забезпечення європейської безпеки, зниження рівня загроз та конфліктності на європейському континенті, а з другого – стане вагомим фактором, що сприятиме подальшому розвитку України, захисту її національних інтересів.

***Ізбаи Катерина Сергіївна,**
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу
Одеського державного університету внутрішніх справ,
м. Одеса*

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

На сьогодні проблема боротьби з торгівлею людьми стала надзвичайно актуальною для нашої держави. Україна, як і більшість країн Центрально-Східної Європи, вже має досить тривалий сумний досвід втрати значної кількості жінок і дівчат, вивезених з її території за кордон, де вони стають жертвами різноманітних методів та форм експлуатації.

Одним із основних документів, що визначає права людини є Загальна декларація прав людини, прийнята 10 грудня 1948 року Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй у Парижі [1]. Цей документ і нині визначає основні міжнародно-правові стандарти прав людини, дотримуватися норм якої повинна будь-яка держава, що є демократичною і бажає вступити до Організації Об'єднаних Націй.

На розвиток норм і положень Загальної декларації прав людини була розроблена ціла низка міжнародно-правових актів, серед них: Конвенція про

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

політичні права жінок 1952 року; Декларація прав дитини 1959 року; Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 року; Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року; Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 року; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 року; Конвенція проти катувань та інших нелюдських або принижуючих гідність видів поводження 1984 року та Конвенція про права дитини 1989 року.

В Україні створено необхідну правову базу для здійснення протидії торгівлі людьми, насамперед це: Конституція України, Кримінальний кодекс України, КУпАП, Закон України «Про протидію торгівлі людьми» від 20.09.2011 р. № 3739-VI, Постанова КМУ «Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015» від 21.03.2012 р. № 350, розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року» від 7 жовтня 2015 р. № 1053-р., інші закони і міжнародні договори України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, а також прийнятими на їх виконання інші нормативно-правові акти.

Крім того, слід відзначити, що Україна приєдналася до виконання всіх ключових міжнародних актів, зокрема, до Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності, Факультативного протоколу до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії, дотичних конвенцій Міжнародної організації праці та Плану дій ОБСЄ з протидії торгівлі людьми.

Так, Законом України «Про протидію торгівлі людьми», схваленого Верховною Радою України від 20.09.2011 р. № 3739-VI, чітко поставлені завдання щодо дослідження причин та передумов торгівлі людьми у сфері попередження торгівлі людьми та у сфері боротьби з торгівлею людьми [2]. До завдань у сфері попередження торгівлі людьми належать (ст. 10): 1) дослідження стану, причин і передумов поширення явища торгівлі людьми; 2) підвищення рівня обізнаності населення про причини та наслідки торгівлі людьми шляхом проведення інформаційних кампаній протидії торгівлі людьми серед населення, у тому числі серед дітей; 3) забезпечення регулювання процесів зовнішньої та внутрішньої трудової міграції тощо.

Результати аналізу виконання Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2012 р. № 350, свідчать, що найбільш ефективно та системно здійснювалися заходи, спрямовані на підвищення рівня інформованості населення про факти торгівлі людьми [3]. Проведені заходи щодо підвищення рівня професійної підготовки фахівців у сфері протидії торгівлі людьми, зокрема працівників структурних підрозділів держадміністрацій з питань освіти, педагогічних працівників навчальних

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

закладів, соціальних працівників та інших. Більшість таких заходів становили тренінги, спрямовані на розвиток практичних навичок у відповідній сфері. Таким чином, механізм підвищення рівня професійної компетенції є достатньо ефективним.

Водночас існує потреба у включенні до програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері протидії торгівлі людьми навчальних курсів, лекцій і практичних занять з питань протидії торгівлі людьми, оскільки під час виконання Програми на період до 2015 року такі заняття проводилися не в усіх регіонах. Вказана Програма була переважно спрямована на запобігання торгівлі людьми, однак не містила чіткого механізму надання допомоги постраждалим і заходів щодо їх виявлення та ідентифікації всіма суб'єктами взаємодії, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми. Крім того, зазначеною Програмою не передбачалося підвищення ризиків торгівлі людьми у зв'язку із збройними конфліктами, зокрема виникнення нових її форм з метою втягування людей у такі конфлікти, поява внутрішньо переміщених осіб і демобілізованих військовослужбовців як категорій, особливо вразливих до торгівлі людьми.

З метою врахування зауважень групи експертів та оцінкової місії Європейського Союзу, підготовлених за результатами проведеного ними моніторингу, та наданих Україні рекомендацій розроблено та затверджено Державну соціальну програму протидії торгівлі людьми на період до 2020 року [4]. Виконання Програми передбачається протягом 2016-2020 років. На 2017-2019 роки, зокрема, заплановано удосконалення нормативно-правової бази у сфері протидії торгівлі людьми, запровадження стандартів надання соціальних послуг особам, які постраждали від неї, інформування громадськості через засоби масової інформації, спеціальні друковані матеріали про нові тенденції торгівлі людьми (трудова експлуатація, вилучення органів, використання у збройних конфліктах тощо); проведення моніторингових візитів до всіх регіонів з метою проведення перевірки стану виконання актів законодавства та діяльності закладів, що надають допомогу особам, які постраждали від торгівлі людьми; проведення комплексних соціологічних досліджень, інших заходів з метою оцінювання рівня поширення різних форм експлуатації та торгівлі людьми.

За інформацією Міністерства внутрішніх справ України протягом I півріччя 2015 року зареєстровано 80 кримінальних злочинів, передбачених ст. 149 КК України (торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини), що на 51% більше ніж торік. Встановлено 86 постраждалих від торгівлі людьми з яких: 56 – жінок, 26 чоловіків, 4 неповнолітніх та малолітніх осіб. На 2015 рік з Державного бюджету на реалізацію заходів програми виділено 98,8 тис. грн. (3 914 євро), у місцевих бюджетах передбачено 793,2 тис. грн. (31 427 євро). На виплату одноразової матеріальної допомоги постраждалим від торгівлі людьми з Державного бюджету у 2015 році виділено 139,3 тис. грн. (5 517 євро) [5].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Відповідно до статті 5 Закону України «Про протидію торгівлі людьми», громадські організації є повноправними суб'єктами національного механізму взаємодії та беруть участь у направленні постраждалих від торгівлі людьми до місцевих державних адміністрацій для встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми. 10 грудня 2014 року за ініціативи Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда – Україна» була створена Незалежна моніторингова група з протидії торгівлі людьми, яка включає представників громадських організацій, що мають багаторічний досвід здійснення моніторингу державної політики у зазначеній сфері.

Моніторингова група ставить собі за мету здійснення моніторингу виконання Державної програми протидії торгівлі людьми, процесу надання статусу особи, постраждалої від торгівлі людьми, доступу постраждалих до правосуддя, ефективності превентивних заходів та виконання міжнародних зобов'язань України у сфері протидії торгівлі людьми. За результатами моніторингу готуються щорічні доповіді, які розповсюджуються серед громадськості, політиків та державних службовців для реагування на виявлені проблеми.

Міністерством соціальної політики України 19.06.2015 р. підписано Договір про співпрацю з Міжнародним жіночим правозахисним центром «Ла Страда – Україна» з питань захисту прав дітей, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми. Фінансування діяльності громадських організацій для надання допомоги постраждалим особам через систему соціального замовлення на сьогоднішній день впроваджується місцевими державними адміністраціями з місцевих бюджетів.

Міністерство соціальної політики України спільно з Координатором проектів ОБСЄ та Представництвом Міжнародної організації з міграції в Україні реалізуються спільні проекти, направлені на реалізацію наступних завдань: запровадження та поширення Національного механізму взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми; підтримка боротьби з торгівлею людьми; запобігання торгівлі людьми шляхом посилення економічних можливостей групи ризику; посилення управління міграційними процесами; попередження торгівлі людьми шляхом розвитку соціальної роботи тощо.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини. – [Електронний ресурс] : міжнар. документ від 10.12.1948 р. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
2. Про протидію торгівлі людьми. – [Електронний ресурс] : закон України від 20.09.2011 р. № 3739-17 із змін., внес. згідно із Законами України від 09.12.2015 р. № 766-19. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
3. Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

торгівлі людьми на період до 2015 року. – [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 21.03.2012 р. № 350-2012-п із змінами, внесеними згідно постанов Кабінету Міністрів України від 03.04.2015 р. № 121-2015-п. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

4. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року. – [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.10. 2015 р. № 1053-р. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

5. Стан реалізації державної політики у сфері протидії торгівлі людьми. – [Електронний ресурс] : звітність та статистика МВС України від 30.07.2015 р. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua>. – Назва з екрану.

Ілин Любомир Михайлович,
*кандидат історичних наук, доцент кафедри
теорії держави і права Івано-Франківського
університету права імені Короля Данила Галицького,
м. Івано-Франківськ*

Ілин Наталія Ігорівна,
*викладач кафедри цивільного права та процесу
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ*

ПРОБЛЕМА ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ У ЄС ТА ДОСВІД ПОЛЬЩІ У БОРОТЬБИ З НЕЮ

Масштаби такої проблеми як торгівля людьми важко оцінити через злочинний характер цього явища і вагомі труднощі в процесі ідентифікації жертв, зокрема серед дітей. Більше того, офіційна статистика (часто без поділу за віком або статтю), не відображає реальної природи проблеми. Прикро визнавати те, що саме сучасні інформаційні технології, зокрема мережа Інтернет та технології для спілкування, є одними із факторів, що сприяють вербуванню потенційних жертв торгівлі людьми, ще більше ускладнюють діагностику як злочинців так і жертв, а відповідно і аналізу цього виду злочину як явища.

Актуальність нашого дослідження зумовлюється тим, що проблема торгівлі людьми загалом та торгівлі дітьми зокрема, є вкрай важливою для України, а в контексті євроінтеграційних устремлінь нашої держави, її вирішення є першочерговим. Першочерговість зумовлена тим, що Україна є одним із джерел торгівлі людьми для Європи. Дослідження стану проблеми торгівлі дітьми у країнах Європейського Союзу дозволять зрозуміти важливість цієї проблеми з огляду на рівень безпеки та законодавства європейських країн,

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

а досвід Польщі може стати прикладом для вітчизняних правників та практиків.

Торгівля людьми стосується усіх країн, незважаючи на рівень правової безпеки та соціального розвитку суспільства. Певні відмінності спостерігаються у тому плані, що окремі країни є джерелами походження жертв, інші є транзитними зонами, а ще інші – місцем призначення жертв. Офіційна статистика свідчить, що чим нижчий рівень соціально-економічного розвитку держави та суспільного добробуту країни, остання перетворюється на джерело для торгівлі людьми, а особливо дітьми. Також зростає кількість жертв у тих країнах де відбуваються військові конфлікти чи мали місце природні катаклізми.

Виходячи з такої класифікації країни Європи виступають місцем кінцевого призначення жертв торгівлі дітьми. Натомість країни Азії є основним джерелом постачання людей та дітей [4]. Однак, варто визнати, що проблема торгівлі людьми і дітьми є в основному внутрішньою проблемою кожної країни, як тої з якої вивозять, так і тої яка є місцем кінцевого призначення. Разом з тим, торгівля людьми кваліфікується як міжнародний злочин, а тому вимагає більш тіснішої співпраці, особливо у правовій площині. Торгівля людьми належить до однієї із найприбутковіших і є важливим джерелом доходів організованих злочинних груп. Комерційне використання людей з метою проституції або порнографії є найбільш поширеною формою цього злочину у європейських країнах. Згідно оцінки Міжнародної організації праці, щороку приблизно 1,2 мільйона дітей по всьому світу стають жертвами торгівлі людьми, головним чином, з метою комерційної сексуальної експлуатації чи примусової праці [2].

Одночасно міжнародне явище злочину торгівлі людьми не є однаковим, а тому порівняльна статистика у цьому випадку не є доцільною. В будь якому випадку, всі несуть відповідальність за унеможливлення подальшого розвитку цього явища та збільшення його масштабів. Проблемою до локалізації явища міжнародної торгівлі є неможливість чіткого виокремлення основних шляхів транспортування людей. Офіційна статистика ЄС свідчить про те, що основним шляхом потрапляння жертв торгівлі людьми є авіап перевезення із фальшивими документами. За національною приналежністю організовані злочинні групи, що здійснюють торгівлю людьми є циганами, румунами, нігерійцями, албанцями, китайцями, угорцями, болгарами і турками. У Європейському союзі виділяють п'ять основних центрів торгівлі людьми:

1. Північно-Західний – Нідерланди та Бельгія є лідерами із європейських країн призначення у процесі торгівлі людьми і дітьми;
2. Північно-Східний – Литва, Естонія, Латвія та Калінінградська область РФ, які є основним країнами походження жертв торгівлі та ключовими транзитними зонами;
3. Південний – Південна Італія – основна транзитна зона та найбільший ринок торгівлі;

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

4. Південно-Західний – Іспанія та Португалія – в основному транзитні країни;

5. Південно-Східний – Болгарія, Румунія, Боснія і Греція: країни походження жертв торгівлі та важливі транзитні зони зі Сходу [4].

Якщо визначати місце Польщі в системі незаконної торгівлі людьми, то наша держава сусідка є місцем походження жертв, які експлуатуються в основному у країнах Західної Європи, а також складовою транзитного маршруту із Східної Європи. Одночасно, Польща є країною призначення жертв торгівлі людьми з Білорусії, Болгарії, Молдавії і Румунії. Прикро визнавати той факт, що найбільшу кількість жертв торгівлі людьми, які опинилися в Польщі, в основному для незаконної фізичної, а також сексуальної експлуатації становлять українці.

Визначаючи основні заходи, що вживає польська влада для протидії торгівлі людьми варто звернути увагу, насамперед, на норми кримінального законодавства. Ця проблема зокрема регулюється трьома нормативно-правовими актами: Кримінальним кодексом, Законом про іноземців та Законом про соціальну допомогу. Виходячи з того, що у польській правовій системі немає поняття «торгівля дітьми», тому по відношенню до дітей, які стали жертвами такого роду злочину застосовуються усі норми передбаченні стосовно факту торгівлі людьми. Відповідний підхід відбувається і в процесі кваліфікації жертви. У Законі про іноземців та Законі про соціальну допомогу стосовно дітей – жертв торгівлі, застосовується термін «жертва торгівлі людьми», тобто не здійснюється класифікації жертв за віком.

Натомість у вітчизняному Кримінальному кодексі України, ч. 2 ст. 149 кваліфікується різна міра покарання стосовно торгівлі повнолітніми та неповнолітніми особами [1].

Польський Кримінальний кодекс, відповідно до поправки, яка набула чинності 8 вересня 2010 р. почав розрізняти поняття «торгівлі людьми» та «рабство». Так, відповідно до ст. 115 § 22, «торгівлею людьми» кваліфікується дія, яка передбачає вербування, перевезення, доставку, передачу, переховування та утримування людини, яку продають. Польське законодавство «торгівлею людьми» кваліфікує також факт отримання матеріальної вигоди від використання іншої людини (навіть за її згоди) для заняття проституцією, порнографією, чи жебрацтвом [3].

Що стосується міри покарання, то відповідно до ст. 189 Кримінального кодексу, той, хто здійснює торгівлею людьми, карається позбавленням волі строком на 3 роки. У § 2. цієї статті передбачено, що особа, яка має умисел до вчинення злочину пов'язаного з торгівлею людьми, карається позбавленням волі на термін від 3 місяців до 5 років. Одночасно, згідно польського кримінального законодавства, якщо злочин належить до числа карних, то можливе максимальне покарання терміном до 15 років. У контексті покарання за злочин з торгівлею людьми, якщо суд приймає рішення, що було заподіяно високу соціальну шкоду, може бути винесений вирок про засудження до

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

15 річного ув'язнення [3]. В цьому випадку злочин перекваліфіковується із сфери злочинів проти громадського порядку у злочин вчинений проти волі. Одночасно, у контексті торгівлі дітьми (з метою усиновлення), даний вид злочину переносився у розділ про злочини проти сім'ї.

Таким чином, проблема торгівлі людьми належить до загальносвітових проблем. Незважаючи на рівень розвитку країни у правовому та економічному сенсі, такі види злочинів виникають всюди. Звісно, що чим нижчий рівень розвитку країни, тим вища ймовірність перетворення її громадян у жертв. Для країн Європейського Союзу проблема торгівлі людьми і дітьми є вкрай актуальною. В межах ЄС чітко виокремлюються п'ять регіонів, які є лідерами у цьому виді злочину.

Для України важливим є досвід Польщі у боротьбі з незаконною торгівлею людьми, оскільки саме вихідці з України складають основну частину жертв, яких продають на території сусідньої країни та використовують у різноманітних цілях (трудова експлуатація, проституція). Відмінними рисами польського та українського законодавства у протидії та покаранні за злочини пов'язані з торгівлею людьми є той факт, що у Польщі слабша міра покарання за такого роду злочин.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст. 131. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakono.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. ILO Action Against Trafficking in Human Beings. – [Electronic resource]. – Access mode : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@declaration/documents/publication/wcms_090356.pdf.
3. Kodeks karny : USTAWA z dnia 6 czerwca 1997 r. [Źródło elektroniczne] – Dostęp : <http://prawo.legeo.pl/prawo/kodeks-karny-z-dnia-6-czerwca-1997-r/>.
4. Problem handlu dziećmi w Polsce i na świecie. Charakterystyka zjawiska i regulacje prawne. – Warszawa, 2012. – 32 s. [Źródło elektroniczne] – Dostęp : <http://wsb.edu.pl/container/Biblioteka%20WSb/problem-handlu.pdf>.

Калініна Аліна Владиславівна,
молодший науковий співробітник
відділу кримінологічних досліджень
Науково-дослідного інституту вивчення проблем
злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України,
м. Харків

МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВА ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНОГО ЗАПОБІГАННЯ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

1. Світові міждержавні міграційні процеси ХХІ ст. характеризуються постійною високою мобільністю. Негативною тенденцією таких процесів є зростання, часом лавиноподібне, кількості нелегальних мігрантів. Причинами, що спонукають особу переміщуватися між державними кордонами без дотримання встановлених вимог можуть бути і прагнення працевлаштуватися (трудова міграція), і возз'єднатися з родиною, і отримати притулок та статус біженця.

Зовнішня нелегальна міграція безпосередньо впливає на основи економічного, соціального та політичного життя держави, може стати приводом для демографічної кризи, а також створити живильне середовище для розвитку як національної, так і транснаціональної злочинності.

2. Проблемою нелегальної міграції стурбовані всі розвинені держави світу, що стають «реципієнтами» таких мігрантів. Наприклад, у 2015 р. до Європи нелегально прибуло більше мільйона осіб [1], що спричинило напруження як серед органів влади країн ЄС, так і серед їх населення. Не є виключенням і Україна. І хоча потік нелегальних мігрантів тут у рази менший, це явище властиве державі з перших днів незалежності. Відповідно до даних Державної міграційної служби України, за 2015 р. в Україні було затримано більше 5 тис. нелегальних мігрантів (що майже на 70% більше, ніж у 2014 р.) [2]. Проте, на нашу думку, оперувати офіційною статистикою недоречно, оскільки нелегальній міграції властивий високий рівень латентності, а отже і неможливість встановлення її точних обсягів.

3. У вітчизняній кримінології нелегальну міграцію розглядають, здебільшого, як фонове явище для злочинності [3, 4 та ін.]. Ми підтримуємо таку точку зору і вважаємо, що протидія зовнішнім нелегальним міграційним процесам є вагомим заходом у забезпеченні кримінологічної (кримінальної) безпеки держави. Таким чином, запобігання нелегальній міграції в Україні повинне здійснюватися на загальносоціальному, спеціально-кримінологічному та індивідуальному рівнях.

У теорії кримінологічної науки загальносоціальне запобігання злочинності визначається як соціальна політика держави, спрямована на

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

подолання криміногенно небезпечних протиріч у суспільних відносинах з метою їх позитивного вирішення і поступового витіснення [5, с. 16]. Таке визначення можна поширити і на запобігання фоновим явищам злочинності. До того ж, у літературі відзначається, що загальна (загальносоціальна) протидія фоновим явищам злочинності охоплює сукупність заходів політичного, соціально-економічного, пропагандистського, організаційного, правового та іншого характеру, спрямованих на виявлення, запобігання і усунення об'єктивних факторів, що породжують, відтворюють і сприяють негативним соціальним явищам, а також мінімізацію наслідків їх існування [4, с. 340].

Основою загальносоціального запобігання у зазначеній сфері є збалансована, виважена та прогресивна міграційна політика держави. На сучасному етапі основним документом, який визначає основи міграційної політики України, є чинна Концепція державної міграційної політики, схвалена Указом Президента України від 30 травня 2011 р. № 622 (далі – Концепція). Боротьба із нелегальною міграцією визначена у ній одним із стратегічних напрямів (шляхом удосконалення законодавства у цій сфері, покращення роботи державних органів; сприяння добровільному поверненню нелегальних мігрантів до держав їх походження, національності у співробітництві з міжнародними та громадськими організаціями, що працюють у сфері міграції; посилення відповідальності за правопорушення, пов'язані з нелегальною міграцією). Однак, фактично цей документ не знайшов свого стовідсоткового втілення на практиці, що свідчить, на нашу думку, про необхідність внесення змін та доповнень до нього з урахуванням фактичних реалій.

Зокрема, під час дослідження стану злочинності іноземців та осіб без громадянства в Україні нами було проведено анкетування працівників МВС України та СБ України. Результати анкетування виявили, що правоохоронці на питання «Які заходи Ви можете запропонувати для запобігання злочинності іноземців та осіб без громадянства в Україні?» неодноразово наголошували на нагальних змінах у нормативній сфері. Так, серед відповідей респондентів, які стосувалися міграційної політики та нелегальної міграції, було запропоновано посилити вимоги для отримання дозволу на в'їзд на територію України; обмежити імміграцію в Україну (лише відповідно до чітко встановлених квот); змінити імміграційну політику у бік зменшення потоку трудових мігрантів; законодавче та фактичне укріплення державного кордону із його високотехнічним оснащенням по всій протяжності; запровадити активну роботу щодо запобігання нелегальній міграції; посилити відповідальність за порушення міграційного законодавства України (до речі, такий пункт є і в Концепції, але, на думку опитаних правоохоронців, він не відпрацьовується на практиці) та ін.

Розуміння того, що з моменту прийняття Концепції міграційної політики України в нашій державі та світі відбувся ряд знакових подій, які істотно вплинули на міграційні процеси, призвело до переосмислення підходів до державного управління міграційними процесами та розробки ефективних

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

інструментів його реалізації. З цього приводу Державною міграційною службою України у співпраці з Представництвом Міжнародної організації міграції в Україні та Інститутом стратегічних досліджень було розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року» (далі – Стратегія) [6].

Положення Стратегії у сфері запобігання нелегальній міграції (Цілі 6-11) передбачають: 1) ефективне використання системи видачі віз та можливостей консульських установ для управління міграцією (а саме – досягнення оптимального балансу між надійним виявленням осіб, які можуть становити загрозу безпеці, та потенційних мігрантів з неврегульованим статусом і швидкою/безперебійною обробкою візових анкет; 2) здійснення прикордонного контролю осіб, адаптованого до змінних міграційних потоків та можливостей інтегрованого управління кордонами; 3) посилення контролю за дотриманням міграційного законодавства всередині країни (із зважанням на дотримання фундаментальних прав і свобод людини та розрахунком інтенсивності й видів втручання, які мають бути пропорційні ризикам нелегальної міграції та можливим загрозам від виникаючих порушень); 4) забезпечення людяного, ефективного та сталого повернення нелегальних мігрантів у державу походження/національності, в першу чергу, заохочуючи добровільне повернення; 5) запровадити належний механізм та програми регуляризації (легалізації, міграційної амністії) іммігрантів з неврегульованим статусом.

Таким чином, проект Стратегії державної міграційної політики на період до 2025 року у разі її затвердження Кабінетом Міністрів України може стати прогресивним нормативним актом, що значно яскравіше відображує реалії міграційної ситуації в Україні. Реалізація на практиці запропонованих у Стратегії положень сприятиме зменшенню суспільно-негативних наслідків нелегальної міграції та, відповідно, зниженню динаміки злочинності іноземців та осіб без громадянства в Україні. Адже міграційна політика – це фундамент для розробки та реалізації заходів запобігання учинення кримінальних правопорушень у міграційній сфері. Впливаючи на фонове явище злочинності держава «корегує» і стан злочинності загалом.

Список використаних джерел

1. Migrant crisis: Migration to Europe explained in seven charts. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>. – Заголовок з екрана.
2. Статистика з основної діяльності ДМС України. Статистичні дані за 2014 рік та Статистичні дані за 12 місяців 2015 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dmsu.gov.ua/statistichni-dani/2945-statystyka>. – Заголовок з екрана.
3. Профілактика злочинів: підр. / О. М. Джу́жа, В. В. Васи́левич, О. Ф. Гіда та ін.; за заг. ред. О. М. Джу́жи. – К.: Атіка, 2011. – 720 с.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

4. Назаренко Д. О. Кримінологічний аналіз та протидія фоновим для злочинності явищам: монографія / Д. О. Назаренко. Х.: Діса плюс, 2013. – 524 с.
5. Голіна В. В. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. / В. В. Голіна. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2011. – 120 с.
6. Проект постанови КМУ «Про затвердження стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dmsu.gov.ua/normatyvna-baza/proekty-normatyvnykh-aktiv-hromadske-obhovorennia/3203-pro-zatverdzhennya-strategiji-derzhavnoji-migratsijnoji-politiki-ukrajini-na-period-do-2025-roku>. – Заголовок з екрана.

Киренко Сергій Георгійович,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри права факультету економіки і права

Київського національного лінгвістичного університету

Косяк Наталія Вікторівна,

студент магістратури юридично-психологічного факультету

Національної академії внутрішніх справ,

м. Київ

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Проблема торгівлі людьми – одне з найнегативніших явищ сучасного суспільства та залишається актуальною проблемою для України. Проблема протидії торгівлі людьми є багатоплановою і вимагає зусиль як окремих органів влади та правоохоронних органів, так і суспільства загалом. Основними напрямками державної політики у сфері протидії торгівлі людьми є попередження торгівлі людьми, боротьба із злочинністю, пов'язаною з торгівлею людьми та надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми. Порівняння аналітичних звітів про ситуацію з торгівлею людьми в Україні протягом останніх 3-4 років та існуючих даних 2015 року дає змогу зробити висновок про розвиток основних тенденцій у цій сфері.

Громадяни України, як правило, потерпають від торгівлі людьми у Російській Федерації, Республіці Польща та інших країнах Європейського Союзу, Республіки Казахстан, Молдова. В окремих випадках Україна також виступає країною призначення для торгівлі людьми (трудова експлуатація в сільському господарстві та на будівництві). Збільшується кількість випадків трудової експлуатації українських громадян за кордоном та в межах України.

У результаті роботи органів внутрішніх справ України, виявлено фактів торгівлі людьми: у 2010 році – 257, всього установлено потерпілих – 277, з них: жінок – 204, чоловіків – 73, дітей – 41; у 2011 році – 197, всього установлено потерпілих – 294, з них: жінок – 214, чоловіків – 80, дітей – 17; у 2012 році – 155, всього установлено потерпілих – 187, з них: жінок – 124, чоловіків – 63, дітей – 6; у 2013 році – 130, всього установлено потерпілих – 107, з них: жінок –

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

72, чоловіків – 35, дітей – 5; у 2014 році – 109, всього установлено потерпілих – 86, з них: жінок – 68, чоловіків – 18, дітей – 2 [1].

За оцінковими даними Міжнародної організації з міграції (МОМ), з 1991 року понад 120 тис. українців могли постраждати від торгівлі людьми з метою сексуальної чи трудової експлуатації, примусового жебрацтва або вилучення органів. Щороку МОМ ідентифікує близько тисячі українців, які постраждали від торгівлі людьми в Україні або за її межами.

Ратифікація Україною ряду міжнародних нормативно-правових актів, що спрямовані на протидію торгівлі людьми, та прийняття у 2011 році Закону України «Про протидію торгівлі людьми» і ряду підзаконних актів стало важливим кроком вперед на шляху до боротьби та подолання цього явища та створення системи надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми [3]. Однією зі слабких сторін реалізації вітчизняної політики з протидії торгівлі людьми, є недостатнє виділення відповідних ресурсів на проведення розслідувань та захист постраждалих. Крім цього, національний механізм взаємодії в багатьох регіонах України функціонує неефективно.

Група експертів з протидії торгівлі людьми Ради Європи (ГРЕТА), за результатами моніторингу виконання Україною положень Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми у 2014 році, відзначила прогрес України у розвитку правової та інституційної бази з протидії торгівлі людьми. Одночасно, ГРЕТА окреслила зміни, що необхідно внести до національного законодавства, аби гармонізувати його та привести у відповідність до вимог Конвенції. У 2015 році Європейською Комісією Україні рекомендовано ретельно проводити моніторинг наслідків поточної кризи та її вплив на масштаби торгівлі людьми, посилити виявлення постраждалих осіб, зокрема дітей та осіб, які постраждали в межах України, поліпшити координацію і співпрацю з громадськими організаціями, збільшити ресурсне забезпечення протидії торгівлі людьми, проводити регулярне навчання посадових осіб, а також виробити прозору систему моніторингу та оцінки зусиль з протидії торгівлі людьми. Комплексний підхід до протидії торгівлі людьми передбачає попередження торгівлі людьми, переслідування осіб, які вчиняють цей злочин або сприяють йому, а також зміцнення та захист прав постраждалих осіб. Такий підхід вимагає мобілізації широкого кола ресурсів держави та громадянського суспільства.

Аналізуючи склад злочину передбаченого ст. 149 Кримінального кодексу України «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини», слід звернути увагу на наступні проблеми:

1. законодавець у ч. 1 ст. 149 Кримінального кодексу України вказує на мету експлуатації при вербуванні, переміщенні, переховуванні, передачі або одержанні людини, така вказівка, на нашу думку, для цих форм вчинення злочину є зайвою, оскільки практично не можливо довести, що особа, яка, наприклад, вербувала людей для роботи за кордоном знала, що їх будуть використовувати там у порнобізнесі, сексуальній експлуатації, примусовій праці

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

тощо. Оскільки метою, яка проголошується відкрито є легальна праця або навчання за кордоном;

2. відповідні дії утворюють склад злочину, якщо способом їх вчинення є обман, шантаж чи уразливий стан особи, а як бути в ситуації коли людині повідомили, що її чекає після вербування (наприклад, використання в порнобізнесі). Виходячи з логіко-сментичного аналізу диспозиції ч. 1 ст. 149 Кримінального кодексу України складу злочину, в такому випадку, немає, незважаючи на всю суспільну небезпечність діяння [2].

Таким чином, з метою вдосконалення ст. 149 Кримінального кодексу України в частині 1 статті необхідно залишити вказівку лише на торгівлю людьми або здійснення іншої не законної угоди об'єктом якої є людина. Слова «вербування», «переміщення», «переховування», «передача» або «одержання людини» необхідно вилучити з диспозиції частини 1, оскільки, по-перше, попередні форми вчинення злочину повністю охоплюють всі випадки незаконних угод щодо людини, а, по-друге, їх наявність лише перевантажує конструкцію статті та процес доказування по відповідним справам. Що ж стосується мети експлуатації та використання обману, шантажу чи уразливого стану особи, то їх можна передбачити у ч. 2 ст. 149 Кримінального кодексу України у якості кваліфікуючих ознак злочину. На нашу думку, вказані заходи дозволять посилити кримінально-правову боротьбу з торгівлею людьми та іншими не законними угодами щодо людей.

Список використаних джерел

1. Концепція Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року. – [Електронний ресурс]. / Міністерство соціальної політики. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>.
2. Кримінальний кодекс України. – [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001 №2341-III №2341. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Про протидію торгівлі людьми. – [Електронний ресурс]: Закон України від 20.09.2011 № 3739-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>.

Книш Віталій Васильович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права і процесу
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького,
м. Івано-Франківськ

СПЕЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОСОБИ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ

Для дослідження проблематики гарантій правового статусу особи на окупованих територіях України доцільно акцентувати увагу на категоріальному апараті у цій сфері, а, у першу чергу, – на генезі та сутності поняття «гарантії». На сьогоднішній день в юридичній літературі побутує думка, що «в широкому плані поняттям «гарантії» охоплюється вся сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, які спрямовані на справжню реалізацію прав і свобод громадян, на усунення можливих причин і перешкод їх неповного або неналежного здійснення і захист прав від далеко частих в наші дні порушень» [1, с. 167].

Ключову роль у визначенні системи гарантій правового статусу населення на окупованих територіях відіграють спеціальні гарантії, встановлені для жителів цих територій. Систему цих гарантій закріплює Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [2].

Основи спеціальних гарантій правового статусу особи щодо населення тимчасово окупованої території АР Крим закладені у ст. 1 та ст. 5 вищевказаного Закону, зокрема:

1) *суспільно-політичні основи гарантій правового статусу на окупованій території АР Крим.* Зокрема, згідно з ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», тимчасово окупована територія України (далі – тимчасово окупована територія) є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України;

2) *гуманістичні основи гарантій правового статусу на окупованій території АР Крим.* Згідно з ст. 5 цього ж Закону, Україна вживає всіх необхідних заходів щодо гарантування прав і свобод людини і громадянина, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, усім громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території. Україна зобов'язується підтримувати і забезпечувати економічні, фінансові, політичні, соціальні, інформаційні, культурні та інші зв'язки з громадянами України, які проживають на тимчасово окупованій території [2].

У свою чергу, спеціальні гарантії, які базуються на надзвичайному механізмі правового регулювання у сфері визначення статусу населення

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

окупованих територій АР Крим, також можна класифікувати за сферами суспільного життя та характером конституційних прав, які гарантуються, зокрема:

1) *гарантії особистих прав громадян, які проживають на тимчасово окупованій території*. Прикладом цього є ст. 6 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», яка передбачає забезпечення права громадян, які проживають на тимчасово окупованій території, на отримання документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус та зазначає, зокрема, що оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України. При цьому, для внесення відомостей до паспортного документа про місце проживання або місце перебування громадян може використовуватися інформація з Державного реєстру виборців [2].

За зверненням громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, за місцем їх перебування оформляються і видаються органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, довідки, що підтверджують місце їх перебування. Такі довідки видаються громадянам у день звернення на підставі паспорта громадянина України чи іншого документа, до якого згідно з Законом України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» вносяться відомості про реєстрацію місця проживання, та письмової заяви, в якій зазначається адреса, за якою громадянину може бути вручена офіційна кореспонденція. При цьому, відомості (відмітка) про місце перебування такої особи не вносяться до її паспорта. Зразок та порядок видачі довідки, що підтверджує місце перебування, зразок письмової заяви, яка подається громадянином для одержання довідки, затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [2];

2) *гарантії політичних прав громадян, які проживають на тимчасово окупованій території*. Зокрема, Стаття 8 даного Закону передбачає механізм захисту виборчих прав громадян України на тимчасово окупованій території. Громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території,

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

створюються умови для вільного волевиявлення під час виборів Президента України, народних депутатів України та всеукраїнського референдуму на іншій території України [2];

3) *гарантії економічних прав громадян, які проживають на тимчасово окупованій території.* За ст. 11 аналізованого Закону, забезпечується гарантування права власності та правовий режим майна на тимчасово окупованій території. Згідно цього, на тимчасово окупованій території право власності охороняється згідно з законодавством України. За державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами, у тому числі територіальною громадою міста Севастополя, державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами публічного права зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходяться на тимчасово окупованій території. За фізичними особами, незалежно від набуття ними статусу біженця чи іншого спеціального правового статусу, підприємствами, установами, організаціями зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованій території, якщо воно набуто відповідно до законів України. Набуття та припинення права власності на нерухоме майно, яке знаходиться на тимчасово окупованій території, здійснюється відповідно до законодавства України за межами тимчасово окупованої території. У разі неможливості здійснення державним реєстратором повноважень щодо державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень на тимчасово окупованій території орган державної реєстрації визначається Кабінетом Міністрів України [2];

4) *гарантії соціальних та освітньо-культурних прав громадян, які проживають на тимчасово окупованій території.* У ст. 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», «Забезпечення реалізації прав громадян, які проживають на тимчасово окупованій території, на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги, освіту» зазначено, що для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території, реалізація прав на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності надання соціальних послуг здійснюється відповідно до законодавства України. Виплата пенсій громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території і не отримують пенсій та інших соціальних виплат від уповноважених органів Російської Федерації, здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Громадяни похилого віку, особи з інвалідністю, діти-інваліди та інші громадяни України, які перебувають у складних життєвих обставинах та проживають на тимчасово окупованій

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

території, мають право на отримання соціальних послуг відповідно до законодавства України. Бездомні особи, які перебувають на тимчасово окупованій території, мають право на соціальний захист відповідно до законодавства України. Громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території, мають право на здобуття або продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету з наданням місць у гуртожитках на час навчання.

Громадяни України з окупованих територій мають право здобувати певний освітній рівень за рахунок бюджетних коштів у державних і комунальних закладах відповідно до умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів на відповідний рік, затверджених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах освіти і науки. У разі, якщо такі громадяни не потрапили до переліку осіб, які рекомендовані вищим навчальним закладом до зарахування на місця державного замовлення, центральний орган виконавчої влади, до сфери управління якого відноситься навчальний заклад, за зверненням вищого навчального закладу, надає (розміщує) додаткові місця державного замовлення з урахуванням напряму, обраного абітурієнтом, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України [2].

Разом з тим, суттєвою прогалиною у правовому регулюванні, на нашу думку, є відсутність аналогічного законодавчого акта у сфері законодавчого визначення правового статусу населення на окупованих територіях Донбасу. Це питання потребує подальшого правового регулювання на рівні окремого закону.

Список використаних джерел

1. Мордовец А. С. Социально-юридический механизм обеспечения прав человека и гражданина. / А. С. Мордовец. – Саратов, 1996. – 288 с.
2. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 // ВВР України. – 2014. – № 26. – Ст. 892.

Ковальова Олена Володимирівна,
кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу
Одеського державного університету
внутрішніх справ,
м. Одеса

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЯК НАПРЯМ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Проблема торгівлі людьми є актуальною для всього світу. Про глобальність даної проблеми свідчать дані статистики. Так, за даними Держдепартаменту США, масштаби транснаціональної торгівлі людьми становлять від 600 до 800 тис. осіб на рік [1]. Центр безпеки людини (Ванкувер, Канада) з урахуванням внутрішньої торгівлі людьми в різних країнах оцінює кількість жертв цього злочину в 4 млн. осіб [2]. Згідно з дослідженнями Міжнародної організації праці (МОП), в будь-який момент часу у світі в сучасному рабстві знаходиться 20,9 млн. осіб [3]. Це гостра й болюча проблема, адже її наслідки жахливі. Торгівля людьми посягає на невід'ємні права людини – право на повагу, свободу та особисту недоторканність, свободу пересування і вільний вибір місця проживання, право на життя тощо. Цілком позбутись цього соціально негативного явища маловірогідно, проте кожна країна повинна докладати максимум зусиль для того, щоб мінімізувати випадки торгівлі людьми на власній території, використання власної країни в якості транзитної та потрапляння своїх громадян у ситуацію торгівлі людьми на території інших держав.

Україна в 2011 році прийняла Закон «Про протидію торгівлі людьми», в якому визначила, що протидія торгівлі людьми – система заходів, спрямованих на подолання торгівлі людьми шляхом її попередження і боротьби з нею та надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми [4].

Виходячи з даного визначення, можна виокремити три основні напрями протидії торгівлі людьми – попередження, боротьба та надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми.

Надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми, зокрема сприяє забезпеченню даних осіб від подальшого потрапляння у ситуацію торгівлі людьми, тобто є також елементом системи попередження торгівлі людьми.

Боротьба з торгівлею людьми – це система заходів, що здійснюються в рамках протидії торгівлі людьми, спрямованих на виявлення злочину торгівлі людьми, у тому числі незакінченого, осіб, які від цього постраждали, встановлення фізичних/юридичних осіб – торгівців людьми та притягнення їх до відповідальності [4]. Повноваження щодо здійснення заходів з боротьби з торгівлею людьми мають переважно правоохоронні органи. Однак, самі лише

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

заходи, спрямовані на виявлення злочинців та притягнення їх до відповідальності не можуть максимально зменшити рівень злочинності у сфері торгівлі людьми. З огляду на прибутковість торгівлі людьми для злочинців (торгівля людьми займає третє місце по прибутковості після торгівлі зброєю та наркотичними засобами), завжди знайдуться особи, які стануть на цей злочинний шлях.

Тому слід спрямовувати зусилля щодо протидії торгівлі людьми з двох сторін – на боротьбу безпосередньо із злочинцями та на профілактику (попередження) даного явища, особливо серед найбільш вразливих категорій населення, тобто мінімізуючи кількість осіб, які можуть потрапити в тенета злочинців. Іншими словами, увагу слід приділяти як мінімізації пропозицій, так і попиту в сфері торгівлі людьми.

Відповідно до Закону України «Про протидію торгівлі людьми», попередження торгівлі людьми – це система заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин і умов, що призводять до торгівлі людьми. До завдань у сфері попередження торгівлі людьми належать: 1) дослідження стану, причин і передумов поширення явища торгівлі людьми; 2) підвищення рівня обізнаності населення про причини та наслідки торгівлі людьми шляхом проведення інформаційних кампаній протидії торгівлі людьми серед населення, у тому числі серед дітей; 3) забезпечення регулювання процесів зовнішньої та внутрішньої трудової міграції тощо. Попередження торгівлі людьми здійснюється за такими напрямками: 1) вивчення ситуації; 2) підвищення рівня обізнаності; 3) зниження рівня вразливості населення; 4) подолання попиту шляхом реалізації організаційних, дослідницьких, інформаційних, освітніх, правових, соціально-економічних та інших заходів [4].

Вивченню ситуації у сфері торгівлі людьми сприяють дослідження стану, причин і передумов поширення явища торгівлі людьми. Важливо в ході таких досліджень виявляти найбільш вразливі групи населення, на які має звертатись особлива увага під час реалізації подальших напрямів попередження торгівлі людьми. Звісно, неможливо створити універсальний портрет жертви торгівлі людьми, адже в ситуацію торгівлі людьми може потрапити будь-хто. У той же час, існують певні вразливі групи населення, стосовно яких існує висока ймовірність, що вони можуть стати об'єктами цього злочину. Слід звернути увагу, що такі групи не статичні, з урахуванням політичної та економічної ситуації в країні до них можуть потрапляти нові категорії населення. Так, наразі новою групою ризику для України є внутрішньо переміщені особи із зони конфлікту. Сучасні дослідження у сфері попередження торгівлі людьми та заходи, що застосовуються в рамках протидії торгівлі людьми мають враховувати потреби та особливості даної категорії населення.

Підвищення рівня обізнаності населення здійснюється шляхом проведення інформаційних кампаній протидії торгівлі людьми серед населення, у тому числі серед дітей. Такі інформаційні кампанії зосереджують увагу на причинах та наслідках торгівлі людьми, розкриттю сутності торгівлі

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

людьми, її видам, статистиці тощо.

Зниження рівня вразливості населення можна досягнути зокрема належним організаційно-правовим забезпеченням регулювання процесів зовнішньої та внутрішньої трудової міграції, відповідним фінансовим добробутом, економічною стабільністю в країні тощо.

Подолання попиту в сфері торгівлі людьми має відбуватись шляхом реалізації організаційних, дослідницьких, інформаційних, освітніх, правових, соціально-економічних та інших заходів. Слід звернути увагу, що під час проведення інформаційних та освітніх заходів обов'язково слід враховувати особливості цільової аудиторії. Використання прикладів, пов'язаних із ситуацією торгівлі людьми, обов'язково має ґрунтуватись на віці та стані здоров'я учасників заходів з метою запобігання їх психологічному травмуванню. Під час просвітницьких заходів обов'язково слід звертати увагу учасників на передбачені механізми надання допомоги особам, що опинились в ситуації торгівлі людьми, а також суб'єкти, до яких можна звернутись за консультацією, щоб унеможливити потрапляння в таку ситуацію. Слід інформувати присутніх, що незалежно від того чи дала особа, що постраждала від торгівлі людьми, згоду на співпрацю із правоохоронними органами, вона має можливість отримання комплексної державної соціальної допомоги шляхом звернення до відповідального структурного підрозділу місцевої державної адміністрації.

Відповідно до Закону України «Про протидію торгівлі людьми», суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, є: 1) Президент України; 2) Кабінет Міністрів України; 3) центральні органи виконавчої влади; 4) місцеві органи виконавчої влади; 5) закордонні дипломатичні установи України; 6) заклади допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми. Крім того, і це важливо, у здійсненні заходів, спрямованих на попередження протидії торгівлі людьми, беруть участь органи місцевого самоврядування, а також, за згодою, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські організації та окремі громадяни.

Слід підкреслити, що з метою підвищення ефективності діяльності з попередження торгівлі людьми слід об'єднати зусилля органів публічної адміністрації та громадських організацій. На сьогоднішній день більшість заходів та методичних розробок, які здійснюються громадськими організаціями, фінансуються за рахунок грантів міжнародних донорів. В державному та місцевих бюджетах майже не передбачено коштів для здійснення ефективної діяльності з протидії торгівлі людьми. Однак, без активного сприяння органів публічної реалізації громадським організаціям неможливо реалізовувати ефективні підходи щодо протидії торгівлі людьми. Тому саме спільний підхід у напрямі вирішення проблеми торгівлі людьми вбачається найбільш успішним та дієвим.

На нашу думку, органи публічної адміністрації спільно з громадськими організаціями мають більше уваги зосереджувати саме на попередженні

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

торгівлі людьми, адже будь-яку проблему краще попередити, ніж боротися з її наслідками.

Список використаних джерел

1. Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000: Trafficking in Persons Report, 2005. U.S. Department of State. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2005/index.htm>. – Назва з екрану.
2. Human Security Report 2005: War and Peace in the 21st Century. Human Security Centre, University of British Columbia. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hsrgroup.org/human-security-reports/2005/text.aspx>. – Назва з екрану.
3. ILO Global Estimate of Forced Labour. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/ed_norm/declaration/documents/publication/wcms_182004. – Назва з екрану.
4. Закон України «Про протидію торгівлі людьми» від 20.09.2011 року №3739-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>.

Козел Валентина Ивановна,
кандидат педагогических наук, доцент,
доцент кафедры педагогики
Барановичского государственного университета,
г. Барановичи, Республика Беларусь

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ К ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ НАСИЛИЮ НАД НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИМИ И ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ

Предпринятые на государственном уровне нормативно-правовые меры по предупреждению и пресечению недостойного отношения к детям требуют формирования и развития широкого спектра социальных действий, обеспечивающих их защиту и оказание своевременной помощи.

Анализ практики подготовки будущих социальных педагогов к противодействию насилию над несовершеннолетними и торговле людьми позволил определить, что на данный момент профессиональная подготовка специалистов для решения этих задач осуществляется в Республике Беларусь на трех уровнях:

- а) учреждения высшего профессионального образования;
- б) учреждения последиplomного образования;
- в) общественных организаций.

В настоящее время реализуются три основных подхода в подготовке специалистов обозначенной направленности – локально-дисциплинарный, локально-междисциплинарный, целостный.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

В деятельности большинства учреждений высшего образования наиболее выражена стратегия локального внедрения отдельных тем в программы отдельных учебных дисциплин. Чаще всего это следующие дисциплины:

- «Основы виктимологии», «Социальная виктимология» (темы «Социально-психологические проблемы детей, пострадавших от торговли людьми», «Социально-психологическая реабилитация детей, пострадавших от торговли людьми», «Междисциплинарный подход в восстановлении обычных жизненных связей ребенка, жертвы торговли», «Социально-виктимологические проблемы эксплуатации и торговли людьми»);

- «Социально-педагогическая работа с семьей» (темы «Защита прав и законных интересов детей в неблагополучных семьях», «Социально-педагогическая работа с лицами, подвергшимися домашнему насилию», «Нормативно-правовая база Республики Беларусь в области защиты и поддержки семьи и детства»);

- «Социально-педагогические и психологические службы» (темы «Социально-педагогическая и психологическая помощь и поддержка отдельным категориям граждан», «Деятельность негосударственных и добровольческих служб, оказывающих социально-педагогическую и психологическую помощь и поддержку»);

- «Охрана детства» (темы «Нормативно-правовая база Республики Беларусь в области защиты и поддержки семьи и детства», «Международные и национальные механизмы защиты детей от торговли, незаконного перемещения и эксплуатации»);

- «Технологии социально-педагогической деятельности» (тема «Формы и методы профилактической работы по предупреждению попадания детей в ситуации, приводящие к торговле людьми») и другие.

При локально-междисциплинарном подходе определяется спектр последовательно осваиваемых студентами дисциплин и вводится содержание, направленное на поэтапное решение задач подготовки. Процесс подготовки направлен на решение следующих основных задач: а) формирование необходимых знаний о проблеме торговли несовершеннолетними, путях, способах и формах ее решения; б) обучение эффективным стратегиям интервенции и организации превентивной работы по проблеме торговли людьми. Определены дисциплины, в рамках которых поэтапно реализуется содержание подготовки: 1) мотивационно-ценностный этап – дисциплина «Теория и практика социальной педагогики»; 2) деятельностно-ориентационный этап – дисциплины «Охрана детства», «Основы виктимологии»; 3) рефлексивно-оценочный этап – дисциплина «Технологии социально-педагогической деятельности» [1, с. 83–86].

Целостный подход к подготовке специалистов по оказанию помощи детям, пострадавшим от эксплуатации и насилия, формируется под руководством Козел В. И. в Барановичском государственном университете. Он

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

реалізується в університеті вищої освіти через введення спеціального курсу «Соціально-педагогічна робота по протидії насильству, торгівлі людьми та експлуатації неповнолітніх» [2] і предметну направленість науково-дослідницької діяльності студентів, яка відображена в тематикі курсових, дипломних і магістерських робіт.

Системне бачення проектування навчального процесу по підготовці соціальних педагогів к профілактико-корекційній роботі з дітьми-жертвами насильства представлено Нічишиною Т. В. (УО «БрГУ ім. А. С. Пушкіна»). По думці автора, основними напрямками конструювання процесу підготовки спеціалістів є: а) модернізація змісту навчальних дисциплін і педагогічних практик і введення дисциплін університетського компонента і дисциплін по вибору студента; б) створення інтенсивно насиченого організаційно-процесуального забезпечення підготовки; в) реалізація включеності студентів в соціально-корисну діяльність. В якості підстав для модернізації змістового забезпечення процесу підготовки соціальних педагогів к профілактико-корекційній роботі з дітьми-жертвами насильства виділяємо ряд теоретичних постулатів:

- вивчення можливостей змісту навчальних програм: виділення блоків, розділів, тем, питань, їх логічне виокремлення, т.є. збагачення змісту професійної підготовки студентів без введення додаткових навчальних курсів, поглиблення змісту професійної освіти в межах функціонуючого навчального плану;
- етапність в реалізації підготовки майбутніх соціальних педагогів к виділеному аспекту професійної діяльності (від пробудження інтересу к вивчаємым проблемам до формування готовності к наданню соціально-педагогічної допомоги дітям-жертвам насильства);
- визначення складу (переліку) компетенцій, якими повинен володіти майбутній спеціаліст по питанню захисту дітей від насильства і протидії торгівлі неповнолітніми;
- розробка змістового компонента навчальних дисциплін на основі міждисциплінарного підходу, що дозволить усунути супереччя між фактичними знаннями студентів і неумінням їх використовувати при переході к вивченню нової дисципліни;
- введення в навчальний план професійно орієнтованого інтегративного курсу по вибору, який дозволяє поглибити знання студентів об особливостях дітей-жертв, знайомить з специфікою профілактичної, діагностичної, корекційної роботи педагога з дітьми з урахуванням їх віку, потреб сім'ї і конкретного дитини;
- включення в зміст педагогічних практик завдань, що дозволяють майбутнім спеціалістам набувати необхідні вміння і навички в сфері протидії насильству по відношенню к дітям [1, с. 7-10].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

На основании работ белорусских учёных В. И. Козел, Н. А. Леонюк, Е. А. Мурашко, Т. В. Ничишиной, Е. А. Носовой, Л. А. Силюк, Т. М. Степановой и др. целостная стратегия построения образовательного процесса будет успешно реализоваться при соблюдении следующих условий:

1) изменения содержания инвариантной (модернизация содержания учебных дисциплин и педагогических практик) и вариативной (введение дисциплин вузовского компонента, дисциплин по выбору студента) составляющих данного процесса;

2) создания интенсивно насыщенного организационно-процессуального обеспечения подготовки студентов к работе в области защиты детей от насилия и недостойного обращения, торговли детьми;

3) реализации включенности студентов в социально-полезную деятельность, позволяющую сформировать отношение студентов к конкретному направлению профессиональной деятельности, определиться в системе собственных профессиональных ожиданий и ценностей.

Таким образом, формирование в образовательном процессе учреждения высшего образования готовности студента к социально-педагогической работе с детьми-жертвами насилия и торговли людьми следует рассматривать как неотъемлемый элемент современной общепрофессиональной подготовки, обусловленной социальным заказом и личностно-профессиональными потребностями специалиста. На протяжении всего периода обучения в учреждении высшего образования важно организовать последовательное, систематическое привлечение студентов к различным видам деятельности в области упреждения причин попадания несовершеннолетних в ситуации торговли людьми, оказания помощи детям-жертвам, что будет способствовать формированию у будущих специалистов готовности к данному виду деятельности.

Список использованных источников

1. Основные направления подготовки студентов вузов к работе по противодействию торговле несовершеннолетними : сборник материалов республиканского круглого стола. 4 октября 2012 г., г. Минск. — Минск : Белпринт, 2012. — 100 с.
2. Козел, В. И. Социально-педагогическая работа по противодействию насилию, торговле людьми и эксплуатации несовершеннолетних: программа спецкурса / авт.-сост. В. И. Козел, Н. И. Дегиль, Т. М. Степанова. — Барановичи: РИО БарГУ, 2013. — 12 с.

*Левицький Олег Анатолійович,
заступник начальника факультету №1
Одеського державного університету внутрішніх справ
Мусаєва Султаніє Сеїтвеліївна,
слухач магістратури факультету №1
Одеського державного університету внутрішніх справ,
м. Одеса*

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У БОРОТБІ З НЕЛЕГАЛЬНОЮ МІГРАЦІЄЮ В УКРАЇНІ

На сьогодні, поширення нелегальної міграції є однією з головних рис, яка притаманна європейським державам, незважаючи на закони, які забороняють нелегальне перебування та зайнятість іноземців. Зазвичай, це нелегальні мігранти з Афганістану, Сомалі, Чечні та інших країн з небезпечною політичною ситуацією.

Щороку, перетинаючи незаконно територію України, значно ускладнює протидію незаконній міграції той факт, що організатори та особи, які формують і доставляють групи незаконних мігрантів до України, в основному є мешканцями тилкових районів України. Тому, органи державної влади, уповноважені на здійснення заходів щодо боротьби та протидії нелегальній міграції здійснюють ряд заходів, в тому числі й оперативно-розшукові та негласні слідчі (розшукові) дії щодо виявлення, затримання та депортації даних осіб у країни, з яких вони прибули.

Згідно статті 7 Закону України «Про основи національної безпеки», нелегальна міграція є однією з основних загроз національним інтересам та безпеці України, а сьогодні на території України складаються сприятливі умови для безконтрольного перебування іноземців-нелегалів, а збільшення потоку нелегальної міграції може призвести до значного зростання криміналізації суспільства [5].

Так, згідно із Методикою аналізу ризиків з метою протидії нелегальній міграції від 29.04.2015 № 494/132/467/497/141/281 зазначається, що метою діяльності органів державної влади, які беруть безпосередню участь у запобіганні та протидії нелегальній міграції в Україні, а саме: Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми; візовий відділ Управління консульського обслуговування Департаменту консульської служби; Державний центр зайнятості; Управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції; Департамент аналізу та оцінки інформації та Департамент оперативної діяльності; Департамент протидії зовнішнім загрозам національній безпеці держави; Головне управління «К» Служби безпеки України та відділ протидії нелегальній міграції Департаменту у справах іноземців та осіб без громадянства, є обмін аналітичною інформацією про

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

відомості щодо виявлення фізичних та юридичних осіб, які порушували законодавство про правовий статус іноземців та осіб без громадянства; способів незаконного перетинання державного кордону України з використанням підроблених документів, запрошень неіснуючих підприємств та установ різних форм власності та ін., за результатами опрацювання якої Центром не рідше одного разу на рік готуються пропозиції (рекомендації) щодо проведення заходів з протидії нелегальній міграції [1].

При вчиненні особами, які незаконно перебувають на території України кримінальних правопорушень у 2015 році Міністерством внутрішніх справ України було створено оперативно-розшуковий відділ органу охорони державного кордону, одним із головних завдань якого є здійснення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні за письмовим дорученням слідчого, прокурора, а також пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [2].

З метою запобігання та протидії нелегальній міграції в Україні, а також притягнення порушників до відповідальності, систематично здійснюється перевірка місць масового скупчення людей: вокзалів та автостанцій, навчальних закладів, продуктових та речових ринків, торгових майданчиків, гуртожитків та готелів. Так, станом на 18 лютого 2016 року, Державною міграційною службою України з протидії нелегальній міграції [3]:

- виявлено нелегальних мігрантів (з початку року) – 541, (за минулий тиждень) – 96;
- прийнято рішень про примусове повернення (з початку року) – 494, (за минулий тиждень) – 90;
- прийнято рішень про примусове видворення (з початку року) – 23, (за минулий тиждень) – 4;
- прийнято рішень про заборону в'їзду (з початку року) – 73, (за минулий тиждень) – 12.

На сьогодні, однією із масштабних загроз для кожної країни є перетинання державного кордону особами, з метою здійснення злочинної діяльності. Тому, окрім проведення оперативно-розшукових та негласних слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшуковий відділ органу охорони державного кордону при виконанні покладених на нього завдань та обов'язків, передбачених чинним законодавством, має право координувати оперативно-розшукову діяльність на ділянці органу охорони державного кордону та участь в боротьбі з організованою злочинністю і незаконною міграцією на державному кордоні України та в межах контрольованих прикордонних районів [2].

Так, з метою урегулювання загальних процедур організації проведення негласних слідчих дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, виконання спеціального завдання з розкриття злочинної

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

діяльності організованих груп чи злочинних організацій Генеральна прокуратура України, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Адміністрація державної прикордонної служби України, Міністерство фінансів України та Міністерство юстиції України створили спільний Наказ «Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» від 16 листопада 2012 року №114/1042/516/1199/936/1687/5 [4], в якому пункт 1.13 регламентує, що стаття 272 Кримінального процесуального кодексу України передбачає введення уповноваженої особи в організовану групу чи злочинну організацію, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами.

Ефективність протидії організованим формам незаконної міграції шляхом створення відповідних спеціалізованих оперативних підрозділів по боротьбі з незаконною міграцією в системі поліції підтверджується світовою практикою та міжнародним досвідом (в Італії, Португалії, Румунії та Словаччини, Франції, Ірландії та інших). Наприклад, в Італії – Головне управління в справах імміграції та прикордонної поліції Національної поліції, Португалії – Служба іноземців і кордону МВС, Румунії та Словаччині – Прикордонна поліція Міністерства внутрішніх справ, Франції – Служба по боротьбі з незаконною міграцією та незаконним працевлаштуванням іноземців Національної поліції, Ірландії – Національне імміграційне бюро поліції [6].

Таким чином, одним із головних напрямків здійснення державної політики у сфері боротьбі з нелегальною міграцією є збереження цілісності державного кордону та усієї країни в цілому. Перш за все, вона забезпечується завдяки належній організації з боку органів державної влади контролю за здійсненням заходів щодо регулювання міграційних процесів, порядку перетинання та перебування на території країни іноземних громадян, впорядкування міграційних потоків та усунення негативних наслідків неорганізованої й неконтрольованої міграції із застосуванням оперативно-розшукових та негласних слідчих (розшукових) дій, що, в свою чергу, надасть можливість ліквідувати канали нелегальної міграції, наявність яких негативно впливає на криміногенну ситуацію в державі.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Методики аналізу ризиків з метою протидії нелегальній міграції: Наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства закордонних справ України; Міністерства соціальної політики України; Міністерства освіти і науки України; Служби зовнішньої розвідки України; Служби безпеки України від 29.04.2015 № 494/132/467/497/141/281 //

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0587-15>.
2. Про затвердження Положення про оперативно-розшуковий відділ органу охорони державного кордону: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 02.02.2015 № 118 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0187-15>.
3. Інформація по лінії роботи ДМС України з протидії нелегальній міграції (станом на 18.02.2016) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dmsu.gov.ua/images/stat/migrants_18_02_16.pdf.
4. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання [...]: Наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України від 16.11.2012 №114/1042/516/1199/936/1687/5 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>.
5. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 №964-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
6. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (щодо удосконалення законодавства щодо протидії нелегальній міграції).

Луцький Роман Петрович,
*директор науково-дослідного інституту,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри
теорії держави і права Івано-Франківського
університету права імені Короля Данила Галицького,
м. Івано-Франківськ*

ПОНЯТТЯ ВИДАЧІ ТА ВИДВОРЕННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В РАМКАХ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ

Криміногенна ситуація, яка сьогодні склалася у світі, зокрема країнах Європейського Союзу, перетворилася на соціальне лихо, що створює серйозну загрозу розвитку рівноправних суверенних держав. Це лихо являється новою спецоперацією в рамках, так званої «гібридної війни» спеціальних служб Росії (ФСБ), щодо підриву миру, спокою та стабільності прогресивної Європи.

Крім того, у країнах, що розвиваються, спостерігається небувале зростання злочинності, зумовлене кризовими явищами економічного та політичного характеру, правовим нігілізмом, відсутністю належного державного контролю за кредитно-фінансовою, підприємницькою та банківською діяльністю. Спад виробництва і прогресуюче збільшення цін призвели до падіння життєвого рівня населення, до безробіття, в свою чергу зумовило стрімке зростання кількості крадіжок, пограбувань, розбійних

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

нападів, вимагань, убивств, вчинення злочинів з корисливих мотивів з використанням вогнепальної та холодної зброї. Поширилися корупція, відмивання незаконно отриманих коштів, злочини у сфері господарської діяльності. За браком належного фінансування правоохоронні органи країн, що розвиваються, не в змозі ефективно протистояти організованим злочинним групам, бандформуванням, кланам.

Недостатньо ефективною є боротьба із злочинністю і в індустріально розвинутих країнах. Організовані злочинні угруповання і тут завдають відчутної шкоди, насамперед, економічним інтересам держав, ставлять під загрозу добробут, життя і здоров'я громадян. Дедалі більшого поширення набувають злочини з використанням новітніх високих технологій.

Досвід правозастосовних органів свідчить, що здійснювані лише на національному рівні заходи недостатньо ефективні для поліпшення ситуації. З огляду на обмеженість юрисдикційних повноважень правоохоронних та судових органів окремих держав об'єктивним чинником є їхня неспроможність подолати феномен злочинності власними зусиллями. Водночас усвідомлення необхідності міжнародної співпраці відбувається занадто повільно. Процес прийняття договірно-правових норм, що регламентують надання правової допомоги у кримінальних справах, затягується на місяці, іноді роки. Причинами такої млявості, як правило, вважають відмінності правових систем та розбіжності в національному регулюванні даних питань у різних країнах.

Одним з найстаріших правових інститутів, із застосуванням яких держави здійснюють взаємну правову допомогу, є інститут видворення та видачі осіб.

Екстрадиція є одним із ключових аспектів міжнародної співпраці у боротьбі зі злочинністю. Це окремий правовий інститут, передбачений чинним законодавством, зокрема ч. 2 ст. 25 Конституції України та ст. 10 Кримінального Кодексу України. Видача осіб знаходиться у сфері регулювання одразу декількох галузей права, серед яких можна виділити міжнародне, кримінальне, кримінально-процесуальне та ін. Специфіка видачі полягає в тому, що уповноважені суб'єкти міжнародного права, на підставі як народних, так і національних норм, вступають у правовідносини з приводу притягнення до відповідальності особи, яка звинувачується або засуджена за вчинення злочину, тобто вдаються до обмеження цієї особи у певних правах і свободах. Незважаючи на значне законодавче забезпечення, екстрадиція не отримала чіткого визначення в жодній з чинних в Україні правових норм.

Екстрадицію дійсно слід розглядати як процес, а не як одночасний акт, оскільки вона складається з декількох процесуальних дій. Причому фактична передача особи на міждержавному кордоні чи то на території однієї з держав є невід'ємною складовою процесу видачі, але не самодостатньою. Деякі фахівці, вважають, що акт передачі – це наслідок видачі. Але акт передачі не є результатом видачі. Процедура видачі не закінчується актом передачі. Навіть якщо розглядати видачу виключно як процес волевиявлення уповноваженого

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

органу держави щодо передачі особи запитуючій стороні, з наведеною тезою не можна погодитись, бо, таким чином, змінюється предмет правового регулювання екстрадиції, з нього виключається ряд процесуальних дій, обмежуються права і компетенція суб'єктів даних правовідносин, і, взагалі, необґрунтовано ускладнюється структура інституту.

Підхід, згідно з яким видача розцінюється як акт правової допомоги, здається, не суперечить наведеному вище, адже навіть у такому розумінні її слід розглядати як процес.

Однак, якщо у видачі, як акті правової допомоги, вбачати виключно фізичну передачу особи, а решту дій розцінювати як підготовку та наслідки такого акту, – тоді інститут екстрадиції (знову ж таки безпідставно) звужується і стає тотожним одному з етапів передачі засуджених для відбування покарання. Отже, видачу треба розглядати виключно як процес.

Останнім часом у національній правовій доктрині переважає думка, що даний термін не в повній мірі відповідає змісту інституту екстрадиції. Справа в тому, що про видачу злочинців можна говорити лише в тому випадку, коли йдеться про видачу засудженої особи для виконання винесеного щодо неї вироку суду. Вирок повинен бути обвинувальним і чинним. Тільки за таких обставин особа визнається злочинцем. У цьому полягає сутність презумпції невинуватості – одного з фундаментальних принципів права і громадянського суспільства. Вживання терміна «видача злочинців» щодо тих правовідносин, які стосуються видачі осіб для притягнення їх до кримінальної відповідальності є, щонайменше, помилковим. Хибне використання даного терміна безпідставно звужує предмет правового регулювання інституту екстрадиції і обмежує сферу застосування його норм. Зважаючи на це, правильно було б використовувати термін «видача та видворення» або «видача та видворення осіб».

Розглядаючи мету екстрадиції, слід звернути увагу на наступні моменти. За більшістю міжнародних угод (цієї ж точки зору дотримується більшість вчених) метою екстрадиції є притягнення особи до кримінальної відповідальності або виконання винесеного щодо неї вироку суду. З такою точкою зору слід погодитись, оскільки наведене трактування є найбільш влучним.

Але, зрозуміло, що воно визнається не всіма авторами. Мабуть, найдискусійнішим слід вважати погляд М. Д. Шаргородського, який вважає, що метою видачі є суд над особою або застосування до неї покарання. Така точка зору справедливо була піддана критиці, оскільки перед екстрадицією не стоїть завдання покарати особу [3, с. 45].

І хоча серед фахівців немає одностайності та ще деякі автори вважають, що метою видачі є не покарання, а забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності. Так, С. Лихова пише: «Отже, можна вважати, що видача як акт міждержавної правової допомоги проводиться з метою вжиття запитуючою державою комплексу дій по кримінальному переслідуванню особи, обвинувачуваної у «вчиненні екстрадиційного злочину, а не для обов'язкового

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

застосування в подальшому кримінального покарання. Безумовно, при доведеності вини особи у вчиненні злочину та за наявності достатніх підстав, до неї за вироком суду може бути застосоване кримінальне покарання. Однак, при видачі держави не ставлять перед собою мету застосувати щодо особи, яка підлягає видачі, покарання. Їх дії спрямовуються на забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності. Питання застосування до особи кримінального покарання є виключною компетенцією суду держави, якій особу видано» [2, с. 123].

О. І. Виноградова, зокрема, відзначає: «... В акті видачі беруть участь дві держави, одна з яких видає злочинця, а друга – його приймає. Це важлива ознака екстрадиції злочинців, оскільки, якщо злочинця ніхто не приймає, то можна говорити про вислання, заборону проживання у межах держави, але не про видачу» [1, с. 14]. Чи можна погодитись з таким поглядом? Скоріш за все, ні. Майже всі визначення видачі говорять про те, що процедура екстрадиції на одному з етапів полягає в передачі особи. Якщо немає «контрагента», тобто уповноваженого суб'єкта міжнародного права, який приймає особу, правовідносини видачі не виникають. Але ж немає тут і вислання, тому що при висланні особу нікому не передають, її просто висилають або видворяють. Таким чином, у висланні не вистачає двох елементів, притаманних екстрадиції: сторони, яка отримує вислану особу, і самої стадії передачі. Якщо поглянути далі по процедурі, то у правовідносинах вислання немає такого суб'єкта, як транзитна держава, і ще ряду інститутів, але й двох перелічених ознак достатньо, щоб довести хибність зазначеної тези О. І. Виноградової.

І нарешті, чи є видача актом правової допомоги? Безумовно, так. Зайвим свідченням тому є ряд міжнародно-правових норм, де видача знаходиться у списку видів правової допомоги, яку погоджуються надавати держави-учасниці угод. Також слід зауважити, що видача по своїй суті є тим єдиним шляхом і засобом, за допомогою якого держава може реалізувати національні правові норми за кордоном, коли особа як суб'єкт правовідносин не бажає добровільно постати перед судом.

Таким чином, *видача або видворення* – це процес, який ґрунтується на міжнародних угодах, нормах національного законодавства з дотриманням загальновизнаних принципів міжнародного права, і полягає у наданні державами правової допомоги у вигляді передачі особи державою, на території якої вона перебуває, іншому уповноваженому суб'єкту міжнародного права для притягнення її до кримінальної відповідальності або виконання винесеного вироку суду.

Список використаних джерел

1. Виноградова О. І. Видача (екстрадиція) осіб, які вчинили злочини / О. І. Виноградова // Адвокат. – 1999. – № 1. – С. 14.

2. Лихова С., Свистуленко М. Актуальні питання вдосконалення інституту екстрадиції / С. Лихова, М. Свистуленко // Право України. – 2010. – № 1. – С. 123.
3. Шаргородский М. Д. Выдача преступников и право убежища в международном уголовном праве / М. Д. Шаргородский // Вестник Ленинградского университета. – 1947. – № 8. – С. 45.

Любашенко Вячеслав Игоревич,
*аспирант кафедры международного права
и международных отношений
Национального университета
«Одесская юридическая академия»,
г. Одесса*

РЕАКЦИЯ НА КРИЗИСЫ, СОПРОВОЖДАЮЩИЕСЯ МИГРАЦИЕЙ: ПРАКТИКА ПРИМЕНЕНИЯ «ОБЯЗАННОСТИ ЗАЩИЩАТЬ» В КИРГИЗИИ

7 апреля 2010 года в Киргизии произошла революция, которая разделила общество по этническому признаку, в результате чего начались столкновения между киргизами и узбеками (национальным меньшинством в Киргизии). Высокий комиссар по делам беженцев ООН сообщил, что близко 300 000 людей были вынуждены покинуть своё место жительства [1]. Ситуация в стране давала все основания говорить о возможности и необходимости применения концепции «обязанности защищать» (в первую очередь, в силу небывалой миграции из Киргизии в соседние страны), а именно превентивного инструментария; некоторые неправительственные организации настаивали на более радикальных инструментах, вплоть до военных акций [2, с. 415].

Ситуация в Киргизии показательна тем, что на практике был применен первый столп концепции – обязанность предупредить, – что выявило сильные и слабые его места. Ситуация в Киргизии в 2010 году не вызвала большого резонанса в мировой политике; это позволяет рассматривать применение концепции «обязанности защищать» в условиях отсутствия каких-либо интересов главных международных сил, и, как следствие, в условиях отсутствия политической воли к разрешению конфликта. Еще в 2001 году Международная комиссия по интервенции и государственному суверенитету в своем докладе «Обязанность защищать» отметила, что главным препятствием для полноценного использования концепции является политическая воля отдельных стран к ее использованию [3, с. 72]. Поэтому практика применения концепции «обязанности защищать» в Киргизии представляет большой интерес.

Одним из первых, просьбу о помощи из Киргизии получила Россия. Политические интересы России в регионе не оказали существенного влияния

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

на разрешение конфликта. Президент России Медведев заявил, что «необходимо ... восстановить управляемость государством»; конфликт является «внутренним делом Киргизии» [4]. При этом Россия пыталась заблокировать рассмотрение конфликта на уровне ООН, аргументируя, что конфликт является региональным делом [5]. Сами же действия России в отношении Киргизии носили «выжидательный» характер, были направлены большей частью на мониторинг ситуации, отправку гуманитарной помощи и защиту своих граждан, и не оказали никакого эффекта на миграционную составляющую конфликта. При этом стоит заметить, что Россия участвовала в организации системы раннего оповещения [англ.: *early warning*] ОБСЕ по Киргизии.

Позиция других стран по отношению к конфликту носила также наблюдательный характер. Президент США Обама на встрече с президентом Казахстана Назарбаевым в начале апреля просил его как действующего председателя ОБСЕ принять все меры для урегулирования конфликта [6, с. 50]. Также США высказали готовность отправить гуманитарную помощь. Казахстан, Узбекистан и Китай с опаской отнеслись к происходящему в Киргизии: были закрыты границы между странами, что, в некоторой мере, ослабило миграционные потоки из Киргизии. При этом какие-либо действия по урегулированию конфликта происходили лишь в рамках международных организаций, прежде всего ОБСЕ.

ОБСЕ следили за ходом ситуации с самого начала конфликта, но официально система раннего оповещения была запущена лишь в июне 2010 года [7, с. 32], после чего была задействована Консультативная группа полиции, мандат которой был очень узкий и не произвел ожидаемого эффекта на ситуацию. Тем не менее, главным образом активность ОБСЕ в Киргизии была направлена на реформирование государственной системы, и в особенности политики по отношению к национальным меньшинствам. В частности, Высокий комиссар по делам национальных меньшинств ОБСЕ активно участвовал в создании концепции по отношению к национальным меньшинствам [7, с. 33]. Тем не менее, как замечает ОБСЕ, во время конфликта «ни Россия, ни её союзники не были готовы к принуждению к миру через ООН, ЕС, НАТО, СНГ или ОДКБ» [7, с. 34], что, по сути, привело к пассивной деятельности ОБСЕ в Киргизии. Также ОБСЕ делала попытки к проведению медиации, что не было востребовано во время конфликта. Определенную роль играли также ЕС и ООН, действуя опосредованно через ОБСЕ. Стоит отдельно рассмотреть деятельность ООН во время конфликта.

Рассмотрение ситуации в ООН показало общую незаинтересованность международных сил в разрешении конфликта. СБ ООН не счел нужным вынести резолюцию об отправке наблюдателей, образовании комиссии по расследованию возможных преступлений или об осуществлении каких-либо иных мер (ситуация в Киргизии обсуждалась в СБ дважды – 14 и 24 июня 2010 года). По заявлению представителя Мексики в СБ ООН, Совет Безопасности после рассмотрения ситуации решил дальше наблюдать за

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

развитием ситуации в Киргизии [8]. Ситуация в Киргизии в рамках ООН активнее всего обсуждалась в Совете по правам человека. В результате, Совет «решительно осудил нарушения прав человека, совершенные в ходе протестов» [9]. Совет решил оказать техническую поддержку внутреннему правительству Киргизии, но каких-то определенных решений не было принято. В данном случае система ООН оказалась бездейственной по отношению к конфликту в Киргизии.

Рассмотренные выше факты позволяют сделать вывод о том, что международная реакция на события в Киргизии в 2010 году существенно не повлияла на ход конфликта. Можно сказать, что конфликт был разрешен в большей мере усилиями правительства Киргизии, чем применением международным сообществом концепции «обязанности защищать». Пример применения в Киргизии «обязанности защищать» показал, что концепции необходим действенный механизм имплементации. Притом, в случае недостатка политической воли в ООН, региональные организации являются наиболее действенными механизмами для имплементации «обязанности защищать». Как одну из приоритетных задач на следующее десятилетие Генеральный секретарь ООН выделил именно подтверждение политической воли [10, с. 20], что явилось результатом практики применения концепции ООН по отношению к Киргизии *inter alia*. Хорошо разработанная система раннего оповещения ОБСЕ сыграла символическую роль в разрешении конфликта большей частью потому, что система оказалась медленно реагирующей на внутренние конфликты. Первоочередной задачей имплементации «обязанности защищать» в деятельность ОБСЕ представляется необходимость координирования механизма раннего оповещения и инструментов раннего предупреждения. В то же время, похожей системы не существует ни в СНГ, ни в ОДКБ – местных региональных организациях.

Отсутствие всеобъемлющей стратегии разрешения конфликта со стороны международного сообщества также сыграло негативную роль в разрешении конфликта. При этом стоит упомянуть, что в том же 2010 году координация деятельности внутренних и международных субъектов при участии ООН помогла выработать и осуществить успешную стратегию предотвращения конфликта в Гвинее. Конфликт в Киргизии еще раз подтверждает необходимость реформирования систем оповещения и реагирования региональных организаций, особенно в Центральной Азии, как и необходимость полноценного взаимодействия между субъектами международного права (членами международного сообщества) для выработки всеобъемлющей стратегии разрешения конфликта.

Список использованных источников

1. UN Refugee Office. Crisis in Kyrgyzstan leaves 300,000 internally displaced. – [Электронный источник]: <http://www.unhcr.org/4c1a2f669.html>.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

2. Welsh, Jennifer. Implementing the Responsibility to Protect: Where Expectations Meet Reality // Ethics & International Affairs. – Vol. 24.4, Issue 4, winter 2010. – P. 415-430.
3. The Responsibility to protect. Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty. – Ottawa, International Development Research Centre, 2001. – [Електронний джерело]: <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>.
4. Цена революції. – [Електронний джерело]: <http://vz.ru/politics/2010/4/8/390961.html>.
5. Fitzpatrick, Catherine A. Can the UN Respond to Pleas to Help Stop Violence in Kyrgyzstan? – [Електронний джерело]: <http://www.eurasianet.org/node/61365>.
6. Чернявський С. Киргизська революція 2010 року: причини і перспективи постреволюційного розвитку Киргизії// Центральна Азія і Кавказ. – №2, Том 13, 2010. – С. 44-53.
7. Evers, Frank. OSCE Conflict Management and the Kyrgyz Experience in 2010 Advanced Potentials, Lack of Will, Limited Options. Working Paper. March 2012. – [Електронний джерело]: http://edoc.vifapol.de/opus/volltexte/2015/5811/pdf/CORE_Working_Paper_24.pdf.
8. Alarmed by inter-ethnic violence in Kyrgyzstan, UN rushes aid to victims. – [Електронний джерело]: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=35013&Cr=kyrgyz&Cr1#.VemgJRG8PGc>.
9. Council nominates mandate holders on executions, freedom of religion, education, toxic waste, Burundi and Democratic People's Republic of Korea. – [Електронний джерело]: <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=10171&LangID=E#sthash.UITGrRNp.dpuf>.
10. Доклад Генерального секретаря ООН «Жизненно важное и твердое обязательство: реализация обязанности защищать» от 13 июля 2015 года. Док. ООН A/69/981-S/2015/500.

Максименко Анатолій Васильович,

заступник начальника управління у справах іноземців та осіб без громадянства, начальник відділу по роботі з біженцями УСІОБГ ГУДМС України в Одеській області, м. Одеса

Рудой Катерина Миколаївна,

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративного права та адміністративного процесу Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Одеса

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА ОБЛІК НЕЛЕГАЛЬНИХ МІГРАНТІВ В УКРАЇНІ

Ідентифікація та облік осіб, які прибули в Україну та перебувають в Україні як біженець або особа, яка потребує додаткового захисту, і немає

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

документів, що посвідчують його особу, або такі документи фальшиві, є одним із основних заходів протидії нелегальній міграції. Так, станом на 18 лютого 2016 року Державною міграційною службою України (далі – ДМС) [4]: виявлено нелегальних мігрантів (з початку року) – 541, (за минулий тиждень) – 96; прийнято рішень про примусове повернення (з початку року) – 494, (за минулий тиждень) – 90; прийнято рішень про примусове видворення (з початку року) – 23, (за минулий тиждень) – 4; прийнято рішень про заборону в'їзду (з початку року) – 73, (за минулий тиждень) – 12. Вжиття цих заходів ДМС є можливим лише за умови надання особою всіх необхідних ідентифікаційних документів, які посвідчують особу.

У разі відсутності в іноземця документів, що посвідчують особу, територіальний орган, територіальний підрозділ ДМС, орган Служби безпеки України або орган охорони державного кордону України вживають заходів щодо їх ідентифікації та документування, наприклад, надсилають запити до дипломатичних представництв або консульських установ із долученням двох кольорових фотокарток на кожну особу. Також, у наказі Міністерства внутрішніх справ України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України «Про затвердження Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства» від 23.04.2012 №353/271/150, вказується на існування паралельної процедури у разі відсутності паспортного документу: п. 2.4. Матеріали стосовно примусового видворення долучаються до особової справи іноземця, до матеріалів про видворення мають входити такі документи: копія паспортного документа іноземця (за наявності); у разі відсутності паспортного документа – документи (посвідчення особи на повернення), що свідчать про проведення заходів щодо встановлення особи затриманого, але документ, що називається «Посвідченням особи на повернення» торкається лише випадків з виконання рішень про реадмісію (постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2014 №394), тому в питаннях протидії нелегальній міграції, у класичному розумінні, зазначене використати буде неможливо.

Слід також зазначити, що у законодавстві України досить залишається не врегульованим питання щодо направлення нелегального мігранта без документів до Пункту тимчасового перебування іноземців (далі – ПТП). Так, передумовою для розміщення в ПТП є рішення адміністративного суду за процедурою примусового видворення [2]. Зазначена процедура можлива у двох випадках: у разі уникнення іноземцями або особами без громадянства примусового повернення або якщо є припущення, що людина буде ухилятися такого рішення. При цьому, для проведення процедури примусового повернення необхідний паспортний документ – відповідно до ч. 7 ст. 26 Закону України «Про правовий статус іноземця або особи без громадянства»: у разі прийняття рішення про примусове повернення в паспортному документі іноземця або особи без громадянства скасовується віза і вилучаються документи, що підтверджують законні підстави перебування в Україні.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Відповідно до проекту Стратегії державної міграційної політики України, на період до 2025 року залишається актуальним створення Єдиного державного демографічного реєстру (далі – Реєстр) з відповідною кількістю даних, що пов'язані із збиранням, накопиченням, захистом, зберіганням, обліком, використанням і поширенням інформації про оформлення, видачу, обмін, переоформлення, продовження строку дії, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсними та знищенням документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, а також про реєстрацію місця проживання/перебування кожного мешканця України, дозволить поліпшити стан отримання достовірних даних у міграційній сфері та підготовки прийняття рішень у сфері управління міграційними процесами, а також зменшить можливості використання хибної ідентифікації особи при оформленні вказаних документів [1].

Таким чином, пропонується внести зміни до чинного законодавства України в частині ідентифікації осіб та документів, які повинні видаватися нелегальному мігранту у випадках їх виявлення:

1. Внести доповнення до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» поняття ідентифікація особи у редакції Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту».

2. Внести зміни до ст. 26 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», а саме передбачити, що у разі відсутності паспортного або іншого документу, що засвідчують особу, така людина буде документована в Україні окремим типом документу, можливі назви: тимчасове посвідчення не ідентифікованої особи (в ЄС такий статус називають толерантним) – тимчасове проживання без будь яких поширених прав; картка виявленого нелегального мігранта в Україні; картка особи, стосовно якої прийнято рішення про примусове повернення.

Окремо, слід вирішити питання щодо внесення інформації про виявленого нелегального мігранта до Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус». В даному випадку мається на увазі, що у разі виявлення нелегального мігранта та відсутності в нього будь-яких документів необхідно провести низку процедур з ідентифікації, а першим кроком таких заходів є документування такої особи окремим типом документів та внесення відомостей до електронної бази, що використовується ДМС. Такий документ повинен заповнюватися зі слів особи, мати наступні відомості: фотографію, розпис, відбиток пальця, повні установчі дані (українською мовою та латиницею). Перед видачею такого документу з особою необхідно провести відповідну співбесіду, в якому встановити ІКП, питання захисту за статусом біженців та належності до торгівлі з людьми (анкету не тяжко скласти). На етапі заповнення такого типу документу від нелегального мігранта можливо відібрати зобов'язання, у тому числі використовуючи відеотехніку та його

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

мовою, що не дозволить у майбутньому змінювати показники та звинувачувати будь кого в тому, що такі відомості не надавались (навпаки можливо посилити санкції стосовно осіб, що були виявлені без документів або буде встановлено, що вони надавали неправдиві відомості) [3].

Після видачі такого документу питання ідентифікації продовжуються, строк дії документу не повинен перевищувати у сукупності 3 місяців – це строк для проведення ідентифікаційних заходів та подальшого звернення до судових інстанцій. При цьому, на законодавчому рівні вкрай необхідно закріпити неможливість переходу нелегального мігранта в інші категорії мігрантів (імміграція, шлюб тощо). Хоча в деяких моментах можливо буде обмірковувати можливість введення в дію карток трудових мігрантів, що приваблює деякі країни можливістю збагачення державних бюджетів, а люди отримують підстави з офіційного працевлаштування та заробітку грошей.

3. Після оформлення картки про нелегального мігранта, відомості про таку особу повинні вноситися до загальної бази даних. Далі така особа повинна перевірятися стосовно адреси проживання (якщо існує така можливість).

Додаткові можливості з ідентифікації, між етапом виявлення нелегального мігранта, та послідуючого направлення його до ПТПІ (3 місячний строк): перевірка осіб через наявні дипломатичні або консульські установи (фотографії, дактокарти, установчі дані, додаткові відомості з місця проживання); перевірка осіб через дипломатичні та консульські установи України за кордоном, наприклад, через офіцерів безпеки, які працюють в зазначених установах та мають офіційні можливості зі звернення до правоохоронних структур для ідентифікації особи (інший напрямок, направлення на роботу до таких дипломатичних установ співробітників ДМС, функціонально які будуть займатися питаннями ідентифікацією осіб). Одночасно особа буде перевірена за даними МЗС, які також мають власну базу з осіб, які звертаються з приводу отримання візи; контроль за місцем проживання (перебування) особи. Можливо здійснювати за сприянням органів національної поліції; вимога (витребування) щодо з'явлення до органу міграційної служби; введення інституту альтернативи затримання незаконного мігранта (фінансова застава або взяття на поруки установою, підприємством чи організацією); перевірка такої особи за базами даних України (потребує технічного забезпечення) в системі ДМС. У майбутньому, введення в базу всіх виявлених нелегалів дозволить накопичувати дані про особу, встановлювати переїзди з одного територіального підрозділу до іншого, використовувати таку інформацію підрозділам по роботі з біженцями, виявляти кількісний показник застосування до особи адміністративних стягнень тощо; використання земляцтва, у тому числі для взяття на поруки або контролю над втечею – отримання письмових зобов'язань; використання спеціалізованих перекладачів, що можуть підтвердити національність, громадянство, володіння ІКП; окрема розробка лінгвістичних тестів.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Наприкінці, слід зазначити, що розвиток заходів ідентифікації та обліку нелегальних мігрантів в Україні повинен йти за принципом амністування, без проведення такого заходу, але шляхом оформлення спеціальних документів, що дозволять знайти компроміс між виявленням нелегалів, їх тимчасовим перебуванням, що дасть перевагу для збору інформації та подальшого проведення ідентифікації для направлення осіб до ПТПІ.

Список використаних джерел

1. Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року: Проект Постанови Кабінету Міністрів України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dmsu.gov.ua/normativna-baza/proekty>.
2. Рудой К. М. Протидія нелегальній міграції ОВС України як напрямок забезпечення міжнародної безпеки// Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України Леоніда Васильовича Коваля «Адміністративне право та процес України», 6-7 березня 2015 року, Запорізький національний університет, м. Запоріжжя. – С. 75–78.
3. Максименко А. В., Рудой К. М. Протидія організованим злочинним угрупованням, що спеціалізуються на нелегальній міграції // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Оперативно-розшукова діяльність та кримінальний процес: теоретико-праксиологічний дискурс щодо їх співвідношення в умовах реформування органів внутрішніх справ України», 22-23 квітня 2015 року, ОДУВС, 2015. – С. 84–85.
4. Інформація по лінії роботи ДМС України з протидії нелегальній міграції (станом на 18.02.2016) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dmsu.gov.ua/images/stat/migrants_18_02_16.pdf.

Мануїлова Катерина Вікторівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного права
та міжнародних відносин Національного університету
«Одеська юридична академія»,
м. Одеса

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СПОСОБИ ЗАПОБІГАННЯ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ

З розвитком міграційних процесів, які залежать від економічних, політичних, культурних та інших взаємовідносин держав значне місце займає нелегальна міграція. Процес глобалізації, формування світового ринку праці, привів до того, що в сучасний період ні одна держава не може знаходитися окремо від інших держав.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Міграція населення стає неодмінною складовою багатьох просторових змін, що визначають сутність територіальної ідентичності соціальних груп і формують нову культуру мислення, яка заснована на різних соціальних нормах, включаючи принципи і норми міжнародного права. У зв'язку з цим, всі учасники міжнародних відносин зацікавлені у виробленні на внутрішньодержавному та міжнародному рівнях стратегії управління міграційними процесами. Головна ціль стратегії – це захист від незаконної міграції, а також забезпечення дотримання прав і основних свобод мігрантів [1, с. 3].

Ні в одній країні світу немає прямих методів, за допомогою яких можна було б визначити точну кількість нелегальних мігрантів, які знаходяться на той чи інший період часу [2, с. 50]. Високий рівень незаконної міграції спостерігається як в розвинених, так і в країнах, що розвиваються.

Зростаючий рівень незаконної міграції викликає занепокоєння в багатьох країнах світу, так як тягне за собою ряд негативних наслідків та загроз для суспільства та держави.

Якщо говорити про сам термін «нелегальна міграція» то можна сказати, що єдиного визначення немає, але проаналізувавши різні погляди вчених можна дати таке визначення. Нелегальна міжнародна міграція – це перетин іноземними громадянами, особами без громадянства та громадянами держави державного кордону, які в'їжджають в країну незаконно або нелегально, порушують встановлені строки перебування або перебувають у країні без виду на проживання, порушують інші встановлені для них міграційні правила.

Одним з перших міжнародних документів, у якому розглядаються проблеми нелегальної трудової міграції, була Конвенція МОП № 143 «Про зловживання в галузі міграції і про забезпечення трудящим-мігрантам рівності, можливості та звернення» [3]. У цьому документі вказується, що нелегальність може бути пов'язана з різними аспектами: в'їздом, транзитом або перебуванням в країні, способом зайнятості, що «кожний член Організації вживає всіх необхідних і відповідних заходів ... проти організаторів незаконного або таємного пересування мігрантів, які шукають роботу ..., а також проти тих, хто наймає трудящих, іммігрували до незаконних умовах».

В міжнародному праві виділяють дві форми міжнародної міграції – законна і незаконна міжнародна міграція. Вони тісно переплетені між собою і в деяких випадках можуть перетворюватися один в одного. Так, особи, які законно в'їхали в іноземну державу, але відмовляються покинути її після закінчення терміну дії візи, стають незаконними мігрантами. Що стосується законної міграції, то у ряді держав успішно проведені програми легалізації незаконних мігрантів. У цих країнах незаконні мігранти одержують дозвіл на перебування і трудову діяльність [4].

В даний час боротьба з нелегальною міграцією здійснюється на двох основних рівнях: на міжнародному та національному.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Що стосується міжнародного рівня, то ця діяльність здійснюється за допомогою укладання універсальних та регіональних угод, і, в першу чергу, в рамках ООН та СНД.

Розробники Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності приділяють багато уваги питанням нелегальної міграції та вдосконаленню заходів прикордонного контролю. В боротьбі з таким негативним явищем вони доповнили дану Конвенцію Протоколом проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря.

Аналізуючи Угоду про співпрацю держав-учасниць СНД в боротьбі з незаконною міграцією 1998 р., а саме статтю 4 Угоди СНД можна виділити наступні основні напрямки:

- міграційний контроль;
- облік громадян третіх держав, осіб без громадянства і громадян Сторін, які незаконно перетинають кордони держав, незаконно перебувають на територіях Сторін, а також осіб, яким заборонено в'їзд на територію однієї з Сторін;
- виробка механізму по депортації незаконних мігрантів;
- гармонізація національного законодавства Сторін в галузі відповідальності для незаконних мігрантів і для всіх категорій осіб, що надають сприяння незаконній міграції;
- обмін інформацією про незаконну міграцію;
- підготовка та підвищення кваліфікації співробітників відповідних органів Сторін, які займаються питаннями боротьби з незаконною міграцією [5].

За даними ООН, нелегальна міграція стала великим джерелом доходів для міжнародних злочинних угруповань. Дана обстановка ставить питання про конструювання більш ефективної системи припинення нелегальної міграції. Вона, природно, повинна базуватися на фундаменті міжнародного права, його інститутів, насамперед, Міжнародної організації з міграції, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, інших зацікавлених міжнародних і регіональних структур. Зменшити негативні наслідки цього явища можна шляхом вдосконалення механізму обміну оперативною інформацією про виявлення каналів нелегальної міграції, створення, зокрема, в СНД спеціальних структур для підвищення результативності роботи по боротьбі з нею. Вагомішу роль у вирішенні названих проблем можуть зіграти міжнародні організації та міграційні служби країн Євросоюзу. Тільки колективними зусиллями ми зможемо істотно ослабити негативний вплив незаконної міграції населення на міжнародну стабільність і безпеку держав.

Підсумовуючи, можна сказати, що нелегальна міжнародна міграція є однією з нових загроз міжнародному миру та безпеці. Для вирішення проблем, які постають з незаконною міграцією необхідно зробити спробу з іншого боку поглянути на комплекс міжнародно-правових норм, що стосуються

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

міжнародного пересування осіб, візового режиму, права притулку, міжнародної трудової міграції та деяких інших питань.

Список використаних джерел

1. Зинченко Н. А. Миграционное право в международно-правовой доктрине и практике: становление и перспективы развития: автореф. дис. докт. юрид. наук: 12.00.10 / Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова / Н. А. Зинченко. – Москва, 2012. – 50 с.
2. Ионцев В. А. Международная миграция населения: теория и история изучения / В. А. Ионцев. – М., 1999. – С. 50.
3. Конвенция МОТ № 143 «О злоупотреблениях в области миграции и об обеспечении трудящимся-мигрантам равенства, возможности и обращения» Женева от 24 июня 1975 г. – Режим электронного доступа: http://moscow.iom.int/russian/Legislation/ILO143_ru.pdf.
4. Подшивалов В. Е. Международно-правовые проблемы предупреждения и пресечения незаконной миграции: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.10/ Санкт-Петербургский государственный университет / В. Е. Подшивалов. – Санкт-Петербург, 2004. – 24 с.
5. Угода про співпрацю держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав в боротьбі з незаконною міграцією від 6 березня 1998 р. – Режим електронного доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_078.

Медведенко Надія Василівна,
аспірант докторантури та ад'юнктури
Одеського державного університету
внутрішніх справ,
м. Одеса

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ВПЛИВУ В ПІДРОЗДІЛАХ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Сьогодні наша країна рухається в напрямку економічної інтеграції з країнами Європи і ефективність цього процесу є важливим фактором для подальшого розвитку та становлення нашої держави.

На теперішній час у світі збільшились масштаби міграційних процесів, а враховуючи територіальне розташування України, вона часто використовується нелегальними мігрантами, як транзитна зона. Так громадяни Сирії, Пакистану, Афганістану, Іраку та інших країн намагаються через нашу країну потрапити до розвинутих та мирних країн Європи.

З початком загострення ситуації на сході України, розвитком збройного конфлікту та військових дій також гостро постало питання внутрішньої міграції в країні. Тому в цей складний та важливий для країни період надзвичайно

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

актуальною та важливою є ефективна діяльність Державної міграційної служби України.

Державна міграційна служба України – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [3].

Ефективна та професійна робота служби забезпечується, зокрема, ретельним відбором кадрів і сумлінним та відповідальним ставленням її працівників до виконання службових обов'язків. Що, в свою чергу є результатом підтримання належного стану службової дисципліни в підрозділах Державної міграційної служби України.

Одними із засобів для підтримання службової дисципліни є заходи дисциплінарного впливу.

В науковій літературі заходи дисциплінарного впливу не мають конкретного визначення і в більшості випадків розглядаються з точки зору негативних аспектів їх застосування – накладення дисциплінарних стягнень, не беручи до уваги позитивного аспекту – заохочення за сумлінне ставлення до виконання службових обов'язків. Крім того, недостатньо звертається увага на виховний вплив таких заходів, як похвала, схвалення, а також попередження, яке не є дисциплінарним стягненням. Вони виступають прикладом психологічних заходів дисциплінарного впливу.

До нормативних актів, які регулюють питання застосування заходів дисциплінарного впливу в підрозділах Державної міграційної служби України належать: Кодекс законів про працю України, Закон України «Про державну службу» від 16.12.1993 №3723-ХІІ, Постанова КМУ від 20.08.2014 №360 «Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України» та Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.05.2012 № 452 «Про затвердження Положення про профілактику правопорушень, пов'язаних із здійсненням службової діяльності працівниками Державної міграційної служби України».

У Положенні про Державну міграційну службу України не міститься конкретного переліку дисциплінарних стягнень та заохочень, а лише роз'яснюється, що Голова ДМС вирішує в установленому порядку питання щодо заохочення та притягнення до відповідальності державних службовців та працівників апарату ДМС, керівників територіальних органів та територіальних підрозділів ДМС [3].

Порядок застосування заохочень, види та порядок застосування, оскарження і зняття дисциплінарних стягнень, а саме: догани та звільнення розглянуто у Кодексі законів про працю України в Розділі Х «Трудова дисципліна». Зокрема, в статтях 143-152 Кодексу [1].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозіуму, 2016

До службовців, згідно статті 14 Закону України «Про державну службу», крім дисциплінарних стягнень, передбачених чинним законодавством про працю України, можуть застосовуватися такі заходи дисциплінарного впливу: попередження про неповну службу відповідність; затримка до одного року у присвоєнні чергового рангу або у призначенні на вищу посаду [2].

Положенням про профілактику правопорушень, пов'язаних із здійсненням службової діяльності працівниками Державної міграційної служби України встановлюються правові засади, завдання, порядок, вимоги, основні форми та методи організації і ведення роботи щодо профілактики правопорушень, пов'язаних із здійсненням службової діяльності працівниками Державної міграційної служби України [4].

В цьому Положенні використовується поняття індивідуальної профілактики правопорушень, як «комплексу заходів індивідуального впливу на свідомість і поведінку осіб з числа працівників ДМС України, дії яких можуть призвести до скоєння злочинів, пов'язаних з виконанням покладених на них службових обов'язків, з метою попередження виникнення у них злочинного умислу та його практичної реалізації» [4].

Згідно вказаного Положення, індивідуальна профілактика правопорушень в підрозділах Державної міграційної служби реалізується двома методами: переконання та правозастосування. Метод переконання полягає в роз'ясненні допущених помилок і порушень, засудженні протиправної поведінки, вплив на свідомість працівника з метою формування у нього бажання відмовитись від дій, що можуть призвести до вчинення злочинів не діє. І лише коли метод переконання не діє, використовується метод правозастосування, який полягає у застосуванні до працівника ДМС України дисциплінарних заходів впливу, та в разі необхідності в ініціюванні питання щодо притягнення таких осіб до інших видів відповідальності, передбачених законодавством України. Тобто, правозастосування в цьому випадку розглядається лише з точки зору державно-владного примусу – притягнення винних осіб до відповідальності.

Хоча, в юридичній науці правозастосування розглядається більш широко, як здійснювана в процедурно-процесуальному порядку владна-організуюча діяльність компетентних державних органів і посадових осіб, яка полягає в індивідуалізації юридичних норм стосовно конкретних суб'єктів і конкретних життєвих випадків в акті застосування норм права [5, с. 389].

Тому, більш доцільно, вести мову про притягнення до дисциплінарної відповідальності та застосування стягнень, як про захід державно-владного примусу, а не як про метод правозастосування.

Індивідуальна профілактика правопорушень виступає нормативно закріпленим фактором виховного впливу на працівників Державної міграційної служби.

Доцільною та корисною на практиці, на наш погляд, є передбачена у Положенні про профілактику правопорушень, пов'язаних із здійсненням

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

службової діяльності працівниками Державної міграційної служби України обов'язкова фіксація проведеної з працівником роботи у журналі реєстрації індивідуальної або загальної профілактики правопорушень, яка дозволяє, в разі необхідності, отримувати повний об'єм інформації про проведену роботу з тим чи іншим працівником.

На нашу думку, після аналізу нормативних актів, які регулюють питання застосування заходів дисциплінарного впливу в підрозділах Державної міграційної служби України доцільно в Положенні про Державну міграційну службу України більш широко та детально розкрити види та порядок застосування заохочень та дисциплінарних стягнень відносно працівників Державної міграційної служби, що дозволить спростити процедуру притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності без посилянь на інші нормативні акти та забезпечить більш ефективний вплив на стан дисципліни та законності в підрозділах служби.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю України. – [Електронний ресурс]: закон України від 10. 12. 1971 р. № 322-VIII. – Електрон. дан. (1 файл).– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08/page5>. – Назва з екрана.
2. Про державну службу. – [Електронний ресурс]: закон України від 16.12.1993 р. №3723-XII. – Електрон. дан. (1 файл).– Режим доступу: <http://zakono.rada.gov.ua/laws/show/3723-12/page>. – Назва з екрана.
3. Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України. – [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 360. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-п>. – Назва з екрана.
4. Про затвердження Положення про профілактику правопорушень, пов'язаних із здійсненням службової діяльності працівниками Державної міграційної служби України. – [Електронний ресурс]: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.05.2012 р. № 452. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0944-12#n18>. – Назва з екрана.
5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. – [Електронний ресурс]: підручник / О. Ф. Скакун. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zavantag.com/docs/427/index-2017510.html?page=28>. – Назва з екрана.

Медицький Ігор Богданович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
Юридичного інституту Прикарпатського
національного університету ім. Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ

ПРОБЛЕМА НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ ТА ЇЇ ВИЯВ У МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТАХ

Реалії сьогодення дають усі підстави стверджувати, що нелегальна міграція виступає істотним дестабілізуючим фактором для подальшого цивілізованого існування міжнародної спільноти. В країни Європейського Союзу щорічно незаконно прибуває більше 500 тис. чол., не враховуючи сотень тисяч біженців. Загальна кількість нелегальних мігрантів в Європі – від 3 до 7 млн. осіб. Найбільша кількість незаконних мігрантів зосереджена у Іспанії, Франції, Німеччині, Нідерландах, Великобританії, Італії, Португалії. Усе більше нелегалів проникає в Європу через її південні кордони. Для прикладу, в Італії незаконно перебуває до 1 млн. іноземців і їхня кількість постійно зростає. Зокрема, це відбувається за рахунок вихідців із Північної Африки, які прагнуть потім потрапити до Іспанії, Португалії чи Франції. У Іспанії чисельність нелегальних мігрантів коливається від 300 до 500 тис. людей, у Франції – від 200 тис. до 1 млн. осіб, у Великобританії – більше 100 тис. нелегалів, більшість з яких становлять іноземці із простроченими візами [2].

Повною мірою ця проблема торкається й України, специфіка географічного та геополітичного становища якої (вона знаходиться на перехресті міжнародних міграційних потоків), наявність кордонів із країнами Західної Європи, недосконалість українського законодавства сприяють переміщенню потоків нелегальних транзитних мігрантів. Недооцінка масштабів та наслідків нелегальної міграції, відсутність ефективних механізмів протидії їй, зволікання з реформуванням структури державного управління міграційними процесами шкодить міжнародному іміджу країни, призводить до прямих економічних втрат та буде мати для України незворотні демографічні та соціальні наслідки у майбутньому [5, с. 47].

Про непересічне соціально-правове значення цієї проблеми наявно свідчать наступні цифри. За даними державної міграційної служби України, за 9 місяців 2015 року затримано 3 914 нелегальних мігрантів (для порівняння – у 2014 році ця цифра становила 3 518, що вказує на негативну динаміку до зростання) [6]. Органами кримінальної юстиції протягом 2015 року обліковано 152 кримінальних правопорушення за ст. 332 КК України, з яких у 61 випадку вручено повідомлення про підозру у незаконному переправленні осіб через державний кордон України [1].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Вплив мігрантів на рівень злочинності в країнах, де вони перебувають, може бути як прямим, так і побічним [5, с. 49-50]. Прямий вплив полягає в тому, що певна частина мігрантів у період адаптації вчиняє злочини. Це відображається за допомогою показників, що характеризують частку злочинців-мігрантів у загальній кількості осіб, які вчинили злочини в даній країні. У 2008-2012 рр. така частка складала близько 0,7% від загальної кількості злочинів за рік (при тому, що в середньому за вказаний термін річна кількість злочинів коливається в межах 450-500 тис.). Всього за статистичними даними МВС України у період 2008-2012 рр. іноземці вчинили 15 962 злочини. Близько 50% названих діянь складала злочини проти власності, 13-15% – наркозлочини, 5-6% – насильницькі злочини. Не слід забувати про високі показники латентності такого роду злочинів, що пов'язано з мобільністю осіб, які їх вчинили, відсутністю інформації про місце їх перебування, недосконалою роботою правоохоронних органів тощо [3]. До прямого потрібно віднести і вплив антисупільних елементів із числа мігрантів на представників корінного населення з метою втягнення останніх у злочинну діяльність або вчинення окремих злочинів.

Побічний вплив полягає в тому, що міграційні процеси іноді негативно відбиваються на соціально-демографічній ситуації в країні. Мова йде про вплив на ті фактори, які, у свою чергу, зумовлюють вчинення злочинів як самими мігрантами, так і корінними громадянами. Перш за все, сюди відносяться матеріальні труднощі мігрантів, необлаштований побут, відсутність постійних джерел доходів, непристосованість до місцевих умов життя.

На думку європейських експертів, взаємозв'язки між організованою злочинністю, нелегальною міграцією та торгівлею людьми мають двобічний характер: вертикальний і горизонтальний [4]. По-перше, переміщення нелегальних мігрантів та торгівля людьми можуть складатися з цілої низки тісно пов'язаних між собою окремих правопорушень. До їх числа, зокрема, належать: корупція, підробка проїзних документів і порушення законів про в'їзд-виїзд громадян. На сьогодні ці різновиди протиправної діяльності набули значного поширення в країнах Європейського Союзу. По-друге, між різними видами злочинної діяльності в межах однієї організації можуть існувати й горизонтальні зв'язки. Адже і торгівля людьми, і переміщення їх через кордони організуються злочинними угрупованнями, які причетні й до інших видів злочинної діяльності: незаконного переправлення мігрантів, експлуатації проституції, пограбувань, незаконної торгівлі зброєю або наркотиками, легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом тощо.

Організовані угруповання нерідко використовують мігрантів як «інструмент» розширення географії своєї транснаціональної протиправної діяльності. При цьому, найбільш привабливою сферою для злочинців є залучення транзитних мігрантів, які прямують через територію України на Захід, або тих, які тривалий час перебувають в Україні для переміщення контрабандних товарів. Нелегальна міграція все активніше використовується

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

міжнародними наркоділками для транзитного переміщення через Україну до країн Західної Європи сильнодіючих наркотиків, а також для безпосереднього їх розповсюдження в Україні. Також слід вказати й на не менш небезпечні фонові явища, пов'язані з нелегальною міграцією, а саме: поширення екзотичних для нашого регіону та клімату хвороб, поширення венеричних захворювань та СНІДу; проституція, наркоманія, алкоголізм і токсикоманія [5, с. 51].

Проблема протидії нелегальній міграції вимагає зусиль не одного чи декількох державних утворень, вона вже давно вийшла на міжнародний рівень свого існування. Міжнародне співтовариство уже виробило певні правові стандарти протидії вказаній проблемі, які знайшли свій вияв у конвенційних нормах та домовленостях.

Бланкетні норми, які відсилають до національного законодавства із протидії нелегальній міграції містяться в ряді домовленостей, прийнятих в рамках Міжнародної організації праці. Так, в Конвенції №97 «Про робітників-мігрантів» (1949 р.) зазначено: «Будь-яка особа, яка сприяла таємній чи незаконній міграції, підлягає відповідному покаранню» [7, с. 109]. В Конвенції №143 «Про зловживання в області міграції і про забезпечення працівникам-мігрантам рівних можливостей та відношення» (1975 р.) встановлена кримінальна відповідальність для організаторів нелегальної міграції осіб, які прагнуть знайти роботу, а також підприємців, які використовують їх працю.

Тісний зв'язок нелегальної міграції з транснаціональною організованою злочинністю, а також їх нероздільність з наркобізнесом і торгівлею людьми та іншими злочинами, зафіксовано й на міжнародному рівні у Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. Універсальні правові норми Конвенції, створені для регулювання процесів нелегальної міграції, є у Протоколі проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю. Держави-учасниці цього Протоколу заявляють, що для вжиття ефективних заходів щодо попередження незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю, боротьби з ним необхідний всеосяжний міжнародний підхід, у тому числі співпраця; обмін інформацією й інші відповідні заходи, у Протоколі зазначається про виключну необхідність прийняття такого роду акта, оскільки, незважаючи на роботу, проведену на інших міжнародних форумах, не існувало універсального документа, в якому б зачіпалися всі аспекти незаконного ввозу мігрантів та інші, пов'язані з ним питання. Сфера застосування зазначеного Протоколу – попередження, розслідування та кримінальне переслідування у зв'язку зі злочинами, визнаними такими відповідно до цього Протоколу, вони (злочини) носять транснаціональний характер і скоєні за участю організованої злочинної групи, а також захист прав осіб, які стали об'єктом таких злочинів [2].

Варто вказати й на інші норми універсального характеру, які регламентують питання протидії нелегальній міграції, та містяться у Конвенціях ООН: «Про захист прав працівників-мігрантів і членів їхніх сімей»

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

(1990 р.), «Про права дитини», «Про статус біженців» (1951 р.). На регіональному рівні дані питання знайшли свій вияв у Шенгенських угодах 1985 та 1990 років, Дублінській Конвенції 1990 р., Маастрихтському договору 1992 р. та Амстердамському договору 1997 р.

Список використаних джерел

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2015 року. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112173&libid=100820&c=edit&_c=fo – Заголовок з екрану.
2. Звездная Т. М. Міжнародно-нормативне регламентування питань нелегальної міграції. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/64465/93-Zvozdnaaya.pdf?sequence=1> – Заголовок з екрану.
3. Калініна А. В. Міграційна політика держави та злочинність іммігрантів: можливості використання досвіду ФРН в Україні. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7260/1/Kalinina_815.pdf.
4. Мельник Д. С. Нелегальна міграція й торгівля людьми як прояви транснаціональної організованої злочинності в Україні: актуальні проблеми протидії. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://inter.criminology.onua.edu.ua>.
5. Проблеми протидії транснаціональній організованій злочинності : наук.-практ. посіб. / [М. Г. Вербенський, Р. М. Безхлібник, А. І. Берлач та ін.] ; за заг. ред. канд. юрид. наук, доц., Засл. юриста України М. Г. Вербенського ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2010. – 288 с.
6. Статистика з основної діяльності ДМС України. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dmsu.gov.ua/statistichni-dani/2945-statystyka>. – Заголовок з екрану.
7. Панов В. П. Международное уголовное право. Учебное пособие. – М.: «Инфра-М», 1997. – 320 с.

Мельник Петро Васильович,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального права і процесу
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького,
м. Івано-Франківськ

СТАНДАРТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Відповідно до звіту статистичної організації Європейської Комісії (Євростат) про торгівлю людьми в країнах-членах Європейського Союзу, опублікованого у 2015 році, протягом 2010-2012 років зареєстровано 30 146 осіб, які постраждали від торгівлі людьми у 28 країнах-членах ЄС. У 2012 році було зареєстровано 10 998 таких осіб. За даними Міжнародної організації з міграції, з 1991 року понад 120 тис. громадян України могли постраждати від торгівлі людьми з метою сексуальної чи трудової експлуатації, примусового жебрацтва або вилучення органів. Міжнародна організація з міграції щороку ідентифікує близько 1 тис. громадян України, які постраждали від торгівлі людьми в Україні або за її межами [1].

Одними серед перших актів ЄС щодо протидії торгівлі людьми були: Резолюція про експлуатацію проституції та торгівлю людьми від 14 квітня 1989 р.[2], Резолюція про торгівлю жінками від 16 вересня 1993 р.[3], Резолюція про торгівлю людьми від 18 січня 1996 р.[4] і Резолюція про торгівлю жінками з метою сексуальної експлуатації від 16 грудня 1997 р.[5]. В даних резолюціях ЄС зазначалося, що: торгівля людьми є несумісною із мораллю та гідністю і становить серйозне порушення прав людини; торгівля людьми є формою рабства і сферою діяльності міжнародної організованої злочинності, пов'язаною з відмивання незаконних доходів, торгівля жінками з метою сексуальної експлуатації включає в себе не тільки примушування до проституції, але примусові фіктивні шлюби, при цьому, злочинці використовують уразливий стан потерпілих та їх малозабезпеченість.

У зв'язку з цим, ЄС закликала держави-члени: розглядати торгівлю жінками, перш за все, як порушення основних прав людини; забезпечити на законодавчому рівні можливість активного переслідування осіб і організацій, що здійснюють торгівлю жінками, а також передбачити сувору відповідальність за організацію торгівлі людьми; при профілактиці торгівлі людьми робити акценти на допомозі потерпілим, а також сприяти розширенню співпраці між офіційними органами і неурядовими організаціями; передбачити для потерпілих можливість надання фінансової допомоги, професійної підготовки, працевлаштування для сприяння їх реабілітації; приділяти першочергову увагу питанням гендерної рівності та правам жінок.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

24 лютого 1997 року Радою ЄС була прийнята Спільна дія щодо боротьби з торгівлею людьми та сексуальною експлуатацією дітей [6], відповідно до якої сексуальна експлуатація дітей була визначена як примушення дитини до будь-якої незаконної сексуальної діяльності, використання в проституції, в порнографії, в тому числі, при виробництві, зберіганні, збуті чи інших форм незаконного обігу порнографічних матеріалів. Також було зроблено спробу визначити злочини пов'язані з торгівлею людьми (в тому числі, з сексуальною експлуатацією дітей), закріпити зобов'язання держав-членів ЄС протидіяти торгівлі людьми на національному рівні. Спільна дія Ради ЄС 97/154/ЖНА щодо боротьби з торгівлею людьми та сексуальною експлуатацією дітей втратила чинність на підставі Рамкового рішення Ради ЄС 2002/629/ЖНА від 19 липня 2002 року про боротьбу з торгівлею людьми [7].

У Рамковому рішенні 2002/629/ЖНА від 19 липня 2002 року про боротьбу з торгівлею людьми Рада ЄС відмітила, що торгівля людьми включає в себе серйозні порушення основних прав людини і людської гідності з використанням обману, уразливого стану, насильства, погроз, боргової кабали, примусу, і діти є найбільш вразливі, тому піддаються більшому ризику стати жертвою торгівлі людьми. Рада ЄС звернула увагу на необхідність комплексного спільного підходу держав-членів ЄС до визначення злочинів пов'язаних з торгівлею людьми і протидії торгівлі людьми.

Даним Рамковим рішенням було визначено систему злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми з метою трудової або сексуальної експлуатації, покарання за них, відповідальність (в тому числі кримінальна) юридичних осіб, за вчинення цих злочинів, юрисдикція держав-членів щодо протидії торгівлі людьми, а також заходи захисту і допомоги потерпілим від цих злочинів. Зокрема, максимальний строк покарання для фізичних осіб – вісім років позбавлення волі.

На даний час питання протидії торгівлі людьми регулюється Директивою 2011/36/ЄС Європейського парламенту та Ради ЄС про попередження та боротьбу з торгівлею людьми та захист її жертв, та що замінює Рамкове Рішення Ради 2002/629/ЖНА, від 5 квітня 2011 року [8]. Цією Директивою 2011/36/ЄС Європейський парламент та Рада ЄС визнає торгівлю людьми серйозним злочином, який часто вчинюється в рамках організованої злочинності, грубим порушенням основних прав, яка безпосередньо заборонена Хартією основних прав Європейського Союзу. Попередження і боротьба з торгівлею людьми є одним з пріоритетів для країн Європейського союзу та країн-членів. Директива 2011/36/ЄС встановлює мінімальні норми, що стосуються визначення кримінальних правопорушень і санкцій у сфері торгівлі людьми. Вона також запроваджує загальні положення, з урахуванням гендерних аспектів, з метою зміцнення запобігання цьому виду злочинності та захисту його жертв.

Відповідно до п. 1 ст. 2 Директиви 2011/36/ЄС, держави-члени ЄС повинні вживати заходів із метою притягнення до кримінальної

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

відповідальності осіб, винних у вчиненні таких дій як: вербування, перевезення, передача, приховування або одержання осіб, в тому числі обмін або передача контролю над цими особами шляхом загрози або застосування сили або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або безпорадним станом, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу, для цілей експлуатації. При цьому, безпорадний стан означає ситуацію, в якій особа не має реальної або прийнятної альтернативи, окрім як підкоритися зловживанню. Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, у тому числі жебрацтво, рабство або практики, подібні до рабства, підневільний стан, або експлуатацію злочинної діяльності, або видалення органів.

Згода жертви торгівлі людьми на експлуатацію, як навмисна або фактична, не береться до уваги, якщо використовується будь-який із вищезазначених засобів торгівлі людьми. Що стосується таких злочинних діянь щодо дитини (особи, що не досягла 18-річного віку), то вони повинні підлягати покаранню як злочин торгівлі людьми, навіть якщо жоден із засобів, зазначених у п. 1 ст. 2 Директиви 2011/36/ЄС, не був використаний.

Ст. 4 Директиви 2011/36/ЄС передбачено санкції за вчинення злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми. На відміну від попереднього Рамкового Рішення Ради 2002/629/ЈНА Директива передбачає максимальний строк покарання п'ять років позбавлення волі. А в окремих випадках, визначених ч. 2 ст. 4 Директиви 2011/36/ЄС (щодо жертви, яка була особливо вразлива, тобто дітей-жертв, або вчинення злочинною організацією, або умисно, або внаслідок грубої недбалості, що загрожує життю жертви, або шляхом використання серйозного насильства або завдання особливо тяжкої шкоди жертві) злочинні діяння повинні каратися максимальним строком позбавлення волі – десять років.

Директива також передбачає необхідність вжиття державами-членами заходів для забезпечення того, що юридичні особи (особи, які мають статус юридичної особи відповідно до застосовного закону, за винятком держав або державних органів при здійсненні державних повноважень, а також для міждержавних організацій) могли бути притягнуті до відповідальності за злочини, пов'язані з торгівлею людьми, вчинених для їх вигоди будь-якою особою, яка діє індивідуально або в складі органу юридичної особи, яка займає керівну посаду в юридичній особі. Відповідальність юридичної особи не виключає кримінального переслідування фізичних осіб, які вчинили злочин, підбурювачів або співучасників злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми. Для юридичних осіб передбачені такі санкції: позбавлення права на отримання державних пільг або допомоги; тимчасове або постійне позбавлення права займатися комерційною діяльністю; встановлення судового нагляду; ліквідація за рішенням суду; тимчасове або постійне закриття підприємств, які були

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

використані для скоєння злочину.

У ст. 8 Директиви 2011/36/ЄС закріплено, що держави-члени ЄС, згідно з основоположними принципами своєї правової системи, повинні вжити необхідних заходів для забезпечення того, щоб компетентні національні органи влади мали право не порушувати кримінальну справу чи накладати штрафи на жертв торгівлі людьми за їх участь у злочинній діяльності, якою вони були змушені займатися як безпосередній наслідок будь-яких кримінально-караних діянь, пов'язаних з торгівлею людьми.

Слід відмітити, що у Директиві 2011/36/ЄС особлива увага приділена захисту та наданню допомоги жертвам злочину. Зокрема, держави-члени вживають необхідних заходів: для забезпечення того, щоб особі надавалась допомога та підтримка, як тільки у компетентних органів будуть достатні підстави вважати, що особа може піддаватись злочину, пов'язаному з торгівлею людьми; для забезпечення того, щоб допомога і підтримка жертви не залежали від готовності жертви співпрацювати в рамках кримінального розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду; для створення відповідних механізмів, спрямованих на раннє виявлення, надання допомоги і підтримки жертвам, у співпраці з відповідними організаціями підтримки. Допомога та підтримка повинні включати щонайменше стандарти проживання, здатні забезпечити проживання жертв за допомогою таких заходів, як забезпечення належного та безпечного місця проживання та матеріальної допомоги, а також необхідної медичної допомоги, включаючи психологічну допомогу, консультації та інформацію, а також письмовий та усний переклад у разі необхідності. Держави-члени повинні надавати допомогу жертвам з особливими потребами, якщо ці потреби впливають, зокрема, з вагітності, здоров'я, інвалідності, розумових або психологічних розладів або важкої форми психологічного, фізичного або сексуального насильства, від якого вони постраждали.

Заходами запобігання торгівлі людьми визначено: проведення регулярних тренінгів для посадових осіб, проведення інформаційних кампаній та вживання заходів щодо зменшення попиту на послуги жертв торгівлі людьми, зокрема шляхом встановлення кримінальної відповідальності за користування послугами, які включають експлуатацію третьої особи. Окремо у Директиві закріплені зобов'язання держав-членів заснувати посади національних доповідачів або запровадити подібні механізми, які б здійснювали моніторинг за реалізацією політики боротьби з торгівлею людьми на національному рівні.

В цілому, слід зазначити, що Європейський Союз досить серйозно ставиться до протидії торгівлі людьми. Тому було прийнято ряд актів ЄС як рекомендаційного, так і обов'язкового до застосування характеру щодо протидії цим злочинним діянням. Торгівля людьми є серйозним злочином, який часто вчинюється в рамках організованої злочинності, грубим порушенням основних прав і безпосередньо заборонена Хартією основних прав Європейського Союзу.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Попередження і боротьба з торгівлею людьми є одним з пріоритетів для країн Європейського союзу та країн-членів. Чинна Директива 2011/36/ЄС Європейського парламенту та Ради ЄС про попередження та боротьбу з торгівлею людьми та захист її жертв від 5 квітня 2011 року увібрала у себе найраціональніші положення попередніх актів ЄС, пов'язаних з торгівлею людьми.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2015 р. № 1053-р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1053-2015-%D1%80>.
2. Resolution of 14 April 1989 on the exploitation of prostitution and the traffic in human beings – С 120. – Р. 0352.
3. Resolution of 16 September 1993 on trade in women // Official Journal. – 04/10/1993. – С 268. – Р. 0141.
4. Resolution of 18 January 1996 on trafficking in human beings // Official Journal. – 05/02/1996. – С 032. – Р. 0088.
5. Resolution of 16 December 1997 on trafficking in women for the purpose of sexual exploitation// Official Journal. – 19/01/1998. – С 014. – Р. 0039.
6. Council Joint Action 97/154/JHA of 24 February 1997 concerning action to combat trafficking in human beings and sexual exploitation of children. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=uriserv:l33072>.
7. Council Framework Decision 2002/629/JHA of 19 July 2002 on combating trafficking in human beings (). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32002F0629>.
8. Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, and replacing Council Framework Decision 2002/629/JHA. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0036>.

Нагачевська Юлія Сергіївна,

кандидат юридичних наук, доцент

кафедри оперативно-розшукової діяльності

Львівського державного університету внутрішніх справ,

м. Львів

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Одне із основних призначень державної влади полягає в створенні безпечного середовища і захисту населення від виникаючих загроз, в тому числі

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

від загрози злочинних посягань, зокрема торгівлі людьми [1]. Відтак, державна політика України у сфері протидії торгівлі людьми та пов'язаними з нею злочинами спрямована на таке: 1) профілактику та запобігання торгівлі людьми і пов'язаних з нею злочинів, насамперед, шляхом активізації роз'яснювальної та пропагандистської роботи, особливо серед молодого жіноцтва; реабілітації та реінтеграції осіб, потерпілих від торгівлі людьми; 2) максимально ефективної реалізації заходів із виявлення, викриття та припинення і розслідування фактів торгівлі людьми та пов'язаних із нею злочинів; 3) міжнародне співробітництво у сфері протидії торгівлі людьми та пов'язаним з нею злочинам.

Завданнями діяльності держави, міжнародних і неурядових організацій є забезпечення: 1) скорочення масштабів торгівлі людьми та пов'язаної з нею злочинної діяльності; 2) посилення міжнародної співпраці державних органів у сфері протидії торгівлі людьми та пов'язаним із нею злочинам. Виконанню завдань присвячені прийняті в Україні програми протидії торгівлі людьми, а також нова Державна цільова програма протидії торгівлі людьми на період до 2016 року, заходи якої передбачають нормативне регулювання таких питань: 1) підвищити ефективність взаємодії органів державної влади, міжнародних, громадських організацій та інших юридичних осіб у сфері протидії торгівлі людьми; 2) збільшити кількість виявлених злочинів у зазначеній сфері та випадків притягнення до відповідальності осіб, причетних до їх скоєння; 3) забезпечити надання щороку комплексу послуг більш як 1 200 особам, що постраждали від торгівлі людьми. Одними з найважливіших напрямів загальносоціального попередження торгівлі людьми та пов'язаних з нею злочинів повинні стати розвиток економічних можливостей для громадян в Україні та створення умов для безпечної трудової міграції. Організація протидії торгівлі людьми – це функція державного управління, яка визначає місце і роль кожного суб'єкта протидії в досягненні мети. Вона надає відповідь на питання «Де?», «З ким?», «Навіщо?», «Чому?», «Коли?», визначає та встановлює зв'язки між цілями, завданнями, діяльністю та людьми. В Україні організація протидії торгівлі людьми спрямована на захист прав людини як через створення умов у суспільстві для усунення цього явища, формування самосвідомості людей, так і через покарання тих, хто здійснює дану злочинну діяльність [2]. Саме тому організація протидії торгівлі людьми включає два аспекти: функціональний (розподіл обсягу роботи між конкретними суб'єктами протидії), соціально-психологічний (організація взаємозв'язку окремих суб'єктів між рівнями повноважень та відповідальності). Через друковані, електронні, цифрові, у тому числі телекомунікаційні Інтернет-засоби масової інформації повинні оприлюднюватися матеріали, спрямовані на пропагування моральних цінностей, висвітлення негативних наслідків можливого втягнення у торгівлю людьми та пов'язані з нею злочини.

Доцільним є подальше сприяння проведенню конкурсів на створення кінофільмів, радіопередач та програм, документальних і художніх творів,

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Інтернет заходів, спрямованих на протидію торгівлі людьми, із широким залученням неурядових організацій, благодійних фондів. Важливо систематично організовувати виступи представників правоохоронних та інших державних органів, провідних експертів із проблем протидії торгівлі людьми та пов'язаним з нею злочинам. Проведення зазначених заходів повинно спрямовуватися на: 1) формування цілісної системи профілактичної роботи серед населення, особливо серед молоді та неповнолітніх; запровадження новітніх методів пропагандистсько-просвітницької діяльності; введення у вищих навчальних закладах, що здійснюють підготовку фахівців у сфері правоохоронної діяльності, соціальної роботи, соціальної педагогіки; 2) реабілітацію та реінтеграцію осіб, що потерпіли від торгівлі людьми, яка повинна здійснюватися державними та недержавними установами із широким залученням неурядових організацій. З метою вдосконалення системи контролю за суб'єктами господарської діяльності, що працюють у сфері туристичного та модельного бізнесу, здійснюють посередницьку діяльність щодо працевлаштування за кордоном потрібно: 1) систематично перевіряти дотримання ліцензійних умов, встановлених для згаданих суб'єктів господарювання, запровадження ліцензування тих «ризикових» видів господарської діяльності, які до цього часу не були ліцензовані; 2) зобов'язати згадані суб'єкти господарювання систематично надавати до спеціальних підрозділів органів внутрішніх справ України відомості щодо груп молодих жінок та неповнолітніх, які планують виїзди за кордон. Пріоритетними напрямками протидії торгівлі людьми та пов'язаним з нею злочинам повинні бути: 1) припинення діяльності організованих злочинних угруповань, що діють у сфері торгівлі людьми; 2) своєчасне реагування на факти вербування для подальшого втягнення у проституцію, інші види сексуальної експлуатації, примусову працю; 3) профілактика, запобігання, виявлення та припинення фактів торгівлі людьми, особливо торгівлі неповнолітніми; 4) виявлення та ліквідація місць розпусти та інших осередків надання сексуальних послуг, виготовлення або збуту порнографічних творів і предметів, перекриття каналів контрабандного переміщення останніх через державний кордон; 5) удосконалення системи збирання інформації щодо фізичних та юридичних осіб, причетних до торгівлі людьми та пов'язаних з нею злочинів.

З урахуванням транснаціонального характеру торгівлі людьми, організацій протидії цьому виду злочинної діяльності потребує систематичного удосконалення міжнародної співпраці. Пріоритетними напрямками у цій сфері є: 1) укладення міжнародних договорів у сфері протидії торгівлі людьми та пов'язаним з нею злочинам; 2) апроксимація законодавства України до міжнародного, а також до відповідного законодавства Європейського Союзу; 3) підтримання тісної взаємодії з відповідними державними органами та неурядовими організаціями зарубіжних країн, міжнародними організаціями для проведення спільних заходів у сфері протидії торгівлі людьми та пов'язаних з нею злочинів. Координації діяльності державних структур, міжнародних та

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

неурядових організацій для підвищення ефективності запобігання торгівлі людьми можна сприяти шляхом створення офісу Національного координатора з протидії торгівлі людьми; 4) запровадження на території якомога більшої кількості зарубіжних країн інституту представників Міністерства внутрішніх справ України з питань боротьби зі злочинністю.

Список використаних джерел

1. Еволюція державної влади в сучасній Україні (теоретико-правове дослідження) [Текст] : Автореф. дис. д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Мінченко Раїса Миколаївна ; Інститут законодавства Верховної Ради України. – К., 2009. – 38 с.
2. Лобода Ю. П. Цінність держави як її соціальна сутність (теоретико-методологічні аспекти дослідження) : Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. – О., 2001. – 20 с.

Огерук Ігор Степанович,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права і процесу
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького,
м. Івано-Франківськ*

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РАЗІ ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ МІГРАНТАМИ

Міжнародна міграція набула глобального характеру та особливої актуальності з кінця 80-х – початку 90-х років ХХ ст., коли всі континенти опинилися під впливом цього феномену. Нині міжнародна міграція вийшла із стану епізодичного хвилеподібного розвитку та набула постійних і багатоманітних форм. Особливо помітно це стало останнім на фоні загострення військового конфлікту у Сирії. Люди, тікаючи від жахів війни, прагнуть потрапити до безпечних, розвинутих та багатих країн Західної Європи. В зв'язку з цим виникає певне коло проблем. Зокрема, така міграція відбувається у досить великих об'ємах, переважно нелегально, та не всі мігранти готові дотримуватися загальноприйнятих норм та правил. Протиправна поведінка з боку мігрантів, в тому числі групова, стає серйозною загрозою для країн, які їх прихистили [2].

Правоохоронна діяльність як одна із сфер протидії злочинності – це система заходів з реалізації правоохоронних та/або правозастосовних функцій державними органами, громадськими організаціями чи громадянами [1, с. 45]. Дана система заходів починає діяти у разі вчинення правопорушення. Така діяльність спрямована на охорону суспільних відносин, урегульованих правом, захист індивіда від правопорушень і притягнення винних до відповідальності

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

[3]. У разі вчинення правопорушення мігрантами найбільше проблемних питань виникає у частині встановлення особи, яка вчинила протиправне діяння. Це зумовлюється такими чинниками:

- потерпілим та свідкам важко описати та впізнати особу, яка вчинила правопорушення;
- шукати правопорушника необхідно у специфічному мігрантському середовищі.

Слід враховувати те, що опис та впізнання особи, яка вчинила правопорушення, потерпілими і свідками здійснюється на основі характерних ознак зовнішності правопорушника. Такі ознаки зовнішності в криміналістичному аспекті поділяються на два види: власні та супутні. Власними називаються ті ознаки, які належать людині від народження або природно набуваються в процесі життя. Вони відносяться до будови тіла людини і, в свою чергу поділяються на загальнофізичні, анатомічні та функціональні. Супутніми називають ознаки, що не є невід'ємними від зовнішності людини, але доповнюють її поведінку, дають уявлення про особливості способу життя (одяг, аксесуари, прикраси, носильні речі тощо).

При вчиненні правопорушення потерпілі та свідки переважно звертають увагу на ті ознаки правопорушника, які їм легко запам'ятати. Це переважно загальнофізичні (стать, вік, етноантропологічний тип) та супутні ознаки (тип і колір одягу). Функціональні ознаки, якщо вони не мають видимих аномалій та характерних рухів, переважно упускаються як стандартні рухи людини. Якщо правопорушення вчинено мігрантом, анатомічні ознаки, за умови, що не має певних видимих індивідуальних особливостей, сприймаються найтяжче. Це пов'язано із тим, що процес сприймання іншої людини чи цілого етносу може супроводжуватися різноманітними ефектами, такими як крос-расовий ефект, крос-расова установка, які можуть спотворювати перцептивний процес і впливати на міжособистісну взаємодію. Феномен «крос-расового ефекту» – це знижена здатність впізнавати обличчя та розуміти вирази обличчя людей, які не належать до власної етнічної групи. Крос-расовий ефект науково досліджений в галузі поведінкової біології, етології людини та соціальної психології. Перше дослідження крос-расового ефекту було опубліковане в 1914 р., де описувалось, що люди мають схильність сприймати людей інших рас та етнічних груп всіх «на одне лице». Сучасні дослідження доводять, що на показник точності розпізнавання обличчя впливають певні суб'єктивні фактори. Так, безпосередньо і позитивно впливають самооцінка товариськості та тривалість спілкування. Натомість, соціальна дистанція є основним фактором, який знижує точність розпізнавання. Показник точності розпізнавання залежить й від об'єктивних чинників. Зокрема, наявність досвіду спілкування з представником будь-якої етнічної групи, за результатами досліджень, підвищує точність розпізнавання обличчя. Також, опитувані з вищою та незакінченою вищою освітою розпізнають обличчя краще, ніж особи з середньою освітою. Тип освіти також значущо впливає на якість розпізнавання:

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

найнижчі показники спостерігаються в осіб, які отримують військову або технічну спеціальність, найвищі – у гуманітаріїв. Тип поселення також значущо впливає на точність розпізнання. Міські жителі розпізнають обличчя більш точно, ніж жителі села [4, с. 189].

Специфічність мігрантського середовища проявляється у таких особливостях:

- наявність мовного бар'єру між представником правоохоронного органу, який проводить пошук правопорушника, та особами, серед яких проводиться пошук;
- наявність окремих традицій, переконань тощо, на котрі треба зважати під час проведення пошукових дій;
- вплив вищеописаного «крос-расового ефекту» на осіб, що проводять пошук правопорушника;
- негативне сприйняття мігрантами будь-яких дій представників влади, якщо вони вважають, що їхні права порушуються (незалежно від того, чи це дійсно мало місце, чи ні).

Більшість мігрантів, які прибувають до Європи, це жителі окремих близькосхідних країн та Африки. На жаль, переважна більшість з них, до того часу, поки не будуть інтегровані у суспільство, не володіє загальноприйнятими мовами спілкування (англійською, французькою, німецькою тощо). Вони продовжують спілкуватися мовами своїх країн, звідки вони прибули. Відповідно, проведення пошукових заходів з метою виявлення правопорушника у іншомовній сфері є досить непростим завданням, оскільки навіть провести серед мігрантів просте опитування є неможливим за відсутності носія мови.

Більшість мігрантів, як вже зазначалося, прибуває із Близького Сходу та Африки. В силу спільності релігійних поглядів, окремих традицій у повсякденному житті, наявності мовного бар'єру та інших чинників, вони, як правило, проживають компактними групами (в центрах для біженців, окремих районах населених пунктів). В таких своєрідних анклавах існують певні умовності щодо спілкування з представниками влади з приводу вчинених правопорушень, які передбачають надання мінімуму інформації для розслідування (нічого не знаю, нічого не бачив, нічого не чув). Це пов'язано із кількома факторами. По перше, таким чином мігранти намагаються відмежуватися від вчиненого правопорушення, яке може показувати їхню общину у негативному світлі. По друге, окремі правопорушення вони не вважають такими і апріорі підтримують винну сторону. Це стосується ситуацій, коли, на їхню думку, є винною інша сторона, яка спровокувала винного на певні протиправні дії, який не міг вчинити інакше згідно традицій, релігійних переконань тощо. По третє, надання інформації представникам влади окремим мігрантом може викликати побоювання останнього за власний добробут, життя та здоров'я своє або рідних, в зв'язку з можливим переслідуванням з боку мігрантів, які вчинили правопорушення, чи їх родичів. Крім цього, не слід

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

відкидати варіант засудження такої співпраці рештою осіб мігрантської спільноти.

Вплив «крос-расового ефекту» на осіб, що проводять пошук правопорушника, проявляється в тому, що такій особі досить тяжко вирізнити серед мігрантів саме правопорушника. Навіть ознайомлення працівника правоохоронного органу з точним описом зовнішніх ознак чи зафіксованими на матеріальних носіях зображеннями правопорушника може бути недостатньо для його ідентифікації за уявним образом, що має місце в разі пошуку серед групи мігрантів, які є іншого расового типу, ніж особа, що проводить пошук.

Проводячи пошукові заходи з виявлення правопорушників у мігрантському середовищі, слід враховувати те, що будь-які дії представників правоохоронних органів, особливо пов'язані із застосуванням до мігрантів заходів фізичного впливу, спецзасобів чи вогнепальної зброї, незважаючи на їхню законність та виправданість, можуть спровокувати агресивну поведінку останніх. Незважаючи на законність вимог та дій представників влади до агресивних неправомірних дій у таких ситуаціях може долучатися велика кількість інших мігрантів, влаштовуючи масові заворушення.

Підсумовуючи, варто зазначити, що складнощі у правоохоронній діяльності в частині протидії злочинності мігрантів пов'язані із тим, що потерпілим та свідкам важко описати та впізнати особу, яка вчинила правопорушення, та з тим, що шукати правопорушника необхідно у специфічному мігрантському середовищі.

Список використаних джерел

1. Бандурка О. М. Протидія злочинності та профілактика злочинів : [монографія] / О. М. Бандурка, О. М. Литвинов; МВС України. // Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2011. – 308 с.
2. Кількість постраждалих від нападів у Кельні жінок збільшилася до 516 / Еспресо: новини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сторінки: http://espresso.tv/news/2016/01/10/kilkist_postrazhdalykh_vid_napadiv_u_kelni_zhinok_zbilshylasya_do_516.
3. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник / О. Ф. Скакун. – К. : Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2011. – 520 с.
4. Суруджій М. П. Дослідження сприймання та розпізнавання обличчя в етнічному аспекті / М. П. Суруджій // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки: Збірник наукових праць. Вип. 19. – К.: Логос, 2013. – С. 183-191.

Олійник Світлана Миколаївна,
*здобувач кафедри теорії та історії держави і права
юридичного факультету
Національної академії управління,
м. Київ*

РЕАДМІСІЯ НЕЛЕГАЛЬНИХ МІГРАНТІВ ЯК РЕГУЛЯТОР ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Інститут реадмісії вважається новим феноменом як для міжнародного права взагалі, так і для права України зокрема, і його актуалізація обумовлена експоненціальним зростанням світових міграційних процесів, які потребують спільних зусиль міжнародного співтовариства щодо їх урегулювання. Українськими дипломатами поняття реадмісії найбільш активно почало використовуватися під час проведення міждержавних зустрічей, а також службовими особами міграційного та прикордонного відомств – під час виконання, покладених на них законами завдань, з моменту підписання у 2007 році Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб [1].

За підрахунками К. Кисельової тільки на 2000 рік у світі діяло більше трьохсот подібних угод [2, с. 78]. Чи не найбільш тривалу практику двостороннього регулювання питань реадмісії осіб мають держави – члени Європейського Співтовариства (далі – ЄС). За даними Центру міграційної політики 27 країн ЄС, станом на серпень 2010 року, уклали 63 нестандартні угоди, пов'язані з реадмісією, та 190 – стандартних [3, с. 28].

Ратифікувавши 16 вересня 2014 року Угоду про асоціацію між Україною та ЄС [4] наша держава, окрім іншого, взяла на себе зобов'язання (підпункт «а» пункту 1 статті 19) щодо повного й ефективного виконання положень зазначеної Угоди про реадмісію осіб.

Загалом під реадмісією осіб слід розуміти процедуру повернення або транзитного перевезення однією державою та приймання або надання дозволу на транзит іншою державою на підставах і в порядку, встановлених міжнародними угодами про реадмісію (приймання-передавання), укладених між цими державами, осіб (громадян приймаючої держави, іноземців чи осіб без громадянства), які відповідно до законодавства держави-передавача нелегально прибули, перебувають або проживають на її території [5, с. 147].

Більшість юристів-міжнародників, дипломатів та практиків вважають угоди про реадмісію осіб одним з найбільш дієвих інструментів протидії нелегальній міграції. Хоча з цим важко погодитись. На нашу думку, наявність у держави укладеної угоди про реадмісію осіб навіть «підстьобує» мігрантів до здійснення незаконного перетинання державного кордону цих держав, оскільки якщо у правопорушників нічого не вийде та їх затримують, тоді вони будуть без особливих для них витрат повернуті в державу, з якої вони

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

нелегально прибули або держави – громадянської належності. Це при тому, що реадмісія передбачає собою найбільш прискорену процедуру повернення ніж видворення.

Думається, що реадмісію осіб, перш за все, слід розцінювати як один з регуляторів міграційних процесів всередині країни, що дозволяє найбільш гуманним способом без тривалого утримання в місцях неволі відправити іноземців або осіб без громадянства в державу їх громадянства або попереднього перебування, яка зобов'язана їх прийняти назад.

Практики, які довгі роки займаються питаннями ідентифікації й видворення нелегальних мігрантів, задаються запитаннями про те, що їм робити, коли закінчується строк, на який був затриманий іноземець, а встановити його особу так і не вдається? Невже його необхідно просто відпустити на територію держави, в якій він був затриманий за нелегальне перебування?

Адже дійсно виникають ситуації, коли особу нелегального мігранта дуже важко встановити в силу як об'єктивних, так і суб'єктивних причин. Такими можуть бути, наприклад, повідомлення особою недостовірних даних про себе, що не дозволяє його ідентифікувати; відсутність в країні консульської установи держави громадянства цієї особи, а інколи й небажання такої держави сприяти в установленні особи свого громадянина в силу певної міграційної політики країни.

Вирішенню багатьох проблем у цій сфері покликаний інститут реадмісії осіб. Саме він сприяє руйнуванню звичної практики тривалого встановлення особи нелегального мігранта, а також дозволяє відсторонити, наскільки це можливо, з цього процесу мігрантів або ж державу його громадянської належності та мінімізувати їх вплив на результат. Під час реадмісії не є обов'язковим встановлювати особу нелегального мігранта, а, перш за все, (особливо під час прискореної процедури реадмісії осіб) необхідно встановити з якої держави він прибув і документально це підтвердити. За наявності укладеної угоди про реадмісію осіб з такою державою та доказів, передбачених цією угодою, особу може бути передано в державу, у якій вона перебувала раніше, та це не обов'язково буде держава його постійного місця проживання.

За умови, якщо цей нелегальний мігрант не є громадянином держави, яка його прийняла, аналогічні «проблеми» виникають і у цієї держави. Однак, здебільшого, держава, що прийняла нелегального мігранта, не має укладених угод про реадмісію з третіми державами, до якої могла б передати його далі так би мовити «за ланцюгом».

Саме тому ЄС ставить на шляху до євроінтеграційних прагнень української держави обов'язкову умову щодо забезпечення повного виконання через Спільний комітет з питань реадмісії Угоди про реадмісію осіб від 18 червня 2007 року як ефективного регулятора внутрішньодержавних міграційних процесів.

Список використаних джерел

1. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб: Міжнародна угода від 18.06.2007 // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – №9. – Ст. 86.
2. Киселева Е. В. Международно-правовое регулирование миграции: учеб. пос. / Е. В. Киселева. – М.: РУДН, 2012. – 398 с.
3. Cassarino J. P. Readmission Policy in European Union. – [Electronic resource]. – Mode of access: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2010/425632/IPOL-LIBE_ET\(2010\)425632_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2010/425632/IPOL-LIBE_ET(2010)425632_EN.pdf).
4. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. №1678-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – №40. – Ст. 2021.
5. Олійник С.М. Поняття й сутність реадмісії осіб / С. М. Олійник // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юрид. науки. – 2014. – Вип. 6-2. – Т. 4. – С. 144–147.

Орлеан Андрій Михайлович,
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри підтримання державного обвинувачення
Національної академії прокуратури України,
м. Київ

ОЗНАКИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ «ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ АБО ІНША НЕЗАКОННА УГОДА ЩОДО ЛЮДИНИ», ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ НАЙБІЛЬШОЇ УВАГИ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЦЬОЇ НОРМИ

Практичне застосування статті 149 КК України пов'язане як із проблематикою системного тлумачення її тексту, так і з питаннями з'ясування наявності або відсутності тих або інших ознак цього складу злочину. Враховуючи викладене, пропонуємо зупинитись на найбільш актуальних серед таких ознак.

Торгівля людьми у формі купівлі-продажу людини, а також інша незаконна угода щодо людини, утворюють склад злочину незалежно від наявності способів (обману, шантажу, використання уразливого стану, застосування насильства, тощо). Обов'язковими ці способи є лише для таких форм цього злочину, як вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини [1, с. 3].

Вербуванням є вчинення дій, спрямованих на досягнення з людиною добровільної (наприклад, шляхом запрошування або вмовляння) або вимушеної (наприклад, шляхом шантажу, погрози застосування насильства)

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

домовленості про її подальшу експлуатацію або на переміщення, переховування, передачу іншій особі. У випадку припинення правоохоронними органами злочину під час намагання перемістити завербовану особу через кордон, торгівля людьми має кваліфікуватись як закінчений злочин у формі вербування, а не як замах на переміщення.

Поняття уразливого стану (п. 2 примітки до ст. 149 КК України) є оціночною юридичною категорією. При з'ясуванні його наявності у своїх попередніх публікаціях [2, с. 59-60] ми запропонували звернути увагу на те, що він може бути двох видів (фізіологічний та соціальний):

1) Фізіологічний – «зумовлений фізичними чи психічними властивостями або зовнішніми обставинами стан особи, який позбавляє або обмежує її здатність усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними, приймати за своєю волею самостійні рішення, чинити опір насильницьким чи іншим незаконними діям». Такий стан особи може бути викликаний: а) психічними властивостями (наявність певних захворювань, розладів або відхилень в психічній діяльності тощо); б) фізичними властивостями (неможливість чинити опір незаконним діям через фізичну хворобу, певні фізичні вади тощо); в) певними зовнішніми факторами (наприклад, приведенням особи до несвідомого стану шляхом застосування снодійних чи наркотичних засобів. Наявність або відсутність фізіологічного уразливого стану потерпілого та його використання обвинуваченим під час вчинення злочину може (проте не обов'язково) бути підтвердженою результатами медичної, психологічної, психіатричної або комплексної експертизи потерпілого, що свідчатиме про наявність у особи фізичного захворювання чи фізичної вади, особливого психологічного стану (наприклад, стресу, фрустрації і т. ін.) та (або) іншими доказами.

2) Соціальний – «збіг тяжких особистих сімейних або інших обставин». Сукупність таких обставин змушує людину погодитись бути експлуатованою. При цьому, для наявності соціального уразливого стану не є характерним обмеження здатності особи усвідомлювати свої дії, керувати ними та чинити опір неправомірному впливу. Тому наявність такого стану має, насамперед, підтверджуватись не результатами експертиз, а сукупністю доказів існування низки тяжких особистих сімейних або інших обставин (довідок або документів, що містять відомості про склад сім'ї, стан здоров'я хворих членів сім'ї, вартість їх лікування, відсутність постійного доходу, пошук роботи, наявність боргів, відсутність майна у власності, характеристику особи, тощо). Зокрема, в одному з судових рішень зазначається, що «потерпілі у даному кримінальному провадженні погодились на пропозицію обвинуваченої працювати за кордоном через скрутне матеріальне становище, в якому перебував, кожен із них у зв'язку з відсутністю постійної роботи, перебування деяких із них на утриманні інших осіб» [3].

Відповідальність за торгівлю людьми не виключається у випадку наявності згоди людини на її подальше неправомірне використання, отриманої

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

внаслідок обману, шантажу, використання уразливого стану особи або стану матеріальної чи іншої залежності, використання службового становища, застосування чи погрози застосування насильства. Отже, така згода є нікчемною та не береться до уваги. В одному із судових рішень зазначається, що «вірним є висновок суду першої інстанції про те, що згода потерпілих на зайняття проституцією була не добровільною, а вимушеною, зумовленою уразливим становищем внаслідок збігу об'єктивних тяжких особистих обставин, що істотно обмежувало їх у можливості вільного вибору, та не відповідало їх справжнім інтересам. Саме сукупність таких обставин і була вміло використана ОСОБА_3 для впливу на волю потерпілих з метою їх подальшого вербування, переміщення, переховування, передачі з метою експлуатації»[4].

Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони розглядуваного складу злочину є мета експлуатації людини, яку повинна усвідомлювати винна особа. Проте, фактична реалізація такої мети не обов'язкова для наявності закінченого складу злочину.

У випадку експлуатації праці, кінцевою метою торгівлі людьми є саме примусова праця. За міжнародним законодавством, примусова праця (примусове надання послуг) – усяка робота або служба, що вимагається від будь-якої особи під загрозою якогось покарання, для котрої ця особа не запропонувала добровільно своїх послуг [5]. Про те, що праця є примусовою, може свідчити: використання людини, яка працює через погрозу застосування насильства; невивплата винагороди за раніше виконану роботу; погроза видачі працівника-нелегала органам влади; обмеження свободи пересування; не повернення відібраного паспорта або інші обставини.

Поміж іншим, до трудової експлуатації на практиці відносять примусову консумацію, та примусове залучення особи до жебрацтва. За матеріалами одного з судових рішень до примусової було віднесено працю із «встановленням 12 годинного робочого дня з двома-трьома перервами по 10-15 хвилин без вихідних, та створенням умов, за яких неможливо з власної волі залишити Республіку Польща, оскільки заробітна плата виплачувалась лише після повернення в Україну, застосуванням психологічного тиску, що виразився у висловленні погроз накладення штрафів, відправлення додому й стягнення з особи коштів, витрачених на оформлення виїзних документів в Республіку Польща, в разі її відмови виконувати умови укладеного контракту про зобов'язання її працювати моделлю у мережі Інтернет» [6]. Поряд із примусовою працею та іншими різновидами експлуатації людини, поширеними на практиці є випадки наявності такої мети вчинення торгівлі людьми, як залучення у боргову кабалу, яка відповідно до Додаткової конвенції ООН про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв подібних до рабства 1956 року розглядається як поставлення особи у становище, коли вона, ставши боржником, у забезпечення свого боргу надає особисту працю, але цінність виконуваної роботи не зараховується в погашення боргу або якщо тривалість цієї роботи не обмежена і характер її не визначений.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Велику кількість інших проблемних питань застосування статті 149 КК України нами розглянуто в кількох практичних посібниках адресованих практичним працівникам правоохоронних органів та суддям [1, 2, 7].

Список використаних джерел

1. Навчальний посібник для суддів з питань судового провадження у кримінальних справах щодо торгівлі людьми з метою експлуатації праці / Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні. – Київ: Фенікс, 2014. – 160 с.
2. Діяльність прокурора з протидії злочинам, пов'язаним з торгівлею людьми та незаконною трансплантацією органів і тканин: навч. посіб. / І. М. Козьяков, В. М. Куц, О. М. Толочко, А. М. Орлеан та ін. – К.: Національна академія прокуратури України, 2013. – 168 с.
3. Ухвала апеляційного суду Чернігівської області від 08 лютого 2014 року; Справа № 735/823/2013; Провадження № 11-кп/795/57/2014: [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37147647>.
4. Ухвала апеляційного суду Чернігівської області від 05 березня 2015 року; Справа № 728/2695/14: [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42986705>.
5. Про примусову чи обов'язкову працю: Конвенція МОП від 28 червня 1930 р. № 29: [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_136.
6. Ухвала апеляційного суду Волинської області від 3 квітня 2012 року; Справа № 1-78/2011; Провадження №11/0390/181/2012: [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41712267>.
7. Васильева М. О. Орлеан А. М., Стрекалов Є. Ф., Ганова Г. О. Касько В. В., Никифоряк Л. П. Протидія торгівлі людьми в Україні: матеріали для практичного використання працівниками правоохоронних органів та суддями / Васильева М. О. Орлеан А. М., Стрекалов Є. Ф., Ганова Г. О. Касько В. В., Никифоряк Л. П. – К.: Тютюкін, 2009. – 112 с.

Острогляд Олександр Васильович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права і процесу
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького,
м. Івано-Франківськ

МІЖНАРОДНЕ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Протягом багатьох років Україна вважається країною походження постраждалих від торгівлі людьми. Проте останніми роками Україна стає також країною призначення. В Україну прибувають іноземні громадяни із країн, де тривають військові конфлікти, у пошуках безпечного місця проживання. Саме вони можуть постраждати від торгівлі людьми на території України, так само, як і громадяни України, можуть потрапити у схожу ситуацію у власній країні. У більшості випадків Україна дедалі більше стає країною призначення для торгівлі людьми з метою трудової експлуатації у сільському господарстві та на будівництві.

Станом на 22.07.2015 р., Міністерством соціальної політики України, 94 громадянам встановлено статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, серед яких 88 – громадяни України і 6 іноземців (громадяни Пакистану, Молдови та Російської Федерації). За статтю – 39 чоловіків, 39 жінок і 16 дітей. За видами експлуатації: 42 випадки – трудова експлуатація, 24 випадки – сексуальна, 19 випадків – залучення до жебракування, 4 випадки – змішана експлуатація, 3 випадки – вилучення органів, 2 випадки – продаж малолітньої дитини. Країни призначення (експлуатації): Україна – 37 випадків, Російська Федерація – 37 випадків, Турецька Республіка – 6 випадків, Республіка Польща – 5 випадків, Республіка Молдова – 2 випадки, Республіка Азербайджан – 2 випадки, Держава Ізраїль – 2 випадки, Республіка Сербія – 1 випадок, Грецька Республіка – 1 випадок, Федеративна Республіка Німеччина – 1 випадок. Вид торгівлі людьми: внутрішня (всередині країни) – 31 випадок, міжнаціональна (транскордонна) – 63 випадки [2].

Боротьба зі злочинністю це внутрішня функція держави. Вона здійснюється на підставі національних законів правоохоронними органами. Однак, умови боротьби зі злочинністю наразі суттєво ускладнюються поширенням таких злочинів, які становлять небезпеку не тільки для окремих держав, а й для усього людства, тож вимагають спільних зусиль та повсякденного співробітництва держав. Представники міжнародного співтовариства зазначають, що тероризм, корупція, незаконна торгівля наркотиками, підроблення грошових одиниць, торгівля людьми та інші злочини одержують дедалі більшого поширення. Це пояснюється тим, що організована злочинність набуває транснаціонального характеру. Злочини

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозіуму, 2016

вчиняються новими, раніше невідомими криміналістам способами, а сама злочинність загрожує життю, безпеці та власності окремих осіб і громад. Тому проблема злочинності, яка ще донедавна вважалась винятково внутрішньою справою держави, вже не може бути розв'язаною урядами на індивідуальній основі [3].

Тільки спільними зусиллями світова спільнота може протидіяти торгівлі людьми. Заходи щодо протидії торгівлі людьми повинні будуватися на основі дієвого національного законодавства, що приймається на базі загальноприйнятих міжнародних норм. Треба відмітити, що в цій сфері вже зроблено досить багато позитивних кроків.

Зокрема, 15 листопада 2000 року резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї прийнятий Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, яким визначено, що «торгівля людьми» означає здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або звичаї, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів. На підставі цього ж протоколу кожна Держава-учасниця бере на себе обов'язок вживати таких законодавчих та інших заходів, які можуть знадобитися для того, щоб визнати в якості кримінально караного діяння, зазначені у статті 3 цього Протоколу, коли вони вчиняються навмисно [8].

На сьогоднішній день приблизно 180 країн мають законодавство, що дозволяє протидіяти проявам торгівлі людьми. Складність та багатогранність цього явища обумовили різні підходи до криміналізації діяння, а саме: кримінальні кодекси різних країн трактують цей злочин по-різному, в одних країнах торгівля людьми виділена в окремий склад злочину в інших – не виділена в окремий склад та переслідується в рамках інших наявних законів або не переслідується зовсім. Наприклад, торгівля жінками з метою примусу до заняття проституцією часто переслідується за статтями за контрабанду або за злочини, пов'язані з проституцією, як, наприклад, за сутенерство. Обмежена сфера застосування таких законів дає змогу особам, які займаються торгівлею людьми, отримувати порівняно м'яке покарання, незважаючи на серйозність і жорстокість такого злочину [3].

Україна також має норми, що передбачені для протидії торгівлі людьми, як зазначає О. Ємець, криміналізація торгівлі людьми в Україні відбулась у 1998 році, а з прийняттям 2001 року нового Кримінального кодексу відповідальність за такі дії передбачена ст. 149. Проте ця стаття мала суттєві

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

недоліки, зокрема її диспозиція передбачала обов'язкове переміщення через державний кордон потерпілої особи. Логічно виникало запитання з очевидною відповіддю: а без переміщення через кордон торгівля людьми відбуватись не може? Крім того, постала потреба адаптувати законодавство до міжнародно-правових актів. Тому в 2006 році приймається нова редакція цієї статті, яка більше відповідає реаліям сьогодення. Диспозиція статті передбачає кримінальну відповідальність за торгівлю людьми або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи. Незважаючи на позитивні зміни, і в такому вигляді стаття має певні вади. Еволюція формулювання кримінально-правової норми свідчить про бажання її удосконалити та підтверджує намір дотриматись зобов'язань щодо імплементації положень міжнародних актів у національне законодавство. Критика цієї оновленої редакції статті не припиняється, зокрема вказується на те, що нова стаття виявилась не бездоганною з точки зору юридичної техніки, що породжуватиме певні проблеми при її застосуванні. Є необхідність розширеного тлумачення таких понять, як «вербування», «переміщення», «шантаж», «уразливий стан особи», «переховування», «передача або одержання людини» з метою їх єдиного трактування та застосування правоохоронними органами. Роз'яснення таких понять з їх розмежуванням може подаватися в примітці до статті, а за відсутності такого – у постановках пленуму Верховного Суду України [1, с. 186-187].

Крім того, прийняття Україною у вересні 2011 року Закону «Про протидію торгівлі людьми» суттєво наблизило українське законодавство до найкращих міжнародних стандартів в цій сфері. Відтак, українське законодавство в цілому відповідає положенням Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (стаття 149 Кримінального Кодексу України, Закон України «Про протидію торгівлі людьми»). В Україні передбачено достатньо суворі та адекватні санкції за торгівлю людьми та пов'язані з нею злочини. У законі «Про протидію торгівлі людьми» міститься низка інноваційних положень, які стосуються захисту потерпілих від торгівлі людьми. Наприклад, з метою ефективної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми, та їх захисту створюється Національний механізм взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми [4].

Закон України «Про протидію торгівлі людьми» визначає, що боротьба з торгівлею людьми – система заходів, що здійснюються в рамках протидії торгівлі людьми, спрямованих на виявлення злочину торгівлі людьми, у тому числі незакінченого, осіб, які від цього постраждали, встановлення фізичних/юридичних осіб – торгівців людьми та притягнення їх до відповідальності [6].

Це й же Закон визначає основні поняття. Зокрема: торгівля людьми – здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування,

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином. А також передбачає основні напрями державної політики у сфері протидії торгівлі людьми, до яких відносить: 1) попередження торгівлі людьми шляхом підвищення рівня обізнаності населення, превентивної роботи, зниження рівня вразливості населення, подолання попиту; 2) боротьба із злочинністю, пов'язаною з торгівлею людьми, шляхом виявлення злочинів торгівлі людьми, осіб, причетних до скоєння злочину, притягнення їх до відповідальності; 3) надання допомоги та захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми, шляхом удосконалення системи відновлення їхніх прав, надання комплексу послуг, впровадження механізму взаємодії суб'єктів у сфері протидії торгівлі людьми.

На виконання Закону України «Про протидію торгівлі людьми» було прийнято Постанову КМУ «Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року» яка передбачає, що метою Програми є запобігання торгівлі людьми, підвищення ефективності переслідування осіб, які вчиняють пов'язані з нею злочини або сприяють їх вчиненню, а також захист прав осіб, що постраждали від торгівлі людьми, та надання їм допомоги [5].

В Постанові зазначається, що можливі два варіанти розв'язання проблеми торгівлі людьми та надання допомоги і захисту особам, що постраждали від неї.

Перший варіант полягає у розв'язанні проблеми торгівлі людьми шляхом здійснення системних заходів державними установами за рахунок бюджетних коштів. Недоліком зазначеного варіанту є те, що для його реалізації необхідні бюджетні кошти у значному обсязі.

Другий, оптимальний варіант передбачає налагодження співпраці державних установ з громадськими організаціями, зокрема впровадження ефективного механізму взаємодії у сфері протидії торгівлі людьми, за такими напрямами, як: організація інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення, спрямованої на запобігання потраплянню в ситуації, пов'язані з торгівлею людьми; підвищення професійного рівня спеціалістів, які надають допомогу особам, що постраждали від торгівлі людьми, здійснюють їх реабілітацію та соціальну реінтеграцію; проведення постійного моніторингу ефективності заходів, спрямованих на протидію торгівлі людьми; підвищення якості надання послуг особам, що постраждали від торгівлі людьми, зокрема шляхом впровадження стандартів надання соціальних послуг таким особам.

Незважаючи на наявність законодавства, що передбачає протидію торгівлі людьми, проблемні аспекти правового регулювання не вичерпано.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозіуму, 2016

Зокрема, згідно Дослідження Української Гельсінської спілки з прав людини, до основних організаційно-правових проблем порушення прав осіб, які страждають від торгівлі людьми відносяться наступні: 1) Стаття 17 ЗУ «Про протидію торгівлі людьми» визначає, що для забезпечення реалізації прав, передбачених Законом, особи, які постраждали від торгівлі людьми, можуть бути направлені до одного з центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) або до центрів соціально-психологічної реабілітації дітей та притулків для дітей, у випадку, коли постраждала особа є неповнолітньою. Проте, відповідно до положень зазначених закладів, розроблених на підставі «Типового положення про центр соціально-психологічної допомоги» (Постанова КМУ від 12 травня 2004 р. № 608), «Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей» (Постанова КМУ від 28 січня 2004 р. № 87) та «Типового положення про територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» (Постанова КМУ від 29 грудня 2009 р. № 1417), така категорія осіб, як постраждалі від торгівлі людьми, не включена до переліку осіб, які мають право на отримання послуг у цих закладах. Крім того, існують складнощі з ідентифікацією постраждалих від торгівлі людьми серед загальної кількості клієнтів (осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах) зазначених закладів. Залишається проблемним питання надання допомоги постраждалим особам з інших країн, забезпечення їхніх потреб у захисті та допомозі під час перебування в Україні. 2) Відсутність в Законі та відповідних підзаконних актах положення про встановлення періоду реабілітації та обмірковування для осіб, відносно яких є підстави вважати, що вони постраждали від торгівлі людьми, також призводить до порушення прав постраждалих, особливо громадян інших країн. Вважається за доцільне внести зазначені положення, які містяться в ключових міжнародних документах, до національних нормативних актів, врахувавши існуючий досвід інших країн, де період реабілітації та обмірковування є вже сталою нормою. 3) Незважаючи на наявність в ЗУ «Про протидію торгівлі людьми» положень щодо необхідності оцінки ризиків повернення постраждалої особи до країни походження (ст. 16 «Права особи, яка постраждала від торгівлі людьми» та ст. 24 «Повернення або залишення дитини, яка постраждала від торгівлі дітьми»), нормативні документи, що були прийняті на виконання закону, не містять чіткої процедури проведення оцінки таких ризиків. Також дана процедура не включена в положення, якими керуються в своїй діяльності суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми. 4) Мають місце складнощі та порушення і під час процесу відшкодування потерпілим майнової, моральної та фізичної шкоди, якої вони зазнали внаслідок вчинення злочину торгівлі людьми. Серед них: формальний підхід слідчих до роз'яснення потерпілим їхніх прав заявити позов про компенсацію; необхідність довести факт моральних страждань; віддаленість експертних центрів та нечисленність атестованих судових експертів-психологів; відсутність практики міжнародного співробітництва щодо захисту майнових

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

прав громадян України; недосконалий законодавчий механізм стягнення компенсації; недієвість ст. 1177 Цивільного кодексу України щодо зобов'язань держави відшкодувати збитки потерпілим тощо. 5) Досі не були прийняті стандарти щодо здійснення послуг у сфері протидії торгівлі людьми, які були розроблені та подані до Міністерства соціальної політики групою експертів – представників державних, неурядових та міжнародних організацій ще в 2010 р. [9].

Список використаних джерел

1. Ємець О. Нормативно-правове забезпечення протидії торгівлі людьми в Україні / Ємець О. // Вісник Академії управління МВС. – 2010. – №4(16). – С. 186-192.
2. Інформація міністерства соціальної політики України щодо системи надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sed-rada.gov.ua/city-reference/soc456aln456-poslugi/456nformac456ya-m456n456sterstva-soc456alno-pol456tiki-ukrani-schodo-sistemi-nadannya-dopomogi-postrazhdalim-v456d-torg456vl456-lyudmi>.
3. Кушнір О. Міжнародні стандарти протидії торгівлі людьми / Кушнір О. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goal-int.org/mizhnarodni-standarti-protidii-torgivli-lyudmi/>.
4. Наскільки законодавство України у сфері протидії торгівлі людьми відповідає міжнародним стандартам? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_news_list_show_274.html.
5. Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року від 21 березня 2012 р. № 350. Постанова КМУ. За станом на 18.03.2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/350-2012-p>.
6. Про протидію торгівлі людьми. Закон України. За станом на 10.11.2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>.
7. Протидія торгівлі людьми. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.redcross.org.ua/index.php?pageid=133>
8. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (укр./рос.) Прийнятий резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року (Протокол ратифіковано Законом № 1433-IV (1433-15) від 04.02.2004). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_791.
9. Торгівля людьми як порушення прав людини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1362662821>.

Павленко Ірина Володимирівна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри публічного права ФСП НТУУ «КПІ»,
Кушнір Крістіна Олександрівна,
студентка ФСП НТУУ «КПІ»,
м. Київ

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: СТАН ТА ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРОТИДІЇ

Відповідно ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Захист особи забезпечує саме Конституція, зобов'язуючи державу використовувати усі доступні засоби і можливості для цього. Тому одним з пріоритетних політичних напрямів соціальної сфери України спрямований на те, щоб уникнути скоєння злочинних діянь, включаючи злочини проти волі, честі та гідності особи. Важливе місце серед них відведено торгівлі людьми або іншій незаконній угоді щодо людини, відповідальність за яку передбачає ст. 149 Кримінального кодексу України.

Останнім часом торгівля людьми стає усе більш поширеною, на що впливає цілий ряд факторів: проблеми, пов'язані з економікою держав, всеохоплюючі зміни економічних підсистем, безробіття, незаконна міграція, потреба у зростанні кількості працівників в сфері розваг та послуг. За статистикою, вже кожен десятий українець має близьку людину, яка в тій чи іншій мірі постраждав від злочинів, пов'язаних з трудовим або сексуальним рабством.

Минулого року у щорічній доповіді Державного департаменту США про нелегальну торгівлю людьми у світі було вказано, що Україна віднесена до числа країн, де для подолання цього явища докладається недостатня кількість зусиль. Рівень боротьби із цим злочином в Україні досить низький. Міжнародна організація з міграції, базуючись на власному дослідженні, встановила, що протягом останніх 20-ти років в нашій державі від торгівлі людьми постраждали понад 120 тисяч осіб. До 2006 року причиною можна було вважати недосконале законодавче формулювання статті, що передбачає кримінальну відповідальність за торгівлю людьми. На сьогодні чинною є редакція статті 149 КК України від 12.01.2006 р., що усунула значне число недоліків, які містили попередні редакції.

У Міжнародній організації з міграції Україну вже називали «експортером» живого товару. Матеріали слідчо-судової практики України містять багато прикладів купівлі-продажу людей за «ціною» від 100 до 2 500 доларів за кожну особу [2, с. 28].

Значну роль у протидії даній проблемі відіграє саме правове забезпечення її вирішення на рівні міжнародного права. Одним із таких міжнародно-правових актів є, зокрема, Конвенція про захист прав людини і

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

основоположних свобод, в якій закріплені положення про те, що ніхто не повинен бути в рабстві або підневільному стані, залучатися до примусової праці [3, с. 270]. Такі акти позитивно вплинули на формування внутрішнього кримінального законодавства, спрямованого на боротьбу з даними злочинними діяннями.

В Україні наразі є чинним Закон України від 20.09.2011 р. «Про протидію торгівлі людьми», в якому означені конкретні напрямки попередження, боротьби та протидії торгівлі людьми. Так, основними напрямами державної політики у сфері протидії торгівлі людьми є:

1) попередження торгівлі людьми шляхом підвищення рівня обізнаності населення, превентивної роботи, зниження рівня вразливості населення, подолання попиту;

2) боротьба із злочинністю, пов'язаною з торгівлею людьми, шляхом виявлення злочинів торгівлі людьми, осіб, причетних до скоєння злочину, притягнення їх до відповідальності;

3) надання допомоги та захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми, шляхом удосконалення системи відновлення їхніх прав, надання комплексу послуг, впровадження механізму взаємодії суб'єктів у сфері протидії торгівлі людьми [4, с. 817].

На реалізацію положень цього закону в ст. 149 КК України встановлена кримінальна відповідальність за торгівлю людьми або іншу незаконну угоду щодо людини. Під торгівлею людьми слід розуміти вчинення актів купівлі-продажу людей, здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, таких як дарування, міна, надання у безоплатне користування, передача в рахунок погашення боргу. Поряд з торгівлею та іншою незаконною угодою щодо людини в ст. 149 КК України криміналізованими є діяння, що «допомагають» або відіграють «посередницькі функції» безпосередньо в угоді щодо людини. Йдеться про вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання людини, що вчинено з метою експлуатації [5].

Торгівля людьми перетворилася в глобальну проблему, яка існує у всіх країнах світу, а прибуток від неї приносить злочинним синдикатам від 7 мільярдів доларів щорічно. За оцінками експертів, від 2-х до 4-х мільйонів людей в світі є жертвами торгівлі людьми. Торгівля людьми у формі купівлі-продажу людини, а також інша незаконна угода щодо людини, вчинені з метою експлуатації, є настільки глибоко аморальними та небезпечними злочинними діяннями, що утворюють склад закінченого злочину самі по собі, без додаткових об'єктивних ознак, на які вказано в ч. 1 ст. 149 КК України [2, с. 29].

Торгівля людьми – це сучасна форма рабства, яка супроводжується найжорстокішими порушеннями прав людини. В результаті цього злочину особа з особистості перетворюється в об'єкт маніпулювання, в річ, яку можна продавати і купувати.

Існують певні групи підвищеного ризику та форм експлуатації людей. Під торгівлю з метою сексуальної експлуатації частіше за все підпадають молоді

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

жінки, особливо з низькою освітою; безробітні; особи, які займаються наданням платних сексуальних послуг; особи з низьким доходом; мігранти; діти, особливо з неблагополучних сімей та інтернатів. З метою трудової експлуатації (рабська праця) використовуються в більшості випадків чоловіки і жінки молодих і середніх віків, з низькою освітою; мігранти; безробітні особи без певного місця проживання; діти з неблагополучних сімей, діти-сироти. З метою жебрацтва експлуатуються діти з неблагополучних сімей і діти-сироти; інваліди; особи без певного місця проживання. З метою незаконного усиновлення / удочеріння у групі ризику знаходяться соціально незахищені сім'ї, сім'ї з низьким доходом; багатодітні сім'ї; матері-одиначки, в тому числі мігранти [6].

Сьогодні торгівля людьми – це проблема не лише окремої держави, адже вона зачіпає життя мільйонів людей практично в будь-якій країні світу, і яка позбавляє їх людської гідності. Це проблема глобального масштабу. Будучи одним з найганебніших злочинів в світі, торгівля людьми вводить в оману і перетворює в жертв жінок, чоловіків і дітей з усіх куточків світу і щодня змушує їх бути об'єктом експлуатації. Хоча найвідомішою формою торгівлі людьми є сексуальна експлуатація, сотні тисяч жертв стають також об'єктом торгівлі для цілей примусової праці, підневільної роботи в якості домашньої прислуги, дитячого жебрацтва або вилучення органів. Саме тому необхідно висвітлювати цю проблему, привертати до неї увагу громадськості, а державі і міжнародній спільності виробляти дієві механізми запобігання і протидії цьому явищу.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Куц В. М. Прокурорські засоби протидії торгівлі людьми: наук.-практ. посіб. / В. М. Куц, А. М. Орлеан; за ред. Г. П. Середи. – К.: Варта, 2007. – 168 с.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – №32. – стор. 270.
4. Закон України «Про протидію торгівлі людьми» від 20 вересня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – №19-20. – стор. 817.
5. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
6. Торговля людьми – рабство ХХІ века / Международная биржа труда для трудовых мигрантов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gastrobaiter.com/ru/aktualnye-stati/torgovlia-ludmi.html>.

Підручний Степан Іванович,
начальник відділу у справах іноземців,
осіб без громадянства та протидії нелегальній міграції
УДМС України в Київській області
Коцинець Віктор Васильович,
кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри
юридичної психології та прокурорської етики
Національної академії прокуратури України,
м. Київ

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ (на прикладі УДМС України в Київській області)

На тлі світової міграційної кризи минулих років (лише за офіційними даними протягом 2015 року до країн Європи прибули нелегально понад 1 мільйон нелегальних мігрантів із країн Східної Азії та Африки), питання протидії нелегальній міграції в Україні є одним із пріоритетних у діяльності центральних органів виконавчої влади, силових структур та органів місцевого самоврядування. Міграційна криза кидає виклики урядам країн Європи та України.

За своїм географічним розташуванням Україна знаходиться на перетині шляхів та потоків нелегальної міграції із країн Східної Азії та Африканського континенту до Європейського Союзу. Частина потоків нелегальної міграції пролягають від східного кордону України до західної частини України, яка суміжна із кордонами країн Європейського Союзу.

Після ліквідації у 2011 році міліції міграційного контролю, під час створення Державної міграційної служби України, утворився певний вакуум у роботі на напрямі протидії нелегальній міграції та торгівлі людьми.

Фактично ж, лише починаючи з 2013 року, Державна міграційна служба України, як новостворений орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері міграції, через свої територіальні органи і підрозділи розпочала роботу по проведенню заходів щодо протидії нелегальній міграції та виявленню порушників міграційного законодавства.

У другій декаді 2014 року, напрямок службової діяльності по протидії нелегальній міграції було визначено одним із пріоритетних у діяльності Державної міграційної служби України. В територіальних органах Служби було розпочато певну реорганізацію. В межах наявних штатних розписів, в деяких територіальних органах Державної міграційної служби України розпочали функціонування профільні структурні підрозділи по протидії нелегальній міграції.

В Управлінні Державної міграційної служби України в Київській області на початку 2015 року було утворено Сектор по протидії нелегальній міграції, який увійшов до складу Відділу у справах іноземців, осіб без громадянства та протидії нелегальній міграції як самостійний структурний підрозділ. Власне,

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

основними завданням новоствореного підрозділу і було визначено організацію службової діяльності Управління та його територіальних підрозділів на напрямі по протидії нелегальній міграції.

З моменту створення зазначеного структурного підрозділу, суттєво покращились показники роботи УДМС України в Київській області на напрямі службової діяльності по протидії нелегальній міграції на території Київської області. Як приклад, вважаємо за необхідне навести до уваги статистичну інформацію за 2015 рік. Так, протягом 2015 року на території Київської області було виявлено 282 нелегальні мігранти, прийнято 203 рішення про примусове повернення, стосовно 46 іноземців судами в Київській області винесено постанови про примусове видворення, 25 нелегальних мігрантів були видворені з території України, 39 іноземців були розміщені до Чернігівського пункту тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають на території України. Стосовно 161 іноземця прийняті рішення про заборону в'їзду в Україну терміном на 3 роки, 38 іноземцям скорочено термін перебування в Україні за порушення правил перебування іноземців та осіб без громадянства на території України. За порушення правил перебування на території України до адміністративної відповідальності було притягнуто 1 084 іноземця за ст. 203 КУпАП, за ст. 204 КУпАП було притягнуто 10 суб'єктів господарювання, які працевлаштовували іноземців без відповідних дозвільних документів, за ст. 205 КУпАП було притягнуто 236 осіб, які порушили порядок надання житла іноземцям та особам без громадянства, за ст. 206 КУпАП було притягнуто до відповідальності 8 громадян, які надавали транспортні засоби іноземцям, займались транспортуванням нелегальних мігрантів, надавали інші пільги тощо.

Вже в 2016 році за ініціативою УДМС України в Київській області районними судами Київської області винесено 4 постанови про примусове видворення нелегальних мігрантів з України, всі 4 іноземці були поміщені до Чернігівського пункту тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають на території України. З початку 2016 року видворено з території України 8 нелегальних мігрантів. Станом на 1 березня 2016 року в Чернігівському ПТПІ утримуються 19 іноземців, які були розміщені співробітниками Сектору по протидії нелегальній міграції УДМС України в Київській області. Стосовно зазначених іноземців проводяться заходи з ідентифікації, отримання документів на повернення в країну походження для завершення процедури примусового видворення.

Якщо взяти до уваги практичний аспект протидії нелегальній міграції та торгівлі людьми, слід звернути увагу на проблеми законодавства України, яким регулюється даний напрямок службової діяльності.

Так, наприклад, адміністративні позови про примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають на території, відповідно до вимог статті 183-5 Кодексу адміністративного судочинства України, розглядаються судами на протязі 5 днів з моменту

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

надходження позову до суду. В той же час, відповідно до вимог ст. 263 Кодексу України про адміністративні правопорушення, адміністративне затримання іноземців або осіб без громадянства не може перевищувати 72 години при роботі зі справами про примусове видворення. Таким чином, при роботі зі справами про примусове видворення, необхідно враховувати зазначену вище правову колізію. З метою приведення у відповідність норм законодавства, Державна міграційна служба України, в межах компетенції, вийшла із пропозиціями щодо внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України в частині термінів розгляду справ про примусове видворення, адміністративного затримання тощо. Наразі, відповідні законопроекти успішно проходять процедуру парламентських слухань та найближчим часом будуть внесені відповідні зміни до законодавства.

Також слід звернути увагу на забезпечення людськими ресурсами для роботи на даному напрямі. Наприклад, в УДМС України в Київській області до складу Сектору по протидії нелегальній міграції входять 3 державних службовця, і в кожному територіальному підрозділі закріплено 1 працівника за даним напрямком роботи. В той же час, в територіальних підрозділах УДМС України в Київській області співробітники, за якими закріплено даний напрямок службової діяльності, паралельно задіяні і на інших напрямках (реєстрація місця проживання, робота зі справами про громадянство, оформлення дозволів на імміграцію в Україну тощо), що, в свою чергу, ускладнює належне виконання роботи по протидії нелегальній міграції через брак робочого часу. Як наслідок, керівництвом Державної міграційної служби України наприкінці 2015 року було прийняте рішення щодо розширення штатної чисельності працівників, які відповідатимуть за даний напрямок службової діяльності в територіальних органах і підрозділах Служби. Наразі зазначене питання перебуває на розгляді профільних міністерств і відомств і має перспективи якнайшвидшого вирішення з позитивним результатом. Збільшення штатної чисельності працівників, відповідальних за напрямок службової діяльності по протидії нелегальній міграції дозволить надати адекватну відповідь проблемі нелегальної міграції в межах не лише Київської області, а й України в цілому.

Політова Анна Сергіївна,
кандидат юридичних наук,
заступник начальника відділу організації наукової роботи
Донецького юридичного інституту МВС України,
м. Кривий Ріг

ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ

Торгівля людьми – це реальність нашого часу. Незважаючи на те, що рабство було скасовано понад 200 років тому, сучасність поновила у житті подібні до нього інститути. Щороку близько 4,5 млн. чоловіків, жінок і дітей купуються, продаються, переміщуються та утримуються проти їх волі в умовах, подібних до рабства. Торгівля людьми, поряд із торгівлею зброєю та наркотичними засобами, за оцінками експертів, є однією із найприбутковіших сфер діяльності організованої злочинності. Вона є міжнародним злочином, що поширюється та поглиблюється в тих державах, які є слабшими за економічним і соціальним розвитком населення. Тому для України сьогодні така проблема створює загрозу безпеці людині, суспільства та відповідно національній безпеці в цілому.

Україна є країною походження, транзиту та призначення торгівлі чоловіками, жінками та дітьми. Останніми роками зростає також і проблема внутрішньої торгівлі людьми. За даними дослідження, проведеного на замовлення Міжнародної Організації Міграції (далі – МОМ), понад 160 000 українців постраждали від торгівлі людьми з 1991 року, що робить Україну одним з найбільших «постачальників» підневільної робочої сили в Європі [1].

Проблемою протидії торгівлі людьми активно займаються науковці. Так, зокрема, у кримінально-правовому та кримінологічному аспектах торгівля людьми досліджувалася у межах дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, зокрема, В. О. Іващенко «Кримінологічні та кримінально-правові аспекти боротьби з торгівлею жінками та дітьми» (м. Київ, 2000 рік), В. А. Козак «Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми (аналіз складу злочину)» (м. Харків, 2003 рік), Я. Г. Лизогубом «Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми або іншу незаконну угоду щодо передачі людини: порівняльно-правове дослідження» (м. Київ, 2003 рік), А. М. Орлеаном «Соціальна обумовленість криміналізації та кримінально-правова характеристика торгівлі людьми» (м. Харків, 2003 рік), В. М. Підгородинським «Відповідальність за торгівлю людьми за кримінальним законодавством України» (м. Одеса, 2005 рік), Д. О. Негодченко «Кримінальна відповідальність за торгівлю людьми в Україні та інших країнах: порівняльно-правовий аналіз» (м. Харків, 2011 рік), Ю. В. Раковською «Соціально-правова природа та детермінація торгівлі людьми: кримінологічне дослідження»

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

(м. Одеса, 2011 рік). Але, не дивлячись на значну розробку цієї проблеми, протидія торгівлі людьми залишається актуальною і сьогодні.

Слід відзначити, що досить повної офіційної статистики, яка б дозволила оцінити реальні масштаби торгівлі людьми в Україні немає. Найвні статистичні дані МВС України вказують на невелику кількість вчинених злочинів на території України і з кожним роком їх вноситься до Єдиного реєстру досудового розслідування менше. Це підтверджується і статистичними даними, наведені МОМ.

Таблиця 1.

Кількість злочинів, що були зареєстровані МВС України та кількість кримінальних справ з винесенням вироку судами України за ст. 149 (раніше ст. 124-1 КК України) протягом 1998-2015 рр.

Рік	1998-2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Кількість злочинів	169	289	269	415	376	359	322	279	257	197	162	130	109	92
Кількість вироків ¹ (ст. 149)	10	29	62	86	75	83	69	71	85	106	96	64	29	2

Окрім наведеної вище причини, також серйозною перешкодою статистичного обліку вчинених злочинів виступає їх висока латентність. Однією із причин високої латентності торгівлі людьми є небажання потерпілих звертатися за допомогою до правоохоронних органів. Як свідчить аналіз ситуації щодо дотримання прав людини, проведений Асоціацією українських моніторингів з дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів, в Україні щороку жертвами торгівлі людьми стають понад 30 тис. громадян. Соціально-економічна ситуація в нашій країні та безробіття призвели до зниження життєвого рівня значної частини населення, створили умови для збагачення тіншових ділків та шахраїв, які організували кримінальний бізнес, що полягає у заволодінні обманним шляхом грошима громадян під виглядом їх працевлаштування на низькокваліфікованих роботах за кордоном, налагодженні каналів торгівлі людьми (перш за все, жінками та дітьми). Торгівля людьми набирає щоразу ширших масштабів і дедалі більше жорстоких форм. Це злочинний бізнес, який посідає третє місце за рівнем прибутковості, поступаючись лише торгівлі зброєю та наркотиками. За останнє 10-річчя з нашої Батьківщини було вивезено близько півмільйона жінок. Нинішня економічна криза, яка поглинула Україну може стрімко змінити статистику кількості постраждалих від торгівлі людьми у бік зростання [2, с. 163].

¹ Станом на 31 грудня 2013 року

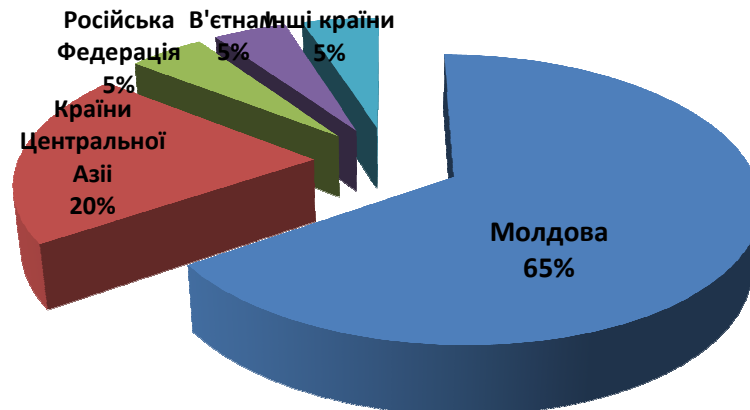
ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Протягом 2003-2015 років основними країнами призначення для громадян України, які постраждали від торгівлі людьми, були Молдова, Російська Федерація, Киргизстан, Узбекистан, Казахстан, Білорусь, Грузія, Словаччина, Чехія [1].

Таблиця 2.

Україна як країна транзиту та призначення
(2003 р. – червень 2015 р.)

М. Г. Вербенський виділяє такі загальні тенденції транснаціональних злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми в Україні: потерпілими від торгівлі людьми стають як жінки, так і чоловіки; усе менше жінок у віці до 35 років, а більше молодих – 15-19 років вивозяться для роботи у секс-індустрії, що свідчить про тенденції до омолодження секс-бізнесу і дитячого рабства. Торговці висувають більше вимог до «якості товару»; все більше з'являється потерпілих від торгівлі людьми, які використовувалися не в секс-бізнесі, а примусово експлуатувалися в домашньому господарстві, у напівлегальних та нелегальних мануфактурах та фабриках, вік жертв становить 30-50 років; нові місця пошуку «живого товару». Торговці переходять до вербування у сільську місцевість; більш завуальованим та законспірованим є вербування. Вербувальники беруть на себе більше роботи: вони знаходять людей, самостійно оформляють їм документи, самі перевозять їх через кордон і передають до рук покупців за кордоном, одержуючи відразу гроші. Раніше вербувальники лише набирали людей і оформляли документи – подальші функції виконували інші злочинці. У такій ситуації вербувальники часто не одержували обіцяні їм гроші; поширюється внутрішня торгівля з метою втягнення до порнобізнесу та проституції дітей, в тому числі на замовлення іноземців. Дедалі розгортається і збільшується прибутковість дитячої порнографії через мережі Інтернет; змінюються форми торгівлі людьми, способи вербування, шляхи вивезення, з урахуванням механізмів злочинної конспірації, внаслідок чого зростають масштаби проблеми; підвищується латентність торгівлі людьми в Україні. Це є свідченням недостатньої

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

ефективності правової та організаційної протидії торгівлі людьми в Україні; поглиблюється рівень організованості торгівлі людьми; з'являються нові форми експлуатації людини, пов'язані з використанням її інтелектуальних можливостей [3, с.19].

Вивчення протидії торгівлі людьми в Україні було б поверховим без дослідження законодавства. Так, 21 вересня 2010 року Верховною Радою України була ратифікована Конвенція Ради Європи «Про заходи щодо протидії торгівлі людьми», яка застосовується до всіх форм торгівлі людьми, незалежно від того, національними чи транснаціональними вони є, пов'язані чи не пов'язані з організованою злочинністю. 20 вересня 2011 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про протидію торгівлю людьми», яким визначено організаційно-правові засади протидії торгівлі людьми, гарантії гендерної рівності, основні напрями державної політики та засади міжнародного співробітництва у цій сфері, повноваження органів виконавчої влади, порядок встановлення статусу осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та порядок надання допомоги таким особам.

Ще одним нормативно-правовим актом у сфері протидії торгівлі людьми є розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 № 1393-р «Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року», де передбачено також виконання заходів, спрямованих на протидію гендерному насильству, торгівлі людьми та рабству, створення ефективної системи протидії усім формам гендерного насильства, торгівлі людьми та рабства, надання якісної допомоги жертвам. Цікавим також є те, що відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 18.01.2012 р. № 29 «Про національного координатора у сфері протидії торгівлі людьми» визначено Міністерство соціальної політики національним координатором у сфері протидії торгівлі людьми.

Отже, не дивлячись на те, що в Україні робиться все можливе щодо протидії торгівлі людьми як сучасної форми рабства, сьогодні є нагальним подальше вдосконалення законодавства, форм і методів практичної діяльності правоохоронних органів та інших державних та міжнародних організацій. Серед питань, які потребують розв'язання: приведення законодавства у відповідність до Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, ратифікованою Україною 20.06.2012 р., а також підготовка кадрів для суду, прокуратури і поліції для розслідування злочинів цієї категорії.

Список використаних джерел

1. Протидія торгівлі людьми : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iom.org.ua/ua/protidiya-torgivli-lyudmi>.
2. Права людини в діяльності української міліції – 2010. – Київ-Харків: Права людини, 2010 – 276 с.

3. Вербенський М. Г. Кримінологічна характеристика транснаціональної організованої злочинності у сфері торгівлі людьми / М. Г. Вербенський // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2010. – Вип. 1. – С. 16-23.

Сайчін Олександр Сергійович,
*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри галузевого права
Херсонського державного університету,
м. Херсон*

ПОНЯТТЯ, МІЖНАРОДНЕ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОЇ МІГРАЦІЇ

Незаконна міграція є складовою частиною загальновідомого явища, що позначається терміном «міграція населення». Внаслідок цього їй притаманні два види властивостей. Перший – це загальні властивості. Вони характеризують будь-які види міграцій, наявні в її різновидах і структурних компонентах цих різновидів. Другий – це особливі властивості. Вони є похідними від загальних властивостей, однак, характеризують виключно незаконну міграцію, зокрема, визначають її місце в структурі міграційних процесів.

Таким чином, з'ясування сутності та місця незаконної міграції в структурі міграційних процесів безпосередньо залежить від розуміння міграції як соціально-правового явища, її структуризації, а також визначення завдань правового регулювання у даній сфері. Система актів, що містять нормативні основи протидії нелегальній міграції, маються у наступних актах:

1. Міжнародні договори й угоди.
2. Конституція України.
3. Закони України.
4. Постанови Верховної Ради України.
5. Акти Президента України.
6. Постанови Кабінету Міністрів України.
7. Акти центральних органів виконавчої влади.
8. Акти місцевих органів виконавчої влади [1].

Правову основу протидії незаконної міграції крім конституційних норм становлять Кримінальний кодекс (далі КК), Кримінальний процесуальний кодекс (далі КПК), Закони України «Про оперативно-розшукову діяльність» (далі ОРД), «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», «Про державний кордон України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про порядок виїзду та в'їзду в Україну громадян України», «Про протидію торгівлі людьми», а також Укази Президента України «Про додаткові заходи щодо зміцнення законності та правопорядку в Україні», «Програму інтеграції

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

України до Європейського Союзу», «Про Концепцію державної міграційної політики», постанови Кабінету Міністрів України «Положення про прикордонний режим», «Про затвердження Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України», «Про утворення Ради з питань трудової міграції громадян України при Кабінеті Міністрів України», «Про затвердження Державної програми щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015 роки» та інші.

Організаційно-правові способи реалізації прийнятих нормативних актів – це види діяльності організаційно-структурних формувань, практичні прийоми, операції, форми роботи, що ними використовуються для забезпечення законності.

Залежно від змісту, характеру, особливостей застосування, юридичних наслідків розрізняють такі способи забезпечення законності: а) контроль; б) нагляд; в) звернення до державних органів із заявами, пропозиціями, скаргами з питань забезпечення законності. Практика свідчить про те, що застосування перелічених способів є досить надійною гарантією забезпечення законності в управлінській діяльності держави.

Під правовими основами будь-якої діяльності треба розуміти систему державно-правових настанов (юридичних норм), що містяться в актах різної юридичної сили і визначають параметри належного поведіння суб'єктів цієї діяльності. Звідси випливає, що нормативну основу протидії незаконній міграції становить система юридичних норм, за допомогою яких держава протидіє даному явищу, визначає компетенцію і параметри діяльності суб'єктів цієї протидії.

Процес розробки політики правового регулювання міграційних процесів започатковано Декларацією про державний суверенітет України. Подальше становлення інституту міграційного права в Україні пов'язане з розробкою і прийняттям Верховною Радою України пакету законодавчих актів. У незалежній державі першим законодавчим актом з міграційних питань було прийнято Закон «Про громадянство України» від 8 жовтня 1991 року [4].

Нагадаємо, що термін «**міграція**» походить від латинського «migrate, migro», тобто переміщення, переселення. Наукова література та словники містять такі пояснення даного терміну:

- переселення, переміщення людей, етносів, їхніх частин або окремих представників, пов'язане із зміною постійного місця проживання або з поверненням до нього;
- переміщення, переселення населення всередині країни або з однієї країни до іншої;
- соціально-економічний і демографічний процес, що являє собою сукупність переміщень, які здійснюються людьми між країнами, районами, поселеннями;
- переміщення людей через територіальні межі або інші території із зміною місця проживання назавжди або на тривалий період часу;

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

- переселення, переміщення населення, всередині країни – внутрішні міграції населення, з однієї країни до іншої – зовнішні міграції населення: еміграція, імміграція;
- переміщення людей, зв'язане, як правило, із зміною місця проживання;
- переміщення людей, працівників, зв'язане, переважним чином, із зміною місця проживання та місця роботи;
- міграція людей є процесом їх переселення з метою облаштування та працевлаштування [5, 6].

Аналіз наведених точок зору свідчить, що в більшості випадків **під міграцією розуміється**: переміщення людей між країнами, адміністративно-територіальними утвореннями; поселення, пов'язане, здебільшого, з тимчасовою або постійною зміною проживання, роботи, чи влаштування життя. Основними **ознаками міграції** є: а) переміщення людей, переселення, пересування, тобто – процес; б) перетинання в процесі пересування державних або адміністративних меж територій; в) тимчасова або постійна зміна місця проживання або роботи; г) поліпшення соціально-економічного стану.

За законністю перебування міграція буває: **легальна та незаконна**.

Легальна міграція – це перетин міжнародних кордонів і перебування в країні на законних підставах. Такі мігранти в'їжджають до країни за наявності в'їзної візи або інших законних підстав, перебувають у країні протягом визначеного часу (за необхідності та наявності підстав термін перебування може бути продовжений).

Незаконна міграція характеризується тим, що її суб'єкти залишають країни постійного проживання і проникають на території інших держав без офіційного дозволу. Питання державно-правового контролю здійснює СБУ [3].

Поява та поширення незаконної міграції зумовили зацікавленість з боку політиків, учених-юристів, представників засобів масової інформації, широких кіл громадськості. Термін «незаконна міграція» почали активно використовувати в нормативних матеріалах, наукових публікаціях, аналітичних матеріалах, публіцистичних виданнях, науково-популярній літературі, газетах, журналах та інших засобах масової інформації, на симпозиумах, конференціях, «круглих столах».

Незаконною (незаконною) міграцією є незаконне переміщення через державний кордон, тобто поза пунктами пропуску або з приховуванням від прикордонного та митного контролю, при використанні підроблених документів, візи (або без візи), самотійно чи за допомогою третіх осіб, а також проживання на території країни без належного дозволу компетентних державних органів.

Усвідомлення сутності незаконної міграції не можливе без з'ясування її місця в структурі міграційних процесів. Дослідження зовнішньої і внутрішньої міграцій (класифікація за територіальною ознакою) свідчать, що незаконна міграція існує лише як частина зовнішньої міграції.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Незаконна міграція має вагомe значення у структурі міграційних потоків. Вона є соціально небезпечним, шкідливим, протизаконним явищем, яке реально загрожує економічним інтересам і громадській безпеці держави. Така міграція є однією з причин зростання злочинності, поширення небезпечних захворювань, розвитку підпільного ринку праці, виникнення напруженості у відносинах між державами.

Список використаних джерел

1. Конституція України. К.: «Феміда». – 1996.
2. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадянам України» від 21 січня 1994 року, № 3857 – XII.
3. Закон України «Про Службу безпеки України» від 25 квітня 1992 року, № 2229-XII.
4. Закон України «Про громадянство України» від 8 жовтня 1991 року, №1986-XI.
5. Саїнчин О. С. Методика розкриття незаконного переправлення осіб через державний кодон України (криміналістичні та оперативно-розшукові аспекти). // Монографія. Одеса «Фенікс». 2008. – С. 364.
6. Саїнчин О. С. Протидія незаконної міграції в Україні (кримінологічні, криміналістичні та оперативно-розшукові аспекти). // Монографія. Херсон. – 2016. – С.465.

Соловій Ярослав Іванович,

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права та процесу Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ

НЕЛЕГАЛЬНІ МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

Нелегальна міграція є однією із найбільш конфліктно-глобалізаційних проблем сучасних міжнародних міграційних процесів. Тож серед багатьох інших нагальних завдань, що нині стоять перед державами та міжнародною спільнотою, помітну роль відіграє необхідність виявлення ступеню впливу нелегальних міграційних процесів на стан національної безпеки держави, а також потреба у координації зусиль щодо вироблення таких міжнародних та національних правових норм, котрі б дозволили надійно запобігти нелегальній міграції шляхом узгодження підходів усіх держав до модернізації та оптимізації засобів подолання цього загрозливого явища.

Для України, яка лише з часу здобуття незалежності включилася у загальносвітові міграційні процеси, протидія нелегальним міграційним процесам є актуальною проблемою. Уже перші кроки в цьому напрямі

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

визначили коло питань, що потребують особливої уваги. Одним із нагальніших серед них є протидія нелегальній міграції, що має стійку тенденцію до зростання, викликаючи відчуття занепокоєння внаслідок прямого зв'язку між ним і погіршенням криміногенної ситуації в державі [10, с. 57].

Дослідження міграційних процесів, які проводились українськими науковцями, зокрема Ю. Римаренком, Н. Мироненком, А. Мацком, Н. Нижник, свідчать про те, що це явище має суттєвий вплив на стан злочинності, громадського порядку та громадської безпеки. Воно сприяє розвитку наркобізнесу, торгівлі зброєю, проституції тощо [8, с. 82].

Проблему нелегальної міграції потрібно розглядати у площині такого глобального явища, як міжнародна міграція. Дослідження цієї проблеми слід здійснювати у трьох напрямках: міжнародному, європейському та національному, але з урахуванням тих політичних, економічних, соціальних, інтеграційних процесів, які притаманні міжнародним відносинам на сучасному етапі розвитку світової спільноти [10, с. 56]. Тобто, нелегальна міграція є проблемою як національного, так і міжнародного характеру, з чого випливає необхідність її регулювання і на універсальному правовому рівні. Нормативно-правове регулювання процесів нелегальної міграції на універсальному рівні було здійснено шляхом прийняття резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15.11.2000 р. Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють (Протоколу про попередження та припинення торгівлі людьми, насамперед жінками і дітьми, та покарання за неї, Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю). Зазначена Конвенція підписана від імені України в м. Палермо 12 грудня 2000 р. Протокол підписаний від імені України в м. Нью-Йорку 15 листопада 2001 р [10, с. 55-58].

Очевидно, міжнародні міграційні процеси, будучи супровідним явищем глобалізації, ще більше посиляться. Зрозуміло, що міграційна політика не може проводитися тільки в рамках однієї країни, а вимагає налагодження двостороннього, багатостороннього і міжнародного співробітництва. Вже зараз з метою підвищення ефективності боротьби з організованою злочинністю і нелегальною міграцією між правоохоронними органами України та зарубіжних держав підписано 59 договірних документів, діють 13 багатосторонніх, 37 – двосторонніх, 30 – міжвідомчих і 7 – урядових угод [10, с. 57].

Проблема надмірного припливу нелегальних мігрантів може стати загрозою національній безпеці. На жаль, суттєвість цієї проблеми поки що не усвідомлено в Україні повною мірою. Як зазначають експерти, – поширення, насамперед в середовищі нелегальних мігрантів, кримінальних відносин, у свою чергу, може жити ксенофобські настрої серед частини представників титульної нації [2].

Простежити зв'язок між міграцією і пов'язаними з нею явищами, з одного боку, і злочинністю – з другого, можна на двох рівнях.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Перший рівень характеризує цей зв'язок у загальному вигляді і стосується міграції та злочинності в цілому. На цьому рівні можна розглянути зміни, що відбуваються в результаті міграції у соціально-демографічній структурі країни чи окремого регіону, встановити їх вплив на злочинність та співвідношення даних про злочинність і міграцію.

Другий рівень стосується вивчення особи мігрантів і з'ясування конкретних чинників, що обумовлюють злочини з їх сторони [3, с. 73].

За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, станом на 1 грудня 2015 року у світі зареєстровано 19,5 млн. біженців та 38,2 млн. осіб, які були переміщені в межах своїх країн. Із них 1,3 млн. – це українці, які були змушені залишити свої домівки після анексії Криму та розгортання збройного конфлікту на сході України, і стали вимушеними переселенцями. За цим показником Україна посідає 9 місце у світі [5].

Якщо протягом 2010-2014 років було затримано 38 тис. нелегальних мігрантів, то тільки за перше півріччя 2013 року, прикриваючись погано складеними легендами і підробленими паспортами, на територію України прибуло 11 577, а за аналогічний період 2014 року – понад 12 418 нелегальних мігрантів [1].

Державна прикордонна служба України констатує збільшення кількості затриманих нелегальних мігрантів у 2,5 рази, порівняно з попереднім роком. Найбільше нелегалів виявлено на кордоні з Угорщиною – там кількість затриманих збільшилася у сім разів. Про це у грудні 2015 року на прес-конференції у Львові за підсумками першої спільної зустрічі керівників прикордонних відомств України та сусідніх країн – членів ЄС повідомив голова Державної прикордонної служби України Віктор Назаренко. «Ми боремося з цим як спільними зусиллями, так і індивідуально кожна країна. Провели п'ять спільних операцій за приблизно чотири місяці, затримали 1 327 мігрантів, не пропустили в Україну 4 300 осіб, які підозрювалися в намірах незаконно перетнути кордон з ЄС», – сказав він [2].

В загальному плані можна окреслити два основних напрямки, у яких простежується зв'язок міграції зі злочинністю.

Перший – вплив правових інститутів на міграцію, її характер, інтенсивність, форми тощо. Такого впливу на міграцію можна досягти шляхом прийняття відповідних правових актів, що регулюють порядок в'їзду в Україну, надання мігрантам відповідного статусу тощо.

Другий напрямок – це зворотній вплив міграційних процесів на всі характеристики злочинності. Приїзд певних груп мігрантів може призвести до збільшення числа злочинів у тій чи іншій місцевості. Виїзд мігрантів теж може супроводжуватися кримінологічним ефектом, але протилежного значення, оскільки сприяє скороченню злочинів за рахунок від'їзду тих, хто їх вчиняв.

Вплив мігрантів на рівень злочинності в країнах вселення може бути як прямим, так і побічним. Прямий вплив полягає в тому, що певна частина мігрантів в період адаптації вчиняє злочини. Це відображається за допомогою

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

показників, що характеризують частку злочинців-мігрантів у загальній кількості осіб, які вчинили злочини в даній країні.

Нині злочини іноземців і посягання проти них в Україні – явище досить поширене. Так, у 2013 році стосовно іноземців було скоєно 2 494 злочини. Протягом 2014 року іноземці вчинили в Україні 3 448 злочинів. Серед них: 52 вбивства, 18 зґвалтувань, 133 розбої, 51 тяжке тілесне ушкодження, 16 пограбувань, 742 крадіжки, 187 хуліганств, 72 шахрайські операції і безліч інших злочинів, від яких постраждали громадяни України та люди, що перебувають на її території.

Не відстають від них і особи без громадянства, які скоїли за цей же період 1 541 злочин, в тому числі 41 вбивство, 42 тілесних ушкодження, 11 зґвалтувань, 55 розбоїв, 107 хуліганств і 551 крадіжку. У 2013 році виявлено 3 334 особи, що вчинили злочини, а у 2014 році – 2 842 [1, с. 5]. Даних за 2015 рік на момент написання статті ще не оприлюднено, але впевнені, що тенденція до зростання зберігається.

В регіонах сформовані стійкі етнічні угруповання, які беруть під свій контроль той чи інший вид бізнесу, масова поява яких у всіх областях України змушує замислитися [12, с. 74–79].

Побічний вплив полягає в тому, що міграційні процеси іноді негативно відбиваються на соціально-демографічній ситуації в країні прибуття чи вселення. Мова йде про вплив на ті фактори, які, в свою чергу, зумовлюють вчинення злочинів як самими мігрантами, так і корінними громадянами. Перш за все, сюди відносяться матеріальні труднощі мігрантів, необлаштований побут, відсутність постійних джерел доходів, непристосованість до місцевих умов життя.

Говорячи про прямий і побічний вплив міграції на рівень злочинності, закономірно виникає запитання: які саме злочини відносити до числа тих, що вчинюються виключно нелегальними мігрантами? Дати однозначну відповідь на нього дуже важко. На жаль, в нинішньому вигляді важко співставити дані демографічної і кримінально-правової статистики щодо мігрантів.

Якщо раніше переміщення мігрантів відбувалося здебільшого по Півночі України, то від початку військових дій на Сході основний потік іде через неконтрольовані ділянки кордону в Луганській та Донецькій областях.

Сучасний стан «прозорості» кордонів на сході та півночі і збереження кордону «радянського зразка» та заході не відповідають інтересам національної безпеки України. Це перетворює нашу державу на «фільтр» і «відстійник» міжнародної міграції. Запобігти цьому можна шляхом уніфікації режиму всіх кордонів України, зміст якої має зводитись до лібералізації південно-західних та розбудови північно-східних кордонів [13, с. 76].

Отже, нелегальна міграція в Україні є гострою проблемою, що впливає на стан правопорядку, економічну ситуацію, і на міжнародний імідж не тільки нашої держави, а й багатьох інших. Для України проблема нелегальної міграції цілком нова і її зростаюча тенденція викликає занепокоєння, оскільки вона

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

пов'язана з незаконними операціями та різними видами злочинності. Стрімкий розвиток та розширення географічних меж нелегальної імміграції пояснюється різноманітними факторами економічного та політичного характеру. Нелегальна міграція займає вагомий відсоток у структурі міграційних потоків. Вона є соціально небезпечним, шкідливим, протизаконним явищем, яке реально загрожує економічним інтересам і громадській безпеці нашої держави. Вона є однією з причин зростання злочинності, поширення небезпечних захворювань, розвитку підпільного ринку праці, виникнення напруженості у відносинах між багатьма державами.

Список використаних джерел

1. Аналітична довідка МВС України «Про виконання заходів боротьби з нелегальною міграцією в Україні за 2010–2014 рр.» – К., 2014. – 36 с.
2. Аналітична записка про стан протидії тіншовим міграційним потокам. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : нелегальні мігранти – Тиждень.ua [tyzhden.ua/Tag/нелегальні мігранти](http://tyzhden.ua/Tag/нелегальні_мігранти).
3. Бузницький Ю. Проблеми нелегальної міграції в Україні / Ю. Бузницький // Проблеми теорії і практики державного управління і місцевого самоврядування. – К., 2006. – С. 73–76.
4. Довідка «Міграційні процеси в Україні та їх вплив на стан правопорядку в містах, проблеми обліку громадян». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : infolight.org.ua/maps/migraciyni-procesi-v-ukrayini-u-2013-roci.
5. Довідка ООН: кількість біженців та переселенців зростає – ВВС. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/.../150619_un_refugees_ukraine_](http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/.../150619_un_refugees_ukraine_).
6. Міграційна статистика в Україні та шляхи її удосконалення. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.niss.gov.ua/articles/1694/.
7. Новік В. Державна політика врегулювання міграції в зарубіжних країнах / В. Новік // Біженці та міграція: Український часопис права і політики. – Т. II. – Ч. 1. – К., 2011. – С. 16–24.
8. Олефір В. Протидія нелегальній міграції як форма забезпечення громадського порядку / В. Олефір // Право України. – 2005. – №1. – С. 82-85.
9. Сисюк Л. П. «Проблема нелегальної міграції в Україні та в світі». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ukr.vipreshebnik.ru/.../4516-problema-nelegalnoji-migratsiji-v-ukrajini-ta-v- sviti.html.
10. Степаненко В. Нормативно-правове забезпечення боротьби з нелегальною міграцією в Україні / В. Степаненко // Право України. – 2006. – №7. – С. 55-58.
11. Указ Президента України від 6 квітня 2011 року N 405/2011 «Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/-2011-p.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

12. Цісецький О. Є. Нелегальна міграція в Україну і заходи щодо її припинення / О. Є. Цісецький // Актуальні проблеми розвитку економіки України в перехідний період до ринку. – Ч. II. – Тернопіль, 2006. – С. 74-76.
13. Черняк Є. О. Поняття «золотого мігранта» в контексті державного регулювання міжнародної міграції робочої сили / Є. О. Черняк // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2013. – №10(199). – С. 76-80.

Хижняк Євген Сергійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри криміналістики
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
м. Одеса

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ СТАТЕВИХ ЗЛОЧИНІВ ЩОДО МАЛОЛІТНІХ

Початковий етап розслідування статевих злочинів щодо малолітніх, характеризується необхідністю прийняття швидких, узгоджених дій. Дані обставини вимагають від органів, що проводять досудове розслідування, тісної взаємодії з оперативними підрозділами, завданнями якої є виявлення та розслідування злочину, а також збір і, оцінка доказової інформації, призначеної для викриття винного [1, с. 58]. У цьому зв'язку одним з центральних питань розслідування статевих злочинів щодо малолітніх стає організація розслідування.

Особливістю організації розслідування статевих злочинів щодо малолітніх, є необхідність докладання максимальних зусиль, спрямованих на виявлення і розслідування злочину протягом перших 2-3 днів після отримання повідомлення про його вчинення. Такий короткий термін обумовлений природними процесами знищення окремих слідів статевих злочинів щодо малолітніх, які необхідно виявити і зафіксувати до їх зникнення. У цих умовах від слідчого вимагається чітка організованість дій, найбільш ефективна розстановка наявних у розпорядженні сил і засобів. Все це потрібно для того, щоб виявити і вилучити з місця події максимальну кількість слідів, вилучити докази у потерпілої і підозрюваного, встановити і допитати очевидців злочину.

У ситуації, коли статевий злочин щодо малолітнього вчинено невідомою особою, завданням слідчого є створення умов для розшуку злочинця, організація переслідування по «гарячих слідах», огляд місця події з залученням необхідних фахівців.

При вчиненні статевих злочинів щодо малолітнього знайомою особою діяльність слідчого зводиться до організації перевірки повідомлення про злочин, виявлення, фіксації та вилучення матеріальних слідів.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

У ситуації, коли потерпіла знайома з одним з учасників групового статевого злочину, основний акцент діяльності слідчого робиться на організації оперативних заходів та слідчих (розшукових) дій, спрямованих на виявлення всіх співучасників злочину, з'ясування ролі кожного в учиненні статевого злочину щодо малолітнього.

Напрямами організації розслідування, коли статевий злочин учинено особою, з якою потерпіла познайомилася безпосередньо перед вчиненням злочину, є оптимальне використання вже відомих даних про злочинця для якнайшвидшого встановлення його особи і затримання.

Однією з форм організації розслідування є планування провадження як окремих слідчих (розшукових) дій, так і всього розслідування. Планування вносить в діяльність слідчого організованість, упорядкованість і цілеспрямованість, необхідні для швидкого, повного і всебічного здійснення кримінального провадження [2, с. 151]. Складання плану розслідування являє собою діяльність слідчого по передбаченню майбутньої роботи, її організаційного забезпечення, оптимального розподілу сил і засобів.

Список використаних джерел

1. Ищенко Е. П. Особенности взаимодействия на первоначальном этапе расследования [Текст] / Е. П. Ищенко // Вопросы взаимодействия следователя и других участников расследования преступлений. – Свердловск, 1984. – С. 58.
2. Каневский Л. Л. Криминалистические проблемы расследования и профилактики преступлений несовершеннолетних [Текст] / Л. Л. Каневский. – Красноярск : Изд-во Краснояр. ун-та, 1991. – 228 с.

Хом'як Катерина Анатоліївна,
викладач Тернопільського національного
економічного університету,
м. Тернопіль

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Торгівля людьми існує впродовж багатьох століть і є одним із найбрутальніших та масових порушень прав і свобод людини. Дана діяльність являє собою кримінальний промисел, який дає можливість отримати надприбутки, внаслідок чого завжди має транснаціональний характер і створює не тільки потенційні, але й реальні загрози національній безпеці нашої держави, суттєво впливаючи на міграційні, демографічні, соціальні та інші процеси. Потреба протидії торгівлі людьми в Україні обумовлена тенденціями щодо збільшення масштабів протиправного явища та появою нових загроз. Тому, неабиякої актуальності набуває дослідження механізму реалізації державної політики України у сфері протидії торгівлі людьми.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

У щорічній Доповіді, яку оприлюднює Державний департамент Сполучених Штатів Америки щодо стану торгівлі людьми [1], Україна у 2015 році посідає 2 рівень (контрольний список другої групи). Віднесення країни до цього рівня свідчить про те, що влада не повністю дотримується мінімальних стандартів щодо викорінення торгівлі людьми, однак, докладає для цього значних зусиль; абсолютне число жертв тяжких форм торгівлі є досить значним або значно збільшується; існує ненадання доказів нарощування зусиль по боротьбі з тяжкими формами торгівлі людьми в порівнянні з попереднім роком.

Відповідно до вищевказаної доповіді, Україна є джерелом торгівлі людьми, транзитною країною та, все частіше, країною-призначення для жінок, чоловіків і дітей, що піддаються сексуальній експлуатації та примусовій праці. Основними країнами призначення для громадян України, що стали жертвами торгівлі людьми є Росія, Польща, Чехія, Ірак, Іспанія, Туреччина, Кіпр, Португалія, Ізраїль, Італія, Об'єднані Арабські Емірати, Німеччина, Великобританія. Серед тих, хто експлуатується в Україні, значну кількість становлять громадяни Молдови, Киргизстану, Узбекистану, Пакистану та Азербайджану.

До основних форм експлуатації відносять наступні: експлуатація жінок, чоловіків та дітей шляхом рабської праці; секс індустрія; праця на вулиці (жебрацтво); трансплантації органів [2, с. 36]. Необхідно зауважити, що торгівля людьми, з метою сексуальної експлуатації є найбільш прибутковим видом такої діяльності, але найпоширенішою формою за кількістю постраждалих осіб є торгівля людьми з метою трудової експлуатації. Так, за даними Міжнародної організації з міграції в Україні з 2005 до 2015 року проглядається спадаюча тенденція щодо торгівлі людьми з метою сексуальної експлуатації, поряд із цим, слід відмітити, що показники експлуатації з метою примусової праці ситуація навпаки є зростаючими, окрім 2015 року, коли цей показник скоротився в 3 рази (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл постраждалих за формою експлуатації в Україні, 2005-2015 рр. [3]

Форма експлуатації	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Сексуальна	558	597	581	392	397	369	203	125	78	52	26
Трудова	232	320	503	404	337	612	574	761	829	825	265
Змішана	28	15	33	7	23	30	5	1	1	–	–
Жebraцтво	10	5	4	14	16	61	19	53	14	19	1

Однак, зауважимо, що реальні показники суттєво різняться з вищезазначеними. Суттєвою причиною такої ситуації є відсутність в Україні єдиної статистичної бази щодо кількості та категорій осіб, які постраждали від торгівлі людьми. А також те, що правоохоронні органи надають офіційні дані лише про ту кількість потерпілих, які були зареєстровані у ході розслідування

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

кримінальних проваджень, а не задокументовані випадки ними до уваги не беруться, що перешкоджає проведенню об'єктивної оцінки існуючої ситуації та унеможливорює прийняття ефективних рішень для протидії даному явищу.

Таким чином, підсумовуючи все викладене, стає очевидним, що в Україні є досить великий спектр проблем, пов'язаних з протидією та запобіганням торгівлі людьми або іншими незаконними угодами щодо людини. Тому вкрай важливо, щоб державна політика щодо протидії даній проблемі була результативною. Відтак, на нашу думку, ефективними напрямами з підвищення рівня протидії торгівлі людьми є: гармонізація чинного законодавства з протидії торгівлі людьми з міжнародними стандартами та іншими законами; виявлення та переслідування осіб, які вчиняють такі злочини або сприяють їх вчиненню; створення єдиної бази даних щодо обліку потерпілих осіб, нарощування масштабів роз'яснювально-виховної роботи щодо підвищення рівня обізнаності населення, превентивної роботи у сфері попередження торгівлі людьми [4, с. 124], посилення координації та співпраці правоохоронних органів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми з вітчизняними та міжнародними громадськими організаціями, посилення контролю на кордоні, проведення комплексних соціологічних досліджень з метою визначення причин та потреб потерпілих, підвищення ефективності заходів у сфері працевлаштування та гарантування соціального захисту.

Системна реалізація зазначених заходів дозволить мінімізувати кількість постраждалих від торгівлі людьми, зменшити збитки від торгівлі людьми та їх соціальних наслідків, удосконалити систему відновлення прав осіб, які постраждали від торгівлі людьми та надання комплексу послуг; удосконалити систему державного управління у сфері протидії торгівлі людьми за європейськими стандартами; організувати ефективну міжнародну співпрацю у двосторонньому та багатосторонньому форматах.

Список використаних джерел

1. Trafficking in persons report 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2015/>.
2. Петрова Г. Є. Міжнародна торгівля людьми: економічні причини / Г. Є. Петрова // Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. – 2012. – № 1. – С. 36–39.
3. Офіційний веб-портал Міжнародної організації з міграції в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stoptrafficking.org/view.statistics/>.
4. Пунда А. В. Основні напрями реалізації проекту стратегії протидії торгівлі людьми в Україні. / А. В. Пунда // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – №5. – С. 122-126.

Хряпінський Петро Васильович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права та кримінології
ДВНЗ «Національний гірничий університет»,
м. Дніпропетровськ

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ОСОБИСТОЇ ВОЛІ ЛЮДИНИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ ДЕЯКИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Використання звільнення від кримінальної відповідальності та покарання чи обов'язкового пом'якшення останнього активно використовується в зарубіжних країнах в арсеналі кримінально-правових заходів запобігання злочинам проти особистої волі людини. Так, в Кримінальному кодексі Голландії передбачено спеціальні види незастосування норм кримінального законодавства у випадку ст. 280 КК, що передбачає відповідальність за умисне надання притулку неповнолітньому, якого забрали чи він сам позбавився піклування, не застосовується, якщо особа діяла з метою доброзичливої допомоги неповнолітньому, своєчасно повідомила про місцезнаходження неповнолітньої особи і надала відповідну допомогу (ч. 3 ст. 280). Стаття 281 КК, що передбачає відповідальність за викрадення неповнолітньої особи жіночої статі проти волевиявлення її батьків чи опікунів, але з її згоди (ч. 1) чи викрадення дорослої жінки (ч. 2), не застосовується, якщо особа своєчасно повідомила про місцезнаходження неповнолітньої особи і надала відповідну допомогу [1]. Кримінальний кодекс ФРН передбачає декілька варіантів спеціального звільнення від покарання чи його пом'якшення. Факультативне пом'якшення або звільнення від покарання передбачено у випадках, якщо особа добровільно і суттєво сприяє припиненню подальшого існування злочинного об'єднання або вчиненню караного діяння, що відповідає цілям такого об'єднання (ч. 1 абз. 6 § 129); добровільно і своєчасно надала відому їй інформацію відповідному закладу і карані діяння, про які повідомлено можуть бути попереджені (ч. 2 абз. 6 § 129). Якщо ж особа, яка вчинила діяння, досягає свої мети з припинення існування такого об'єднання або ще досягається і без його зусиль, то така особа не карається. Своєрідним є заохочувальний припис § 314 а, що ставить у пряму залежність від кримінально-правового заохочення від соціальної корисності позитивної посткримінальної поведінки у разі вчинення злочинів проти суспільної безпеки. Так, згідно до абз. 1 і 2 § 314 а, у випадках § 307, абз. 1, і в § 309, абз. 2, якщо особа добровільно відмовиться від подальшого вчинення діяння або будь-яким іншим способом попередить небезпеку, або у випадках § 309, абз. 1, § 314, абз. 1, якщо особа добровільно відмовиться від подальшого вчинення діяння або будь-яким іншим способом попередить небезпеку, або у випадках а) §307, абз. 2, б) § 308, абз. 1 і 5, с) § 309, абз. 6, d) § 311, абз. 1, е) 312, абз. 1 і 6, №1, f) § 313 і у зв'язку з § 308, абз. 5, якщо особа добровільно

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

попередить небезпеку раніше, ніж буде завдано значної шкоди, то суд може звільнити особу від покарання чи пом'якшити його. У той же час, не карається той, хто у випадках а) § 307, абз. 4, б) § 308, абз. 6, в) § 311, абз. 3, г) § 312, абз. 6, №2, е) § 313, абз. 2 і у зв'язку з § 308, абз. 6 добровільно попередить небезпеку раніше, ніж буде завдано значної шкоди або у випадку § 310 добровільно відмовиться від подальшого вчинення діяння або будь-яким іншим способом попередить небезпеку. Якщо небезпека попереджається без участі особи, то досить її добровільних і наполегливих зусиль, спрямованих на досягнення цієї мети (абз. 4 § 314 а) [2].

Спеціальне пом'якшення, що визначається можливістю призначення в 3-4 рази меншого, від так би мовити, базового покарання, є національною особливістю застосування заохочувальних норм у Кримінальному кодексі Франції. Таке пом'якшення можливе, зокрема: якщо особа, яка незаконно затримала або позбавила свободи потерпілого добровільно звільняє його до витоку семи діб з дня фактичного захвату (абз. 3 ст. 224-1); якщо особа, яка у складі організованої банди або щодо декількох осіб незаконно затримала або позбавила свободи потерпілого (лих), добровільно звільнить його (іх) до витоку семи діб з дня фактичного захвату, за виключенням випадків коли потерпілий (лі) підверглися будь-якому посяганням на свою фізичну недоторканність (абз. 3 ст. 224-3); якщо особа, яка захопила заручника, добровільно звільнить його до витоку семи повних діб з дня фактичного захвату, без виконання вимог і умов (абз. 3 ст. 224-4) [3, с. 284].

У вітчизняній доктрині кримінального права висловлюються різні думки, щодо обмеження у часі добровільного звільнення потерпілого. Так, дехто з правників пропонує звільняти від кримінальної відповідальності тільки особу, яка добровільно звільнила потерпілого, якого вона утримувала в умовах неволі не більше 48 годин [4, с. 35]. Інші не бачать сенсу у будь-якому обмеженні в часі звільнення викраденої людини [5, с. 142]. Остання точка зору є більш прийнятною. Не можна обмежувати у часі позитивну посткримінальну поведінку при викраденні людини або захопленні заручників. Загальновідомо, що відразу після викрадення (захоплення) людей у злочинця (злочинної групи чи організації) існує значно більше рішучості та нахабства до потерпілих та незаконних вимог щодо їх звільнення. Тому, категоричне неприйняття добровільного звільнення заручників, наприклад, у перші 2-3 доби, з часом може змінитися на можливість або, навіть, неминучість такого звільнення. Якщо ж особа, яка захопила заручників або викрала людину, буде усвідомлювати, що 48 годин вже спливли і їй відрізані всі шляхи «поблажливого ставлення закону», не виключено, що вона, в стані розпачу і куражу, стане вчиняти щодо потерпілих тяжкі і особливо тяжкі насильницькі злочини (тяжкі тілесні ушкодження, зґвалтування, вбивства), а такого розвитку подій допустити не можна. Звільнення захопленої людини має бути добровільним, а не вимушеним. У разі вимушеного звільнення потерпілого та не заподіяння їм фізичної або іншої шкоди, на нашу думку, має розглядатися обставина, що пом'якшує

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

кримінальне покарання. Зазначені посткримінальні вчинки, дійсно, є свідченням остаточного каяття особи у вчиненому. Утім, вони не відбивають спрямованість цієї заохочувальної норми на добровільне припинення злочину і звільнення потерпілого.

На наш погляд, запровадження спеціального звільнення від кримінальної відповідальності має узгоджуватися із принципами заохочення, що прямо закріплюються у нормах цього інституту або безпосередньо з них випливають та наскрізь пронизують відповідний кримінально-правовий припис, якими виступають: правомірність, суспільна корисність, добровільність, доцільність, і своєчасність позитивної поведінки у кримінальному законодавстві. Першою й найголовнішою суспільно-корисною дією у комплексі позитивної посткримінальної поведінки має бути звільнення потерпілої особи. Оскільки саме особиста свобода людини виступає основним безпосереднім об'єктом таких злочинів незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146 КК), захоплення заручників (ст. 147 КК), підміна дитини (ст. 148 КК), торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини (ст. 149 КК) [12, 79-80], то й суспільно-корисна дія повинна відновлювати вільний стан особи. Звільнення потерпілої особи, насамперед, надає їй можливість за своїм власним розсудом визначати своє місцезнаходження, згідно вимог чинного законодавства та інших нормативних актів України. Другою, не менш важливою суспільно-корисною дією має стати остаточне припинення вчинення злочину. Обґрунтованою є позиція, що припинити злочинну діяльність можна лише у двох випадках якщо: 1) діяльність з торгівлі людьми вже мала місце і ще планувалося здійснювати її протягом певного часу і 2) торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини вже закінчилися, наприклад, за умови її одноразового характеру. Сприяння розкриттю злочину є логічним доповненням добровільного звільнення потерпілої особи та припинення злочинної діяльності. Сприяння розкриттю злочину полягає у повідомленні особою достовірних даних про те, хто є організатором чи керівником злочинної організації, якщо вони йому відомі, або керівником структурного підрозділу, який був безпосереднім начальником особи, яка робить заяву. Добровільність, як ознака позитивної посткримінальної поведінки, передбачає усвідомлення можливості успішного продовження торгівлі людьми або іншої незаконної угоди щодо людини. Вимушеність, скажімо, під загрозою реального викриття злочинної діяльності з торгівлі людьми або іншої незаконної угоди щодо людини, виключає звільнення від кримінальної відповідальності за досліджуваний злочин [6, с. 175].

За цими умовами норма про звільнення від кримінальної відповідальності у разі вчинення злочинів, передбачених ст.ст. 146, 147, 148 та 149 КК, могла б бути сформульована як універсальний припис у ч. 4 ст. 146 КК, наступного змісту: «4. Звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка вперше вчинила злочин передбачений ст.ст. 146, 147, 148 та 149 цього Кодексу, не поєднаних з насильством, небезпечним для життя або здоров'я потерпілої особи або таких, що спричинили тяжкі наслідки, якщо вона до притягнення до

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

кримінальної відповідальності добровільно звільнить потерпілу особу, припинить вчинення злочину та сприяє його розкриттю».

Список використаних джерел

1. Уголовный кодекс Голландии / Науч. ред. Б. В. Волженкин. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. – 510 с.
2. Уголовный кодекс ФРГ / Пер. с нем. и пред. А. В. Серебренникова. – М.: Изд-во «Зерцало», 2000. – 208 с.
3. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації: Монографія / М. І. Хавронюк. – К.: Юрисконсульт, 2006. – 1048 с.
4. Вельмезева-Марахтанова Е. Проблемы освобождения от уголовной ответственности за преступления против свободы личности / Е. Вельмезева-Марахтанова // Уголовное право. – 2008. – № 3. – С. 31-35.
5. Григор'єва М. Є. Звільнення від кримінальної відповідальності у злочинах проти особистої волі людини у зв'язку з дійовим каяттям // Злочини проти особистої волі людини: Збірн. мат. міжн. наук.-практ. сем. / М. Є. Григор'єва (Харків, 19-20 вересня 2000 р.) / Ред. кол. В. В. Сташис (гол. ред.) та ін. – Харків: Книжкове видавництво «Лествиця Марії», 2002. – С. 141-143.
6. Хряпінський П. В. Спеціальне звільнення від відповідальності у кримінальному праві та законодавстві України: Навчальний посібник / П. В. Хряпінський. – Запоріжжя: ЗНУ, 2010. – 270 с.

Чайковский Юрий Владимирович,
*кандидат юридических наук, доцент кафедры
международного права и международных отношений
Национального университета
«Одесская юридическая академия»,
г. Одесса*

ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЕ ПРАВОМ НЕЛЕГАЛЬНЫМИ МИГРАНТАМИ В ЦЕЛЯХ ЛЕГАЛИЗАЦИИ ПРЕБЫВАНИЯ: ОПЫТ ЕС

Исследование проблем нелегальной миграции чрезвычайно важно в настоящий период, когда государства-члены Европейского Союза охвачены миграционным кризисом. Нелегальная миграция – это въезд или пребывание на территории государства лица с нарушением законов государства пребывания, касающихся вопросов допуска иностранцев. Нелегальная миграция, как правило, определяется как внешняя, хотя в некоторых тоталитарных государствах (например, в СССР в 30-50-е годы), граждане лишены права менять место жительства, и, соответственно, при нарушении данного запрета являются внутренними нелегальными мигрантами. Кроме

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

того, она всегда связана с негативными последствиями для государства пребывания, поскольку никогда не может быть запланированной, и влечет за собой риски использования поддельных документов, предоставления неправдивых личных данных, усложняющих идентификацию иностранца и т.д. Любые статистические данные о количестве нелегальных мигрантов имеют высокий процент погрешности, поскольку практически отсутствует возможность использования классических методов сбора данных. Важным показателем, иллюстрирующим масштаб нелегальной миграции, являются цифры, касающиеся легализации иностранцев, в порядке миграционной амнистии или других правовых механизмов регулирования их положения.

Определение нелегального мигранта включает в себя в себя как иностранцев, которые незаконно въехали и пребывали далее незаконно, так и тех, чей въезд был законным, но затем они остались на территории государства без соответствующих разрешений. Зачастую термин «нелегал» используется и в отношении иностранца, который по общему правилу имеет право пребывания на территории государства, но его фактическая цель пребывания не соответствует задекларированной (например, имеет туристическую визу, но работает).

Отдельной категорией являются лица, которые пытаются пересечь границу другого государства без разрешения на въезд. Хотелось бы остановиться на данной группе лиц, которые при попадании на территорию иного государства пользуются лояльностью Конвенции ООН «О статусе беженцев» 1951 года [1], заявляя право на признание в качестве беженца. Конвенция обязывает ее участников принимать такие заявления и оказывать международную охрану лицу, просящему о предоставлении статуса беженца. И уже после этого Конвенция предоставляет право государству провести проверку на соответствие данного лица определению беженца.

Следует отметить, что государства очень осторожно и щепетильно относятся к данной категории лиц, проверяя изложенные в заявлении и на собеседовании с должностными лицами компетентного органа государства факты. Статистика показывает, что в более 70% случаях государства отказывают в предоставлении статуса беженца, поэтому зачастую лица, ищущие данный статус прибегают к злоупотреблениям, а иногда и фальсификации личных данных. К примеру, лицу откажут в предоставлении статуса, если в его государстве войной охвачена не вся территория страны, а только определенный регион и была возможность в рамках государственной территории укрыться от преследований по, скажем, политическим взглядам. Или государство сочтет бегство с территории государства гражданства исключительно в целях избежать выполнения воинской повинности (дезертирства). Поэтому, зная это, мигранты либо заведомо не планируют оставаться в государстве въезда, а только лишь затягивают время для дальнейшего вояжа в страны ЕС, пользуясь открытостью границ в рамках Шенгенской зоны (например, из Польши в Германию); либо заявляют иное,

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

нежели государство происхождения гражданство, ссылаясь на «потерю» документов, подтверждающих гражданство. Нелегальные мигранты ищут и находят пробелы в международном и национальном миграционном праве, а иногда европейский законодатель и судебный орган, к сожалению, сами подсказывают мигрантам пути злоупотребления правом.

Прежде всего, речь идет о некоторых актах ЕС и об относительно недавнем решении Суда Европейского Союза, касающегося защиты прав лиц, просящих статус беженца в связи с преследованием на почве своей гомосексуальности [2, 4, 5]. Итак, на основании Конвенции о статусе беженцев 1951 г. лица из-за пределов ЕС, которые боятся, что они будут подвергнуты преследованию по причине принадлежности к определенной социальной группе, могут просить в Европейском Союзе статус беженца.

В решении от 02 декабря 2014 г. [2] Суд ЕС указал, что в таких делах устные заявления, относящиеся к сексуальной ориентации лица, являются лишь отправной точкой в процессе экспертизы заявления и могут потребовать подтверждения при рассмотрении дела компетентным органом. Правила, согласно которым компетентные органы оценивают эти заявления и представляют доказательства в их поддержку, должны соответствовать праву ЕС. Т.е. национальные органы имеют право проводить слушания по оценке фактов и обстоятельств, связанных с сексуальной ориентацией заявителя о предоставлении убежища. Но такие слушания не могут касаться деталей сексуальных практик гомосексуалистов, потому что это противоречит Хартии основных прав ЕС [3], и в частности права на уважение частной и семейной жизни, а также человеческого достоинства.

Не может быть основанием для отказа в предоставлении статуса беженца также отсутствие открытого признания гомосексуальной ориентации. В случае если в государстве заявителя признание гомосексуальной ориентации является преступлением, за которое предусмотрено тюремное заключение, лицо может скрывать свою принадлежность. Криминализация гомосексуальности как таковой хоть и не является актом преследования по смыслу Конвенции 1951 г., но риск лишения свободы, который грозит гомосексуалисту и фактически применяется, должен рассматриваться как акт преследования. Тот факт, что применение санкций за гомосексуальные акты не является синонимом «преследование» по смыслу законодательства ЕС (в терминах Директивы о минимальных стандартах квалификации граждан третьих стран в качестве беженцев) означает, что факт преследования подлежат доказыванию.

В соответствии с п. 1 ст. 4 Директивы ЕС 2004/83 [4], государства-члены могут просить об оперативности предоставления информации, необходимой для обоснования заявления о международной защите. Неспособность заявителя о предоставлении убежища ответить на некоторые вопросы, которые относятся к личным вопросам о гомосексуальности не должны быть основанием для принятия компетентными органами решения о признании иммигранта неискренним или скрывающим факты. В связи с деликатным характером

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

информации, касающейся личной сферы, в том числе сексуальности, она не может быть основанием для утраты доверия к лицу, поскольку оно может не желать раскрывать интимные стороны жизни.

В вышеуказанном решении, Суд ЕС отметил, что сексуальная ориентация является характерной чертой человеческой личности и что лицо не может быть принуждено к отказу от ее проявления. Суд отметил, что требование от гомосексуалистов скрывать свою сексуальную ориентацию идет в разрез с признанием ее в качестве важного признака для личности человека. Суд указал, что национальные суды при принятии решений о предоставлении статуса беженца должны оценивать каждый случай индивидуально и решать, имело ли место преследование в стране происхождения таких беженцев.

Исходя из практики толерантного отношения к правам человека в Европейском Союзе и деликатности данной сферы человеческой личности, могут иметь и даже зачастую имеют место факты злоупотребления правом со стороны лиц, просящих статус беженца.

Так, исходя из практики предоставления статуса беженца в ЕС в 2015 году, лица, происхождением из всех стран, кроме Сирии, Эритреи и Ирака имеют на это не много шансов. Принимая данную статистику, уже в январе 2016 года лица, ищущие убежище в Германии внезапно массово заявили о своей гомосексуальной ориентации. В СМИ появилась даже информация об обустройстве в Берлине отдельного лагеря для лиц гомосексуальной ориентации, рассчитанного на 3,5 тысячи лиц [6]. Это есть ни что иное, как злоупотребление правом, и основания для данного злоупотребления, к сожалению, заложены самим правом ЕС и судебной практикой.

Список использованных источников

1. Конвенция о статусе беженцев от 28 июля 1951 г. // http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/refugees.shtml.
2. Решение Суда Европейского Союза от 02 декабря 2014 г. по связанным делам от C-148/13 до C-150/13 // <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30dde62cfa6280c4466b9627a26773d3ce54.e34KaxiLc3qMb40RchoSaxuSaNvo?text=&docid=169966&pageIndex=0&doclang=PL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=644117>.
3. Charter of Fundamental Rights of the European Union 7.12.2000 г. // http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf.
4. Директива Совета ЕС №2004/83/ЕС от 29 апреля 2004 г. Минимальные нормы, касающиеся условий признания статуса беженца или дополнительной охраны (ст. 4) // <http://evolutio.info/content/view/1036/175/>.
5. Директива Совета ЕС №2005/85/ЕС от 1 декабря 2005 г. Минимальные стандарты, касающиеся процедур предоставления и лишения статуса беженца в государствах-членах (ст. 13) // <http://evolutio.info/content/view/1035/175/>.
6. W Berlinie powstanie ośrodek dla imigrantów LGBT // <http://ndie.pl/w-berlinie-powstanie-osrodek-dla-imigrantow-lgbt/>.

Чумак Володимир Валентинович,
*кандидат юридичних наук, провідний науковий
співробітник відділу організації наукової роботи
Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Харків*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ (НА ПРИКЛАДІ КРАЇН БАЛТІЇ)

Торгівля людьми є однією з найжорстокіших форм порушення основних прав і свобод людини. Незалежно від виду експлуатаційної мети, торгівля людьми має тяжкі, а часом фатальні наслідки для постраждалих осіб. Злочин торгівлі людьми постійно еволюціонує услід за прагненнями злочинців отримати щонайвищі прибутки від експлуатації постраждалих та протистояти зусиллям правоохоронних органів з протидії їхній злочинній діяльності [1, с. 6].

Для України торгівля людьми в її сучасному розумінні постала наприкінці ХХ ст., зокрема після розпаду СРСР. Сукупність соціально-економічних умов, специфіка географічного положення та справжній «хаос» на українських кордонах призвели до того, що Україна перетворилася в країну-транзит «живого товару». Особливо загрозливих форм набула торгівля жінками та дітьми.

Проте, слід зазначити, що останнім часом намітились певні позитивні зрушення у ставленні до проблеми торгівлі людьми як пересічних громадян, так і представників владних структур. В Україні створено правову базу для боротьби з торгівлею людьми: КК України в ст. 149 встановлює відповідальність за цей вид злочину, розроблено урядову програму щодо запобігання торгівлі жінками і дітьми.

Водночас, масштаби та обсяги работоргівлі в нашій країні продовжують залишатись загрозливими. Однією з причин цього є вкрай складна соціально-економічна ситуація в Україні [2].

В умовах модернізації системи виконавчої влади України безумовним імперативом є урахування позитивного зарубіжного досвіду протидії торгівлі людьми. Особливий інтерес викликають особливості роботи органів внутрішніх справ у колишніх союзних республіках, які з проголошенням незалежності зазнали значних змін, в результаті чого вони наблизилися до європейських поліцейських систем. На сьогодні такі європейські країни, як Латвія, Литва та Естонія презентують найбільш оптимальні засоби та шляхи щодо протидії торгівлі людьми.

Тому, на наш погляд дослідження протидії торгівлі людьми у країнах Балтії є корисним, оскільки дозволяє запозичити позитивний зарубіжний досвід, який виправдав себе на практиці, а також врахувати ті чи інші негативні чинники, яких варто уникати.

Проблемам протидії торгівлі людьми та нормативно-правового

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

забезпечення цієї діяльності приділили увагу багато науковців і практиків, зокрема, О. М. Бандурка, В. Л. Грохольський, С. М. Гусаров, О. О. Дульський, К. Б. Левченко, Я. Г. Лизогуб, А. М. Орлеан, В. М. Підгородинський, О. В. Святун, І. В. Сервецький та багато інших.

В 2002 р. Сеймом Латвії були прийняті зміни в кримінальному Законі. Він був доповнений статтями 154.1. і 154.2., що визначають поняття торгівлі людьми та обумовлюють відповідальність за згадані дії. Ніколи раніше законодавство Латвії не стикалося зі згаданою проблемою і необхідністю визначити відповідальність за відповідні дії. Кримінальний Закон передбачає відповідальність і санкції за торгівлю людьми, обумовлюючи набагато більш важку відповідальність, якщо торгівля людьми здійснена щодо неповнолітніх або групою осіб за попередньою змовою, але сама важка відповідальність передбачена, якщо злочин викликав тяжкі наслідки або це зробила організована група.

Ст. 152 і 153 Кримінального Закону передбачають кримінальну відповідальність за незаконне позбавлення волі і викрадення людини. Сто п'ятдесят третя стаття КЗ регулює викрадення особи, що може проявитися як активними діями (використовуючи насильство і погрози), так і з обманом.

Наступна норма КЗ, яка частково збігається з торгівлею людьми, – статті 165.1, 165.2 і 165 які регулюють сутенерство.

Кримінальний кодекс Латвійської Республіки [3] в главі XV – Злочинні діяння проти волі, честі та гідності особи містить статтю 153 «Викрадення людини», яка передбачає кримінальну відповідальність за «Захоплення особи з використанням насильства, погроз або обману (викрадення особи) з метою помсти, з користі або з метою шантажу», – карається позбавленням волі до 10 років з конфіскацією майна або без такої. При скоєнні злочину повторно, відповідальність підвищується до 12 років позбавлення волі, а якщо злочин спричинив тяжкі наслідки – до 15.

Литва була першою з держав Балтії, яка в липні 1998 року прийняла закони, які передбачали кримінальну відповідальність за торгівлю людьми. Злочинцеві загрожує від чотирьох до восьми років тюремного ув'язнення.

Кримінальний кодекс Естонії містить статтю 1243. Незаконне позбавлення волі – (1) Незаконне позбавлення людини волі – карається штрафом, або арештом, або позбавленням волі на строк до одного року. (2) Те саме діяння, поєднане з застосуванням небезпечного для життя чи здоров'я насильства, – карається штрафом або позбавленням волі на строк до п'яти років.

Слід відмітити, що проаналізований позитивний досвід протидії торгівлі людьми в країнах Балтії заслуговує на увагу вітчизняних науковців та юристів-практиків, а деякі його елементи можуть бути запозичені з метою імплементації в національне законодавство та юридичну практику.

Підкреслимо, що у мовах складної обстановки та проведення в Україні антитерористичної операції вважаємо вкрай актуальним та необхідним

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

переглянути засоби та шляхи протидії торгівлі людьми із урахуванням досвіду держав-членів Європейського союзу.

Список використаних джерел

1. Україна як країна призначення для торгівлі людьми. Матеріали для практичного використання працівниками прикордонної служби, правоохоронних органів та суддями / Васильєва М. О., Касько В. В., Орлеан А. М., Пустова О. В. – К. : Фенікс, 2012. – 120 с.
2. Гужвенко Т. Ю. Протидія торгівлі людьми. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.sspu.sumy.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=521.
3. Уголовный кодекс Таиланда. – СПб: Издательство «Юридический центр Пресс», 2005.
4. Момоток Т. П. Протидія торгівлі людьми на сучасному етапі розвитку цивілізації. – Черкаси: ЧОІПОПП, 2010. – 60 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://library.ippro.com.ua/attachments/article/249/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B4%D1%96%D1%8F%20%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B2%D0%BB%D1%96%20%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D1%8C%D0%BC%D0%B8d.pdf>.

***Шевченко Олена Станіславівна,**
здобувач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
науковий співробітник відділу організації
науково-дослідної роботи Національної
академії внутрішніх справ,
м. Київ*

ЗУПИНЕННЯ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ, ЩО ПІДТОЧУЄ НАЦІОНАЛЬНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВИ, ЯК УМОВА ПОБУДОВИ СОЛІДАРНОЇ УКРАЇНИ

Міжнародний досвід свідчить, що в останні роки нелегальна міграція стала помітним соціальним явищем, вийшла за межі окремих держав і являє собою серйозну політико-правову проблему. Серед таких держав опинилась Україна. Тривала відірваність від загальносвітового досвіду, зачатковий розвиток засад міграційного права, повільне становлення відповідних державних і недержавних інституцій і, як слідство, неспроможність ефективно протидіяти нелегальній міграції, забезпечили Україні особливу привабливість для незаконного пересування.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Таким чином, протидія нелегальній міграції, стала для України однією з найважливіших соціальних, економічних та правових проблем, на різних аспектах дослідження яких зосередились зусилля багатьох вчених.

Важливий науковий доробок у дослідження міграції внесли такі фахівці, як: Бузницький Ю., Бабенко А., Малиновська О., Піскун О., Шульга М., Трощинський В. Їх увага здебільшого зосереджена на аналізі її негативного впливу на благополуччя громадян у державі.

Звертає на себе увагу дослідження проблем розробки державної політики в сфері міграції, у тому разі і нелегальної, монографія В. Новіка «Державна політика і регулювання імміграційних процесів в Україні» [1, с. 4-7].

Процес розробки політики правового регулювання міграційних процесів започатковано Декларацією про державний суверенітет України. Існує ряд спеціальних праць, що присвячені суверенітету, – це монографії С. Живаго, М. Палієнка, а також статті С. Корора. Наприклад, міжнародно-правові аспекти, про які йдеться у розділі «Суверенітет і міжнародне право» (робота «Суверенітет» М. Палієнка), вказують на те, що суверенітет застосовується тільки у межах держави, а в міжнародних відносинах, де держави колективно визнають обов'язковість міжнародно-правових норм і діють відповідно до них, вони не створюють прав суверенітету [2]. Тим він розрізняє в державі сферу дії суверенітету і міжнародну справу, де діють угоди між рівноправними суб'єктами і колективами визнання міжнародно-правових норм, але не суверенітету. Прогресивний висновок, який робить М. Палієнко щодо правових аспектів суверенітету, полягає в тому, що держава владарює у межах своїх кордонів і тут її влада не обмежена; укладаючи міжнародні угоди і визначаючи міжнародні звичаї, держава обмежує себе, але в тій сфері, в якій вона володарює [3].

Міграції зовнішні часто визначають терміном «міжнародне переселення», тобто виїзд за межі національних територій з метою облаштування чи працевлаштування. Такого роду міграції можна поділити на місцеві, власне регіональні, міжконтинентальні та внутрішньоконтинентальні, локальні й планетарні.

Немає сумніву, що за умов значного урізноманітнення складу населення забезпечити безконфліктний і гармонійний розвиток суспільства стає дедалі важче. Місцеве населення країн призначення, сприймаючи мігрантів як «інших», часто ставиться до них із підозрою, принаймні в перший період після прибуття. З імміграцією асоціюється низка загроз: від втрати національної самобутності до тероризму. Відповідні настрої експлуатують праворадикальні політичні сили. Крім того, іммігранти, передусім друге покоління, відчувають несправедливість до себе і, на відміну від своїх батьків, які сприймають життя в країні перебування як краще порівняно з країною походження, не бажають із нею миритись. Вони, як писала французька дослідниця Катрін де Венден, вважають неправильним, що держава висуває до своїх громадян однакові вимоги за неоднакових умов їхнього життя [4].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Наукові дослідження підтверджують, що збільшення етнічної різноманітності негативно позначається на національній єдності, послаблює соціальні зв'язки, які цементують суспільство. Це виявляється у зменшенні довіри громадян до влади, до засобів масової інформації, в обмеженні спілкування за місцем проживання і виникненні підозри до оточення, а в крайніх випадках – конфліктів. В свою чергу, це суперечить основним засадам концепції солідаризму, а саме: 1) єдність суспільства (нації); 2) солідарність членів суспільства та усіх соціальних груп; 3) гармонію інтересів праці та капіталу; 4) нерозривність інтересів окремої людини та нації в цілому.

Кількість нелегальних мігрантів з кожним роком зростає. Це видно із статистичних даних МВС України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, по звертаннях нелегальних мігрантів для одержання статусу біженців.

Суттєвою ознакою нелегальної міграції є високий рівень латентності. Це пов'язане з тим, що вона є вигідним бізнесом, який дає значні прибутки. У свою чергу «прибутковість» забезпечила для неї риси професійно організованої мережі. В багатьох випадках вона характеризується наявністю спеціально створеної системи захисту від виявлення і притягнення винних до встановленої законом відповідальності; особливо ретельним маскуванням цілей; максимальним наданням їй видимої легальності, тобто відповідності правовим нормам, законної діяльності.

Об'єктивне і точне визначення причин є ключем до пізнання всієї сукупності процесів, які сприяють нелегальній міграції, ієрархії і взаємозв'язків компонентів такої сукупності. Тільки такий підхід дозволяє дати справедливі оцінки щодо:

- а) ефективності впливів правових методів і форм;
- б) реальної здатності державних і недержавних структур ефективно виконувати покладені на них обов'язки;
- в) шляхів удосконалення всього державно-правового механізму протидії відомим проявам нелегальної міграції.

Не можна також забувати, що будь-яке не наукове пояснення причин прогресуючого стану нелегальної міграції негативно позначається на практиці протидії цьому явищу, призводить до небажаних результатів. Чим краще ми знаємо причини, тим цілеспрямованіше можемо діяти щодо нейтралізації цього негативного явища [1, с. 116].

Прогалини у нормативній базі, яка регулює правовий статус мігрантів і дає хід механізму протидії нелегальній міграції, посідають чільне місце серед чинників, що сприяють нелегальній міграції. З метою комплексного розв'язання міграційних проблем, необхідне розширення міграційної служби в Україні, яке має відбуватися відповідно до Концепції державної міграційної політики.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Організація, на яку мають бути покладені управлінські функції по впорядкуванню міграційних питань, повинна займатися розв'язанням таких проблем:

по-перше, вивчення та оцінка міграційної обстановки;

по-друге, розробка заходів, здатних забезпечити ефективність протидії нелегальній міграції. У практичному аспекті – це планування відповідної роботи;

по-третє, поліпшення сил і засобів суб'єктів протидії нелегальній міграції. Воно полягає в удосконаленні їхніх якісних характеристик, збільшенні кількості, раціональнішому розподілі за об'єктами і лініями роботи;

по-четверте, удосконаленні взаємодії суб'єктів протидії нелегальній міграції, залученні до неї інших державних органів і громадських формувань;

по-п'яте, застосуванні контролю та перевірки виконання.

Вивчення організації впливу на нелегальну міграцію показує, що практично за всіма її складовими спостерігається відсутність повноти використання можливостей суб'єктів протидії нелегальній міграції [1, с. 129-131].

Отже, нелегальна міграція в Україні є соціально небезпечним, шкідливим, протизаконним явищем, яке реально загрожує економічним інтересам і громадській безпеці нашої держави. Вона є однією з причин зростання злочинності, поширення небезпечних захворювань, розвитку підпільного ринку праці, виникнення напруженості у відносинах між багатьма державами.

Список використаних джерел

1. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Нелегальна міграція: генезис і механізм протидії: Монографія. – Київ-Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2002. – 372 с.
2. Палиенко Н. И. Суверенитет. Историческое развитие идеи суверенитета и ее правовое значение. – Ярославль, 1903. – С. 403.
3. Палиенко Н. И. Суверенитет. Историческое развитие идеи суверенитета и ее правовое значение. – Ярославль, 1903. – С. 410.
4. Мякиченко П. Иностранцы на родине прав человека. / П. Мякиченко XXI век. – С. 67.
5. Міжнародно-правові проблеми протидії нелегальній міграції та торгівлі жінками (теоретико-методологічний аналіз): Кол. авт. / Відп. Редактори Ю. Римаренко, Я. Кондратьєв, Ю. Шемшученко – Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2003. – 532 с.
6. Малиновська О. А. Урізноманітнення складу населення України під впливом міжнародної міграції: виклики та шляхи реагування. – К.: НІСД, 2012. – 56 с.

Якубовская Наталия Алексеевна,
кандидат юридических наук, доцент кафедры
международного права и международных отношений
Национального университета
«Одесская юридическая академия»,
г. Одесса

ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ В ПОВЕСТКЕ ДНЯ В ОБЛАСТИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Борьба с современными формами рабства находится на повестке дня мирового сообщества с момента принятия Всеобщей декларации прав человека 1948 года. Международный консенсус в отношении необходимости борьбы с торговлей людьми оформлен в ряде международных договоров, основным из которых является Протокол о предупреждении и пресечении торговли людьми, особенно женщинами и детьми, и наказании за нее, дополняющий Конвенцию Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности (далее – Протокол о торговле людьми), подписанный в декабре 2000 года.

Несмотря на то, что проблема торговли людьми пересекается с целым рядом вопросов в области развития, борьба с этим явлением не вошла в Цели развития тысячелетия, утвержденные ООН в 2000 году, ограниченность которых часто подвергается критике. Лишь на Саммите по устойчивому развитию, прошедшем в сентябре 2015 года в штаб-квартире ООН в Нью-Йорке, на котором был принят новый набор целей на период до 2030 года, деятельность по противодействию торговле людьми, принудительному труду и эксплуатации была провозглашена в качестве одной из первоочередных задач всего мирового сообщества.

Три из семнадцати Целей устойчивого развития четко говорят о противодействии торговле людьми. Самым непосредственным образом на проблеме фокусируются задачи, составляющие Цель 8 «Содействие поступательному, всеохватному и устойчивому экономическому росту, полной и производительной занятости и достойной работе для всех». Цель 8 является всеохватывающей и в ней используется общепризнанная терминология из Протокола о торговле людьми, Протоколов МОТ о принудительном труде и Конвенции о правах ребенка. Так, задача 8.7 призывает государства «принять срочные и эффективные меры для того, чтобы искоренить принудительный труд, покончить с современным рабством и торговлей людьми и обеспечить запрет и ликвидацию наихудших форм детского труда, включая вербовку и использование детей-солдат, а к 2025 году покончить с детским трудом во всех его формах» [1, с. 24-25]. Другие задачи в рамках этой Цели не менее важны в противодействии торговле людьми, так как они делают акцент на доступе к достойной, стабильной работе. Особый оптимизм вселяет то, что среди

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

индикаторов, необходимых для мониторинга выполнения Целей устойчивого развития, значится ратификация и имплементация трудовых стандартов МОТ (индикатор 57) [2, с. 28]. Предлагаемый индикатор отслеживает ратификацию и соблюдение государствами 8 основных конвенций МОТ, которые, среди прочего, охватывают такие вопросы, как ликвидация всех форм принудительного или обязательного труда; минимальный возраст для приема на работу и немедленные меры по искоренению наихудших форм детского труда; ликвидация дискриминации в области занятости, в том числе равного вознаграждения [3].

Две другие Цели устойчивого развития, касающиеся торговли людьми, делают акцент на защите детей и ликвидации насилия в отношении женщин.

Так, Цель 5 «Обеспечение гендерного равенства и расширение прав и возможностей всех женщин и девочек» представляет торговлю людьми как вид насилия в отношении женщин и как нарушение запрета дискриминации по признаку пола, что отражает подход, поддерживаемый Комитетом по ликвидации дискриминации в отношении женщин [4]. Цель включает задачу 5.2, которая призывает «ликвидировать все формы насилия в отношении всех женщин и девочек в публичной и частной сферах, включая торговлю людьми и сексуальную и иные формы эксплуатации» [1, с. 22]. Многие другие задачи в соответствии с Целью 5 также связаны с торговлей людьми, в том числе ликвидация таких вредных видов практики, как детские, ранние и принудительные браки, призыв ценить неоплачиваемый труд по уходу и работу по ведению домашнего хозяйства и т.п. Следует отметить, что, несмотря на то, что женщины и девочки составляют большинство жертв торговли людьми с целью сексуальной эксплуатации, Цель 8 упускает из виду проблему торговли мужчинами и трансгендерами, что может отвлечь внимание и средства от ее решения.

Положительным моментом является то, что Цель 5 базируется на правозащитном подходе и отходит от традиционного подхода, принятого Протоколом о торговле людьми и основанного на транснациональной криминализации, который носит реактивный, а не превентивный характер.

Наконец, Цель 16 «Содействие построению миролюбивого и открытого общества в интересах устойчивого развития, обеспечение доступа к правосудию для всех и создание эффективных, подотчетных и основанных на широком участии учреждений на всех уровнях» призывает «положить конец надругательствам, эксплуатации, торговле и всем формам насилия и пыток в отношении детей» [1, с. 32]. Своими корнями она уходит в Конвенцию о правах ребенка (в частности, статьи 19, 32-34, 37) [5] и подход, используемый ЮНИСЕФ, которая занимается защитой детей от насилия, эксплуатации и жестокого обращения [6]. Другие задачи, такие, как борьба с организованной преступностью, обеспечение верховенства права, сокращение распространенности всех форм насилия, обеспечение наличия у всех людей

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

законних удостоверень личности, включая свидетельства о рождении, также связаны с ликвидацией торговли людьми.

Как и Цель 5, Цель 16 исходит из подхода, основанного на правах человека. Это подтверждает первичность, которая отводится правам человека в новой повестке дня в области устойчивого развития, и вселяет надежду на то, что борьба с таким серьезным нарушением прав человека, как торговля людьми, отныне стала приоритетом для государств и людей по всему миру.

Список использованных источников

1. Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года, итоговый документ саммита Организации Объединенных Наций по принятию повестки дня в области развития на период после 2015 года, Генеральная Ассамблея, 18 сентября 2015 года. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?m=A/70/L.1>.
2. The Sustainable Development Solutions Network, Suggested SDG Indicators arranged by OWG Goals. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://unsdsn.org/wp-content/uploads/2015/03/150320-SDSN-Indicator-Report-Table-1.pdf>.
3. ILO, Conventions and Recommendations. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://ilo.org/global/standards/introduction-to-international-labour-standards/conventions-and-recommendations/lang--en/index.htm>.
4. Комитет по ликвидации дискриминации в отношении женщин, Общая рекомендация 19: Насилие в отношении женщин. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/cedaw_handbook/cedaw_rec19.pdf.
5. Конвенция о правах ребенка, Принята резолюцией 44/25 Генеральной Ассамблеи от 20 ноября 1989 года. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/childcon.shtml.
6. UNICEF, Child protection from violence, exploitation and abuse. – [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.unicef.org/protection/57929_57972.html.

ПОГЛЯДИ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

Антіш Тетяна Тарасівна,

Івано-Франківський університет права

імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінального права і процесу Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького Мельник П. В.*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ЗЛОЧИН, ПЕРЕДБАЧЕНИЙ СТ. 149 (ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ АБО ІНША НЕЗАКОННА УГОДА ЩОДО ЛЮДИНИ) КК УКРАЇНИ

Торгівля людьми є досить небезпечним явищем як в Україні, так і по всьому світу. Закон захищає людину як найвищу соціальну цінність. Ст. 149 Кримінального кодексу України, передбачено відповідальність за торгівлю людьми або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану. Винні у даному діянні особи настільки аморальні, що для яких життя іншої людини це лише об'єкт торгівлі, експлуатації та рабства. За допомогою соціально-демографічних ознак можна виокремити осіб, які вчиняють злочин, передбачений ст. 149 Кримінального кодексу України. До таких ознак належать стать, вік, освіта, рід заняття, місце народження і проживання, громадянство та інші.

Так, відповідно до статистичних даних Державної судової адміністрації, у 2014 році засуджено 36 осіб за ст. 149 КК України [1], а в 2015 році – 32 особи [2]. Найбільша кількість засуджених осіб є за ч. 2 цієї статті.

Половина злочинів за даною статтею вчиняється саме у складі групи (в 2014 році – 56%, а в 2015 році – 47%). Це вказує на те, що торгівля людьми здійснюється із залученням двох або більше осіб, які усвідомлюють суспільну небезпечність свого діяння і, як правило, відбувається з корисливих мотивів.

Варто зазначити, що в 2014 році 50% засуджених за злочин, передбачений ст. 149 КК України, є особи жіночої статі, коли в 2015 році більшу кількість засуджених становили особи чоловічої статі (66%).

Щодо вікової характеристики осіб, які вчинили даний злочин проти волі, честі та гідності, то в 2014 році найбільшу кількість засуджено за торгівлю людьми або іншу незаконну угоду щодо людини у віці від 30 до 50 років (75%). У віці від 14 до 18 років особи не вчиняли даного злочину, від 18 до 25 років – 11%, від 25 до 30 років – 8%, від 50 до 65 років – 6%, від 65 років і старше особи даний злочин не вчиняли. У 2015 році найбільшу кількість становлять особи у віці від 30 до 50 років (66%). У віці від 14 до 18 років особи не вчиняли цього

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

злочину, від 18 до 25 років – 9%, від 25 до 30 років – 16%, від 50 до 65 років – 9%, від 65 років і старше особи даній злочин не вчиняли.

Залежність злочинної поведінки від освіти та інтелектуального розвитку особи можна вивести, проаналізувавши освітні характеристики злочинця. Так, серед засуджених у 2014 році повною вищою освітою володіло 7 осіб (19%), базовою вищою освітою – 8%, професійно-технічною освітою – 17%, загальна освіта – 54% (повна загальна середня освіта – 40%, базова загальна середня освіта – 11%, початкова загальна освіта – 3%), без освіти – 1 особа (3%). Засуджені у 2015 році мали: повну вищу освіту – 9%, базову вищу освіту – 6%, професійно-технічну освіту – 16%, загальна освіта – 66% (повна загальна середня освіта – 50%, базова загальна середня освіта – 16%), без освіти – 1 особа (3%).

Особу засуджену за статтею 149 КК України дуже добре характеризує рід заняття. Оскільки їх більшу частину складають працездатні особи, які не працювали і не навчалися як за 2014 рік (72%), так і за 2015 рік (66%). В 2014 році 20% на момент вчинення злочину працювали, з них: робітники – 8%, працівники господарських товариств та інших занять по 6%, а також пенсіонери, у тому числі інваліди, які становлять – 8%. Щодо 2015 року, то 34% на момент вчинення злочину працювали, з них: робітники – 16%, приватні підприємці – 9%, інші заняття – 6%, а також пенсіонери, у тому числі інваліди – 3%.

Щодо громадянства, то в 2014 році – 89% засуджених, тоді як в 2015 році – 91% засуджених є громадянами України.

На основі цих даних можна виокремити такий портрет особи, яка займається торгівлею людьми – це здебільшого громадянин України, чоловічої або жіночої статі, віком від 30 до 50 років, з невисоким рівнем освіти і переважно безробітна особа.

Список використаних джерел

1. Форма 7 звітності Державної судової адміністрації «Звіт про склад засуджених за 2014 рік». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/lkflghkjlh/.
2. Форма 7 звітності Державної судової адміністрації «Звіт про склад засуджених за 2015 рік». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/Sud_statustuka_Zvit_2015/.

Беркій Людмила Вікторівна,

Івано-Франківський університет права

імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального права і процесу Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького *Острогляд О. В.*

СИСТЕМА ЗАХОДІВ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Торгівля людьми – одна з найбільш актуальних проблем сучасності. Жертвами сучасних форм рабства в усьому світі щорічно стають мільйони людей. Окрім економічних причин, які змушують шукати роботу за кордоном або в різних регіонах своєї країни, важливими факторами, що сприяють торгівлі людьми, є відсутність достовірності інформації про можливість працевлаштування, незнання своїх прав, поширення стереотипів. Велику роль відіграє відповідальне інформування суспільства про таку важливу проблему як торгівля людьми [4].

Торгівля людьми є тяжким злочином, що грубо порушує права людини. Жодна країна світу не має імунітету до торгівлі людьми, і Україна не є винятком. Сучасний всеохоплюючий підхід до нових викликів та загроз, зокрема й торгівлі людьми, вимагає мобілізації широкого кола ресурсів кожної держави для забезпечення захисту прав людини.

Торгівля людьми є однією зі сфер кримінального бізнесу, що розвивається найбільш стрімкими темпами. На сьогодні масштаби цього виду злочинної діяльності у світі набули таких розмірів, що за своїми наслідками стоять на третьому місці після нелегальної торгівлі зброєю та наркотиками [1].

Тому, дуже важлива є боротьба з торгівлею людьми, яка заключається в системі заходів, що здійснюються в рамках протидії торгівлі людьми, спрямованих на виявлення злочину торгівлі людьми, у тому числі незакінченого, осіб, які від цього постраждали, встановлення фізичних/юридичних осіб – торгівців людьми та притягнення їх до відповідальності [2].

Протидія торгівлі людьми – система заходів, спрямованих на подолання торгівлі людьми шляхом її попередження і боротьби з нею та надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми.

Проблемам протидії торгівлі людьми та нормативно-правового забезпечення цієї діяльності приділили увагу такі науковці як: О. О. Дульський, О. С. Стеблинська, Я. Г. Лизогуб, А.О. Шеваріхін та інші.

А.О. Шеваріхін, зазначає, що проблема протидії злочинній діяльності, пов'язаної з торгівлею людьми, є актуальною не лише для правоохоронних органів України. На вирішення цього питання спрямована діяльність державних органів та посадових осіб України, суспільних організацій,

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

здійснюється взаємодія з міжнародними урядовими та неурядовими структурами.

З метою підвищення ефективності протидії торгівлі людьми в Україні автор вважає за доцільне вжиття таких заходів:

1) з огляду на міжнародний характер проблеми боротьби з торгівлею людьми необхідно розв'язати питання практичної взаємодії правоохоронних органів України й зарубіжних країн у боротьбі з торгівлею людьми. Для цього, Міністерству закордонних справ України спільно з МВС України та іншими заінтересованими міністерствами і відомствами слід підготувати низку угод щодо цього питання;

2) враховуючи кількість міжнародних правових документів, присвячених протидії рабству та різним виявам торгівлі людьми, значну кількість виправлень і доповнень до них, тривалий період їх чинності та розвиток названих антисоціальних явищ, Міністерству закордонних справ України, Міністерству внутрішніх справ України та іншим заінтересованим міністерствам було б доцільно розробити пропозиції щодо підготовки й проведення ревізії міжнародних правових актів з наступним об'єднанням переглянутих і актуальних нині норм у єдиний документ, наприклад, у «Міжнародний кодекс протидії рабству, експлуатації і торгівлі людьми»;

3) враховуючи високу ефективність заходів протидії торгівлі людьми, що спільно проводяться правоохоронними й іншими державними органами, варто було б підготувати нормативно-правовий акт, що передбачав би постійну спільну роботу з профілактики і протидії торгівлі людьми правоохоронних та інших державних органів, а також громадських організацій [5].

В протидії торгівлі людьми, важливе місце посідає завдання діяльності держави, міжнародних і неурядових організацій яке полягає в забезпеченні:

1) скорочення масштабів торгівлі людьми та пов'язаної з нею злочинної діяльності;

2) формування в українському суспільстві, передусім у молодого покоління, адекватної оцінки суспільної небезпеки торгівлі людьми та пов'язаних із нею злочинів, їх неприйнятності та заохочення до активного сприяння практичним заходам протидії торгівлі людьми;

3) посилення міжнародної співпраці державних органів у сфері протидії торгівлі людьми та пов'язаним з нею злочинам [2].

Проблема протидії торгівлі людьми є багатоплановою і вимагає зусиль як кожної з країн, яких стосується ця проблема, так і в цілому міжнародної спільноти. Основним міжнародним нормативно-правовим документом, спрямованим на протидію торгівлі людьми, є Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності та Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює її.

Заходи щодо протидії торгівлі людьми здійснюються у трьох взаємопов'язаних напрямках:

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

1. Попередження. З метою ефективного попередження торгівлі людьми в Україні успішно діє низка міжнародних організацій та мережа громадських об'єднань.

2. Боротьба з торгівлею людьми. Важливим напрямом протидії торгівлі людьми є налагодження співпраці представників правоохоронних органів між собою та іншими урядовими структурами.

3. Надання допомоги та захист осіб, які постраждали від торгівлі людьми [3].

Отже, проблема торгівлі людьми – негативне явище сучасного суспільства. Складна економічна ситуація в Україні, високий рівень безробіття, недосконалість законодавства та правова необізнаність громадян є основними умовами, що сприяють цьому явищу. Шляхи подолання цієї найактуальнішої проблеми повинні включати необхідні заходи: превентивні заходи такі як підвищення розуміння і подача інформації, організація інформаційних кампаній для підвищення розуміння громадськості про небезпечні ситуації, які можуть призвести до торгівлі людьми та інші.

Список використаних джерел

1. Аналітичний огляд наукових статей №6 з проблем протидії торгівлі людьми (В. М. Підгородинський, О. Кушнір, Є. Скулиш). – Право України. – 2010, - № 4. – С. 283-291.
2. Закон України «Про протидію торгівлі людьми». // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 19-20. – ст. 173.
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року.
4. Стеблинська О. С. Торгівля людьми як вид організованої злочинності, «Право і Безпека», 2010 р. – № 5. – С. 129-131.
5. Шеваріхін А. О. Кримінологічна характеристика злочинів, що пов'язані з торгівлею людьми. Аналітична довідка за підсумками наукового дослідження. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2002. – 20 с.

Біляев Дмитро Володимирович,
Чорноморський державний університет
імені Петра Могили, м. Миколаїв
Науковий керівник: к. ю. н. доцент,
завідувач кафедри цивільного та кримінального
права і процесу Чорноморського державного
університету імені Петра Могили Шведова Г. Л.

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ДІТЕЙ БІЖЕНЦІВ В 2015-2016 РР. У ДЕРЖАВАХ ЄС НА ПРИКЛАДІ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Протягом 2015 та початку 2016 року кількість мігрантів, які прибули до Європи збільшилась в декілька разів. Одною з головних причин даної міграційної кризи є військові події на Близькому Сході (в Сирії, Лівії) та політичні і економічні негаразди в цих країнах. Як окремий напрямок – проблема дитячої міграції заслуговує більш детального вивчення через існування малодосліджених питань в цій сфері, недостатню кількість механізмів вирішення проблем нелегальної дитячої міграції, неефективність деяких з них.

Публікації, які стосуються проблематики регулювання нелегального перебування дітей біженців в країнах ЄС вивчаються українськими дослідниками та журналістами, як Д. Кулик [1], М. В. Грушко [2, с. 426–435] та ін., зокрема останній дуже детально дослідив існуючі міжнародні договори, документи, прийняті керівними органами регіональних організацій, які направлені безпосередньо на захист прав дітей як учасників бойових дій.

Існування різних міжнародних організацій, такі як ООН, ЮНІСЕФ, Г'юман Райтс Вотч значно полегшує роботу з визначення єдиного правового регулювання статусу дітей біженців.

Серед дітей-мігрантів, які перетинають кордони європейських держав, можна виділити декілька категорій. Перша – це діти, які не приймали участь у збройних конфліктах та друга – це діти, які приймали участь у військових операціях, виконували певну роботу для військових формувань (так звані «діти-солдати»).

Щодо першої категорії, можна зазначити багато проблем пов'язаних із невідповідним доглядом дорослими неповнолітніх осіб. Частими є випадки, коли по дорозі до Європи біженці: дорослі та неповнолітні гублять свої документи. Волонтери та працівники митних служб фіксують факти, коли біженці забирають в інших мігрантів дітей за згодою чи без згоди батьків задля отримання статусу біженців. Статус дітей у цих випадках є неврегульованим. Якщо їх поміщають у тимчасові центри для біженців, вони намагаються втекти, або їх викрадають, продають і т.д. [3].

Залучення дітей-солдатів у різних конфліктах зумовили розвиток різних міжнародних організацій, які займаються допомогою з реабілітації дітей-

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

солдатів, повернення їх до мирного життя, слідкуванням за дотриманням прав дітей, повернення їх до родичів. Такими відомими організаціями є: War Child International – з 1995 р., International Coalition to Stop the Use of Child Soldiers – з 1998р., Child Voice International – 2005 р. та багато інших. Ці діти проходять реабілітаційний курс, їм надається право здобути освіту та отримати легальну роботу. При таких потоках мігрантів, які спостерігаються в Європі існує нестача фінансів задля можливостей допомогти усім постраждалим від конфліктів.

Збільшення фактів використання дітей в регіональних конфліктах призвело до концентрації уваги світового співтовариства на даній проблематиці. У 2012 році міжнародна організація Г'юман Райтс Вотч заявила про використання дітей повстанцями в Сирії для транспортування зброї і припасів, а також у якості солдатів. Опитування проводилось серед підлітків віком від 14-16 років, які підтвердили факти транспортування ними зброї та участі у бойових місіях [4].

Усі ці факти використання дітей в регіональних конфліктах свідчать лише про недотримання міжнародних прав і свобод дітей. Впродовж багатьох років Рада безпеки ООН намагається подолати цю проблему. Так, починаючи з 1998 року, Рада Безпеки ООН проводить щорічні дебати з цих питань. Резолюція 2004 р. закликала країни до підписання підготовленого плану дій з припинення набору і використання дітей-солдатів. Резолюція 2051, яка прийнята Радою Безпеки на його 6784-му засіданні різко засуджує використання дітей у боротьбі між збройними групами і закликає до дотримання прав дітей [5].

Ситуація значно ускладнюється ще тим, що сучасні технічні засоби дозволяють терористам прискорювати процес вербування нових учасників їхньої протиправної діяльності. Молода вчена Олена Росинська звертає увагу на дослідження канадських вчених, які довели, що користуючись сучасними засобами комунікації, терористам достатньо десяти днів аби завербувати нових новобранців. До цієї категорії потрапляють також і діти біженців, які є дуже вразливими до психологічних технологій, які застосовують злочинці задля приваблення даної категорії населення [6, с. 61-63].

Яскравим прикладом професійного вербування є медійна діяльність терористичної організації «Ісламська Держава». Приваблюючи дітей до лав своєї організації, вони використовують негуманні методи впливу на дитячу психіку.

За даними голови поліцейської служби ЄС Брайана Дональда європейські служби не мають ніяких даних про долю близько десятих тисяч дітей біженців, які перетнули кордони Союзу [3]. Без контролю європейських інституцій ці діти можуть потрапити до рабства, над ними може чинитися насилля, пропаганда тероризму, словом ці діти становлять незахищений прошарок європейського населення.

Політичний вимір цієї проблеми ускладнюється комплексністю відносин між ЄС та Італією. Протягом 2015 року і на сучасному етапі на чолі країни стоїть

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

уряд на чолі з М. Ренці. Італія за його прем'єрства займає позицію країни в ЄС, чий права обмежуються політикою більш впливових держав-учасниць об'єднання. В своїх офіційних промовах політик наголошує на неефективності політики А. Меркель щодо держав учасниць Союзу, виражає повну готовність країни виконувати зобов'язання перед своїми колегами, але вимагає від інших дотримуватись їх.

Як приклад, непослідовності у веденні зовнішньополітичного курсу та застосування політики подвійних стандартів можна навести міграційну кризу в Європі. Німеччина, яка позиціонувала себе завжди, як лідер та гарант безпекової та економічної стабільності ЄС, а саме її канцлер Ангела Меркель, висловлювала повну готовність прийняти в Європі мігрантів, які рятувалися від бойових дій на Близькому Сході, на практиці ж проявилася повільність, а часто і небажання займатися проблемами периферійних держав з боку держав-економічних лідерів Союзу, що показує неефективність механізмів ЄС, в якому Італія повинна своїми силами розбиратися із загрозами своїй безпеці. Фінансова допомога, яка надається Риму керівними органами об'єднання є недостатньою для того, щоб в повній мірі забезпечити контроль, комфортне та безпечне перебування дітей біженців та знизити навантаження на державні інституції Італійської Республіки.

Отже, можна зробити висновок, що допомога дітям мігрантам є необхідною складовою загальної політики захисту прав європейського населення. Існує широке коло організацій та волонтерських об'єднань, які сприяють полегшенню долі дітей мігрантів, але при такій кількості міграційних потоків вони не можуть в повній мірі забезпечити контроль та захист прав дітей біженців. Для зменшення цієї проблеми є стабілізація ситуації на Близькому Сході. Рада Безпеки ООН та інші державні та недержавні організації сприяють виробленню міжнародних документів, спрямованих на дотримання прав цього прошарку населення.

Італійська республіка намагається робити якомога більше для дотримання прав дітей біженців, але нестача фінансування, а разом з тим і забезпечення гуманітарними товарами, персоналом, який був би в змозі ефективно контролювати потік мігрантів заважають їй виважено та детально проінспектувати кожного, хто перетинає кордон цієї країни. Тому положення про статус дітей біженців в ЄС мають бути переглянуті в сторону покращення їхнього перебування в Європі та усунення дискомфорту населення країн-учасниць щодо даної проблеми.

Список використаних джерел

1. Кулик Д. Агентство ООН у справах біженців: дві дитини щодня гине на шляху до Європи. – [Електронний ресурс]. / Денис Кулик. – 2016. – 20 лютого. – Режим доступу: <http://ua.euronews.com/2016/02/20/every-day-child-migrants-drown-in-the-med-the-un-reveals/>.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

2. Грушко М. В. Співвідношення міжнародно-правових механізмів захисту дітей як учасників бойових дій в міжнародному праві захисту прав людини та міжнародному гуманітарному праві / М. В. Грушко // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. – О. : Юрид. літ., 2011. – Вип. 62. – С. 426–435.
3. В Європе исчезли 10 тысяч детей-мигрантов. // BBC. – 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.com/russian/international/2016/01/160131_europe_missing_child_migrants.
4. Syrian rebels using children in war. – HRW. – [Electronic resource] // Reuters. – 2012. – November 29. – Mode of access: <http://in.reuters.com/article/2012/11/29/syria-crisis-rights-child-soldiers-idINDEE8ASoAA20121129>.
5. РЕЗОЛЮЦІЯ 2051 (2012), прийнята на его 6784-м засіданні. – [Електронний ресурс]. // Совет Безопасности – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_k71.
6. Росинська О. Міжнародний тероризм та екстрадиція. / Олена Росинська // Південна Україна в міжнародних відносинах: історія та сучасність: Збірник матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної конф. студентів та молодих вчених (30-31 жовтня 2015 р., Миколаїв) / МОН України, Чорноморський державний ун-т ім. П. Могили, Факультет політичних наук. – Миколаїв, 2015.

Борис Ирина Игоревна,

*Чорноморський державний університет
імені Петра Могили, м. Миколаїв*

Науковий керівник: *к. ю. н. доцент,
завідувач кафедри цивільного та кримінального
права і процесу Чорноморського державного
університету імені Петра Могили Шведова Г. Л.*

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Найцінніше, що є у людини, – це її життя. Людина є частиною народу, держави, суспільства в цілому. І вона має свої права й обов'язки.

Основним правом людини є право на життя. Це одне з найважливіших і найвагоміших прав, яке сприяє здійсненню всіх інших прав і свобод. Це право, яке не може видозмінюватися чи відбиратися. Тому захист прав на життя належить до найцінніших пріоритетів людської цивілізації.

Обов'язок держави – захищати життя людини. Правові засади піклування держави про охорону життя, здоров'я громадян, передбачені Конституцією України, де визначено, що найвищою соціальною цінністю є людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека. У статті 27 Основного Закону України зазначено: «Кожна людина має невід'ємне

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань» [1, с. 141].

На сьогодні, напевно немає жодної країни у світі, яка б не стикнулася з проблемою такого виду злочину, як торгівля людьми. З кожним роком такий вид злочину стає найпоширенішим для ряду держав, незалежно від їх економічного розвитку, кількості населення та рівня культурного розвитку. Україна не є винятком. Тому, важливим є висунення ідей, розробка та реалізація заходів як на місцевому, так і на регіональному рівні, щодо протидії поширенню такого виду злочину як торгівля людьми.

Торгівля людьми, згідно з Законом України «Про протидію торгівлі людьми» від 20.09.2011 року – це здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином [2, с. 173].

Так як одним з обов'язків державної влади є створення безпечного середовища і захист населення від виникаючих загроз, в тому числі від загрози злочинних посягань, вона повинна, зокрема, протидіяти і докладати всіх зусиль щодо запобігання таким злочинам.

Для сучасної України характерними є політична та економічна нестабільність, які, в свою чергу створюють сприятливі умови для збільшення рівня злочинності в державі. Відтак, протидія торгівлі людьми на національному рівні – це комплексна проблема, до вирішення якої на сьогодні залучені співробітники багатьох міністерств та відомств.

Відповідно до Закону «Про протидію торгівлі людьми», боротьба з торгівлею людьми – це система заходів, що здійснюються в рамках протидії торгівлі людьми, спрямованих на виявлення злочину торгівлі людьми, у тому числі незакінченого, осіб, які від цього постраждали, встановлення фізичних/юридичних осіб – торгівців людьми та притягнення їх до відповідальності.

До основних завдань діяльності держави, міжнародних і неурядових організацій можна віднести:

- скорочення масштабів торгівлі людьми та пов'язаної з нею злочинної діяльності;
- формування в українському суспільстві, передусім серед молодого покоління, адекватної оцінки суспільної небезпеки торгівлі людьми та пов'язаних із нею злочинів, їх неприйнятності та заохочення до активного сприяння практичним заходам протидії торгівлі людьми;

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозіуму, 2016

- посилення міжнародної співпраці державних органів у сфері протидії торгівлі людьми та пов'язаним із нею злочинам.

Виконанню завдань присвячені прийняті в Україні програми протидії торгівлі людьми, а також Постанова КМУ «Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року» [3].

На сьогодні основними напрямками державної політики у сфері протидії торгівлі людьми є:

– попередження вчинення злочину торгівлі людьми за допомогою проведення широкомасштабної превентивної роботи, направленої, в першу чергу, на підвищення рівня обізнаності населення із нагальністю даної проблеми шляхом впровадження дієвих інформаційно-консультаційних програм, а також реалізації відповідних організаційних, дослідницьких, освітніх, правових, соціально-економічних та інших заходів;

– безпосередня боротьба із злочином, шляхом виявлення фактів вчинення відповідних протиправних діянь, переслідування винних осіб та притягнення їх до кримінальної відповідальності;

– реабілітація жертв торгівлі людьми після їх повернення на Батьківщину шляхом надання юридичної допомоги та соціального захисту [4, с. 62].

Можна запропонувати такі шляхи реалізації державної політики у сфері протидії торгівлі людьми, як:

1) проведення методичної роботи з підвідомчими Міністерству соціальної політики України організаціями з метою дослідження, проведення порівняльного аналізу, узагальнення та розповсюдження міжнародного досвіду та знань з питань запобігання та боротьби з торгівлею людьми в Україні;

2) здійснення поширення корисного матеріалу через засоби масової інформації шляхом проведення конференцій, «круглих столів», лекцій та семінарів з даної проблематики;

3) організація навчання безробітних осіб тим професіям, що користуються найбільшим попитом на ринку праці, забезпечення їх робочими місцями;

4) реалізація проекту «Можливості зайнятості, професійної підготовки та міграційна зовнішня і внутрішня політика як фактори запобігання й скорочення масштабів торгівлі жінками»;

5) сприяння працевлаштуванню молоді та залученню безробітних осіб до суспільно-корисної праці, роботи в громадських організаціях;

6) здійснення невинного контролю за діяльністю туристичних фірм, шлюбних агентств та тих суб'єктів господарювання, які відповідно до наданої їм ліцензії мають право виступати посередниками у працевлаштуванні українських громадян за кордоном;

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

7) надання всебічної достовірної та повної інформаційно-консультативної допомоги громадянам України, які виїжджають за кордон на постійне місце проживання або ж тимчасово за трудовим договором.

Слід наголосити увагу також на тому факті, що важливим напрямком боротьби з торгівлею людьми завжди було і залишається здійснення широкомасштабної просвітницької роботи, яка полягає у підвищенні рівня обізнаності населення з усіма аспектами проблеми торгівлі людьми. Основну роботу за цим напрямком проводить Міністерство освіти і науки молоді та спорту, Міністерство соціальної політики та Міжвідомча рада з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми.

Сучасне розуміння проблеми торгівлі людьми, вимагає чіткого усвідомлення суспільством та владою її негативного аспекту, задля розробки необхідних політичних рішень і належної їх реалізації.

Список використаних джерел

1. Конституція України в редакції від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – № 30 – Ст. 141.
2. Закон України «Про протидію торгівлі людьми» від 20 вересня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – № 19-20. – Ст. 173.
3. Постанова КМУ «Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року» від 21 березня 2012 р. – № 350. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/350-2012-%D0%BF>.
4. Левченко К. Актуальні проблеми впровадження державної політики протидії торгівлі людьми в Україні / К. Левченко // Боротьба з торгівлею людьми: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 26 черв. 2008 р.). – Донецьк : Донецький юрид. ін-т ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2008. – С. 62.

Бульба Ірина Валеріївна,
*Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків*
Науковий керівник: к.ю.н., доцент,
*професор кафедри кримінального права
та кримінології факультету № 1
Харківського національного університету
внутрішніх справ Байлов А. В.*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

У добу новітніх технологій, технічного прогресу існує багато джерел, з яких громадяни дізнаються про новини, події тощо, одним із них є засоби масової інформації (далі – ЗМІ). Найголовніше завдання останніх –

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

інформування населення про ті чи інші факти. Зрозуміло, у своїй роботі представники ЗМІ мають керуватися певними правилами і дотримуватися встановлених норм. Проте, як відомо, на сучасному етапі розвитку суспільства законодавча база регулювання діяльності мас-медіа залишає бажати кращого, як наслідок, їх вплив на свідомість людей часто має саме негативний характер. У цьому контексті слід говорити про три складові, на яких тримаються ЗМІ: пропаганда, реклама та PR. Беззаперечно, зміст кожної з них відомий усім пересічним громадянам. Крім цього, важливо й те, на що саме спрямована така діяльність, яку мету переслідує репортер, висвітлюючи ті чи інші події. Це може бути як пропаганда протидії та запобігання насильству, так і реклама псевдо організацій, що начебто набирають групу молодих людей для роботи за кордоном, при цьому обіцяючи при затраті мінімуму зусиль максимальну заробітну платню, перспективи кар'єрного росту і безтурботне життя. Ведучи мову про позитивні риси ЗМІ, не варто забувати і про відхилення від норм і протизаконність діяння, що, як не прикро, також характеризують сучасні властиві мас-медіа.

Враховуючи наведене, додамо, що ЗМІ завжди «на передовій», тримають руку на пульсі, часом викриваючи чи розповідаючи про те, що хотілося б замовчати. Це стосується (нехай не стільки резонансної, але все-таки актуальної на сьогоднішній день) і проблеми торгівлі людьми. Вона не нова, однак не стала менш цікавою і гострою з огляду на мету – отримання прибутку шляхом передання людини за плату на органи, у рабство, для зайняття проституцією. Найчастіше буває так: молодих дівчат заманюють за допомогою обіцянки отримання високої зарплатні на роботу за кордон, у подальшому відбирають у них паспорти та змушують до зайняття проституцією. Найпростішим способом є надання інформації про «бажану роботу» у формі оголошень в Інтернеті та газетах.

Торгівля людьми – це глобальна проблема, вона визнається злочином, оскільки посягає на життя, здоров'я, честь, свободу і гідність особи. Це один із найганебніших злочинів у світі, оскільки під час його вчинення вводяться в оману і перетворюються на жертв жінки, чоловіки і діти з усіх куточків світу, як наслідок, вони стають об'єктом експлуатації чи насильства [1, с. 17].

Рушійними силами торгівлі людьми є гендерна нерівність, відсутність однакових можливостей, явно виражена економічна нерівність як всередині держав, так і між ними, корупція і вразливість, що є результатом неадекватності судової та правоохоронної систем, нестабільності і невиконання державами своїх функцій із захисту власних громадян і забезпечення дотримання їх прав і свобод. Одним із чинників, що сприяють процвітанню торгівлі людьми, є наявність попиту на платні сексуальні послуги і дешеву робочу силу для будівництва, обробного виробництва, промисловості та домашнього господарства. Однак, у цьому контексті рідко хто згадує про ЗМІ як фактор поширення інформації щодо торгівлі людьми. Усі звикли вважати мас-медіа

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

одним із способів здійснення профілактики злочинної діяльності, проте не завжди це буває так.

ЗМІ традиційно впливають на суспільну свідомість і поведінку людей, спонукаючи їх до досягнення тих чи інших цілей. У періоди еволюційного розвитку ЗМІ, виконуючи свої функції, як правило, роблять внесок у стале функціонування суспільства в цілому. Проте ЗМІ, зокрема, глобальні інформаційні канали, можуть мати і негативний вплив, а саме: зупиняти соціальний розвиток соціальних суб'єктів, деформувати його, навіть забирати життя у людини через відповідну інформацію [2, с. 388–391].

Як уже наголошувалося, що спокусливі, але оманливі пропозиції до людини можуть надходити з різних джерел, а саме:

- 1) оголошення в газетах (робота, навчання за кордоном);
- 2) Інтернет (оголошення, чати);
- 3) неформальні мережі – через знайомих або навіть родичів;
- 4) від спеціальних агентів (професійних вербувальників);
- 5) через нелегальні агентства по туризму, працевлаштування або навчання за кордоном.

Отже, ЗМІ мають дві сторони однієї медалі, оскільки, з одного боку, даний інститут виступає важливою зброєю у боротьбі із злочинністю, з іншого ж – очолює, певною мірою, власне злочинність. На жаль, мас-медіа скоріше поширюють інформацію про торгівлю людьми у формі оголошень запрошення на роботу, ніж аналізують причини і наслідки цього явища.

У цілому слід визнати, що українські ЗМІ не ставлять перед собою завдання надати системний аналіз торгівлі людьми і пов'язаних із цим проблем: дані питання вони висвітлюються однобічно і не дуже глибоко, акцентуючи, при цьому, переважно на традиційних сюжетах, якими є проституція і сурогатне материнство. Нерозуміння журналістами причин і витоків проблеми, відсутність бажання враховувати різні її аспекти, недостатньо високий рівень їх компетентності призводять до стереотипізації, пропагування забобонів і помилок, створення атмосфери нетерпимості до жертв сексуальної експлуатації. Часто це зумовлене такими професійними недоліками, як:

- ✓ відсутність бажання визнавати сам факт існування проблеми сексуального рабства;
- ✓ недооцінка значущості цієї проблеми, небажання побачити в ній гендерний аспект;
- ✓ необ'єктивне або упереджене висвітлення проблеми сексуального рабства;
- ✓ незнання предметного поля, а також поверхневий підхід при аналізі проблеми сексуального рабства, нерозуміння термінології;
- ✓ пропаганда і нав'язування гендерних стереотипів, що містять застарілі уявлення про гендерні ролі і моделі, про підпорядковане становище жінки в суспільстві, про пріоритетну роль жінки як сексуального об'єкта та ін.;

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

✓ прагнення до клеймування образів жертв сексуального рабства.

Таким чином, напрошується висновок: необхідні зміни в самій оцінці журналістами проблеми торгівлі людьми. Важлива, насамперед, їх власна готовність, навіть потреба, обговорювати громадські програми боротьби з існуванням такого негативного явища в нашому суспільстві. Допомогти у цій справі може тільки підтримка з боку громадськості, тобто певна громадська думка.

Наостанок додамо наступне. Проблема торгівлі людьми для сучасної України є актуальною, адже щорічно в нашій країні пропадають безвісти тисячі громадян, багато з яких гинуть або потрапляють у рабство. Засоби масової інформації саме сьогодні, як ніколи, зобов'язані аналізувати «біду всесвітнього масштабу» – існування такого явища, як торгівля людьми. При цьому, не потрібно зосереджуватися саме на жертві, оскільки таким чином будуть порушуватися її особисті права, принижуватимуться її честь і гідність та зайвий раз буде нагадуватися про події, які з нею трапилися, що не зовсім коректно та етично. Не можна також залишити поза увагою і факт малодослідженості проблеми торгівлі людьми та непоінформованості населення стосовно способів вчинення даного злочину та шляхів самозахисту від такого роду протиправних дій. Тому це є одним із аспектів, який потребує глибокого вивчення та надання рекомендацій щодо того, як вирішувати окреслену проблему, бо вона на сьогоднішній день турбує суспільство не менше, чим наркоманія та алкоголізм.

Список використаних джерел

1. Топчий А. А. Освещение в средствах массовой информации проблемы торговли людьми: пособие для журналистов. / А. А. Топчий. – Киев: ТОВ «Интертехнология», 2007. – 160 с.
2. Рижанова А. О. Засоби масової інформації. / А. О. Рижанова // Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. – 2-ге видання / за заг. ред. проф. І. Д. Звереві. – Київ ; Сімферополь : Універсум, 2013. – 536 с.

Вітранчик Лідія Василівна,

Івано-Франківський університет права

імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, доцент кафедри*

кримінального права і процесу Івано-Франківського університету

права імені Короля Данила Галицького *Острогляд О. В.*

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ

Здавалося б, люди вже давно забули про таке явище, як работоргівля. Нібито, воно відійшло у далеке минуле, разом з кріпацтвом та іншими подібними явищами. Але, на жаль, це не так. Реалії сьогодення свідчать про те, що торгівля людьми залишається чи не найважливішою глобальною

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

проблемою, загалом. Часто по новинах ми чуємо про те, що хтось продав немовля за межі країни, когось експлуатують в іншій державі, хтось потрапив у сексуальне рабство, і таких повідомлень дуже багато. У сучасному світі торгівля людьми є одним з найбільш бруталних та масових порушень прав і свобод людини. За оцінками експертів щорічно 1-2 млн. людей стають «живим товаром». Що ж собою являє злочин, який має багато назв – «біле рабство», «торгівля людьми», «контрабанда людьми»?

Торгівля людьми є однією зі сфер кримінального бізнесу, що розвивається найбільш стрімкими темпами. На сьогодні масштаби цього виду злочинної діяльності у світі набули таких розмірів, що за своїми наслідками стоять на третьому місці, після нелегальної торгівлі зброєю і наркотиками [1, с. 7]. У зв'язку з незаконним характером і відмінностям в методології, точні розміри і зростання торгівлі людьми невідомо. За даними державного Департаменту Сполучених Штатів, щорічно «приблизно від 600 000 до 820 000 чоловіків, жінок і дітей включено у торгівлю через міжнародні кордони, приблизно 70 відсотків складають жінки і дівчата, з яких 50 відсотків є неповнолітніми. Дані також показують, що більшість жертв міжнародної торгівлі людьми перебувають в комерційній сексуальній експлуатації [6].

Межі між різними злочинами часто не чіткі. Як нелегальна міграція, так і торгівля людьми пов'язані з переміщенням людей з метою отримання прибутку. У випадку нелегального перевезення мігрантів прибутком посередника є плата мігранта за його нелегальне перевезення до країни призначення. Що стосується торгівлі людьми, то основним джерелом прибутку злочинців є прибуток, отриманий за рахунок експлуатації людини [1, с. 20].

Злочин торгівлі людьми постійно еволюціонує услід за прагненнями злочинців отримати щонайвищі прибутки від експлуатації постраждалих та протистояти зусиллям правоохоронних органів з протидії їхній злочинній діяльності.

Останніми роками в Україні спостерігається негативна тенденція з країни походження постраждалих від торгівлі людьми, коли громадян України обманним шляхом вивозять за кордон з метою експлуатації, наша країна дедалі більше перетворюється на країну призначення для торгівлі людьми [2, с. 6]. Так іноземці, що приїжджають в Україну із країн, де військові конфлікти продовжуються десятиріччями, у пошуках безпечного місця проживання можуть постраждати від торгівлі людьми на території України, так само, як і громадяни України, можуть потрапити у схожу ситуацію у власній країні [4].

Неконтрольована міграція може становити загрозу безпеці держави і є викликом для правоохоронних органів України. Однак, серед іноземців, що прибувають в Україну, є особи, які стають постраждалими від злочину торгівлі людьми. Більшість іноземців, яких піддають експлуатації в Україні, під час виявлення правоохоронними органами не визнають постраждалими від торгівлі людьми, переслідують як незаконних мігрантів та видворяють за межі України. Крім того, навіть при визнанні іноземця потерпілим від торгівлі

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

людьми в межах кримінального провадження в Україні, це не гарантує його захист [2, с. 7].

Найбільш проблемними сферами реалізації державної політики з протидії торгівлі людьми є ефективне розслідування та судові покарання злочинців, а також організація надання необхідної допомоги потерпілим від торгівлі людьми відповідно до вимог та стандартів міжнародних документів в цій сфері, зокрема, Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, в якій сформульовані базові принципи діяльності держав в цій сфері, Плану Дій ОБСЄ в галузі протидії торгівлі людьми та інших документах [3].

На жаль, як стало відомо із звіту Державного Департаменту США, Україна потрапила до країн другої категорії, за діяльністю яких потрібен нагляд. Звіт характеризує Україну як «країну походження, транзиту та призначення для чоловіків, жінок та дітей, яких піддають примусовій праці та сексуальній експлуатації». Українці стають жертвами торгівлі людьми не лише в Україні, але й у Росії, Польщі, інших країнах Європи, Туреччині, США, країнах Центральної Азії та Близького Сходу [5].

Як відзначається у звіті Державного Департаменту, через російську агресію понад 1,3 мільйона осіб зі східної України стали вимушеними переселенцями. Ці люди є особливо вразливими до експлуатації. Жінок та дівчат у зоні конфлікту викрадають, щоб згодом змусити їх до праці або надання сексуальних послуг. Російсько-сепаратистські сили використовують неповнолітніх як солдатів, інформаторів або людський щит, йдеться у звіті.

Уряд України не повністю виконує мінімальні стандарти боротьби з торгівлею людьми. Він, однак, докладає до цього значних зусиль, – йдеться у звіті [5].

Таким чином, незважаючи на те, що держава вживає заходів для попередження та запобігання явищу торгівлі людьми, воно продовжує катастрофічно поширюватися в нашому суспільстві. Масштаби та обсяги работоргівлі в нашій країні продовжують залишатись загрозливими. Ми вважаємо, що ефективна боротьба з торгівлею людьми є можливою лише в тому разі, коли до неї в повному обсязі будуть залучені всі установи і організації; буде налагоджений зв'язок і тісна співпраця з іншими державами; збільшена поінформованість населення про причини торгівлі людьми і про те, яким чином себе убезпечити від потрапляння до тенет торгівців людьми. Проблема вимагає мобілізації широкого кола ресурсів кожної держави для забезпечення захисту прав людини на практиці.

Список використаних джерел

1. Протидія торгівлі людьми: посібник для дільничних інспекторів міліції – Київ, 2012. – 40 с.
2. Україна як країна призначення для торгівлі людьми. Матеріали для практичного використання працівниками прикордонної служби,

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

правоохоронних органів та суддями. / Васильєва М. О., Касько В. В., Орлеан А. М., Пустова О. В. – К. : Фенікс, 2012. – 120 с.

3. Проблеми протидії торгівлі людьми в Україні. / Катерина Левченко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.novisa.org.ua/upload/Full%20monitoring_UKR_60-74.pdf.

4. Протидія торгівлі людьми. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.redcross.org.ua/index.php?pageid=133>.

5. Made for minds. / США: Україна недостатньо бореться з торгівлею людьми. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/%D1%81%D1%88%D0%B0%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%BD%D1%8C%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%8F%D0%B7%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D1%8E%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D1%8C%D0%BC%D0%B8/a-18610498>.

6. <https://uk.wikipedia.org>.

Григоренко Анна Володимирівна,
*Чорноморський державний університет
ім. П. Могили, м. Миколаїв*
Науковий керівник: к. ю. н., доцент,
*завідувач кафедри цивільного та
кримінального права та процесу Шведова Г. Л.*

АКТУАЛЬНІ ПРОТИДІЇ ПРОБЛЕМ ІЗ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ В СВІТІ І ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Міграція по всьому світу досягла небувалих розмірів за всю доступну для огляду історію: за даними Міжнародної міграційної організації з міграції (МОМ), зараз мігрантами є 1 млрд. осіб, тобто 1/7 усього населення Землі [1].

Можна погодитись із думкою Л. М Захарченко про те, що зазвичай нелегальною (незаконною) міграцією є незаконне переміщення через державний кордон, тобто поза пунктами пропуску або з приховуванням від прикордонного та митного контролю, при використанні підроблених документів, візи (або без візи), самостійно чи за допомогою третіх осіб, а також проживання на території країни без належного дозволу компетентних державних органів.

Нелегальна міграція є шкідливим, протизаконним явищем, яке реально загрожує економічним інтересам і громадській безпеці держави. Така міграція є однією з причин зростання злочинності, поширення небезпечних захворювань, розвитку підпільного ринку праці, виникнення напруженості у відносинах між державами [2, с. 262-263].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

В цілому, міграції сприяють: неконтрольовані кордони чи жорстокий митний прикордонний контроль; культурна іноземна експансія; несправедлива конкуренція за робочі місця; перевантаження спеціальних служб [2, с. 264].

За даними ООН, з початку 2015 року станом на середину вересня через Середземне море до Європи змогли дістатися майже 365 тисяч сирійських біженців, але майже 3 тисячі загинули в дорозі [3].

Україна вчиняє заходи які, направлені на протидію та викриття каналів незаконного переміщення осіб через державний кордон.

Відповідно до офіційного джерела, тобто Державної прикордонної служби, існують такі випадки незаконної міграції. Держприкордонслужба завадила незаконному переправленню 16 незаконних мігрантів, які направлялись до країн ЄС [4]. Також було викрито канал, яким через державний кордон переправляли трьох громадян України, яких в подальшому мали використовувати в сфері надання сексуальних послуг в Туреччині [5]. Ще відомий такий приклад: у пункті пропуску прикордонники затримали сирійця, який використовуючи підроблений паспортний документ намагався виїхати до Польщі [6].

Ці приклади свідчать про те, нелегальні мігранти використовують територію України, для перетину до ЄС. Але прикордонні органи ефективно працюють і запобігають цьому. Цікавим моментом є те, що вони, знаходячись в Україні в «безпечній країні», не залишаються в ній, а йдуть далі за чимось кращим, вони шукають кращого життя для себе, там де є найбільші соціальні гарантії для біженців.

Оскільки одна і з умов ЄС – це прийняти сирійських мігрантів. Але як повідомив міністр закордонних справ Павло Клімкін: «Поки біженці з Сирії не йдуть в Україну, але якщо це трапиться, доведеться прийняти іноземців в рамках солідарності з європейськими країнами, а також надати людям допомогу» [7].

Крім того, спроби Євросоюзу обмежити потік мігрантів можуть торкнутися українських громадян і у візовому питанні. Прямої заборони на видачу шенгенських віз українцям аналітики не очікують, але є небезпека зменшення квот на їх видачу. Такий висновок можна зробити із заяви Ангели Меркель про те, що проблема біженців може поставити під сумнів існування Шенгенської зони і змусить переглянути Дублінські угоди.

«Якщо нам не вдасться домовитися про справедливий розподіл біженців, то, звичайно, питання Шенгену для багатьох стане на порядок денний», - зауважила Ангела Меркель [7].

Щодо Європейського союзу, то він започаткував роботу нового правоохоронного центру з метою координації боротьби проти насильницького екстремізму. Новий Європейський центр протидії тероризмові створений як частина поліцейного агентства Європейського союзу, Європолу, і працюватиме в Гаазі в Нідерландах у складі 40-50 експертів із протидії тероризмові. Центр буде координувати обмін розвідувальними даними, відстежувати іноземних

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

бойовиків і джерела незаконного фінансування і здобуття зброї, а також допомагати країнам-членам Євросоюзу в антитерористичних розслідуваннях.

Британія та Франція будуть спільно вирішувати проблеми, пов'язані з нелегальною міграцією. Зокрема, першим кроком на шляху зменшення британської привабливості для біженців – буде скорочення тижневої грошової допомоги. Прем'єр-міністр Великобританії Девід Кемерон виступив із заявою щодо допомоги мігрантам і зазначив, що біженців в країну будуть брати не з уже прибулих в Європу, а з таборів на кордоні з Сирією, щоб таким чином убезпечити їх від різних груп контрабандистів, що займаються переправленням людей в Європу за гроші. При цьому, британська влада вже заявляла, що не мають наміру брати участь в загальноєвропейській програмі допомоги біженцям, але пропонують допомогу в наведенні правопорядку.

Ще одним заходом в протидії незаконній міграції є те що, такі країни, як Алжир, Марокко і Туніс введени в список «безпечних» країн – і це означає, що у їх громадян мало шансів на отримання притулку [8].

Щодо Франції, то, як заявив французький прем'єр-міністр Домінік де Вільпен, буде введена квота на число нових мігрантів. Тобто, тільки строго певна кількість іноземців зможе оселитися в країні протягом року. В країну будуть пускати тих приїжджих, «в чиїх знаннях і навичках потребує французька економіка». В основному це лікарі, програмісти й інженери. Для тих, хто тестування не витримав, то швидше за все, будуть розширені заходи щодо насильницького видворення тих, хто знаходиться у Франції на незаконних підставах. Крім того, уряд Франції має намір прийняти ще ряд заходів таких як, скасувати автоматичне отримання французького громадянства при вступі в шлюб з французом [8].

Не слід забувати, що в ЄС діють закони, що дозволяють просто не пускати цих біженців, депортувати їх, але ці заходи практично не працюють. Закон забороняє біженцям перетинати кордон, він дає урядам право швидко всіх зібрати в автобуси і тут же видворити назад [9]. Крім таборів важко щось придумати. Але і це теж тимчасовий захід, що викликає протести у місцевих жителів. Але головним підсумком має стати хоча б послаблення цього потоку. Як цього добитися – поки єдиної відповіді немає.

Більш всього дивує ставлення Володимира Путіна до цієї ситуації, він заявив, що треба посилити покарання за порушення імміграційного законодавства. На його думку, порушників треба на 4-5 років закривати в'їзд в країну, а для їх наймачів і тих, хто їх реєструє в своїх квартирах, ввести кримінальну відповідальність [9].

Ще жодна держава в світі не змогла повністю перемогти нелегальну міграцію. Але це не означає, що не потрібно нічого робити. Якщо б ввести нормальні правила постановки на міграційний облік, встановити зручні легальні канали. Тоді легальна міграція зросте, проте нелегальна, відповідно, зменшиться.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Зупинити цей величезний потік біженців може тільки кардинальна зміна ситуації в Сирії. Якщо в Сирії раптом припиняться бойові дії, то деяка категорія людей захочуть повернутися на батьківщину, заново відбудувати свої будинки і відновлювати своє господарство, але інша категорія людей відповідно не захочуть, тому що на території ЄС їм живеться краще, ніж у своїй власній країні, яку ще й треба відновлювати.

Список використаних джерел

1. Беженцы или мигранты: в чем разница? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.bbc.com/russian/society/2015/09/150902_migrants_and_asylum_seekers.
2. Захарченко Л. М. Причины і сутність явища незаконної (нелегальної) міграції / Захарченко Л. М. // «Митна справа», – 2014. – С. 262–267.
3. ООН: через війну в Сирії ще 1 млн. осіб залишать домівки в 2015 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.pravda.com.ua/news/2015/09/13/7081110/?attempt=1>.
4. В рамках протидії незаконній міграції правоохоронці затримали 16 вихідців з Азії та 4 громадян Туреччини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://dpsu.gov.ua/ua/about/news/news_9044.htm.
5. Через аеропорт Одеси в Туреччину намагались вивезти 3 українок для використання в сфері надання сексуальних послуг. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://dpsu.gov.ua/ua/about/news/news_10564.htm.
6. У пунктах пропуску на Львівщині затримали сирійця з румунським паспортом та крадія із Хмельниччини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://dpsu.gov.ua/ua/about/news/news_10551.htm.
7. Беженцы из Сирии: катастрофа Европы добьет Украину. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://podrobnosti.ua/2057225-islamskie-bezhentsy-bolno-udarjat-po-ukraine.html>.
8. Власти Германии сообщили, как будут бороться с наплывом мигрантов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.bbc.com/russian/news/2016/01/160128_germany_migrants_plan.
9. Борются с нелегальной миграцией легко. Но уголовная ответственность тут ни при чем. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://m.forbes.ru/article.php?id=78779>.

Дроник Вікторія Віталіївна,
Чорноморський державний університет
ім. П. Могили, м. Миколаїв
Науковий керівник: к. ю. н., доцент,
завідувач кафедри цивільного та
кримінального права та процесу Шведова Г. Л.

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ

У сучасному світі торгівля людьми є одним із масових порушень прав і свобод людини. Кожного року близько 4,5 млн. чоловіків, жінок і дітей продаються, переміщуються і утримуються проти їх волі з метою примусової праці, сексуальної експлуатації, примусового жебрацтва, вилучення органів. За рівнем злочинної прибутковості торгівля людьми посідає одне з перших місць, поступаючись лише доходам від наркобізнесу і торгівлі зброєю [1]. Отже, цим обумовлюється актуальність даної теми дослідження.

Проблема боротьби з торгівлею людьми має давні витоки, проте і на початку XXI ст. торгівля «живим товаром» залишається сучасною формою рабства, організованою злочинною діяльністю. Згідно Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р., торгівля людьми визнана одним з головних напрямів міжнародної організованої злочинності, прибутки якої оцінюються мільярдами доларів. У світі немає країни, яку б не стосувалася дана проблема: 127 країн визнано постачальниками живого товару, 98 – країнами транзиту, 137 – пунктом призначення [2]. Зазначене обумовлює необхідність організації і здійснення міжнаціональних зусиль щодо протидії даному явищу.

В юриспруденції існує кілька визначень поняття «торгівля людьми». Відповідно до Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р., «торгівля людьми» означає «найм, перевезення, передачу, приховування або одержання осіб шляхом погрози або застосування сили чи інших форм примусу, насильницького викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або безпорадним станом або наданням чи отриманням плати чи вигоди для досягнення згоди особи, яка має владу над іншою особою, для експлуатації» [3]. Згідно Закону України «Про протидію торгівлі людьми», під торгівлею людьми розуміють «здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи» [4]. Відповідно до Кримінального Кодексу України (ст. 149), об'єктивною стороною торгівлі людьми охоплюються такі діяння: продаж чи інша оплатна передача людини; здійснення стосовно людини

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

будь-якої іншої незаконної угоди, пов'язаної із законним чи незаконним переміщенням за її згодою або без згоди через державний кордон України для подальшого продажу чи іншої передачі іншій особі [5]. Очевидно, різноманітність і конкретність наведених та інших нормативних визначень поняття обумовлена потребами якнайкращого їх розуміння і ефективного застосування.

Для України торгівля людьми є масштабною проблемою. Від злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, постраждало більше 120 тис. осіб. У 2015 р. офіційний статус потерпілого від торгівлі людьми отримало 83 особи. Протягом 2015 р. Представництво Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні надало допомогу 740 особам, які постраждали від торгівлі людьми у 16 країнах світу, включно з Україною. Якщо взяти до уваги, що протягом 2013 р. МОМ надала допомогу 933 постраждалим, а протягом 2010 р. – 1 085, помітною є певна позитивна тенденція щодо зменшення кількості жертв, хоча абсолютні цифри залишаються високими [6].

Аналіз результатів міжнародних моніторингових дозволяє виділити певні тенденції стану торгівлі людьми в Україні за останні роки. Зокрема, ними є:

1. У 2015 р. основною країною призначення для постраждалих від торгівлі людьми були Російська Федерація (64%), меншою мірою – Польща (17%), Грузія – (5%), Україна – (1%) та інші країни.

2. Кілька років поспіль Україна займає друге місце серед країн призначення за випадками внутрішньої торгівлі людьми та експлуатації іноземців: 20 осіб, які отримали допомогу від МОМ у 2015 р., були українцями і зазнали експлуатації в Україні; 29 постраждалих, що експлуатувалися в Україні переважно в сфері підневільної праці, були громадянами інших країн.

3. Більшість постраждалих зазнали трудової експлуатації (829 осіб) у таких секторах, як будівництво, сільське господарство, виробництво, сфера послуг, хатня робота. Зменшення кількості випадків продажу людей з метою сексуальної експлуатації, явно пов'язане із зростанням рівня обізнаності серед відповідних груп ризику, а також зі складнощами у кримінальному переслідуванні трудової експлуатації.

4. У плані гендерного аналізу категорії постраждалих помітною є тенденція переважання кількості постраждалих осіб жіночої статі (51%) у порівнянні з чоловіками (49%). Чоловіки здебільшого використовуються як робоча сила на виробництві, жінки віком від 18 до 30 років – переважно в секс-індустрії, старші – в обслуговуванні, причому жінки, яких експлуатують з метою примусової праці, майже завжди зазнають і сексуального насилля.

5. Кількість випадків торгівлі дітьми має тенденцію до зменшення, проте абсолютні цифри залишаються неприпустимо високими (4 особи – 2014 р., 19 – 2013 р., 50 – 2012 р.). До 60% з усіх виявлених дітей жертв становлять дівчата. 69% усіх постраждалих дітей піддавались експлуатації у примусовому жебрацтві, 10% – у комерційній сексуальній експлуатації, 13% – у примусовій

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

праці. Більшість неповнолітніх передали або продали злочинцям їх батьки чи опікуни.

6. Найбільш уразливою групою до ризиків торгівлі людьми є мешканці сільської місцевості із низьким доступом до можливостей працевлаштування. Новітньою тенденцією є посилення групи ризику жінками старшого віку, які повторно виходять на ринок праці після тривалого періоду догляду за дітьми, а також колишні мігранти.

7. У 2015 р. кількість зареєстрованих злочинів торгівлі людьми становила 111 випадків, що є більше, ніж у 2014 р., проте менше, ніж попередні два роки (109; 130; 162 відповідно) [6].

8. Політична нестабільність та стан фактично бойових дій стали причиною цілої хвилі злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, організованими терористичними елементами в Донецькій та Луганській областях України [7].

9. За оцінками Держдепартаменту США, відповідальність уряду України у питаннях організації протидії торгівлі людьми, особливо на своїй території, останнім часом дещо знизилася (найменше зусиль у цій сфері докладають Іран, Узбекистан та Росія, яка у своєму «активі» має біль як мільйон зафіксованих випадків торгівлі людьми). Виявлені тенденції у цілому свідчать, що проблема торгівлі людьми для України є досить значною.

На підставі вищезазначеного можна зробити висновок про те, що в Україні протягом останніх років зафіксовано як позитивні (зменшення показників щодо кількості постраждалих у цілому і дітей, зокрема), так і негативні (збільшення випадків внутрішньої торгівлі людьми та експлуатації іноземців) тенденції стану протидії торгівлі людьми.

Отже, завданнями, що стоять нині перед державою і суспільством України у сфері протидії торгівлі людьми є: потреба у зміцненні Національного механізму взаємодії допомоги постраждалим особам на національному, регіональному та місцевому рівнях; посилення співпраці між урядовими органами та громадянським суспільством; потреба гармонізації чинного законодавства із міжнародним щодо статусу іноземців та осіб без громадянства, зокрема у питаннях надання їм юридичної, медичної та соціальної допомоги.

Список використаних джерел

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень грудень 2015 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112173&libid=100820&c=edit&_c=f – Назва з екрану.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_789 – Назва з екрану.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

3. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_858/conv – Назва з екрану.
4. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20.09.2011 р. № 3739-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3739-17> – Назва з екрану.
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> – Назва з екрану.
6. Протидія торгівлі людьми: Україна (станом на 30 грудня 2015 р.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Офіційний веб-сайт Представництва Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні <http://iom.org.ua/ua/protidiya-torgivli-lyudmi>. – Назва з екрану.
7. Доповідь державного департаменту США з торгівлі людьми за 2013 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25022406.html> – Назва з екрану.

Жовтоножко Ірина Русланівна,
*Чорноморський державний університет
ім. П. Могили, м. Миколаїв*
Науковий керівник: к. ю. н., доцент,
*завідувач кафедри цивільного та
кримінального права та процесу Шведова Г. Л.*

ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Торгівля людьми – це гостра проблема сьогодення, і ще на початку 90-х років минулого століття цей вид злочинної діяльності торкнувся України. За даними ООН, торгівля людьми посідає третє місце у світі за рівнем прибутковості після торгівлі наркотиками та зброєю, тому зрозумілим видається питання «привабливості» такої діяльності для транснаціональних організованих угруповань. Але очевидним є факт, що торгівля людьми передбачає наявність потерпілих, і найчастіше – від дій однієї злочинної організації або навіть однієї особи-злочинця потерпає далеко не одна жертва. Тож суспільна небезпечність злочину, який за своєю суттю є абсолютно антигуманним та антилюдським, полягає ще й в тому, що від нього страждають мільйони людей. За даними Держдепартаменту США, щороку в рабство потрапляють 600-800 тис. осіб, а за оцінками Центру безпеки людини, цей показник сягає 4 млн.

В статті 4 Закону України «Про протидію торгівлі людьми» визначено основні напрями державної політики, серед яких першочерговим є попередження торгівлі людьми шляхом підвищення рівня обізнаності населення, превентивної роботи, зниження рівня вразливості населення та

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

подолання попиту. Згідно ст. 9 та ст. 10 цього ж закону система визначених державою напрямів щодо попередження явища включає зокрема «вивчення ситуації», а серед завдань окремо виділено таке як дослідження стану, причин і передумов поширення торгівлі людьми. Так само в Додатку 2 до Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року в п. 5 передбачено запобігання торгівлі людьми, її первинна профілактика, а п. 6 – профілактика саме серед вразливих верств населення. Напрямок «вивчення ситуації» охоплює в тому числі характеристики осіб, що постраждали від даного виду правопорушення [1, с. 47].

Однією із найбільших проблем в протидії торгівлі людьми є значна кількість латентних жертв, а стрижнем криміналістичного та кримінологічного аналізу будь-яких видів злочинних посягань є відомості про потерпілих від злочинів. Як відзначає Є. Є. Центров, від особи конкретної жертви, особливостей її способу життя, її зв'язків і стосунків із злочинцем, безпосередньо залежить вибір правопорушником способу, знарядь, засобів, місця, часу вчинення злочину тощо. У той же час, обрана форма і зміст злочинного посягання визначають потенційне коло жертв.

О. М. Литвинов зазначає, що жертва низки правопорушень виступає як самостійний специфічний об'єкт дослідження, оскільки саме її певні риси часто визначають мету і мотиви злочину, тактику його вчинення тощо [2, с. 138]. На нашу думку, ця теза є провідною для вивчення соціально-правової природи такого виду злочину як торгівля людьми. Відповідно вивчення віктимологічних аспектів характеристики потерпілих від злочинних посягань необхідне для розробки заходів віктимологічної профілактики і попередження даних злочинів.

Якщо звернутися до статистики, то станом на кінець 2015 р. в Україні статус постраждалих від торгівлі людьми встановлено 113 особам, з них 50 – чоловіки, 46 – жінки і 17 осіб – неповнолітні. За видами експлуатації: трудова – 58, сексуальна – 30, жебрацтво – 19, торгівля органами – 3, продаж дитини – 2, втягнення в сурогатне материнство – 1 постраждалих [3, с. 7]. Але ці дані не можуть бути об'єктивними з низки причин, про які нижче.

Одразу зазначимо, для потерпілих від торгівлі людьми найчастіше характерна підвищена віктимність (тобто схильність стати за певних обставин жертвою злочину). Згідно загальноприйнятої в теорії кримінології класифікації, жертви торгівлі людьми рідко є пасивними або випадковими, а більшість з них належать до так званих ризикованих, необачливих, некритичних або навіть ситуативних, які своїми діями сприяють розвитку злочинного посягання. Крім того, більшість є саме латентними жертвами, які не бажають заявляти про вчинення щодо них злочину. Адже постраждалі, особливо від сексуальної експлуатації, відчувають сором, провину, дехто вважає себе не гідним порятунку. Чоловіки-жертви трудової експлуатації докоряють собі, що не справили сподівань і не виконали роль годувальника родини. В свою чергу, розслідування такого виду злочину як торгівля людьми є

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

малопродуктивним без сприяння потерпілих, а тому важливою є робота органів державної влади по виявленню та наданню допомоги потерпілим, передусім, з дотриманням принципів, визначених у статті 3 Закону «Про протидію торгівлі людьми».

Тож крім загальновизнаних причин поширення злочинів у сфері торгівлі людьми, як-от соціальних, економічних, політичних, правових, інформаційних, виокремлюється і причина кримінологічного характеру – значущим є особистість жертви та такі її особливості, що включають її до групи ризику. Так само і С. О. Філіпов зазначає, що віктимологічні чинники мають розглядатися як елемент системи детермінації транскордонної торгівлі людьми [4, с. 31].

Проаналізувавши різноманітні публікації, можемо виокремити групи ризику в даній сфері. Це безробітні особи працездатного віку; походженням з сільської місцевості; з низьким рівнем освіти і доходів; працюючі за кордоном, насамперед, нелегально; особи, які користуються послугами зі знайомств, посередництва в укладенні шлюбів; особи, які працюють у сфері розваг, інтимних послуг чи модельного бізнесу; раніше постраждали від торгівлі людьми. Більшість потерпілих походять, з так званих неблагополучних родин.

Особлива ураженість жінок пояснюється також високим рівнем насильства у сім'ї та гендерної дискримінації. Слід враховувати і значну латентність цього злочину щодо чоловіків, яким психологічно важче визнати те, що вони постраждали, і звернутися за захистом до правоохоронних органів. Наразі в результаті збройного конфлікту на сході країни у зоні особливого ризику опинилися і внутрішні переселенці. Діти ж більш уразливі за дорослих щодо прийняття самостійних рішень та усвідомлення можливих наслідків. До віктимно схильних дітей відносяться сироти, позбавлені батьківського піклування, з малозабезпечених сімей, безпритульні, з особливими потребами.

Якщо жертви таких розповсюджених злочинів як вбивство, крадіжка не завжди мають чітку віктимну схильність, то жертви торгівлі людьми – дуже часто. Під поняттям віктимної схильності розуміється сукупність властивостей, обумовлених соціальними, психологічними, іншими причинами, які сприяють дезадаптивному стилю реагування суб'єкта та призводять до негативних наслідків для нього [5, с. 79]. Конкретним підтвердженням вищевказаної тези про віктимну схильність є дослідження діяльності Державної прикордонної служби України у сфері протидії торгівлі людьми. Встановлено, що у більшості випадків переміщення та виїзд з України здійснюється особами без примусу. Зрозуміло, що шляхом зловживання довірою, обману, але без примусу. Знову ж таки, ефективність психологічного впливу з боку правопорушника залежить саме від порогу чутливості потенційного потерпілого [4, с. 36].

Віктимізація суспільства зумовлена не тільки неналежним виконанням обов'язку держави забезпечити безпеку людини, а й навмисним чи необережним порушенням людиною правил особистої безпеки, що і використовується злочинцями [6, с. 128]. Більше ніж половина жертв злочинів формувалися в однотипному із злочинцями середовищі, мали схожі особистісні

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

характеристики, криміногенні стереотипи мислення, індиферентно ставилися до дотримання норм особистої і колективної безпеки [7, с. 94].

Так як жертви торгівлі людьми, це конкретні групи осіб із віктимною схильністю, для держави першочерговим завданням має бути робота із такими групами ризику – для попередження злочинів щодо них.

Наразі для превенції торгівлі людьми застосовується широкий спектр інструментаріїв, серед яких статистичне, соціологічне спостереження, опитування, вивчення документів (ЗМІ, матеріалів архівних кримінальних справ), одержання експертних оцінок, фокус-групи, анкетування тощо. Зокрема, в Державній цільовій соціальній програмі протидії торгівлі людьми передбачено проведення роз'яснювальної роботи з дітьми працівників-мігрантів, сиротами та іншими потребуєчими соціального захисту; з особами, які були притягнуті до адміністративної відповідальності за зайняття проституцією; безробітними тощо. До заходів первинної профілактики включено залучення молоді до проведення інформаційних і культурно-просвітницьких заходів; підвищення кваліфікації працівників органів державної влади і посадових осіб місцевого самоврядування з питань протидії торгівлі людьми, проведення інформаційних кампаній з питань зайнятості в Україні та за кордоном, безпечної трудової міграції, прав працівників-мігрантів тощо.

На наш погляд, передусім акцентувати увагу слід на діяльності педагогічного колективу навчальних закладів, органів опіки та піклування, правоохоронних органів та центрів зайнятості, які повинні і мають змогу безпосередньо сприяти громадянам у соціальній і правовій обізнаності, а відповідно – в зниженні рівня віктимної схильності певних верств населення.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар до Закону України «Про протидію торгівлі людьми» / Кол. авторів; за заг. ред. О. М. Бандурки, К. Б. Левченко, О. М. Литвинова. – К. : Агентство «Україна», 2013. – 182 с.
2. Литвинов О. М. Віктимізація у структурі механізму протидії злочинності / О. М. Литвинов // Право і Безпека. – 2010. – №4. – С. 137-141.
3. Дубина Б. І. Протидія торгівлі людьми. Інформаційно-довідкові матеріали органів внутрішніх справ України / Б. І. Дубина – К.: Міжнародна організація з міграції (МОМ), 2015. – 33 с.
4. Філіппов С. О. Чинники віктимізації потерпілих від транскордонних кримінальних правопорушень / С. О. Філіппов // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2013. – № 3. – С. 29-40.
5. Полежаєв М. Л. Посібник для співробітників Державної прикордонної служби України з питань виявлення та припинення злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми / М. Л. Полежаєв. – К. : Тютюкін, 2011. – 104 с.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

6. Голіна В. В. Соціальні та психологічні чинники кримінологічної віктимізації в Україні / В. В. Голіна // Вісник Академії правових наук України. – 2007. – №3(50). – С. 185-193.
7. Головкін Б. М. Кримінологічне поняття віктимізації / Б. М. Головкін // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – №15. – С. 93-96.

Карпів Ірина Ігорівна,

Івано-Франківський університет права

імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри

кримінального права і процесу Івано-Франківського університету

права імені Короля Данила Галицького Острогляд О. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ

Інтеграція України у світове співтовариство разом із позитивними очікуваннями приховує й небезпечні загрози. Однією з таких загроз є явище торгівлі людьми, що має найрізноманітніші прояви. Торгівля людьми існує впродовж багатьох століть і являє собою грубе порушення прав людини. Вона є кримінальним промислом, що дає надприбутки, внаслідок чого завжди має транснаціональний характер і створює не тільки потенційні, але й реальні загрози національній безпеці нашої держави, суттєво впливаючи на міграційні, демографічні, соціальні та інші процеси.

Зростання безробіття, особливо жіночого, неухильне зниження життєвого рівня населення, поступове втягнення країни до глобального ринку обміну товарів та послуг – усе це створило умови для поширення цього виду злочину і в Україні. До того ж, специфіка географічного положення країни, «прозорість» українських кордонів певною мірою сприяли тому, що Україна опинилася на перехресті світових шляхів транспортування «живого товару» і почала використовуватися злочинними міжнародними угрупованнями як країна-транзит і країна-донор одночасно [3, с. 60].

Згідно з Законом України «Про протидію торгівлі людьми», торгівля людьми – це здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином.

Протидія торгівлі людьми – це система заходів, спрямованих на подолання торгівлі людьми шляхом її попередження і боротьби з нею та надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Актуальною проблемою протидії торгівлі людьми в нашій державі є недосконалість вітчизняного законодавства. Хоча в 2011 році і було прийнято Закон «Про протидію торгівлі людьми», проте в ньому не сформульовані положення щодо виплати компенсацій постраждалим від торгівлі людьми, формування спеціального фонду компенсації особам, постраждалим від торгівлі людьми, не передбачено можливість притягнення юридичної особи до кримінальної відповідальності. Не були розроблені відповідні нормативно-правові акти на виконання вищезазначеного Закону, не визначено компетентний орган державної влади, відповідальний за здійснення роботи в даній сфері. Досі не прийнято постанову Пленуму Верховного Суду, яка б узагальнювала судову практику в справах торгівлі людьми та забезпечила однакове застосування судами норм чинного законодавства [1, с. 189].

Однією зі слабких сторін реалізації вітчизняної політики з протидії торгівлі людьми є недостатнє виділення відповідних ресурсів для проведення розслідувань та допомоги постраждалим.

Не менш важливою проблемою залишається складність розкриття та розслідування торгівлі людьми. Це зумовлено, насамперед, тим, що торгівля людьми є транснаціональним злочином і часто здійснюється на території декількох країн міжнародними злочинними організаціями. Тобто, значно ускладнюється процес збирання доказів за межами України та виникають проблеми в процесі взаємодії та обміну інформацією з правоохоронними органами інших країн. Іншою причиною є те, що особи, які постраждали від цього злочину, часто не бажають брати участі в справі та відмовляються визнавати себе потерпілими через страх, сором, боязнь нерозуміння, насмішок та осуду зі сторони суспільства.

В Україні відсутня єдина статистика щодо кількості та категорій осіб, які постраждали від торгівлі людьми. Існуючі офіційні дані не відображають реальних масштабів цього явища в Україні, а лише свідчать про невисокий рівень ефективності діяльності органів внутрішніх справ в протидії торгівлі людьми. Їх заходи, в більшості, пов'язані з виявленням дрібних і незначних фактів злочинної діяльності у цій сфері. Інформація, що стає предметом перевірки і викриття таких злочинів, в основному, надходить до правоохоронців від самих постраждалих осіб або їх родичів.

Звіти міжнародних організацій та спостереження експертів дають підстави також говорити про низьку ефективність судової гілки влади, яка виявляється у неефективності розгляду справ в судах. Вироки виносяться менш, ніж по чверті заведених кримінальних проваджень. Всупереч достатньо серйозним санкціям за скоєння даного злочину, через різні причини на практиці часто застосовуються м'які покарання. Проблема розгляду справ у суді, а також винесення вироків злочинцям залишається дуже серйозною перешкодою у реалізації права потерпілих від торгівлі людьми на справедливе судочинство.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Досить часто жертви торгівлі людьми, в першу чергу, звертаються за допомогою до неурядових організацій, а не до правоохоронних органів. Це свідчить, що рівень довіри осіб, які піддавались експлуатації, до компетентних державних органів є нижчим, ніж до громадських організацій. Не налагоджена взаємодія між цими структурами створює перешкоди для ефективного розслідування правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми та іншими незаконними угодами щодо людей, притягнення до відповідальності винних осіб і забезпечення належного захисту, допомоги та гарантій постраждалим особам [4, с. 42-43].

На практиці досить проблемним залишається питання надання юридичної, медичної, психологічної та фінансової допомоги потерпілим від торгівлі людьми на безпечній та конфіденційній основі, а також недостатньої кількості реабілітаційних центрів, в яких можна було б отримати таку допомогу.

До важливих проблем протидії торгівлі людьми в нашій країні варто віднести прихованість цього явища, те, що про нього майже не згадують в засобах масової інформації. Прихованість означає й невидимість експлуатації та невидимість людей-постраждалих від торгівлі. Без ідентифікації постраждалих від торгівлі людьми питання надання допомоги й захисту стає зайвим.

На мою думку, однією з найважливіших проблем в сфері протидії торгівлі людьми в Україні є недостатній рівень обізнаності громадян. Це стосується, насамперед, того, що часто вони не знають своїх законних прав, недостатньо поінформовані про особливості працевлаштування за кордоном, не орієнтуються в трудовому та міграційному законодавстві, мають хибні уявлення про реалії життя за кордоном.

Іншою стороною даної проблеми є недостатня обізнаність нашого суспільства про торгівлю людьми як актуальну проблему сьогодення. Більшість людей вірять усталеним стереотипам про те, що торгівля людьми можлива лише в бідних малорозвинених країнах, що жертвами цього злочину стають тільки молоді дівчата та жінки, які використовуються в сексуальній сфері, але не чоловіки та діти, що потрапити в таку ситуацію можуть тільки наївні неосвічені люди, що торгівля людьми завжди пов'язана з виїздом за кордон і не може здійснюватись в межах однієї країни. Тобто, люди розуміють, що така проблема існує, але вважають її абстрактною, не допускаючи, що це колись може статися з ними або їхніми знайомими.

Вищезгадані проблеми не є вичерпними. Необхідно також розуміти, що наразі існують й інші негативні чинники, насамперед, некваліфіковані судді, державні службовці, працівники правоохоронних органів і соціальних служб, до обов'язків яких входить протидія цьому явищу та надання допомоги жертвам торгівлі людьми, крім того, відсутнє належне фінансування державних програм із запобігання та протидії торгівлі людьми. Також існує проблема у наданні особам, що постраждали внаслідок торгівлі людьми, офіційного статусу «жертви», що впливає на подальше надання ним комплексної (юридичної, соціальної, психологічної тощо) допомоги.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Отже, підсумовуючи все викладене, стає очевидним, що, незважаючи на позитивні зрушення, в Україні є досить великий спектр проблем, пов'язаних з протидією та запобіганням торгівлі людьми.

Для ефективного подолання цих проблем необхідно здійснити комплекс заходів щодо вдосконалення вітчизняного законодавства у відповідній сфері, налагодження міжнародного співробітництва, забезпечення ефективної взаємодії державних органів і громадських організацій, здійснення профілактичної, інформаційно-освітньої роботи щодо населення, надання комплексу соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми тощо.

Список використаних джерел

1. Ємець О. М. Нормативно-правове забезпечення протидії торгівлі людьми в Україні / О. М. Ємець // Вісник Академії управління МВС. – 2010. – № 4(16). – С. 186-192.
2. Концепція Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2015 р. № 1053-р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1053-2015-p>.
3. Левченко К. Б. Проблеми протидії торгівлі людьми в Україні / К. Б. Левченко. // Міжнар. жіночий правозахисний центр «Ла Страда – Україна» / Як Україна виконує план дій з візової лібералізації? Результати громадського моніторингу. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.novisa.org.ua/upload/Full%20monitoring_UKR_60-74.pdf.
4. Орел Ю. С. Актуальні проблеми боротьби з торгівлею людьми в Україні / Ю. С. Орел // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2014. – № 1. – С. 41-44.
5. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20.09.2011 № 3739-VI. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19-20. – Ст. 173.

Костинюк Христина Вікторівна,
*Івано-Франківський університет права
імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ*
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, завідувач кафедри
*кримінального права і процесу Івано-Франківського університету
права імені Короля Данила Галицького Мельник П. В.*

ПИТАННЯ ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПРОСТИТУЦІЇ

Проституція вважається однією із найдавніших професій у світі та протягом багатьох століть привертає увагу громадськості: юристи, медики, соціологи, історики звертали увагу на це явище. В Україні проституція є досить поширеним явищем, і спільно з заняттям проституцією розвивається така

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

злочинна діяльність, яка пов'язана з експлуатацією особи. Сутенерство, звідництво є складом правопорушень, передбачених Кримінальним Кодексом (далі – КК), щодо залучення осіб чоловічої та жіночої статі до занять секс-бізнесом.

Актуальність теми пов'язана з тим, що, по-перше, не існує єдиної думки про те, якою є сутність проституції, її відповідність моральним нормам суспільства; по-друге, дедалі більше постає питання про легалізацію проституції та декриміналізацію норм, які регулюють це питання.

У науці кримінального права питання, пов'язані з вивченням проституції та сутенерства як соціального явища, були предметом дослідження багатьох українських та зарубіжних вчених, серед них: І. О. Бандурка, В. О. Іващенко, К. С. Снісаренко, А. В. Ландіна.

Аналізуючи українське законодавство, К. С. Снісаренко зазначає, що воно ще не є в повній мірі усталеним щодо регулювання проституції, адже у КК 2001 року містилась окрема норма, яка передбачала кримінальну відповідальність за заняття проституцією – ст. 303 «Систематичне заняття проституцією». Але уже в 2006 році Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за торгівлю людьми та втягнення в заняття проституцією», перш за все, положення цього Закону були спрямовані на приведення ст. 149 та 303 КК України у відповідність до норм Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, а саме шляхом скасування кримінальної відповідальності за заняття проституцією з одного боку та посилення кримінальної відповідальності за сутенерство та втягнення особи в заняття проституцією з іншого [6].

Позитивним і доцільним на думку К. С. Снісаренка є те, що законодавство України все ж таки пішло по шляху декриміналізації проституції, натомість встановивши кримінальну відповідальність за діяння, пов'язані з організацією її заняттям (ст. 302, 303 КК України) [6].

Питання декриміналізації проституції підтримує також низка українських науковців, зокрема В. О. Іващенко звертає увагу на небезпеку проституції і з метою зменшення шкоди, яку проституція завдає суспільству та окремим громадянам, пропонує прийняти спеціальний закон про проституцію, яким легалізувати її окремі види, поставити під соціальний і медичний контроль проститутток, регламентувати діяльність будинків розпусти. При такому підході правова відповідальність повинна наставати не за заняття проституцією, а за порушення правил, встановлених для цієї діяльності, її експлуатацію, залучення до неї неповнолітніх осіб [2].

І. О. Бандурка вказує, що проституція як соціальне явище, є наслідком цілої низки різноманітних чинників, саме тому її криміналізація не вирішує проблему, а лише загання її у підпілля та робить уразливою для комерційних діянь з боку працівників правоохоронних органів та державної влади.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Суспільство вже переконалося, що проституція, як така, є не кримінальною, а соціальною проблемою, і її вирішення не криється у кримінальному кодексі [1].

Проаналізувавши позиції українських вчених щодо декриміналізації проституції можна зробити висновок, що їх думки в більшості збігаються і підтримують законодавство.

Чинна ст. 303 КК щодо втягнення особи в заняття проституцією або примушування її до зайняття проституцією імплементувала в законодавство України основні положення міжнародних правових актів з питань захисту прав людини та її законних інтересів. Так, в Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами від 2 грудня 1949 року, визначається, що проституція і зло, яке супроводжує її, яким є торгівля людьми, що має на меті проституцію, несумісні з гідністю і цінністю людської особи і загрожують добробуту людини, сім'ї і суспільства. Тому, згідно з ст. 1, Сторони в цій Конвенції зобов'язуються накладати кару на кожного, хто для вдоволення похоті іншої особи зводить, умовляє або спокушає з метою проституції іншу особу, навіть за згодою цієї особи, чи експлуатує проституцію іншої особи, навіть за згодою цієї особи [3].

Хоча національне законодавство інших держав по-різному розглядає кримінальну відповідальність за проституцію.

До прикладу, нормами розділу 6 КК Швеції передбачена відповідальність за злочинні діяння, що посягають на моральність у сфері статевих відносин, де встановлено кримінальну відповідальність за сексуальну експлуатацію, якщо особа схиляє іншу особу до статевого зв'язку шляхом зловживання його або її залежним становищем, також передбачено настання кримінальної відповідальності за звідництво. Варто додати, що в КК Швеції, на відміну від КК України, існує кримінальна відповідальність не лише за звідництво, створення і утримання місць розпусти, а й за сприяння заняття проституцією [5].

В КК Латвії злочинні посягання на моральні засади суспільства виділені в 16 розділ Особливої частини під назвою «Злочинні діяння проти моральності та статевої недоторканості».

Проаналізувавши дані норми, можна стверджувати, що законодавство Латвії встановлює кримінальну відповідальність за сутенерство, під яким розуміється використання з метою отримання матеріальної вигоди особи, що займається проституцією (ст. 165) та покарання за порушення правил, які обмежують проституцію, але кримінально караним є лише порушення цих правил протягом року (ст. 163).

В кримінальному законодавстві Російської Федерації норми, що захищають моральність у сфері статевих відносин розміщені у розділі 15 Особливої частини КК РФ «Злочини проти суспільної моральності». Норми ст. 240 та ст. 241 встановлюють кримінальну відповідальність за такі види злочинів, як заняття проституцією та організацію або утримання притонів, але

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

покарання встановлюється лише в тих випадках, якщо притони утримуються саме для заняття проституцією [4].

Підсумовуючи, можна вказати, що дана діяльність багато століть залишається невід'ємною частиною життя суспільства і тому проблема проституції є соціально важливою на даний час. В питанні відповідальності за заняття даною діяльністю має бути врахований досвід зарубіжних країн: законодавство деяких держав не містить відповідальності за проституцію, і, в той же час посилює кримінальну відповідальність за організацію заняття проституцією.

Список використаних джерел

1. Бандурка І. О. Декриміналізація проституції – окремі мотиви / І. О. Бандурка // Наше право. – 2005. – № 2. – С. 49–54.
2. Іващенко В. О. Торгівля жінками та дітьми (кримінологічні та кримінально-правові аспекти боротьби). Монографія. – К.: Атіка, 2004. – 112 с.
3. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і експлуатацією проституції третіми особами від 2 грудня 1949 року (ратифікована Україною 17 липня 1997 року). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до конвенції: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_162.
4. Кримінальний Кодекс Російської Федерації. Офіційний текст зі змінами та доповненнями від 08.12.2003 р. – М.: «Юркнига». – 2004. – 160 с.
5. Ландіна А. В. Захист моральності у сфері статевих відносин за кримінальним законодавством зарубіжних країн / А. В. Ландіна // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2004. – № 1-2 – С. 196-201. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2004_1-2_33.
6. Снісаренко К. С. Декриміналізація проституції в Україні: «за і проти» / К. С. Снісаренко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2012_4_67.

Мануїлова Анна Іванівна,

Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри

міжнародного права і міжнародних відносин Національного університету «Одеська юридична академія» Трояновський О. В.

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Торгівля людьми стала однією з найбільших проблем в міжнародному праві, а також зростаючою глобальною злочинною діяльністю, яка потребує негайного вирішення. З кожним днем жертвами даного злочину стають сотні людей.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Торгівля людьми тягне за собою безмежне людське страждання. Люди, що опинилися жертвами торгівлі, у тому числі діти, змушені працювати без будь-якої оплати, є об'єктами сексуальної експлуатації, їх б'ють і навіть позбавляють життя при спробі до втечі від своїх експлуататорів. Їм постійно погрожують, їх піддають насильству і травмують.

Відповідно до статті 3 Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, «торгівля людьми» означає здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або звичаї, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів [1].

Існує безліч сфер експлуатації людей. Для жінок це можуть бути вимушений шлюб, примусова праця, використання в домашньому господарстві, промисловому або сільськогосподарському секторах, примусове сурогатне материнство, використання в сексуальному бізнесі. Чоловіків переважно використовують на будівництві, у промисловості, сільському господарстві, дітей – у жебрацтві й порнобізнесі. Зафіксовані також випадки примусу людей до участі в збройних конфліктах, примусової трансплантації органів. Людей також використовують як наркокур'єрів і перевізників фальшивих грошей. Найпоширеніші форми експлуатації – це трудова і сексуальна. Масштаби обох зіставити вкрай складно, оскільки практично неможливо зібрати точні дані щодо кількості людей, які зазнають тієї чи іншої форми експлуатації.

Торгівці людьми, як правило, обирають своїми жертвами людей, які проживають в тих країнах або районах, де соціально-економічне положення дуже скрутне, а ймовірність життєвого успіху – дуже обмежена.

Можна виділити такі ознаки торгівлі людьми:

- а) застосування фізичного та психічного насильства або загрози;
- б) вилучення у людини, яка стала жертвою торгівлі людьми, документів, що засвідчують її особу;
- в) залучення в боргову кабалу;
- г) примус до праці;
- д) обмеження свободи пересування;
- е) обман або зловживання довірою.

Торгівля людьми зачіпає майже всі країни світу або в якості вихідного пункту, або пункту транзиту, або пункту кінцевого призначення, при цьому, жертви із щонайменше 127 країн повідомляють про те, що їх експлуатували в 137 державах [2]. Хоча торгівля людьми часто відноситься до категорії

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

трансграничної злочинності, вона також має регіональний і внутрішній характер, оскільки її жертви перевозяться в сусідні країни, в межах власної країни, а також на інші континенти. Жертвами цього міжнародного трансграничного виду злочинності стали, наприклад, вихідці зі Східної Азії, які були виявлені в більш ніж 20 країнах у всіх регіонах світу, включаючи Європу, Північну, Центральну і Південну Америку, Близький Схід, Центральну Азію та Африку [3].

Рушійними силами торгівлі людьми є гендерна нерівність, відсутність рівних можливостей, критична економічна нерівність як усередині держав, так і між ними, корупція і вразливість, що є результатом неадекватності судової та правоохоронної систем, громадської нестабільності та невиконання державами своїх функцій щодо захисту і забезпечення своїх громадян. Одним з факторів, що сприяють процвітанню торгівлі людьми, є наявність попиту на платні сексуальні послуги і дешеву робочу силу для будівництва, обробного виробництва, промисловості і домашнього господарства.

Отже, торгівля людьми являє собою соціальне явище, яке відрізняється підвищеною суспільною небезпекою. Торгівля людьми є не тільки національною проблемою, тому для вирішення даної проблеми, самим головним є удосконалення законодавства та укріплення міжнародного співробітництва в даній сфері.

Список використаних джерел

1. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, прийнятий резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/protocol1.shtm.
2. UNODC: Global Report on Trafficking in Persons. February 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/global-report-on-trafficking-in-persons.html>.
3. UNODC: The Globalization of Crime: A Transnational Organized Crime Threat Assessment. 2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/TOCTA_Report_2010_low_res.pdf.

Нечипоренко Христина Олегівна,
Івано-Франківський університет права
імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
кримінального права і процесу Івано-Франківського університету
права імені Короля Данила Галицького Острогляд О. В.

ЗАХОДИ ПРОФІЛАКТИКИ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ

Основним способом протидії нелегальній міграції є її профілактика. Адже громадський порядок – це багатогранне та масштабне явище, що проявляється у різних сферах, зокрема, у протидії нелегальній міграції. Профілактика нелегальної міграції потребує відповідного інформаційного забезпечення. Вирішальна роль тут належить інформації про причини й умови, що сприяють її вчиненню [3, с. 84].

Профілактика нелегальної міграції – це стратегічний напрям міграційної політики будь-якої держави. Будучи складовою такої діяльності, профілактика нелегальної міграції, водночас, є також складовою профілактики злочинності в цілому.

Україна завдяки своєму вигідному територіальному положенню стала транзитною державою для потоку мігрантів у країни ЄС, адже у нашій країні є спільні сухопутні кордони з Румунією, Польщею, Словаччиною та Угорщиною, які простягаються на сотні кілометрів. Попри свою економічну вигоду розташування, Україна зручна і для нелегальної міграції, тобто незаконного переміщення поза пунктами пропуску або з приховуванням від прикордонного та митного контролю.

Пік міграції через Україну припав на кінець 1990-тих та 2000-ні роки, значно спавши після 2010 р., коли Україна підписала закон про реадмісію. Згідно з цією угодою від 1 січня 2010 року, держава зобов'язалася приймати до себе десятки тисяч нелегалів з ЄС, які дісталися туди через територію України. Проте, мало кого з нелегалів радувала перспектива уже з країн ЄС бути депортованими до України, та в подальшому до своєї країни доходження, тому відбувся деякий спад, скоріш за все тимчасовий.

Профілактику нелегальної міграції можна визначити як особливий вид соціального управління, напрям міграційної діяльності, який полягає в усуненні, нейтралізації чи обмеженні дії чинників нелегальної міграції, цілеспрямованому впливі за допомогою комплексу спеціально розроблених законних засобів на систему суспільних відносин, які складаються у сфері міграційних відносин, що має за мету стимулювання фізичних осіб та інших суб'єктів міграційних відносин до правомірної поведінки, перешкодження порушенню ними міграційного законодавства [4].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Звідси можна стверджувати, що нелегальна міграція є негативним соціальним явищем, яке з кожним роком набуває поширення не тільки в Україні, але й в інших державах.

2015 року літо стало рекордним за кількістю нелегалів, які прибувають до середземноморських країн Європейського Союзу. Тільки у липні поточного року до Греції прибули 55 тисяч нелегальних мігрантів, головним чином, із Сирії. Натомість, до Італії та Іспанії – переважно нелегали з африканських країн. Наслідками цих процесів стає серйозна дестабілізація не лише у країнах, які вимушені приймати нелегалів, а й у Євросоюзі загалом [2].

Як зазначає А. Мартинов, у Євросоюзі офіційні особи першого рангу, а саме президент Європейської Ради Дональд Туск, голова Європейської комісії Жан-Клод Юнкер, верховний представник Європейського Союзу з питань спільної політики і політики Фредеріка Могеріні закликають партнерів по європейському Союзу більш відповідально ставитися до спільних інтересів [1].

Для здійснення профілактичних заходів щодо нелегальної міграції необхідно реалізовувати комплекс певних заходів. Профілактичні заходи покликані створювати умови, які будуть зменшувати кількість криміногенних чинників, через які поширюється нелегальна міграція.

Заходи профілактики нелегальної міграції передбачають:

- підписання міждержавних угод про реадмісію з Росією, Білорусією та Румунією;
- посилення контролю та підвищення вимог до правил працевлаштування іноземців в Україні;
- включення до тематичних планів засобів масової інформації публікацій, теле- та радіопередач, присвячених запобіганню нелегальній міграції;
- випуск спеціальної літератури: популярних юридичних посібників, збірників актів законодавства, бюлетенів, плакатів тощо;
- встановлення правоохоронними органами контролю, за так званим етнічним бізнесом, навколо якого формуються цілі квартали нелегалів;
- визначення порядку надання транспортних послуг громадянам з країн походження найбільшої кількості нелегальних мігрантів;
- запровадження єдиної системи міжвідомчої статистики щодо справ про нелегальну міграцію та інші правопорушення, пов'язані з цим явищем;
- створення суцільної системи спостереження за державним кордоном, в яку входили б приховані та відкриті вежі, контрольна-слідова смуга, прихована сигналізація тощо;
- створення дійового механізму видворення нелегальних мігрантів у місця їх постійного проживання або до країн, з яких вони прибули;
- запровадження квот і обмежень на в'їзд в Україну громадян країн потенційних постачальників нелегальних мігрантів, на навчання іноземних студентів тощо [4].

Нелегальна міграція в Україні є гострою проблемою, що впливає на стан правопорядку, економічну ситуацію, і на міжнародний імідж не тільки нашої

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

держави, а й багатьох інших. Для України проблема нелегальної міграції цілком нова і її зростаюча тенденція викликає занепокоєння, оскільки вона пов'язана з незаконними операціями та різними видами злочинності. Стрімкий розвиток та розширення географічних меж нелегальної імміграції пояснюється різноманітними факторами економічного та політичного характеру. Нелегальна міграція займає вагомий відсоток у структурі міграційних потоків. Вона є соціально небезпечним, шкідливим, протизаконним явищем, яке реально загрожує економічним інтересам і громадській безпеці нашої держави. Вона є однією з причин зростання злочинності, поширення небезпечних захворювань, розвитку підпільного ринку праці, виникнення напруженості у відносинах між багатьма державами [5].

Законодавство України на сьогодні не має можливості урегулювати міграційні процеси, які відбуваються у державі. Тому є необхідність у глибокому і масштабному дослідженні даного явища та визначення шляхів протидії нелегальній міграції. Зростання кількості нелегалів негативно впливає, насамперед, на рівень злочинності в Україні, а також поширення небезпечних захворювань.

Виходячи з вищенаведеного можна стверджувати – нелегальна міграція є злочином, який створює проблеми для забезпечення правового порядку в державі. Питання профілактики міграції залишається відкритим і прогресує, тому залишається актуальним, розробляються нові профілактичні прийоми, механізми та заходи щодо профілактики цього негативного явища.

Список використаних джерел

1. Мартинов А. Євросоюз удосконалює політику щодо біженців. / А. Мартинов // Демократична Україна. – 2016. – 5 лют. (№5) – С. 4.
2. Мартинов А. ЄС: Міграційна криза поглиблюється. / А. Мартинов // Демократична Україна. – 2015. – 21 серп. (№34) – С. 4.
3. Олефір В. Протидія нелегальній міграції як форма забезпечення громадського порядку / В. Олефір // Право України. – 2005. – №1. – С. 82-85.
4. Профілактика злочинів: Підручник / О. М. Джужа, В. В. Василевич, О. Ф. Гіда та ін.; За заг. ред. докт. юрид. наук, проф. О. М. Джужи. – К.: Атіка, 2011. – 720 с.
5. Сисюк Л. П., Гилюк Л. О. Проблема нелегальної міграції в Україні та в світ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.vipreshebnik.ru/mign-economika/4516-problema-nelegalnoji-migratsiji-v-ukrajini-tav-sviti.html>.

Ногаль Христина Миронівна,
Івано-Франківський університет права
імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, завідувач
кафедри кримінального права і процесу Мельник П. В.

ЕКСПЛУАТАЦІЯ ОСОБИ ЯК МЕТА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 149 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

На сьогодні в Україні та в усьому світі, торгівля людьми є одним з найбільш масових порушень прав і свобод людини. Конституцією України (ст. 3) людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека проголошені найвищою соціальною цінністю [2]. Водночас, торгівля людьми, зокрема жінками та дітьми, залишається добре організованим транснаціональним злочинним бізнесом, а тому дослідження даної теми є досить актуальним.

Варто відзначити, що тему експлуатації особи, як мету злочину, передбаченого ст. 149 Кримінального кодексу України (далі – КК України), досліджували такі вчені-правовики як: Мельник М. І., Хавронюк М. І., Орлеан А. М., Тацій В. Я., Хохлова І. В., Яценко С. С. Однак, зазвичай, вони досліджували даний злочин в рамках загальнотеоретичного дослідження кримінального права, предметом окремого вивчення він не виступав.

На сьогодні основною проблемою та причиною значного поширення вказаного злочину є те, що розслідування та його виявлення є досить складним процесом. При цьому, транснаціональна злочинність виробила добре відпрацьований механізм здійснення торгівлі людьми, а прослідкувати рух «живого товару» надзвичайно важко. Поряд з цим, існує високий рівень латентності серед правоохоронних органів нашої держави, що явно не сприяє боротьбі з работоргівлею.

В українському законодавстві відповідальність за торгівлю людьми або інша незаконна угода щодо людини визначена у ст. 149 КК України.

Відповідно до ч. 1 вказаної статті КК України, торгівля людьми або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи [3].

Мета у даному виді злочину має альтернативний характер: винний, заволодівши особою і перевізши її через державний кордон України з метою продажу чи іншої передачі, усвідомлює, що в подальшому ця особа буде використовуватися в одній із зазначених в ст. 149 КК України цілях.

Відтак, обов'язковою ознакою торгівлі людьми є мета злочину – експлуатація, загальне тлумачення якої міститься у примітці 1 до ст. 149 КК України.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Під експлуатацією людини в цій статті слід розуміти всі форми сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, примусову працю або примусове надання послуг, рабство чи звичаї, подібні до рабства, підневільний стан, залучення до боргової кабали, вилучення органів, проведення дослідів над людиною без її згоди, усиновлення (удочеріння) з метою наживи, примусову вагітність, втягнення до злочинної діяльності, використання у збройних конфліктах тощо. Як бачимо, перелік видів експлуатації не є вичерпним, що дає змогу застосовувати цю норму під час виникнення нових форм експлуатації (примітка 1 до ст. 149 КК України) [3]. Отже, кримінально карана експлуатація це, як правило, корисливе протиправне використання іншої людини.

Таким чином, торгівлю людьми з метою експлуатації можна поділити на:

- торгівлю жінками і дітьми з метою використання їх в сексуальних цілях (для виробництва порнографічних матеріалів чи зайняття проституцією);
- торгівля людьми з метою експлуатації їх праці;
- торгівля людьми з метою залучення в боргову кабалу;
- торгівля людьми з метою використання у збройних конфліктах;
- торгівля з метою втягнення у злочинну діяльність;
- торгівля дітьми з метою усиновлення (удочеріння) в комерційних цілях;
- торгівля людьми з метою вилучення органів.

Розглянемо більш детально кожен вид експлуатації людини. Так, сексуальна експлуатація у комерційних цілях як вид експлуатації праці особи – це використання особи у діяльності сексуального характеру за винагороду або будь-яку іншу форму відшкодування незалежно від того, чи носить така діяльність добровільний або вимушений характер.

Під порнобізнесом розуміється діяльність юридичних та фізичних осіб у сфері надання послуг сексуального характеру (примушування чи втягнення до заняття проституцією, створення або утримання місць розпусти і звідництво, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів) з метою отримання прибутку [4, с. 504].

Примусова праця передбачає працю, до якої особа залучається проти її волі, з насильством, погрозою насильством, шантажем або будь-яким іншим протиправним способом з присвоєнням результатів такої праці роботодавцем. Примусове надання послуг є різновидом примусової праці у сфері надання будь-яких послуг (торгівлі, обслуговування, шоу бізнесу тощо). Експлуатація праці дитини, вчинена за відсутності незаконної угоди щодо неї, а так само без вербування, перевезення, переміщення, передачі, приховування та одержання, кваліфікується лише за ст. 150 КК.

Під звичаями, подібними до рабства, у Додатковій конвенції про скасування рабства, работоргівлі та інститутів та звичаїв, подібних до рабства, розуміються: залучення в боргову кабалу, а також інші інститути чи звичаї [1].

Залучення в боргову кабалу – поставлення особи у стан фінансової чи матеріальної залежності через умисне провокування її неплатоспроможності, тобто доведення до нездатності виконати договірні зобов'язання (виплата

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

заборгованості, оплата наданих особі послуг, відшкодування витрат та ін.). Залучення потерпілого в боргову кабалу здійснюється з метою подальшого використання особи: її експлуатації, втягнення в злочинну і іншу протиправну діяльність. В таке становище потрапляє, наприклад, жінка, продана у дім розпусти іншої країни, власник якого, сплативши продавцю гроші за жінку, відбирає у неї всі документи, і обіцяє повернути їх лише після відпрацювання нею витраченої на її придбання суми та отримання прибутку.

Що стосується, трансплантації, то це пересадка органів та тканин від однієї людини до іншої, а донорство – це використання крові або її компонентів для лікування інших осіб, виготовлення лікарських препаратів або використання у наукових дослідженнях. Незаконне вилучення у потерпілого органів чи тканин для трансплантації означає примушування потерпілого до вилучення у нього органів, тканин, а також крові людини чи її компонентів шляхом застосуванням фізичного чи психічного насильства, погроз, обману, з використанням безпорадного стану потерпілого чи через його залежність від винного.

Важливим є те, що отримання згоди потерпілого на вилучення у нього органів, тканин, крові чи її компонентів шляхом підкупу, умовляння чи за добровільною згодою особи (наприклад, через перебування її у скрутному матеріальному становищі, отримання винним такої згоди в обмін на допомогу у виїзді за межі України на постійне проживання до іншої держави) також утворює склад аналізованого злочину.

Усиновлення (удочеріння) – це прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, здійснене, як правило, на підставі рішення суду. Усиновлення громадянином України дитини, яка є громадянином України, але проживає за межами України, здійснюється в консульській установі або дипломатичному представництві України. Якщо усиновлювач не є громадянином України, для усиновлення дитини, яка є громадянином України, потрібен дозвіл українського Центру з усиновлення дітей.

Усиновлення з метою наживи означає прагнення отримати матеріальну вигоду від такого усиновлення (наприклад, бажання отримати контроль над власністю усиновленої особи, залучення до заняття жебрацтвом, азартними іграми, проституцією тощо).

Примусова вагітність означає примушування жінки до природного або штучного запліднення шляхом погроз, шантажу, із застосуванням насильства, виношування плоду та народження дитини. Метою цих дій може бути одержання наживи від незаконного усиновлення, використання органів новонародженої дитини для незаконної трансплантації або незаконного донорства, залучення матері з дитиною в жебрацтво.

Використання в збройних конфліктах, передбачає залучення або вербування особи для участі в діях, направлених на повалення законної влади в будь-якій державі, підлив конституційного ладу або порушенням її територіальної цілісності та суверенітету [5, с. 52].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

У випадках, коли торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини призвела до реалізації кінцевої мети цього злочину у вигляді експлуатації праці людини, а за таку експлуатацію окремо передбачено кримінальну відповідальність (статті 150, 150¹, 304 КК України тощо), додатково кваліфікувати такі дії за сукупністю із названими статтями не потрібно. Самостійну кваліфікацію за цими статтями можуть отримати лише дії осіб, які не брали безпосередньої участі в торгівлі людьми та не були співучасниками цього злочину.

Отже, торгівля людьми є однією з найжорстокіших форм порушення основних прав і свобод людини. Незалежно від виду експлуатаційної мети, торгівля людьми має тяжкі, а часом фатальні наслідки для постраждалих осіб. Даний вид злочинної діяльності постійно удосконалюється, у зв'язку з прагненнями злочинців отримати щонайвищі прибутки від експлуатації постраждалих та протистояти зусиллям правоохоронних органів з протидії їхній злочинній діяльності.

Список використаних джерел

1. Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв подібних до рабства від 07.09.1956. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_160.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.– Ст. 141.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. // Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26. – Ст. 131.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. / за ред.: М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. – 9-те вид., переробл. та допов. – К. : Юрид. думка, 2012. – 1316 с.
5. Орлеан А. М. Експлуатація людини: поняття та класифікація основних видів (кримінально-правовий аспект) / А. М. Орлеан // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2011. – №4. – С. 52-55.

Піцура Віта Василівна,

Івано-Франківський університет права

імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального права і процесу Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького Острогляд О. В.*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ

Недосконалість організаційно-правових форм та методів державного регулювання міграційними процесами уможлиблює незаконне й неконтрольоване переміщення мігрантів через територію України.

Глобалізація зробила міграцію своїм невід'ємним елементом. Протягом останніх десятиліть явище нелегальної міграції залишається серйозною проблемою в Україні та в світі. Зростаючі тенденції незаконної міграції викликають цілком обґрунтоване занепокоєння, оскільки вона пов'язана з різними видами злочинності та безпосередньо впливає на стан правопорядку, економічну ситуацію та громадську безпеку.

Актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що саме на даний період незаконна міграція посилилася, у зв'язку з військовими конфліктами в Сирії, Афганістані та Сомалі. Україна, як і вся Європа, намагається знайти вихід для протидії даної ситуації. Проблема вироблення спільної міграційної політики у рамках ЄС має не тільки економічну та гуманітарну складову, – на неї великою мірою впливають політичні розбіжності. Країни півночі й півдня Європи, та ті, що розміщені всередині континенту, все ще обстоюють різні підходи. І, поки що ніякі людські трагедії не здатні примусити їх діяти одноставно.

Однак, на сьогодні не існує навіть єдиного розуміння визначення «незаконна міграція» серед науковців та практичних працівників правоохоронних структур як в Україні, так і на міжнародному рівні. Це складне правове явище не врегульоване в законах України, зокрема, у Кримінальному кодексі України та Кодексі України про адміністративні правопорушення. Не існує єдиного державного органу, котрий би мав відповідний обсяг повноважень для здійснення ефективної протидії незаконній міграції.

Означена ситуація вимагає з боку української держави негайного створення дієвого механізму протидії незаконній міграції. А отже виникає нагальна потреба в осмисленні, вивченні організаційно-правових аспектів цієї проблеми та практичному застосуванні отриманих висновків для протидії цьому, порівняно новому виду правопорушень.

З 2014 року Європейський союз переживає «випробування на міцність». У 2014 році до ЄС звернулася рекордна кількість шукачів притулку – 626 тисяч. У 2015 році їх було набагато більше – міграційна криза лише поглибилася. Європейська міграційна криза 2015 року – гуманітарна катастрофа, викликана

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

масовим напливом мігрантів у Європу з охоплених війнами країн Африки і Близького Сходу. Найбільша міграційна криза в Європі з часів Другої світової війни [2].

До багатих та благополучних країн ЄС мріє потрапити багато людей, зокрема з арабських та мусульманських країн. Серед основних потоків нелегальних мігрантів та шукачів притулку, які направляються до нашої країни, або, що відбувається найчастіше, використовують її як транзитну зону, можна виділити громадян Пакистану, Афганістану, Іраку, кавказьких республік РФ, Палестини, Нігерії, Сирії, Ефіопії, Судану, Єгипту [3].

Нелегальна імміграція створює реальні та потенційні загрози фактично будь-якому аспекту безпеки приймаючої сторони. Вона спотворює соціальну, демографічну, територіальну структуру, загострює конкуренцію на місцевих ринках праці та житла, створює цілі сектори зайнятості, які не мають законодавчого регулювання. Це все частіше розглядається як один із можливих шляхів розповсюдження міжнародного тероризму. Крім того, трагічні події останніх років призвели до необхідності вибору між свободою особистості та безпекою. Важливо зазначити, що повсякденна свідомість в європейських країнах так глибоко засвоїла традицію свободи та безпеки, що саме безпека стала однією з найголовніших культурних цінностей Європи [3].

Також існує проблема щодо прибуття іноземців по студентським візам для навчання у вищих навчальних закладах. На практиці певна кількість з них від початку й не збираються вчитися. Такі згодом зникають і намагаються, так би мовити, розчинитися на теренах країни.

Аналізуючи вище викладене, один із найдієвіших інструментів протидії нелегальній міграції – угоди про реадмісію, що повинні охопити і країни призначення, і країни, що постачають нелегальних мігрантів і, через які цих мігрантів перевозять транзитом. Саме тому необхідно створити єдиний реадмісійний простір, що перешкоджає би неконтрольованому переміщенню великих мас людей у європейському регіоні та світі загалом.

Сторони зобов'язалися приймати власних громадян на запит тієї сторони Угоди, на територію якої вони в'їхали або перебувають незаконно. Сторона, до якої скеровано запит про реадмісію, зобов'язується без затримок надати необхідні документи на проїзд осіб, стосовно яких погоджено реадмісію, або продовжити термін дії проїзного документа у випадку неможливості виконання реадмісії у встановлені терміни.

Подібні зобов'язання поширюються на громадян третіх країн та осіб без громадянства, якщо доведено, що вони прибули на територію сторони, яка здійснює запит, безпосередньо із території запитуваної сторони, або мали чинну реєстрацію чи візу на території запитуваної сторони. Угода встановлює порядок реадмісії, у випадку надання кількома сторонами візи або чинної реєстрації, а також за фактичної відсутності жодного із документів. Угодою передбачено механізм зворотного повернення у випадку помилкової реадмісії осіб упродовж трьох місяців [1].

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Отже, нелегальна міграція є гострою проблемою, що впливає на стан правопорядку, економічну ситуацію, і на міжнародний імідж не тільки нашої держави, а й багатьох інших. Для України проблема нелегальної міграції цілком нова і її зростаюча тенденція викликає занепокоєння, оскільки вона пов'язана з незаконними операціями та різними видами злочинності. Стрімкий розвиток та розширення географічних меж нелегальної імміграції пояснюється різноманітними факторами економічного та політичного характеру. Нелегальна міграція займає вагомий відсоток у структурі міграційних потоків. Вона є соціально небезпечним, шкідливим, протизаконним явищем, яке реально загрожує економічним інтересам і громадській безпеці нашої держави. Вона є однією з причин зростання злочинності, поширення небезпечних захворювань, розвитку підпільного ринку праці, виникнення напруженості у відносинах між багатьма державами.

Список використаних джерел

1. Захарченко Л. М. Причини і сутність явища незаконної (нелегальної) міграції / Л. М. Захарченко // Митна справа. – 2014. – №1(2.1) – С. 262-267.
2. Йоганнес Хан: беженцы побили рекорд Второй мировой. – [Електронний ресурс]: Європейська міграційна криза. – 17.01.2016. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BC%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B0 – Дата звернення: 05. 02. 2016.
3. Король Г. М. Проблеми сучасної міграційної політики в Україні // Вч. зап. – К., 2013. – Вип. 12. – С. 89–94.

Приходько Олена Миколаївна,
Чорноморський державний університет
імені Петра Могили, м. Миколаїв
Науковий керівник: к. ю. н., доцент,
завідувач кафедри цивільного та кримінального
права і процесу Шведова Г. Л.

ОРГАНІЗАЦІЙНО–ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНСТИТУТУ ПРИМУСОВОГО ВИДВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

В умовах сформованої в світі геополітичної ситуації незмінно зростають обсяги нелегальної міграції. Саме географічне розташування та рівень економічного розвитку країни відіграє важливу роль для явища незаконної міграції. Через географічне розташування Україна перебуває в центрі міграційних потоків, по суті відіграючи роль транзитної зони на шляху до країн Західної Європи. Механіка реалізації транзитних потоків нелегальної міграції постійно вдосконалюється.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Одним з інструментів ефективної протидії явищу нелегальної міграції, а також створення збалансованого державного механізму регулювання міграційних процесів є інститут примусового видворення. В різних країнах він носить різну назву: адміністративна депортація в Чеській Республіці, депортація в Німеччині, Фінляндії та Республіці Польща.

Примусове видворення передбачає: виявлення порушника, поміщення його в пункт тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства далі (ПТПП), які незаконно перебувають на території України, документальне оформлення примусового видворення, подальше супроводження іноземця до пункту пропуску через державний кордон України чи до країни походження.

Примусове видворення з України іноземців здійснюється на підставі постанови адміністративного суду. Така постанова виноситься судом за позовом територіальних органів, територіальних підрозділів ДМС, органів охорони державного кордону (стосовно іноземців, яких затримано у межах контрольованих прикордонних районів під час спроби або після незаконного перетинання державного кордону України), органів СБУ, крім випадків затримання іноземців за незаконне перетинання державного кордону України поза пунктами пропуску через державний кордон України та їх передачі прикордонним органам суміжної держави (п. 1.8 Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства (Далі – Інструкції, ст. 30 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства») [1].

Уявлення про дієвість норм, що регулюють дані відносини, дає статистика. Відповідно до статистичних даних ДМС, а саме показників діяльності ДМС за 1 півріччя 2015 року, до ДМС надійшло 182 запити про реадмісію в Україну осіб, погоджено 141 запит про реадмісію осіб, направлено 1 запит про реадмісію з України осіб, реадмісовано з України осіб – 0 осіб, поміщено до пунктів тимчасового перебування іноземців (ПТПП) з початку 2015 року 171 особу, утримувалось в ПТПП з початку 2015 року – 343 особи, видворено 79 осіб у примусовому порядку з ПТПП з початку 2015 р. [2].

Проте, реалізація адміністративного видворення викликає немало питань. Відповідно до абзацу 3 п. 1.8 Інструкції, іноземець та особа без громадянства, на підставі постанови адміністративного суду, можуть бути примусово витворені за територію України, якщо вони не виконали в установленій строк без поважних причин рішення про примусове повернення або якщо є обґрунтовані підстави вважати, що іноземець або особа без громадянства ухилятимуться від виконання такого рішення, крім випадків затримання іноземця або особи без громадянства за незаконне перетинання державного кордону України поза пунктами пропуску через державний кордон України та їх передачі прикордонним органам суміжної держави.

Тому, необхідно законодавчо визначити та конкретизувати підстави, що даватимуть передумови вважати, що іноземці та особи без громадянства ухилятимуться від виконання рішення про примусове видворення.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Відповідно до абзацу 2 п. 29 ПП ВАСУ з частини першої статті 30 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» впливає, що примусовому видворенню іноземця чи особи без громадянства передують дві обставини: 1) прийняття рішення відповідним компетентним органом про примусове видворення; 2) ухилення від виїзду після прийняття рішення про повернення або наявність обґрунтованих підстав вважати, що іноземець або особа без громадянства ухилитимуться від виконання такого рішення. Тобто, обов'язковим є попереднє прийняття вказаними органами рішення про примусове повернення [3].

Загалом, на сьогодні в Україні домінуючою є тенденція боротьби з нелегальною міграцією силовими методами, виходячи з міркувань національної безпеки. Однак, цей підхід має поступитися місцем більш зваженому та економічно обґрунтованому підходу, що базується на точних оцінках економічної потреби в мігрантах і створенні адекватних каналів для легалізації як тимчасових, так і постійних мігрантів, переході до протидії нелегальній міграції. Захист людських прав мігрантів також має знайти адекватні інституційні форми, які б реально забезпечували для них правовий простір, обмежуючи корупцію, свавілля властей та працедавців [4, с. 180].

Отже, для України є актуальною проблема регулювання незаконної міграції. Однак, видворення незаконного іммігранта не є позбавленням його прав або обмеженням їх, оскільки право перебувати в Україні йому не належить, він його незаконно привласнив. Видворення незаконного іммігранта – це відновлення законного порядку речей, коли дана особа не повинна перебувати в Україні. Це питання належить до сфери юрисдикції держави, що впливає з її суверенного права встановлювати відповідний правопорядок, дотримуватися якого зобов'язані всі особи, які перебувають на українській території.

Список використаних джерел

1. Інструкція про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства від 23.04.2012 № 353/271/150. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0806-12>.
2. Сайт Державної міграційної служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dmsu.gov.ua/statistichni-dani/2945-statystyka>.
3. Постанова Пленуму ВАСУ № 1 від 25.06.2009 р. «Про судову практику розгляду спорів щодо статусу біженця та особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, примусового повернення і примусового видворення іноземця чи особи без громадянства з України та спорів, пов'язаних із перебуванням іноземця та особи без громадянства в Україні». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_001760-09.

4. І. Кресіна Нелегальна міграція: проблеми протидії та правового регулювання. – Кресіна І., Стойко О. – Політичний менеджмент. – №3. – 2009. – С. 174–180.

Романчук Іван Олександрович,
*Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків*
Науковий керівник: *к.ю.н., доцент,
професор кафедри кримінального права
та кримінології факультету № 1
Харківського національного університету
внутрішніх справ Байлов А. В.*

ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ АБО ІНШОЇ НЕЗАКОННОЇ УГОДИ ЩОДО ЛЮДИНИ ТА ЇЇ ВІДМЕЖУВАННЯ ВІД ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 148 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Кваліфікація злочинів у кримінальному праві – це процес встановлення схожості між скоєним діянням і елементами й ознаками того чи іншого складу злочину та його закріплення юридичними символами за допомогою юридичних символів, тобто шляхом відсилання на, частину, пункт, статтю Кримінального кодексу України) [1, с. 5]. Це має важливе значення для розвитку та становлення певних суспільних відносин. Дану тезу можна пояснити, перш за все, тим, що офіційна кваліфікація тягне за собою певні юридичні наслідки, неофіційна ж ні, однак обидві мають важливе значення для оцінки вчиненого діяння, розвитку юридичного мислення в особи, формування правової культури та ін. Слід також зазначити, що кваліфікація є передумовою притягнення особи до кримінальної відповідальності та базисом, на якому слідчий, прокурор розробляють план і визначають напрям розслідування, а суд виносить рішення по суті та, за наявності для того підстав, призначає покарання винній особі.

Сам процес кваліфікації являє собою почергове відмежування ознак діяння від елементів інших суміжних складів злочину [2, с. 163]. Інакше кажучи, при кваліфікації певних фактично вчинених діянь суб'єкти кваліфікації виключають наявність певних ознак одного складу злочину в ознаках іншого або навпаки, припускають наявність таких ознак. Даний факт дає підстави стверджувати, що кваліфікація тісно пов'язана з поняттям «відмежування злочинів». Отже, ці два поняття є взаємодоповнюючими та взаємозумовлюючими, тому їх необхідно розглядати в тісному взаємозв'язку та єдності.

З огляду на важливість проблем, пов'язаних із кваліфікацією та відмежуванням торгівлі людьми або іншої незаконної угоди щодо людини та підміни дитини, їх вивчення заслуговує окремої уваги. Передусім нагадаємо, що

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

злочин, передбачений ст. 149 Кримінального кодексу України (далі – ККУ), може вчинюватися як щодо дітей (неповнолітніх чи малолітніх), так і щодо інших осіб, на що вказують його кваліфікуючі ознаки, а злочин, закріплений ст. 148 ККУ, може бути вчинений виключно щодо дитини. До речі, діти є малозахищеним прошарком суспільства, що визнано законодавчо як на національному, так і на міжнародному рівнях. Враховуючи наведене, можемо констатувати, що необхідно розробити рекомендацій та всебічно висвітлити проблеми, пов'язані із кримінально-правовою охороною зазначених осіб від суспільно небезпечних посягань. Для початку розглянемо елементи злочинів.

Звернемося до ст. 149 ККУ «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини». З диспозиції цієї статті стає зрозуміло, що даний злочин, на відміну від підміни дитини, має більш широкий об'єкт. Ним вважаються не тільки свобода пересування або переміщення особи, а й свобода вибору, вираження своїх думок, прийняття рішень. Потерпілими від торгівлі людьми чи іншої незаконної угоди щодо людини є виключно діти (за ч. 2 або ч. 3 ст. 149 ККУ), а при підміні дитини ними виступають ще й близькі родичі дітей та батьки.

У цьому контексті наголосимо, що за наявності певних обставин підміна дитини може охоплюватися злочином, передбаченим ст. 149 ККУ.

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 149 ККУ, містить досить широке коло альтернативних діянь, які мають вчинюватися із спеціальною метою – експлуатація людини. При підміні ж дитини в диспозиції статті законодавець визначає лише одне діяння – підміна (заміна). У цьому випадку мета не має значення для кваліфікації дій винного. Суб'єкт підміни дитини є спеціальним – це особа, для якої підмінювана дитина є чужою, на відміну від злочину, передбаченого ст. 149 ККУ.

Однак, не зрозуміло, як необхідно кваліфікувати діяння винних осіб, коли батьки домовляються один з одним про обмін дітьми між собою?

На це питання Ю. Е. Пудовочкін дає відповідь, зазначаючи, що у цьому разі скоєне слід кваліфікувати як незаконну угоду щодо неповнолітнього (малолітнього) [3, с. 44], тобто за національним законодавством дана норма передбачена ст. 149 ККУ. Проте, треба з'ясувати, як бути в тому випадку, коли при даній незаконній угоді задіяні інші особи, які, наприклад, брали участь у переміщенні, переховуванні, одержанні чи передачі дитини(дітей), тим самим сприяючи виконанню угоди?

Для відповіді на це питання слід проаналізувати деякі ознаки об'єктивної та суб'єктивної сторони розглядуваних злочинів. Відповідно до примітки 1 до ст. 149 ККУ, використання обману, шантажу чи уразливого стану потерпілої особи не є обов'язковим способом вчинення цього злочину щодо малолітнього чи неповнолітнього. Підміна дитини може бути також вчинена в один із названих способів. Так, використання уразливого стану потерпілої особи у випадку вчинення підміни дитини можливе щодо новонародженого чи немовля. Зрозуміло, що дитина в цей період свого розвитку має безпорадний

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

стан, а саме психічну безпорадність через малолітство, який позбавляє її здатності усвідомлювати свої дії або керувати ними [4, с. 126]. Обман або шантаж у цьому разі може бути застосований щодо дитини більш старшого віку або до батьків дитини.

Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 149 ККУ, є наявність мети його вчинення. У розглядуваному нами випадку вчинення злочину саме щодо дитини переслідується така ціль, як експлуатація людини. Під експлуатацією розуміється цілий ряд діянь, визначених в примітці 1 до ст. 149 ККУ. Тому, якщо особи, які вчиняли визначені діяння, сприяючи тим самим батькам дітей здійснити незаконну угоду щодо них, знали або свідомо допускали, що умисел батьків спрямований саме на експлуатацію потерпілих дітей, їх діяння підлягають кваліфікації саме за ст. 149. Без наявності такого умислу у батьків або ж при не усвідомленні цього умислу зазначеними особами, на наш погляд, вчинене слід кваліфікувати як незаконне позбавлення волі або викрадення дитини за ст. 146 ККУ. Така кваліфікація буде цілком правильною, оскільки винний у цьому разі, не знаючи усіх обставин справи, позбавляє дитину свободи вибору місця перебування або переміщує її протиправно та утримує в невідомому місці, в якому вона знаходиться не бажає.

Звернемо увагу ще на одне діяння, визнане як експлуатація людини, а саме на усиновлення(удочеріння) потерпілого з метою наживи. Слід зауважити, що досить часто підміна дитини вчинюється задля подальшого усиновлення дитини. Проте в злочині, передбаченому у ст. 149 ККУ, усиновлення повинно бути здійснено з метою наживи. Отже, це один із моментів, що дозволяє відмежувати нам розглядувані злочини. Якщо буде встановлено, що особи, винні в переміщенні, переховуванні, передачі чи одержанні дитини, усвідомлювали чи свідомо допускали, що умисел батьків спрямований саме на заміну дитини з метою лише усиновлення одними із батьків, то необхідно кваліфікувати за ст. 148 ККУ за наявності усіх інших ознак цього злочину. У даному випадку не може йти мови про обопільну згоду батьків.

За умов, що умисел особи охоплював ще й наживу від усиновлення дитини її батьками, то вчинене слід кваліфікувати саме за ст. 149 ККУ. У випадку ж, коли мета батьків полягала лише в усиновленні дитини за наявності обопільної згоди, а зазначені винні особи усвідомлювали це, то їх діяння необхідно кваліфікувати як пособництво у злочині, передбаченому ст. 149 ККУ із посиланням на ч. 5 ст. 27 ККУ.

Таким чином, за наявності згоди на обмін дітьми між батьками, у будь-якому випадку діяння батьків необхідно кваліфікувати за ст. 149 ККУ як незаконну угоду щодо людини. Дії осіб, які сприяли цій згоді шляхом переміщення, переховування, передачі чи одержання дитини, у деяких випадках кваліфікуються по-різному. Проте для правильної кваліфікації винних дій зазначених осіб необхідно проводити відмежування та досліджувати суб'єктивну сторону скоєного діяння. Так, якщо вони усвідомлювали, що умисел

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

батьків спрямований на експлуатацію дитини, то їх дії підпадають під санкцію ст. 149 ККУ. За умов, що вони не усвідомлювали це, в їх діяннях наявний склад іншого злочину, передбаченого ст. 146 ККУ. Якщо ж винні особи усвідомлювали, що умисел батьків не спрямований на усиновлення (удочеріння) дитини з метою наживи як однієї із форм їх експлуатації, а лише на просте їх усиновлення, то їх дії необхідно розглядати як пособництво незаконній угоді щодо людини. За наявності усіх інших ознак складу злочину, передбаченого ст. 148 ККУ, та за відсутності згоди одного із батьків, дані діяння охоплюються ст. 148 ККУ та підлягають кваліфікації саме за нею.

Список використаних джерел

1. Плотников А. И. Теоретические основы квалификации преступлений / А. И. Плотников, реценз. В. Н. Литовченко, С. А. Жовнир. – Оренбург: Изд-во ОИ МГЮА, 2001. – 103 с.
2. Кудрявцев В. Н. Теоретические основы квалификации преступлений / В. Н. Кудрявцев – Москва: Гос. изд-во юрид. лит., 1963. – 323 с.
3. Пудовочкин Ю. Уголовная ответственность за подмену ребёнка / Ю. Пудовочкин // Уголовное право. – 2001. – №3 – С. 43–44.
4. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2-х т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид. – Харків: Право, 2013. – Т. 2: Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. – 1040 с.

Слаб'як Тарас Богданович,

*Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

Науковий керівник: к. політ. н., доцент

*кафедри міжнародного права та юридичної журналістики
Національного університету водного господарства
та природокористування Штука І. А.*

ПРОБЛЕМИ ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Через складну політичну ситуацію на сході України багато мешканців даної території покинули свої місця проживання і переселилися у більш спокійні регіони. А саме у регіони західної (Львів, Івано-Франківськ, Рівне, Тернопіль та інші) і центральної (Київ, Черкаси, Кіровоград, Полтава) України. Оскільки, кожна особа, яка знаходиться на території України, має право добровільно залишити своє місце перебування або взагалі залишити територію України.

Після початку бойових дій у Донецькій та Луганській областях із цих регіонів виїхало більше 73 тисяч людей [4]. Ці дані є офіційними, але, на жаль, дуже приблизними через неможливість точного підрахунку в умовах збройного конфлікту. Так само недоступна і точна інформація, щодо кількості людей, які

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

покинули анексований Крим. Приблизно ця кількість оцінюється у 13 тис. чоловік.

Найбільшими приймаючими регіонами стали, відповідно, Київська область та м. Київ, Харківська, Запорізька, Дніпропетровська та Полтавська області. Кількість працездатного населення (а це, відповідно, трудові мігранти) складає приблизно 50% від загальної кількості мігрантів з Криму та зони АТО. Про це свідчать дані вибіркового дослідження проведеного журналом «Forbes Україна»:

Згідно статті 33 Конституції України, громадянам надається право вільно пересуватися територією України. Основний закон України визначає право на свободу пересування, вільний вибір місця проживання, вільне залишення території України. Це право держава гарантує як громадянам України, так і всім іншим особам, що на законних підставах перебувають на її території. Це стосується і біженців, яким, згідно із законодавством України, надано притулок. Причому державним органам України забороняється висилати або примусово повертати біженців до держави, де існують умови на підставі яких вони набули статусу біженця. Нагадаємо, Закон «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», до якого було внесено останні зміни 24 грудня 2015 року, надає права та окреслює правила пересування громадян теренами України.

Аналізуючи закони та нормативно-правові акти можна навести визначення міграції. Отже, міграція – переміщення людей між окремими територіями і поселеннями, пов'язані з постійною, тимчасовою чи сезонною зміною ними місця проживання.

Спробуємо коротко охарактеризувати основні проблеми внутрішньої міграції, які склалися в Україні.

Проблеми фінансового характеру. Переміщаючись, люди не завжди спроможні забрати все своє майно. В результаті, їм не вистачає коштів для нормального існування. Часто нестача фінансів примушує внутрішньо переміщених осіб повертатися на місця небезпечні для проживання.

Проблема з робочими місцями. Часто в нових місцях проживання мігрантам не вистачає робочих місць, оскільки не завжди в інших регіонах сприятлива ситуація для працевлаштування, навіть місцеві громадяни не завжди працевлаштовані. Отже, маємо приблизно 40 тисяч працездатних осіб, що потребують працевлаштування. При чому, необхідність даного працевлаштування є терміною, оскільки державні виплати із допомоги біженцям становлять 2 400 грн. /місяць для однієї родини. Для порівняння, показники середньої заробітної плати станом на квітень (початок АТО) становили 4 000 та 3 400 грн. по Донецькій та Луганській областям відповідно. Крім того, мігранти із зони проведення АТО не завжди мають при собі повний пакет документів необхідних для працевлаштування. Це ускладнює документообіг та процедуру заповнення податкової звітності. Даний факт свідчить не на користь залучення прибулих громадян. Слід також зазначити

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

додаткове навантаження на ринок праці, яке принесла із собою посилена внутрішня міграція в країні. За даними Державної служби статистики України, станом на 2014 рік кількість безробітних в Україні становить 492 тис. чоловік [3].

Працевлаштування тимчасових мігрантів (біженців) із порівняно меншою ставкою заробітної плати може спровокувати приріст безробітних серед місцевих працівників. Така ситуація, з одного боку, може стимулювати здорову конкуренцію за робочі місця, з іншого – зростання соціальної напруги в окремих регіонах. І якщо перший варіант сприятиме покращенню конкурентних позицій місцевих підприємств, то другий, щонайменше, негативно позначиться на інвестиційній привабливості регіону. Варіантом вирішення цієї проблеми є створення нових робочих місць у регіонах, які приймають найбільшу кількість внутрішніх мігрантів зі Сходу та Криму. Це забезпечить належну зайнятість серед працездатних мігрантів та не дозволить зрости показникам локального безробіття. Ситуацію ускладнює неможливість державних дотацій та інвестицій в сучасних умовах. Це, перш за все, пов'язано із збільшенням коштів на утримання армії та реанімацію ВПК, яким країна нехтувала протягом 20 років. Ще частина державних коштів спрямовується на соціальні виплати сім'ям загиблих, постраждалим під час АТО та згаданим раніше особам, що полишили свої оселі на окупованих територіях і вимушені були мігрувати.

Проблема із проживанням. Через нестачу коштів мігранти не спроможні знайти собі місця для проживання.

Проблема із освоєнням на новому місці. У переселенців можуть бути інші переконання, які не співпадають із переконаннями місцевих жителів, що може призвести до конфлікту. Наприклад, кримські татари, які переселяються із Криму через політичний тиск з боку окупаційної влади, переселившись у західні регіони (Івано-Франківськ, Львів, Тернопіль) не будуть мати значного доступу до своєї релігії, так як мусульманська релігія на даній території не розвинута. Але інколи виникають і прямі конфлікти. Наприклад, конфлікт між переселенцями із Луганщини та Донеччини, які нейтрально настроєні щодо України, та радикально настроєними патріотами з інших територій України.

Проблема соціальних виплат та допомоги. Ця проблема виникає через велику кількість внутрішніх мігрантів та неготовність влади до таких ситуацій. Представники української влади вживають всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, щодо запобігання виникненню передумов вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або інтеграції за новим місцем проживання в Україні. Але всі такі заходи поодинокі, не системні і часто не допомагають через складну політичну ситуацію на сході країни.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Список використаних джерел

1. Конституція України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/>.
3. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Forbes Україна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.ua/ua/opinions/1376760-u-poshukah-mirnogo-neba>.

Смалюк Дмитро Ігорович,

Івано-Франківський університет права

імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, завідувач кафедри*

*кримінального права і процесу Івано-Франківського університету
права імені Короля Данила Галицького Мельник П. В.*

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ СТ. 149 КК УКРАЇНИ СУДАМИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У сучасному світі торгівля людьми є одним з найбільш брутальних та масових порушень прав і свобод людини.

Дана незаконна діяльність є сферою кримінального бізнесу, що розвивається найбільш стрімкими темпами. Сьогодні масштаби торгівлі людьми у світі набули таких розмірів, що за своїми наслідками посідають третє місце після нелегальної торгівлі зброєю та наркотиками.

Стаття 149 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за торгівлю людьми або здійснення іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи. Доцільно відмітити, що до 12.01.2006 року дана стаття КК України встановлювала відповідальність за продаж, іншу оплатну передачу людини, а так само здійснення стосовно неї будь-якої іншої незаконної угоди, пов'язаної із законним чи незаконним переміщенням за її згодою або без згоди через державний кордон України для подальшого продажу чи іншої передачі іншій особі (особам) з метою сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, втягнення у злочинну діяльність, залучення в боргову кабалу, усиновлення (удочеріння) в комерційних цілях, використання у збройних конфліктах, експлуатації її праці.

Аналіз судової практики з розгляду кримінальних справ за обвинуваченням осіб у скоєнні злочину, передбаченого ст. 149 КК України протягом 2010-2015 років, судами Закарпатської області свідчить про наявність

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

12-ти вироків. Із них лише 5 набрали законної сили. Дана область була вибрана для дослідження, тому що вона межує з іншими країнами Європи і чим створюються передумови для такого незаконний бізнесу, як торгівля людьми.

Переважає більшість справ була про торгівлю людьми з метою сексуальної експлуатації. В основному, суб'єктами злочинів були особи чоловічої статі. Тільки 2 жінки були засуджені за даний злочин. Потерпілими від злочину, передбаченого ст. 149 КК України, були тільки жінки, в одному випадку навіть неповнолітня. З метою реалізації своїх злочинних намірів винні використовували уразливий стан, обман, скрутне матеріальне становище потерпілих. Майже у всіх випадках торгівлі людьми з метою сексуальної експлуатації потерпілих відправляли в Російську Федерацію, де вони мали надавати послуги сексуального характеру за гроші. Осіб, до яких потерпілі потрапляли, слідством не встановлено. В одному випадку потерпілих направляли в Угорщину м. Будапешт (справа №303/8334/13-к).

Цікавим фактом є справи щодо торгівлі людьми з метою сексуальної експлуатації, які розглядав Мукачівський міськрайонний суд – 3 справи по одному і тому ж злочинному діянню (справи №0707/1818/2012, №1/303/141/2013 та №0707/10127/2012). Це діяння було скоєне за попередньою змовою групою осіб у складі двох чоловіків і однієї жінки. З метою сексуальної експлуатації, спланувавши наперед свої дії, умисно з корисливих мотивів, усвідомлюючи, що потерпілі знаходяться у важкому матеріальному становищі, використовуючи це в своїх протизаконних цілях, шляхом обману організували переміщення потерпілих у м. Москва для надання ними сексуальних послуг за гроші [1, 2, 3]. Колегія суддів Апеляційного суду Закарпатської області розглянувши апеляційну скаргу обвинувачених (Ухвала № 0707/10127/2012 від 03.10.2013 р.), вважала, що при розгляді кримінальної справи щодо обвинувачених судом першої інстанції допущена неповнота та поверховість при дослідженні фактичних обставин справи, постановлені 2 перші вирокі містили істотні недоліки, у зв'язку із чим його не можна визнати законним та обґрунтованим [4]. Таким чином, можна сказати, що суд у перших двох випадках не зміг об'єктивно дослідити обставини справи, не враховував вказівки апеляційного суду і виносив не правомірне рішення.

Вирок Перечинського районного суду Закарпатської області від 31 березня 2014 року у справі №606/1954/14-к пов'язаний з сексуальною експлуатацією неповнолітньої. Відповідно до цієї справи, суб'єкт злочину жіночої статі з метою особистого незаконного збагачення, з використанням уразливого стану, здійснила дії по вербуванню неповнолітньої з метою подальшої сексуальної експлуатації, тобто для її використання у сфері надання сексуальних послуг при наступних обставинах, шляхом обіцянок та переконань про можливість хорошого і забезпеченого життя, якого можна легко досягнути, заробляючи значні суми грошей, надаючи сексуальні послуги за гроші, тобто вербувала неповнолітню для експлуатації у сфері надання оплатних сексуальних послуг на території Російської Федерації. В результаті

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

протиправних дій засудженої, неповнолітня в період з листопада по грудень 2013 року надавала сексуальні послуги у м. Москві (Російська Федерація) за гроші, половину з яких передавала сутенеру, а іншою розпоряджалась на власний розсуд [5].

Крім Російської Федерації також здійснювали торгівлю людьми з метою сексуальної експлуатації, у держави Європи. Відповідно до матеріалів справи №303/8334/13-к, на підставі розгляду якої Мукачівський міськрайонний суд Закарпатської області виніс вирок від 04 лютого 2014 року, злочинець, маючи на меті здійснення торгівлі людьми та незаконної угоди щодо передачі людини в цілях її подальшої сексуальної експлуатації, спланувавши наперед свої дії, умисно, з корисливих спонукань, з метою незаконного збагачення, достовірно знаючи та усвідомлюючи, що потерпіла внаслідок збігу тяжких сімейних та матеріальних обставин перебуває в уразливому стані, що виразилось у її скрутному матеріальному становищі, відсутністю роботи, постійного джерела доходів, не маючи батьків та постійного місця проживання на території України, використовуючи це у своїх незаконних цілях, вербував потерпілу виїхати на роботу в Угорщину для надання сексуальних послуг за гроші, маючи на меті її подальшу сексуальну експлуатацію в борделях м. Будапешт. Спершу йому це вдалось, але після повторної організації виїзду вже іншої потерпілої в Угорщину, він був затриманий на території митного кордону України, а саме на пункті пропуску «Лужанка» [6].

Ст. 149 КК України передбачає кримінальну відповідальність за торгівлю людьми або іншу незаконну угоду щодо людини з метою вилучення органів. Зокрема, вирок Рахівського районного суду Закарпатської області від 30 червня 2011 року у справі №1-110/11 суб'єкт злочину чоловічої статі маючи на меті здійснення торгівлі людьми та незаконної угоди щодо передачі людини, в цілях її подальшої експлуатації (вилучення органів для подальшої трансплантації реципієнту), чітко спланував, підробив документи та скориставшись уразливим станом потерпілого схилив його на проведення хірургічного вилучення у нього нирки пообіцявши заплатити йому грошову винагороду в розмірі 10 000 доларів США, з яких заплатив тільки 6 000 доларів США і все це сталось через те, що суб'єкт був інвалідом який народився з однією ниркою, яка також почала відмовляти і йому терміново треба було замінити нирку [7].

Слід звернути увагу на вирок Берегівського районного суду Закарпатської області від 19 березня 2014 року у справі №297/229/14-к, в якій було скоєно злочин організованою групою у складі двох осіб жіночої статі і однієї особи чоловічої статі. Їхні злочинні діяння в більшості пов'язані зі статтями 150 (Експлуатація дітей) та 150-1 (Використання малолітньої дитини для зайняття жебрацтвом) КК України. Одна із співучасників (особа жіночої статі, громадянка Російської Федерації) з перелічених вище діянь, була ще засуджена за ч. 3 ст. 149 КК України. Окрім того, що жінка використовувала малолітніх дітей для зайняття жебрацтвом продовжуючи свою злочинну діяльність, з

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

метою незаконної передачі іншій особі за грошову винагороду своєї дитини, умисно, з мотивів незаконного збагачення, 08.08.2013 року перемістила свою малолітню дочку, яка була у матеріальній залежності від неї, з місця свого тимчасового проживання до центру с. Гать Берегівського району Закарпатської області, де о 13:00 годині навпроти будинку № 1 по вулиці Кошута незаконно передала її громадянину України для подальшої її експлуатації за 8 000 тисяч гривень, після чого була затримана працівниками УБОЗ УМВС України в Закарпатській області [8].

На основі аналізу судової практики з розгляду кримінальних справ за обвинуваченням осіб у скоєнні злочину, передбаченого ст. 149 КК України протягом 2010-2015 років судами Закарпатської області, можна сказати, що торгівля людьми є однією зі сфер кримінального бізнесу, яка розвивається найбільш стрімкими темпами. Використовуючи скрутне матеріальне становище і сімейні проблеми потерпілих, зловмисники організують переміщення громадян як в межах країни, так і за кордон з метою подальшої експлуатації.

Зокрема, у Закарпатській області протягом дослідженого періоду, в основному, торгівля людьми здійснювалась з метою сексуальної експлуатації. Потерпілих, при цьому, відправляли в Російську Федерацію.

Також слід відмітити справи щодо торгівлі людьми (№0707/1818/2012, № 1/303/141/2013 та №0707/10127/2012), у яких суд I інстанції 2 рази не зміг винести законного та обґрунтованого рішення. Справа №297/229/14-к характеризується яскраво вираженим прикладом високої аморальності батьків щодо свої дітей. При вчиненні, злочинних діянь, передбачених ст. 149 КК України, винні, в основному, використовували уразливий стан, обман, тяжке матеріальне становище потерпілих.

Список використаних джерел

1. Єдиний державний реєстр судових рішень. Вирок №0707/1818/2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/24180551>.
2. Єдиний державний реєстр судових рішень. Рішення № 1/303/141/2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/32223368>.
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. Вирок №0707/10127/2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39255633>.
4. Єдиний державний реєстр судових рішень. Ухвала №0707/10127/2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33936245>.
5. Єдиний державний реєстр судових рішень. Вирок №304/310/14-к. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/37935296>.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

6. Єдиний державний реєстр судових рішень. Вирок №303/8334/13-к. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/36966405>.
7. Єдиний державний реєстр судових рішень. Вирок № 1-110/11. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/18501407>.
8. Єдиний державний реєстр судових рішень. Вирок №297/229/14-к. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/37729388>.

Тамар'янська Валентина Вікторівна,
*Чорноморський державний університет
імені Петра Могили, м. Миколаїв*
Науковий керівник: к. ю. н., доцент,
*завідувач кафедри цивільного та кримінального
права і процесу Шведова Г. Л.*

ВІКТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Конвенція Ради Європи «Про заходи щодо протидії торгівлі людьми» містить наступне визначення «торгівля людьми» – це незаконний акт, що здійснюється особою, яка спрямовано чи не спрямовано схиляє громадянина третьої країни виїхати в другу країну, шляхом використання обману чи іншої форми насильства або ж шляхом зловживання залежним становищем цього громадянина чи своїм адміністративним статусом [1].

Однією із основних проблем, що пов'язані із торгівлею людьми, виступає – поведження із жертвами цього злочину. Суспільство відноситься до них дуже скептично та негативно налаштовано, оскільки велика маса людей вважає, що жертви торгівлі людьми – повії, жебраки або наркомани.

Жертви секс-торгівлі людьми, зазвичай знаходяться в важких умовах і легко стають мішенню для торговців людьми. Особи, обставини і ситуації, сприятливі для дій торговців людьми, включають бездомних осіб, підлітків, які втекли з дому, домогосподарок, біженців і наркоманів. Торговці, також відомі як сутенери, експлуатують вразливості людей на різні незгоди у житті і відсутність можливостей, пропонуючи щедрі обіцянки – щасливий і заможний шлюб, працевлаштування, освіту, та/або загалом краще життя. Проте, зрештою, торговці змушують жертв до заняття проституцією або роботи у секс-індустрії. Така робота в секс-індустрії включає в себе заняття проституцією, виступи в стриптиз-клубах, зйомки в порнографічних фільмах і порнографію, а також інші форми примусової праці [2].

Відповідно до положень Закону України «Про протидію торгівлі людьми», створюється національний механізм взаємодії суб'єктів, які

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми. А також обумовлюються права особи, яка вважає, що вона є жертвою торгівлі людьми і подає заяву для отримання статусу жертви до місцевої державної адміністрації і/або місцевого правоохоронного органу. Після подання заяви й до прийняття рішення про статус жертви такі особи мають право на особисту безпеку, інформацію про свої права мовою, якою вони володіють, отримання медичної, психологічної, правової та іншої допомоги й тимчасове розміщення в установі для надання допомоги жертвам торгівлі людьми [3].

З метою запобігання поведженню з жертвами торгівлі людьми як із нерегулярними мігрантами або злочинцями, вони повинні бути офіційно визнані, а їх права – закріплені на законодавчому рівні.

При розробці рекомендацій щодо попередження віктимної поведінки особи необхідно спиратися на норми загальної психології, оскільки схильність до того, щоб стати жертвою злочину закладена у людині в цілому.

Віктимологія як наука сама визнається частиною психології, вона називається психологією потерпілого та є багатоаспектним і самостійним розділом юридичної психології. Раніше вважалося, що віктимологія як одна з наук про людину вивчає поведінку, що відхиляється від норми безпеки.

Для того, щоб попередити віктимну поведінку у сфері торгівлі людьми можна запропонувати наступні рекомендації:

1. Перевіряти легальність працевлаштування за кордоном, намагатися забезпечити собі належним чином соціальне забезпечення та чітко регламентувати обсяг прав та обов'язків за трудовим договором або контрактом.

Однією з найбільш поширених причин залучення до механізму торгівлі людьми – це робота за кордоном. Мова йде саме про трудову експлуатацію, що згодом може перерости у справжнє рабство. Звичайно, що не всі фірми іноземних роботодавців є пунктом торгівлі людьми, однак слід дуже ретельно відноситися до вибору місця працевлаштування за кордоном. Зараз помітна тенденція, що більшість постраждалих від дій работорговців – є чоловіки, оскільки трудова експлуатація за кілька минулих років випередила сексуальну.

2. Обачно ставитися до спілкування з іноземцями через електронні засоби спілкування.

Цей критерій може бути визнаний недоречним, але слід звернути увагу, що велика кількість українських жінок щоденно спілкується з іноземними громадянами, не звертаючи увагу на те, що серед них можуть бути торгівці людьми. В час наукового прогресу та розвитку інформаційних відносин ніхто не буде приділяти великої уваги мережі Інтернет, оскільки зараз веб-сайти сприймаються на рівні звичайного спілкування.

3. Ставити до відома про свої закордонні поїздки родичів та близьких осіб.

Довіра – є одним із почуттів, котре передбачає у собі відкритість власних намірів, це соціологічна та психологічна категорія для позначення відкритих,

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

позитивних взаємовідносин між людьми, що відображають впевненість у порядності й доброзичливості іншої сторони, що базується на його досвіді. Кожний третій випадок торгівлі людьми супроводжується тим, що жертва зникає зі своїх домівок та кола спілкування, що суттєво ускладнює процес подальшого розслідування справи.

4. Бути готовими звернутися до правоохоронних органів, коли фактично особа вже являється жертвою.

Страх звернутися до правоохоронних органів пояснюється тим, що інколи жертви торгівлі людьми, даючи свою згоду на експлуатацію внаслідок скрутного матеріального становища або будь-якого виду залежності, фантомно прив'язують себе до співучасників даного виду злочину. Слід пам'ятати, що згода особи на її подальшу експлуатацію, отримана внаслідок використання уразливого стану особи, не виключає кримінальну відповідальність.

5. Посилення контролю зі сторони держави щодо малозабезпечених верств населення, дітей-сиріт, жебраків, здійснювати належним чином їх соціальне забезпечення.

Якісний контроль зі сторони держави надасть багато пріоритетів щодо можливості попередження торгівлі людьми, це може проявлятися не лише у щомісячній грошовій виплаті, але й у профілактичних співбесідах. Діти, котрі зростають у дитячих притулках, позбавлені батьківської любові та турботи. І коли їх всиновлюють, значна кількість дітей згодом потрапляють до лав порнобізнесу, стають рабами сексуальної індустрії. Збільшення грошових виплат може попередити пошук додаткових джерел прибутку, звичайно, щоб для держави це не вилилося до марнотратства, потрібно проводити перевірки достовірності стану малозабезпечених громадян.

Для посилення протидії торгівлі людьми в 2011 р. був прийнятий Закон «Про протидію торгівлі людьми», котрий надає визначення боротьби з торгівлею людьми як систему заходів, що здійснюються в рамках протидії торгівлі людьми, спрямованих на виявлення злочину торгівлі людьми, у тому числі незакінченого, осіб, які від цього постраждали, встановлення фізичних та юридичних осіб – торгівців людьми та притягнення їх до відповідальності [3].

Адекватно сприймати пропозиції легкої, доступної роботи з високою зарплатою.

Зараз є дуже актуальними пропозиції щодо роботи вдома за великі гроші, це особливо стосується жінок, оскільки фактично ця робота – роздягання на камеру, зняття порнофільмів та інші послуги у сексуальній сфері. Слід пам'ятати, що зростає кількість українців, яких експлуатують на території нашої держави без вивезення за її межі.

6. Залучення необхідних фахівців до діяльності з попередження протидії торгівлі людьми.

Законодавство України визначає допомогу жертвам торгівлі людьми спеціалістами. Однак, важливим фактором може стати те, що допомога може надаватися до здійснення злочину. Тематичні години психологів у школах,

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

відкриті уроки вчителів, інструктажі з техніки поведіння в університетах та на місцях роботи громадян можуть попередити вчинення необачних поступків, котрі згодом можуть призвести до потрапляння у сучасне рабство.

Список рекомендацій не є вичерпним, оскільки не можливо охопити всі можливі варіації щодо втягнення осіб у механізм торгівлі людьми.

Якщо переходити до їх практичної реалізації, то розпочинати потрібно з самого дитинства: проводити профілактичні бесіди у навчальних закладах, створювати куточки права, котрі би застерігали дітей від можливої загрози. Запроваджувати певні структури громадського контролю, удосконалювати функціонування гарячої лінії зв'язку, розробляти заходи протидії на місцевих рівнях. Тільки багатоаспектний підхід до вирішення даної проблеми надасть позитивні результати.

Список використаних джерел

1. Конвенція Ради Європи «Про заходи щодо протидії торгівлі людьми». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Leaflets/Victims/UKR_victims.pdf.
2. Торгівля людьми. Он-лайн енциклопедія. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B2%D0%BB%D1%8F_%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D1%8C%D0%BC%D0%B8.
3. Закон України «Про протидію торгівлі людьми». Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>.

Ткаченко Юлія Олександрівна,
*Чорноморський державний університет
імені Петра Могили, м. Миколаїв*
Науковий керівник: к. ю. н., доцент,
*завідувач кафедри цивільного та кримінального
права і процесу Шведова Г. Л.*

ПРОБЛЕМИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ Й СВІТІ

Проблема торгівлі людьми є досить актуальною, оскільки вона залишається невирішеною не лише в Україні, а й світі. Дану тему вивчала велика кількість науковців, які порівнювали її з дослідженнями у минулому столітті, наводили шляхи вирішення, проте незважаючи на це вона не втратила потреби свого нагального вирішення.

Дана проблема була піднята правозахисниками ще на початку ХХ століття в період коли було винайдено термін «біле рабство», в цей час

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

особливої уваги приділяли жінкам Великобританії, яких змушували до проституції в країнах континентальної Європи.

З набуттям незалежності на початку 90-х років новонароджена українська держава зіткнулася з новим видом транснаціональної організованої злочинності – торгівлею людьми. Головними передумовами поширення цього одного з найбільш небезпечних видів міжнародного злочинного бізнесу, що грубо порушує права людини, стали недосконале правове поле, соціальна та економічна нестабільність, відсутність механізму й методики протидії цьому виду злочинів.

Проблему протидії торгівлі людьми активно досліджували такі вчені, як К. Б. Левченко, А. В. Орлеан, Б. В. Лизогуб, Т. І. Возна та інші [1, с. 402].

Торгівля людьми є однією з найжорстокіших форм порушення основних прав і свобод людьми. Незалежно від виду експлуатаційної мети, торгівля людьми має тяжкі, а часом фатальні наслідки для постраждалих осіб. Злочин торгівлі людьми постійно еволюціонує услід за прагненнями злочинців отримати щонайвищі прибутки від експлуатації постраждалих та протистояти зусиллям правоохоронних органів з протидії їхній злочинній діяльності [2, с. 6].

З кожним роком наша країна все більше перетворюється на країну призначену для торгівлі людьми. Частішають випадки, коли громадяни інших держав стають постраждалими від різноманітних форм експлуатації в Україні, а саме трудової, сексуальної, від примусового жебрацтва та вилучення органів. Постраждалими можуть бути особи незалежно від віку, статті, країни походження.

Все більше торгівля людьми стає підконтрольною транснаціональним злочинним угрупованням, оскільки є видом злочинної діяльності, яка приносить великий прибуток і має низький процент розкриття таких злочинних діянь.

Проте, не лише Україна стикалася з проблемою торгівлі людьми, це відбувалося і в інших країнах, які також намагалися вирішити ці питання шляхом врегулювання в законодавстві статусу іноземців і осіб без громадянства, які постраждали від торгівлі людьми, а також їх законного перебування на території на визначений (невизначений) час.

Прикладом може бути Королівство Бельгія, яке має систему статусу перебування, що надається постраждалим від торгівлі людьми, з початку 1990-х років. Бельгійська система ґрунтується на компромісі між бажанням захистити потерпілих і надати їм перспективи майбутнього, з одного боку, та необхідністю ефективної боротьби проти торговців людьми, з другого. Саме у цьому контексті постраждалі від торгівлі людьми, які погоджуються співпрацювати з правоохоронними і судовими органами, можуть скористатись особливим статусом перебування [2, с. 53].

В Німеччині зафіксовано зростання кількості контрабандистів живого товару. Зазначається, що у першому півріччі 2015 року правоохоронці затримали їх – 1 420 або майже вдвічі більше, ніж було за той же період в

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

2014-му (773). Загалом у 2014 році за подібні злочини було заарештовано 2 149 осіб, що, в свою чергу, майже в півтора рази більше, ніж роком раніше (1 535).

«Люди як товар сьогодні приносять більше доходів, ніж зброя і наркотики», - заявив керівник Федеральної поліції Німеччини Дітер Роман.

У зв'язку з цим баварський міністр внутрішніх справ Йоахім Херрман вимагає і надалі посилювати поліцейський контроль на кордонах.

«Перед обличчям колосальних проблем на кордоні Австрії з Південною Баварією необхідно помітно посилити там кількість працівників федеральної поліції», - заявив він [3].

Як успіх оцінив міністр той факт, що тільки в слідчих ізоляторах Баварії сьогодні перебувають більш як 500 контрабандистів.

Цікавою є практика боротьби з торгівлею людьми, наприклад, в Бельгії потерпілим, що звернулися в спеціальні організації допомоги, надається право на 45-ти денне перебування в країні. На протязі цих днів вони вирішують подавати чи ні позови проти торговців. Якщо жертва на це вирішується, їй видається тимчасовий дозвіл на проживання мінімум на три місяці і тимчасовий дозвіл на роботу. Якщо показання цієї людини важливі для судового розгляду, він може отримати безстроковий вид на проживання та дозвіл на роботу з максимальним терміном на 12 місяців, протягом якого він отримує виплати Бельгійської системи соціального забезпечення. Закон про незаконні перевезення та торгівлі людьми від 1995 року посилив механізми підтримки потерпілих.

Україна є країною походження, транзиту та призначення у торгівлі чоловіками, жінками та дітьми. Зростає також проблема внутрішньої торгівлі людьми. За даними дослідження, проведеного на замовлення МОМ, понад 160 000 українців постраждали від торгівлі людьми з 1991 року, що робить Україну одним з найбільших «постачальників» підневільної робочої сили в Європі [4].

Програма протидії торгівлі людьми МОМ в Україні розпочала свою роботу в 1998 році з метою допомогти Уряду України та громадськості у зусиллях із протидії торгівлі людьми та забезпечення доступу постраждалих до допомоги та правосуддя. МОМ застосовує системний підхід до вирішення проблеми торгівлі людьми та проводить роботу у чотирьох взаємопов'язаних напрямках: попередження та запобігання, надання підтримки правоохоронним органам, захист та реінтеграція, партнерство.

Дослідивши статистику МОП, станом на 31 грудня 2015 року стало відомим, що представництво МОМ в Україні надає допомогу особам, які постраждали від торгівлі людьми, з 2000 року. З січня 2000 року по грудень 2015 рік 11 695 постраждалих осіб отримали комплексну реінтеграційну допомогу, у тому числі юридичну, медичну, психологічну, фінансову, освітню та інші види допомоги в залежності від індивідуальних потреб.

Необхідним є зазначити органи, які займаються розробленням і зазначенням впровадженням профільних норм міжнародного права у напрямі

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

протидії торгівлі людьми. До них належать ООН, ЄС, Рада Європи, міжнародні міжурядові та неурядові організації.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про протидію торгівлі людьми», стає зрозумілим, які саме суб'єкти здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, а саме: Президент України, Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, місцеві органи виконавчої влади, закордонні дипломатичні установи України, заклади допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми.

У здійсненні заходів, спрямованих на попередження протидії торгівлі людьми, беруть участь органи місцевого самоврядування, а також, за згодою, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські організації та окремі громадяни [5].

Можна зробити висновок, що проблема торгівлі людьми є досить нагальною. Вона бере свій початок доволі давно і в наш час не припиняє бути актуальною, про що свідчить велика кількість наукових досліджень з даних питань, кодифікації норм. Є необхідність більш детальнішого дослідження цієї проблеми суб'єктами, які здійснюють протидію торгівлі людьми з метою винайдення найефективніших способів її подолання.

Список використаних джерел

1. Зозуля Є. В. Нормативно-правові та організаційні аспекти міжнародного співробітництва України у боротьбі з торгівлею людьми / Є. В. Зозуля // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 402-407.
2. Орлеан А. М. Кримінально-правова характеристика торгівлі людьми / А. М. Орлеан. – Х. : СІМ, 2005. – С. 120.
3. В Німеччині подвоїлась кількість випадків торгівлі людьми. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://ua.112.ua/svit/v-nimechchyni-prodvoilas-kilkist-vypadkiv-torhivli-liudmy-252318.html>.
4. Протидія торгівлі людьми. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://iom.org.ua/ua/protidiya-torgivli-lyudmi>.
5. Закон України «Про протидію торгівлі людьми». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>.

Трушко Лілія Михайлівна,

Івано-Франківський університет права

імені Короля Данила Галицького, м. Івано-Франківськ

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального права і процесу Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького *Острогляд О. В.*

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ ЗАВДЯКИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ. ЯК НЕ СТАТИ «ЖИВИМ ТОВАРОМ»

Людина, як щось неповторне та божественне, завжди була і залишається найвищою цінністю. Про людей пишуть, ними захоплюються, вивчають, їхнє життя є неповторним та особливим. Та, на жаль, людина єдина з істот яка здатна до знищення собі подібних. Вона не тільки вбиває іншу людину, але й в злочинному світі великий попит має торгівля людьми, їхня експлуатація та рабство. Проблема торгівлі людьми охоплює не тільки Україну, а й увесь світ. Значна увага до даного злочину зумовлюється тим, що людина, борючись за свою свободу, недоторканість та рівність протягом віків, заслуговує бути вільною і незалежною та не піддаватися експлуатації чи сексуальному рабству.

Після розпаду СРСР, Україна перетворилась на країну-транзит «живого товару», адже безлад, що творився в країні, зіграв на користь злочинцям. Тисячі жінок, чоловіків і дітей, були продані за кордон. Оскільки торгівля людьми, це одне із найбільш грубих порушень прав і свобод людей, то були створені різноманітні організації, не тільки в Україні, а й в усьому світі, які займалися розробкою концепцій щодо протидії даного злочину. Та як тільки-но, одна проблема вирішувалась, появлялась інша. І це зумовлюється тим, що суспільство постійно розвивається і відповідно злочинні організації також – вони вдосконалюють свої методи, навички та підшукують нові способи введення в оману людей, для подальшого продажу, експлуатації чи рабства.

Зараз перед нами постала нова проблема, що стосується боротьби із торгівлею людьми, проблема яку знешкодити буде вкрай важко – це мережа Інтернет. Сьогодні у світі до глобальної мережі Інтернет має доступ близько трьох мільярдів осіб. Звісно, це можливість спілкування і доступ до інформації, а також до культурних цінностей; доступ до всесвітньої бібліотеки, розвиток дистанційних форм навчання з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій, і це далеко не повний перелік тих переваг, що надає глобальна мережа Інтернет [1, с. 182]. На жаль, є інша сторона медалі, яку дуже важко контролювати і оскільки мережа Інтернет – це сукупність усього, то без шкідливої інформації не обійтись.

Варто зазначити, що найкращою приманкою торгівців людьми є високооплачувана робота, яку вони обіцяють, а пропонування роботи через соціальні мережі та сайти-оголошення, допомагає охопити більше коло людей, а також замести за собою сліди та щоразу представляти себе іншим іменем.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Цим самим забезпечуючи собі додаткову безпеку, а правоохоронним органам ускладнюючи їхній пошук.

Враховуючи високий рівень безробіття (за методологією МОП станом на 2015 рік, 1,6 млн. осіб безробітні [4]), в Україні дана приманка є дуже актуальною. Коли людина цікавиться роботою, яку пропонують злочинці, то тут вже відбувається вербування людини, обіцяючи їй хорошу роботу, якихось перспектив та високих заробітків. Люди у пошуках кращого життя, не помічаючи того, як уже стали жертвами, погоджуються на усі умови. У постраждалих забирають документи, що посвідчують особу, таким чином унеможливаючи їхні дії з порятунку. Ну і звісно, їх експлуатують – у промисловій праці, або ж місце має сексуальна експлуатація. Доволі поширена форма, яку українське суспільство поки що не надто сприймає саме як торгівлю людьми, це примусове жебрацтво [3].

Торговці людьми використовують різні способи для залякування і контролю своїх жертв – фізичне насильство, ув'язнення, а також різні механізми психологічного та фінансового контролю. Методи контролю різноманітні та включають не тільки конфіскацію паспортів, свідоцтв тощо, а й боргову кабалу, ізоляцію, погрози насильством на адрес жертв і (або) членів їх сімей.

Варто було б звернути увагу, на один із видів торгівлі людей – сексуальна експлуатація. Зазвичай, від нього потерпають жінки та діти. Інтернет ж виступає ідеальним засобом для злочинців. Сьогодні засобів впізнання особи, з якою спілкуєшся в Інтернеті немає, тому важко перевірити інформацію щодо співрозмовника. Є дуже багато випадків, коли себе видають за інших, приписуючи собі гарну зовнішність, риси характеру, захоплення тощо. Так, входячи в довіру, жінки шляхом вербування, погоджуються на одруження чи високооплачувану роботу за і чим наражає себе на небезпеку.

Щодо торгівлі дітьми, то це є дуже багатогранна проблема. Вона включає в собі: жебрацтво, експлуатацію, трансплантацію органів і навіть дитячу порнографію. Щороку 1,2 млн. дітей потерпають від торгівлі людьми [5] і це не може не лякати, адже такі дії щодо дітей, дуже впливають на їхнє світосприйняття в подальшому.

Загалом, особи, що потерпіли від торгівлі людьми, платять жахливу ціну – фізичні та психологічні травми, захворювання, втрата зв'язків з близькими і рідними, емоційні травми, наркотична залежність, СНІД тощо [2]. Тому, для того щоб завадити злочинцям у реалізації їхніх планів і не надати їм відчуття некараності, більшість країн світу врегульовують дану проблему на законодавчому рівні.

Зокрема, в Україні діє уповноважений орган щодо запобігання торгівлею людьми, проводяться виховні бесіди серед учнів, студентів та працівників різноманітних спеціальностей, які ознайомлюють людей із даною проблемою. Та, на жаль, це не надає цілковитої безпеки українцям. Тому, ми хочемо звернути вашу увагу, саме на те, як не стати жертвою таких злочинців, через

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

необачну поведінку в мережі Інтернет. Адже, як зазначалося вище, торгівці людьми жваво заманюють у свою пастку через світову павутину.

Спершу, варто запам'ятати, що не можна надавати незнайомцю своєї особистої інформації – ім'я, вік, адреса, номер телефону, місце роботи чи назву навчального закладу. Завдяки соціальним мережам, злочинці можуть легко вас знайти, адже, ми не запідозрюючи небезпеки, зазначаємо своє ім'я, вік, номер телефону, назву навчального закладу, навіть пишемо які книги подобаються, виставляємо свої фото тощо. А саме завдяки цій інформації, злочинцям дуже легко дізнатись про наше життя, вподобання, улюблені місця відпочинку, що зіграє тільки на його користь. Тому варто було б утриматись, від надання такої інформації для всіх.

Також важливо запам'ятати, що знайомство в Інтернеті не є безпечним. Якщо ж ви наважитесь на зустріч з незнайомцем, потрібно вибрати людне місце, повідомити близьких про таку зустріч, а також бути обережним.

Щодо роботи, яку пропонують за кордоном чи за межами області, обіцяючи високий заробіток, то тут варто задуматись, краще обирати перевірені фірми, які займаються влаштуванням на роботу, нехай вони обіцяють меншу заробітну плату, але це збереже ваше життя. Якщо ж дотримуватись постулатів безпечного користування Інтернетом, то ризик стати жертвою торгівців людьми значно знизиться.

Потрібно пам'ятати, що це може статися з кожним, але якщо ми будемо дотримуватись правил безпечної поведінки не тільки в Інтернеті, а й в реальному світі, то зможемо оминати дану проблему. Життя – це найвища цінність, тому його потрібно захищати та не піддаватися спокусі високого заробітку, знайомств в Інтернеті. Ваша ж пильність одного разу може врятувати вам життя!

Список використаних джерел

1. Хахановський В. Г. Запобігання та протидія торгівлі людьми в мережі Інтернет / В. Г. Хахановський. // Інформація і право. – 2012. – №2. – С. 182–185.
2. Емельянова Г. Н. Торговля людьми как социальная проблема. – [Електронний ресурс] / Г. Н. Емельянова. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <http://ecosoc.kharkov.ua/publ/6-1-0-6>.
3. Рабство і торгівля людьми: трудова експлуатація українців зростає. – [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2012/12/121204_modern_slavery_rl.shtml. [20.02.16 12:01].
4. Безробітне населення та рівень безробіття за методологією МОП. – [Електронний ресурс] – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=350793>.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

5. Мережа Інтернет: правила безпечної поведінки. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://cfsc.com.org/index.php/gender-in-ukraine/30-pravylya-povedinky-v-internet>.

Чабаненко Дар'я Сергіївна,
Чорноморський державний університет
імені Петра Могили, м. Миколаїв
Науковий керівник: к.ю.н., доцент,
завідувач кафедри кримінального
та цивільного права та процесу Шведова Г. Л.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ «ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ» ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Стаття 3 Конституції України наголошує, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Крім того, Загальна декларація прав людини передбачає: «Ніхто не повинен утримуватися в рабстві або підневільному стані; рабство й работоргівля забороняються у всіх їхніх видах» [1].

Закон України «Про протидію торгівлі людьми» передбачає, що торгівля людьми – це здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином [2].

Найбільш повне визначення торгівлі людьми міститься у Протоколі «Про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності». Протокол є основним документом, спрямованим на боротьбу з цим злочином. Він визначає, що торгівля людьми – це здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або звичаї, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів [3].

Проблема торгівлі людьми – як одна з найнебезпечніших явищ сучасного суспільства – уперше була піднята правозахисниками на початку ХХ століття. У

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

той час особлива увага приділялася жінкам з Великобританії, яких змушували до проституції в країнах континентальної Європи. Так з'явився термін «біле рабство», який пізніше поширився на загальне поняття торгівлі людьми. З тих пір феномен торгівлі людьми піддається постійному аналізу і є предметом багатьох суперечок і дискусій [4]. Окремі європейські країни, зокрема Велика Британія, Швеція, Норвегія, ще в ХІХ столітті доповнили своє кримінальне законодавство нормами, які передбачили відповідальність за торгівлю людьми.

Отже, термін «торгівля людьми» включає в себе сукупність таких ознак: вербування, перевезення, передача, продаж, усиновлення (удочеріння) у комерційних цілях, використання в порнобізнесі, використання у військових конфліктах, залучення до злочинної діяльності, трансплантація чи насильницьке донорство, примус до заняття проституцією, рабство тощо [3].

Необхідно відзначити, що Україна все ж таки намагається боротися з даною проблемою. Кримінальний кодекс України передбачає певну відповідальність за торгівлю людьми. Діє Закон України «Про протидію торгівлі людьми», де передбачено основні напрями державної політики у сфері протидії торгівлі людьми, суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми та їх повноваження.

Крім того, існує розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року» від 7 жовтня 2015 року. Програма зазначає, що торгівля людьми залишається гострою проблемою. Результати порівняння аналітичних звітів про ситуацію, що склалася з торгівлею людьми в Україні протягом останніх трьох-чотирьох років, та статистичні дані за 2015 рік свідчать про такі основні тенденції у відповідній сфері. Найбільше громадяни України потерпають від торгівлі людьми в Російській Федерації, Республіці Польща та інших країнах Європейського Союзу, Республіках Казахстан і Молдова. В окремих випадках Україна також є країною призначення для торгівлі людьми (трудова експлуатація в сільському господарстві та на будівництві). Кількість випадків трудової експлуатації громадян України збільшується і за кордоном, і на території України [5]. Відзначимо, що у Російській Федерації фактично відсутнє комплексне законодавство щодо боротьби з торгівлею людьми. У них цей злочин криміналізований в Кримінальному кодексі, але окремого закону про боротьбу та попередження торгівлі людьми в Російській Федерації немає. Тож на цей злочин там дивляться не так серйозно, як у європейських країнах або в Україні [6].

Слід зауважити, що Україні необхідно продовжувати боротися з даною проблемою. Адже, конфлікт на Сході України та анексія Криму призвели до збільшення тих форм торгівлі людьми, які є незвичними для нас. Мова йде про внутрішню торгівлю людьми, тобто без перетину кордону, а також про торгівлю людьми з метою трудової експлуатації. Взагалі, кількість постраждалих від трудової експлуатації вже перебільшує кількість постраждалих від сексуальної експлуатації. Сьогодні основною метою, для суб'єктів, які здійснюють заходи у

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

сфері протидії торгівлі людьми є запобігання торгівлі людьми, підвищення ефективності виявлення осіб, які вчиняють такі злочини або сприяють їх вчиненню, а також забезпечення захисту прав осіб, які постраждали від торгівлі людьми, особливо дітей, та надання їм допомоги.

Необхідно зазначити, що торгівля людьми – це злочин, який грубо порушує закріплені та гарантовані Конституцією України права на свободу, честь і гідність людини.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р.: Офіц. вид-ня. – К., 2010. – 2 с.
2. Про протидію торгівлі людьми. Закон України. №4651 від 13.04.2012 р. – Відомості Верховної Ради – 2012, № 19-20, ст. 173.
3. Про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Протокол. № 1433 – 15 від 04.02.2000 р. – Прийнятий резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї.
4. Поняття торгівля людьми. – [Електронний ресурс]. / Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда Україна» – Режим доступу до сайту: http://www.la-strada.org.ua/ucsp_mod_information_showcategory_2.html.
5. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року. Розпорядження. № 1053-р від 07.10.2015 р. – Кабінет Міністрів України.
6. Рабство і торгівля людьми: трудова експлуатація українців зростає. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2012/12/121204_modern_slavery_rl.shtml.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

ЗМІСТ

Андрияшко М. В. ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ В СФЕРЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ.....	3
Аносенков А. А. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТИХ ТА СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ПРИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СВОБОДИ ПЕРЕСУВАННЯ.....	6
Антипенко В. Ф. МЕЖДУНАРОДНО-КРИМИНОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД В ОЦЕНКЕ КОНЦЕПЦИИ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ГОСУДАРСТВА.....	10
Баранов С. О. СУЧАСНІ МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	23
Белохвостик А. А. ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ КАК ПРИОРИТЕТНОЕ НАПРАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ.....	27
Берендеева А. І. ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ СТАТИСТИКИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ.....	30
Громко В. Я. ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ НОРМ ПРО ТОРГІВЛЮ ЛЮДЬМИ («БІЛЕ РАБСТВО»).....	33
Гуркова А. В. ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: ІСТОРИЧНО-ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ.....	38
Гуцуляк М. Я. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СПОСОБІВ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	41
Dluhopolskyi O. V., Dluhopolska T. I., IRREGULAR MIGRATION: STRUCTURE AND MECHANISMS OF REGULATION FOR THE SOCIAL PROTECTION.....	44
Загуменна Ю. О. БЕЗПЕКОВИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ: ОКРЕМІ ЗАВДАННЯ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	47
Ізбаи К. С. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	49
Ілин Л. М., Ілин Н. І. ПРОБЛЕМА ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ У ЄС ТА ДОСВІД ПОЛЬЩІ У БОРОТЬБІ З НЕЮ.....	53
Калініна А. В. МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВА ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНОГО ЗАПОБІГАННЯ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	57
Киренко С. Г., Косяк Н. В. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	60

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Книш В. В.

СПЕЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОСОБИ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ.....63

Ковальова О. В.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЯК НАПРЯМ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....67

Козел В. И.

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГОВ К ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ НАСИЛІЮ НАД НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИМИ И ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ.....70

Левицький О. А., Мусаєва С. С.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У БОРОТБІ З НЕЛЕГАЛЬНОЮ МІГРАЦІЄЮ В УКРАЇНІ.....74

Луцький Р. П.

ПОНЯТТЯ ВИДАЧІ ТА ВИДВОРЕННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В РАМКАХ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ.....77

Любашенко В. И.

РЕАКЦИЯ НА КРИЗИСЫ, СОПРОВОЖДАЮЩИЕСЯ МИГРАЦИЕЙ: ПРАКТИКА ПРИМЕНЕНИЯ «ОБЯЗАННОСТИ ЗАЩИЩАТЬ» В КИРГИЗИИ.....81

Максименко А. В., Рудой К. М.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА ОБЛІК НЕЛЕГАЛЬНИХ МІГРАНТІВ В УКРАЇНІ.....84

Мануїлова К. В.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СПОСОБИ ЗАПОБІГАННЯ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ.....88

Медведенко Н. В.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ВПЛИВУ В ПІДРОЗДІЛАХ ДЕРЖАВНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....91

Медицький І. Б.

ПРОБЛЕМА НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ ТА ЇЇ ВИЯВ У МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТАХ.....95

Мельник П. В.

СТАНДАРТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....99

Нагачевська Ю. С.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....103

Огерук І. С.

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РАЗІ ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ МІГРАНТАМИ.....106

Олійник С. М.

РЕАДМІСІЯ НЕЛЕГАЛЬНИХ МІГРАНТІВ ЯК РЕГУЛЯТОР ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....110

Орлеан А. М.

ОЗНАКИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ «ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ АБО ІНША НЕЗАКОННА УГОДА ЩОДО ЛЮДИНИ», ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ НАЙБІЛЬШОЇ УВАГИ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЦІЄЇ НОРМИ.....112

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму, 2016

Острогляд О. В.

МІЖНАРОДНЕ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....116

Павленко І. В., Кушнір К. О.

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: СТАН ТА ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПРОТИДІЇ.....122

Підручний С. І., Кошинець В. В.

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ (на прикладі УДМС України в Київській області).....125

Політова А. С.

ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ.....128

Саїнчин О. С.

ПОНЯТТЯ, МІЖНАРОДНЕ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОЇ МІГРАЦІЇ.....132

Соловій Я. І.

НЕЛЕГАЛЬНІ МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗЛОЧИННІСТЬ.....135

Хижняк Є. С.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ СТАТЕВИХ ЗЛОЧИНІВ ЩОДО МАЛОЛІТНІХ.....140

Хом'як К. А.

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....141

Хряпінський П. В.

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ОСОБИСТОЇ ВОЛІ ЛЮДИНИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ ДЕЯКИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН.....144

Чайковський Ю. В.

ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЕ ПРАВОМ НЕЛЕГАЛЬНЫМИ МИГРАНТАМИ В ЦЕЛЯХ ЛЕГАЛИЗАЦИИ ПРЕБЫВАНИЯ: ОПЫТ ЕС.....147

Чумак В. В.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ (НА ПРИКЛАДІ КРАЇН БАЛТІЇ).....151

Шевченко О. С.

ЗУПИНЕННЯ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ, ЩО ПІДТОЧУЄ НАЦІОНАЛЬНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВИ, ЯК УМОВА ПОБУДОВИ СОЛІДАРНОЇ УКРАЇНИ.....153

Якубовская Н. А.

ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ В ПОВЕСТКЕ ДНЯ В ОБЛАСТИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ.....157

ПОГЛЯДИ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

Антіш Т. Т. ОКРЕМІ ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ЗЛОЧИН, ПЕРЕДБАЧЕНИЙ СТ. 149 (ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ АБО ІНША НЕЗАКОННА УГОДА ЩОДО ЛЮДИНИ) КК УКРАЇНИ.....	160
Беркій Л. В. СИСТЕМА ЗАХОДІВ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	162
Біляев Д. В. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ДІТЕЙ БІЖЕНЦІВ В 2015-2016 РР. У ДЕРЖАВАХ ЄС НА ПРИКЛАДІ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ.....	165
Борис І. І. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	168
Бульба І. В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	171
Вітранчик Л. В. ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ.....	174
Григоренко А. В. АКТУАЛЬНІ ПРОТИДІЇ ПРОБЛЕМ ІЗ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ В СВІТІ І ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ.....	177
Дроник В. В. ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ.....	181
Жовтоножко І. Р. ВІКТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	184
Карпів І. І. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ.....	188
Костинюк Х. В. ПИТАННЯ ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПРОСТИТУЦІЇ.....	191
Мануїлова А. І. ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ.....	194
Нечипоренко Х. О. ЗАХОДИ ПРОФІЛАКТИКИ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ.....	197
Нозаль Х. М. ЕКСПЛУАТАЦІЯ ОСОБИ ЯК МЕТА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ.149 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	200
Піцура В. В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ.....	204

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Матеріали міжнародного науково-практичного симпозіуму, 2016

Приходько О. М.

ОРГАНІЗАЦІЙНО–ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНСТИТУТУ ПРИМУСОВОГО ВИДВОРЕННЯ В УКРАЇНІ.....206

Романчук І. О.

ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ АБО ІНШОЇ НЕЗАКОННОЇ УГОДИ ЩОДО ЛЮДИНИ ТА ЇЇ ВІДМЕЖУВАННЯ ВІД ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 148 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....209

Слаб'як Т. Б.

ПРОБЛЕМИ ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ.....212

Смалюк Д. І.

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ СТ. 149 КК УКРАЇНИ СУДАМИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....215

Тамар'янська В. В.

ВІКТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....219

Ткаченко Ю. О.

ПРОБЛЕМИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ Й СВІТІ.....222

Трушко Л. М.

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ ЗАВДЯКИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ. ЯК НЕ СТАТИ «ЖИВИМ ТОВАРОМ».....226

Чабаненко Д. С.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ «ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ» ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....229

Наукове видання
Матеріали Міжнародного науково-практичного симпозиуму

**ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННІЙ МІГРАЦІЇ ТА ТОРГІВЛІ
ЛЮДЬМИ**

Матеріали подані мовою оригіналу

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Упорядники:

П. В. Мельник, О. В. Острогляд, М. Й. Гаврецька

Художнє оформлення:

І. В. Гребенюк

Видано за авторською редакцією

